

Møte tirsdag den 10. juni kl. 12.25

President: Geir - Ketil Hansen

Dagsorden (nr. 37)

1. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endring i menneskerettsloven mv. (innarbeiding av Barnekonvensjonen i norsk lov) (Innst. O. nr. 92 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 45 (2002-2003))
2. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffelova mv. (styrka innsats mot tvangsekteskap mv.) (Innst. O. nr. 106 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 51 (2002-2003))
3. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i vegtrafikkloven mv. (domstolsbehandling av tap av retten til å føre motorvogn mv.) (Innst. O. nr. 117 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 52 (2002-2003))
4. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 15. mars 1991 nr. 3 om megling i konfliktråd (statlig overtakelse av konfliktrådene) (Innst. O. nr. 104 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 60 (2002-2003))
5. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv. (lovtiltak mot organisert kriminalitet og menneskehandel, gjengangerstraff mv.) (Innst. O. nr. 118 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 62 (2002-2003))
6. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven mv. (straffebud mot korrupsjon) (Innst. O. nr. 105 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 78 (2002-2003))
7. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i forvaltningslova (klagerett når klageinstansen avviser) (Innst. O. nr. 113 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 83 (2002-2003))
8. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing m.m. (Innst. O. nr. 114 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 85 (2002-2003))
9. Innstilling fra justiskomiteen om lov om retting av feil m.m. i lovverket (Innst. O. nr. 115 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 87 (2002-2003))
10. Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i forskjellige lover som følge av integrering av fylkeslegeembeta i fylkesmannsembeta (Innst. O. nr. 111 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 69 (2002-2003))
11. Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven) (Innst. O. nr. 110 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 74 (2002-2003))

12. Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endring i lov 19. mai 1933 nr. 3 om tilsyn med næringsmidler mv. (endring av heimelsgrunnlag for næringsmiddelavgifta) (Innst. O. nr. 108 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 75 (2002-2003))
13. Referat

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Odelstingets møter i innværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Karin Andersen (SV): Jeg foreslår Heidi Grande Røys og Åsa Elvik.

Presidenten: Heidi Grande Røys og Åsa Elvik er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Heidi Grande Røys og Åsa Elvik anses enstemmig valgt som settepresidenter for innværende ukens møter i Odelstinget.

Presidenten: Representanten Per Sandberg vil framsette et privat lovforslag.

Per Sandberg (FrP): På vegne av representantene Signe Øye, Karin Andersen, Magnhild Meltveit Kleppa, Anita Apelthun Sæle, Kari Lise Holmberg og meg selv vil jeg fremme forslag om lov om endring i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap, tiltak for å sikre kjønnetes like formelle rett til skilsmisse.

Jeg vil også anmode om at Presidentskapet legger opp til et raskt referat av saken, kanskje allerede i dagens møte, slik at Odelstinget kan ha en framdrift, og at vi får et vedtak allerede på denne siden av sommeren.

Presidenten: Lovforslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endring i menneskerettsloven mv. (innarbeiding av Barnekonvensjonen i norsk lov) (Innst. O. nr. 92 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 45 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidentene foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 20 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti 10 minutter hver, Senterpartiet, Venstre, Kystpartiet samt statsråden 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Finn Kristian Marthinsen (KrF) (ordfører for saken): Barns rett til å bestemme over eget liv styrkes når Odelstinget i dag gjør Barnekonvensjonen til norsk lov. Dette skjer på de voksnes bekostning. Og det er bra – for både voksne og barn.

Barn i Norge vet at de voksnes ord ikke er endegyldig lov. De krangler med oss om alt fra størrelsen på lommepengene til hvor ferieturen skal gå. Ikke uten grunn kalles den oppvoksende slekt «forhandlingsgenerasjonen». Barn vil bli hørt og tatt hensyn til når voksne skal ta avgjørelser som har betydning for dem. De vil at det skal være ålreit å være barn.

At barns rett til å bestemme er nedfelt i Barnekonvensjonen artikkel 12, tenker de færreste på når diskusjonene i hjemmet går om leggetider, dataspill, kleskode og lekselesing. Barn er imidlertid selvstendige rettssubjekter med individuelle rettigheter, og derfor har FN utarbeidet egne menneskerettigheter for dem.

Barnekonvensjonen er en av de mest sentrale menneskerettighetskonvensjoner som finnes. Den gir barn både sivile, sosiale og kulturelle rettigheter. Kristelig Folkeparti har lenge arbeidet for at nettopp denne konvensjonen skal innarbeides i vårt nasjonale lovverk. Vi er svært glade for at det nå skjer, både ved inkorporering gjennom menneskerettighetsloven og ved presiseringer i annet lovverk.

Norge er et foregangsland i menneskerettighetsarbeid både på nasjonalt og internasjonalt plan. For at vi i framtiden – med troverdighet og tyngde – skal kunne fortsette arbeidet for individers frihet, for likeverd, respekt og den enkeltes medbestemmelsesrett, er det viktig at Barnekonvensjonen gjøres til en del av norsk rett. FNs komite for barns rettigheter har dessuten eksplisitt oppfordret Norge til dette.

Barnekonvensjonen gis gjennom Odelstingets vedtak i dag samme status som Den europeiske menneskerettighetskonvensjon og FN-konvensjonene om sivile og politiske og økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

I Norge får konvensjonen nå høyere rang enn vanlig lov. Den gis status mellom Grunnloven og nasjonal lovgivning. Dette er et tydelig signal om hvilken stilling og verdi barn her i landet har og skal ha.

Vår nasjonale lovgivning presumeres å være i overensstemmelse med menneskerettighetene. Dersom domstolene skulle mene at vårt regelverk er i strid med slike internasjonale minstestandarder, skal loven settes til side og menneskerettighetene gå foran. I Norge kompromiser vi ikke med verdenssamfunnets minstestandarder for individets rettigheter.

På enkelte punkter er Barnekonvensjonen imidlertid noe vag, og dessuten henvender den seg flere steder direkte til myndighetene. For å sikre at Barnekonvensjonen får direkte betydning for barn i Norge, er det derfor nødvendig at konvensjonen ikke bare inkorporeres i lovver-

ket, men at den også danner utgangspunkt for presis nasjonal lovgivning. Regjeringen foreslår i proposisjonen flere lovendringer for å gjøre regelverket tydeligere og i bedre samsvar med konvensjonen.

Barns rett til innflytelse begrenser seg ikke til familien. Barnekonvensjonen forplikter politikere, offentlig ansatte beslutningstakere og dommere til å høre barn i saker som angår dem. For å sikre at barns meninger høres og tas på alvor, er det nødvendig å endre flere bestemmelser i ulike lover.

Barnekonvensjonen gir barn «som er i stand til å danne seg egne synspunkter» rett til å gi uttrykk for egne meninger i alle forhold som berører dets liv, jf. artikkel 12. For å sikre barn denne rettigheten støtter Kristelig Folkeparti forslaget fra Regjeringen om å fastsette en sju års aldersgrense i barnevernsloven § 6-3 og i adopsjonsloven § 6. Barn som er fylt sju år, får ved dette rett til informasjon og anledning til å uttale seg i saker vedrørende barnevern og adopsjon.

Det er viktig for meg å presisere at sjuårsgrensen kun er en veiledende aldersgrense. Også barn under sju år skal høres dersom de er i stand til å danne seg egne synspunkter og ønsker å uttale seg.

Barneombudet har kritisert Regjeringens forslag om en sju års aldersgrense i barnevernsloven og i adopsjonsloven. Det hevdes at sjuårsgrensen strider mot Barnekonvensjonen, som ikke oppstiller noen aldersgrense for barns medbestemmelse.

Kristelig Folkeparti ønsker å endre den praksis som i dag finnes i domstolene og i forvaltningen hva gjelder det å høre barn. Vi vil at flere barn skal høres. Skal vi nå dette målet – et mål vi har felles med barneombudet – er det viktig ikke bare å fjerne den eksisterende aldersgrense på 12 år, men faktisk gjennom loven å gi et tydelig direktiv om at yngre barn *skal* høres.

Jeg tror ikke medbestemmelsesretten vil bli reell om aldersgrense fjernes helt. Faren for at den eksisterende praksis videreføres, er etter vår vurdering da overhengende. Nå tvinges beslutningstakere i domstolene, i barnevernet og i andre offentlige etater til å høre yngre og flere barn enn det de gjør i dag. Det er i barns interesse.

Det er viktig at man fra det offentlige side legger forholdene til rette slik at barnet får en mulighet til å formidle sine synspunkter. Tilrettelegging kan f.eks. skje gjennom utarbeidelse av retningslinjer. Vi må også sikre at de som settes til å snakke med barn om adopsjon og saker etter barnevernsloven, har den nødvendige kompetanse. En kompetanseoppbygging i barnevernet vil etter min vurdering være nødvendig, ettersom man nå må høre langt yngre barn enn hva som har vært vanlig tidligere.

Når kompetanse på området bygges opp i barnevernstjenesten, vil det trolig være mest hensiktsmessig om nettopp denne etaten gjennomfører de samtaler med barn som er nødvendige i saker etter adopsjonsloven. Vi mener imidlertid at det ikke er nødvendig å lovfeste en slik oppgavedeling. Etter Kristelig Folkepartis vurdering bør den endelige avgjørelsen om hva som er mest hensiktsmessig, være opp til lokaldemokratiet å bestemme.

Det er imidlertid meget viktig at barn ikke føler seg presset til å uttale seg, eller til å måtte ha en mening om forhold som berører dem. Barnekonvensjonen gir rettigheter til barn, men pålegger dem ikke plikter.

Ikke alle barn har det godt hos sine biologiske foreldre. Barnekonvensjonen artikkel 20 pålegger staten et særlig ansvar for disse barna. Samfunnet plikter å finne alternativt bosted for dem som ikke får den nødvendige omsorg hjemme. I forbindelse med at omsorgen for et barn overføres til andre enn foreldrene, krever konvensjonen at det skal tas «tilbørlig hensyn til» kontinuitet i barnets oppdragelse.

For Kristelig Folkeparti er det viktig å påpeke at det kan forekomme tilfeller hvor det ikke er i barnets interesse at det plasseres i et fosterhjem som viderefører den biologiske families tradisjoner. Forholdene kan også tilsa at barnet bør plasseres i et hjem som har en annen etnisk eller religiøs bakgrunn enn barnets biologiske foreldre.

Når dette er tilfellet, skal hensynet til kontinuitet tillegges liten vekt ved valg av omsorgssted. For å sikre at barnevernsloven § 4-15 forstås slik, har komiteens flertall foretatt en presisering i lovteksten. Det skal gå klart fram av loven at hensynet til kontinuitet kun skal tillegges «tilbørlig» vekt.

Barnekonvensjonen artikkel 34 pålegger Norge å verne barn mot alle former for seksuell utnyttning og seksuelt misbruk. Vern mot slike handlinger må bl.a. gis ved klare straffebud mot seksuelle overgrep mot barn. Vi har flere slike bestemmelser i straffeloven. Jeg er imidlertid glad for at Regjeringen i proposisjonen foreslår presiseringer i straffeloven § 204, som tydeliggjør hvordan bestemmelsen skal forstås når en sak omhandler såkalt barnepornografi. Ved at barn defineres som personer under 18 år, vil vi på en god måte oppfylle våre internasjonale forpliktelser på området og dessuten gi et tydelig signal om at barn ikke skal vurderes som seksualobjekter.

Under behandlingen av Ot.prp. nr. 62 vil Odelstinget senere i dag heve strafferammen i pornografibestemmelsen fra to til tre års fengsel. Dette innebærer at strafferammen for medlemmer av organiserte pedofile nettverk blir på hele seks år. En slik utvidelse vil ytterligere styrke barns vern mot seksuelle overgrep. Derfor hilser Kristelig Folkeparti denne straffeskjerpelsen hjertelig velkommen.

Barneporno er dokumentasjon på overgrep mot barn – verken mer eller mindre. Vi trenger et eget forbud mot barnepornografi. Jeg synes det er meget positivt at et overveldende flertall i justiskomiteen deler dette synet, og ser fram til at Stortinget får forslaget til en slik bestemmelse til behandling.

Barnekonvensjonen artikkel 23 gir særlige rettigheter til barn med funksjonshemninger. I den forbindelse vil jeg understreke at Regjeringen i november 2002 nedsatte et lovutvalg som skal vurdere behovet for å bedre de funksjonshemmedes rettigheter. Dersom dette utvalget mener at det er behov for en lov som sikrer likeverd og fravær av diskriminering for de funksjonshemmede, følger det av mandatet at forslag til en slik lov skal utarbei-

des. Arbeidet med å styrke rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse står sentralt i utvalgets arbeid.

En beslutning som omfatter en mindreårig, skal alltid tas ut fra hva som er til barnets beste. Det følger av barnekonvensjonen artikkel 3. Denne retningslinjen er i samfunnets og i de voksnes interesse. Barna er vår forsikring for videre foredling og utvikling av familien, av lokalsamfunnet og av landet som helhet, derfor må de behandles med forståelse, innsikt og respekt. Barn fortjener å bli tatt på alvor! Den innstilling som justiskomiteen i dag legger fram til avgjørelse her i Odelstinget, er en innstilling som fører til at barn i framtiden får det bedre i Norge.

Knut Storberget (A): Det er gledelig at FNs barnekonvensjon endelig blir innlemmet i norsk lov. Festtaler og enstemmighet må likevel ikke få oss til å glemme at for verdens barn er det meste ugjort. Det er nå i dag det kan gis en ny start.

Konvensjonen styrker barns rett til å bli hørt i saker som angår dem. Barns mening skal tillegges vekt. Det er likevel et tankekors at konvensjonen innlemmes så sent. Barn er på mange måter verdens svakeste gruppe. Som gruppe krever de ingenting. De er fullt og helt avhengige av voksnes handlinger. Vi er mange som håper at verden skal innfri løftene til barna. Barn må settes tydeligere på agendaen. I tenkningen om markedstilpassing og globalisering er barns beste-standard et fremmedord. Vi er på et felt vi ikke kan måle i noen valuta. Høyres nye slagord, «Mer igjen for pengene», passer utrolig dårlig også her.

Når nå barnekonvensjonen innlemmes i norsk lov, gir dette barn rett til skole, helse, liv og beskyttelse. Å sikre rettigheter, helse og utvikling til verdens barn er nøkkelen til en bærekraftig utvikling i et land. Det er også nøkkelen til fred og sikkerhet i verden. Konvensjonen tar for seg er rekke viktige rettigheter og vern, deriblant bestemmelsen om barnepornografi. Dette har opptatt oss i Arbeiderpartiet.

Barnepornografi er et alvorlig samfunnsproblem og må betegnes som forferdelige overgrep mot barna som rammes av denne industrien. Barnepornografi vil alltid være et produkt av overgrep mot barn, og befatning med barnepornografi er en ren utnyttelse. Etterspørselen etter slikt materiale opprettholdes av et marked der barn blir utsatt for nye og vedvarende overgrep, og det er noe som det må slås hardt ned på.

Hittil har forbudet mot besittelse av barnepornografi vært regulert i den alminnelige pornografibestemmelsen, som er ment å skulle beskytte samfunnet mot umoralske, ubehagelige og støtende handlinger. Jeg vil på vegne av Arbeiderpartiet understreke at et forbud mot barnepornografi først og fremst må beskytte barna mot seksuelle overgrep. For å styrke barns rettigheter og vern mot seksuelle overgrep og utnyttning har flere, også Arbeiderpartiet, fått gjennomslag for å løfte forbudet mot befatning med barnepornografi ut av den alminnelige pornografibestemmelsen. Vi imøteser Regjeringens forslag til lovtekst. Ved å få en egen bestemmelse i straffeloven om

barnepornografi, vil vi tydeliggjøre at all form for og befatning med barnepornografi er forbudt og belagt med straff. Det er med andre ord mer enn en pornografisk forbrytelse som krever straffebud som tilkjennegir overgrep. Vi tydeliggjør at forbudet mot barnepornografi først og fremst skal beskytte barna mot seksuelle overgrep. En slik bestemmelse hører derfor ikke hjemme i en bestemmelse som bare er ment å beskytte samfunnet. Ved å løfte bestemmelsen om barnepornografi vil vi også gjennom kriminalstatistikken få fram hvor mange lovbrudd som begås på dette området.

Ved at barnekonvensjonen nå innlemmes, med de endringer som er foreslått, styrker vi barns rettigheter på en rekke områder. Når vi har valgt å trekke fram barnepornografien spesielt, er det fordi det dreier seg om helt uakseptable overgrep.

Jeg syns vi likevel i dag kan minne om barns generelle tilstand verden over. Internasjonalt sett mangler barn mye. Til sammen 14 millioner barn under 15 år har mistet én eller begge foreldre i aidsepidemien. Hver dag dør 4 000 barn som følge av sult. 150 millioner barn verden over er underernært. 2 millioner barn har de siste tiårene blitt drept som følge av krig. 6 millioner barn har blitt skadd som følge av krig. Rundt 180 millioner barn i alderen 5-17 år blir holdt i den groveste formen for barnearbeid. Hvert år blir 1,2 millioner barn utsatt for trafficking. Hver dag, også i dag, dør tusener av barn som følge av elementære sykdommer norske barn som en selvfølge er skånet for. Verden har en miljøbevegelse og en kvinnebevegelse. Nå er det barnebevegelsens tur.

Arbeidet med Barnekonvensjonen her hjemme bør derfor nå gjøres til ikke bare et arbeid her i Norge, men i aller høyeste grad også til en mobilisering i Norge og i Europa når det gjelder barna under en annen verdenshimmel, som sliter langt mer enn de barna vi her står overfor. Arbeidet med Barnekonvensjonen her hjemme bør også medvirke til at konvensjonen gjøres kjent, og at bestemmelsene faktisk blir brukt. Det krever helt spesielle informasjonstiltak som er rettet særlig mot dem som skal verne, nemlig barna.

Arbeiderpartiet imøteser den behandling utlendingslovgivningen vil få framover, særlig med henblikk på barna. Det er grunn til allerede i dag å reise spørsmål om bl.a. barn av flyktninger i Norge blir tatt godt nok vare på, særlig i familiegjenforeningssakene, og om barn av utviste flyktninger får sine interesser tilstrekkelig ivare tatt. Det hjelper lite å bli hørt når resultatet kan være total atskillelse over svært lang tid.

I en tid hvor vi kappes om å være mest resolute og strengest mulig i kriminalpolitikken, glemmer de fleste av oss at barna blir stående alene tilbake. Dette har vi en plikt til å gå inn i og rydde opp i. Dette viser at lovarbeidet med Barnekonvensjonen må bli noe mer enn de rene festtaler. Vi må ikke glemme at barna er det viktigste vi har, og i den forbindelse er det på høy tid at vi i dag innlemmer denne konvensjonen i norsk lov. Den må ikke bli en sovepute. Vi er ikke ferdige med jobben. Det er nå det hele starter.

Jeg tillater meg å ta opp det forslaget som Arbeiderpartiet fremmer sammen med Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten Knut Storberget har tatt opp det forslaget han refererte til.

Carsten Dybevig (H): Ingenting er mer forfeilet enn et sitat fra den store kulturrevolusjonen i det kommunistiske Kina på 1960-tallet som fastslo: «Far står deg nær, mor står deg nær, men ingen står deg så nær som formann Mao».

Hva er det viktigste for et barn i oppveksten? Det er de trygge og sosiale oppvekstvilkår en solid familie kan gi. Ingenting kan erstatte dette. Hjemmets trygge rammer skaper grobunn for et sunt utgangspunkt for en gradvis selvstendigjøring av et barnesinn. Mor og far, og ingen andre, er de som har best forutsetninger for å vite barnets beste. I en stadig mer foranderlig verden, og kommunikativ verden, overøses barn med mengdevis av usensurerte impulser. TV, mobiltelefoner, Internett, blader og aviser massakrerer barnets sinn med usortert informasjon. Evnen til å håndtere disse impulsene er avhengig av barnets utvikling, av foreldrenes bevissthet, av omgivelsene rundt, som skolen og kameratflokkene. Også økt institusjonalisering, kommersialisme, globalisering, endringer i familiestrukturer i tillegg til en overflod av informasjon former oppvekststerrenget.

Bare for noen dager siden leste vi i Dagbladet om en undersøkelse som viste barn og ungdoms farlige nettvennskap, som gir seg utslag i at tusenvis av barn møter fremmede i skjul etter kontakt via Internett. Tusen norske barn kan på denne måten ha blitt utsatt for verbale eller fysiske overgrep. Det finnes heldigvis flere fellende dommer mot eldre gjerningsmenn som seksuelt har forgrepet seg mot barn. Dessverre er det langt flere saker som aldri blir oppdaget.

Fra en dom i Frostating lagmannsrett i februar 2001 påpekes det:

«I denne saken har man fått illustrert hvor lett det er å etablere kontakt over pratekanaler på internett mellom nysgjerrige, utprøvende mindreårige og andre som søker «seksualpartnere»».

Hvem er det som har den største muligheten til å rettle sine barn i bruk av f.eks. Internett? Ingen står nærere sine barn enn mor og far. Deres årvåkenhet blir avgjørende for hvordan barn takler skiftende impulser fra omverdenen.

Produksjon av barnepornografisk materiale, som nå vurderes som seksuelle overgrep, blir nå straffbart etter de vanlige sedelighetsreglene. Domstolene har den siste tiden skjerpet straffenivået i denne type saker, i tråd med tidligere signaler Stortinget har gitt. Dessverre er det slik at den øvre del av strafferammen ikke tas tilstrekkelig i bruk. Behovet for politisk å fastsette nedre strafferammer øker i takt med domstolenes manglende benyttelse av det øvre sjiktet i strafferammen. Fraværet av nedre strafferammer skal gi domstolene en skjønnsmessig mulighet i noen saker, men ikke i alle, til å vurdere hver enkelt sak i forhold til hele strafferammen.

Imidlertid er overgrep mot barn ytterst alvorlig og vil prege et menneske hele livet.

I forbindelse med skjerpede straffebestemmelser vedrørende organisert kriminalitet vil f.eks. pedofile nettverk kunne bli dekket av forbundsbestemmelsen i straffeloven, dvs. en økt strafferamme. Politiet må gå aktivt inn i arbeidet med å avdekke og bekjempe barnepornografi på Internett. Om politiets etterforskningsarbeid systematiseres og styrkes, samtidig som etterforskningsmetodene og dataverktøyene revideres, vil mulighetene til å forhindre overgrep og avdekke gjerningspersoner øke. Et alvorlig dilemma er norske domstolers kompetansenivå, eller forskjellige krav til bevisbyrde, avhengig av sakstype. Selv om et overgrep ikke har tilstrekkelig byrde av bevis til en fellende strafferettslig dom, påvirker en strafferettslig dom utfallet av en sivilrettslig dom, selv om kravet som stilles til bevisbyrden, er annerledes.

Barneombudet har tidligere kritisert spesielt politikerne for ikke å gjøre festtalene om til praktisk politikk. Barn bør være en betydningsfull premissleverandør for politiske beslutninger. Inkorporeringen av Barnekonvensjonen i norsk lov vil gi barns rettigheter samlet sett større status. Norge som en internasjonal pådriver i menneskerettighetsspørsmål vil få større troverdighet også i andre spørsmål.

Ingenting kan erstatte trygge oppvekstvilkår. I Sarpsborg har politiet og forskjellige kommunale etater forpliktet seg til et samarbeid for å forebygge ungdomskriminalitet. Erfaringene er svært gode og nærmest oppsiktsvekkende. Tidligere har mye av det forebyggende arbeidet gått ut på å ha en egen strategi mot dem som kan tenkes å begå eller å ha begått et lovbrudd. Erfaringer fra Sarpsborg når det gjelder en slik strategi, avslørte at de utplukkede personer betraktet dette som en honnør og ble opplevd av andre som et statussymbol i vennegjengen. Den nye strategien går ut på å fokusere på rammebetingelsene for den kriminelle handling. Særlig fokusering på å gjenerobre det offentlige rom av ikke kriminell ungdom og problemungdom, økt sosial kontroll i skolen, fritiden og familien, det å gjøre ungdomsmiljøene gjennomsluktige og samtidig bygge relasjoner mellom de positive krefter i nærmiljøet var noen av ingrediensene. Trygge oppvekstvilkår blir ikke en realitet ene og alene med et styrket lovverk for barn. Det er innsatsen i nærmiljøet og samspillet mellom aktørene som på lang sikt vil avgjøre om vi lykkes med å gi bedre oppvekstvilkår for barn.

André Kvakkestad (FrP): Det er viktig å inkorporere de konvensjoner Norge har ratifisert, i lovverket. Spesielt er dette viktig i forhold til befolkningens rettsoppfatning, for det er naturligvis også – med rette – av mange oppfattet som underlig å ha en situasjon der Norge som nasjon er forpliktet til å følge Barnekonvensjonen i forhold til andre nasjoner, men ikke på samme måte er bundet til å gjøre dette overfor sine egne innbyggere. Vi er glade for at Barnekonvensjonen nå inkorporeres, og

har forstått at dette vel kan gjøres under mottoet «bedre sent enn aldri».

Det er viktig at barn kan føle deltakelse der barn har mulighet og modenhet nok. Det at andre behandler og vurderer over ens hode uten at man har mulighet for selv å delta, er noe ingen føler seg komfortabel med. På den annen side er det også viktig at en ikke føler seg presset til å ta stilling, spesielt der lojalitetskonflikter i forhold til ens nærmeste oppstår. Jeg tror proposisjonen på mange måter har funnet den balansegangen.

Når det gjelder aldersgrensene, framstår de som et godt utgangspunkt, men jeg har også forstått at modenhet fortsatt er det avgjørende.

Når det gjelder barnevernssaker og adopsjonssaker, er det viktig å kunne uttale seg i egenskap av å være den som omhandles. Kanskje spesielt i barnevernssaker vil det være i barnets interesse å kunne delta, slik at en også kan påvirke og akseptere de avgjørelser som til slutt fattes.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Det er egentlig en stor glede å stå her i forbindelse med denne saken, fordi Norge nå tar det historiske grepet å inkorporere Barnekonvensjonen i norsk rett, i tillegg til at den synliggjøres gjennom delvis aktiv transformasjon. Dette er utrolig viktig, og SV har gått i bresjen for et slikt grep i mange år. Redd Barna er som kjent særdeles glad for det, og så vidt jeg vet, får vi til og med blomster etter at dette møtet er over. Det er ikke verst!

Inkorporering av Barnekonvensjonen betyr særlig mye som en signaleffekt internasjonalt. Hva Norge gjør på dette feltet, er viktig. At Norge i tillegg synliggjør Barnekonvensjonen flere steder i lovverket, er også viktig for at vi skal kunne forstå bedre hvilke konkrete konsekvenser inkorporeringa faktisk har på forskjellige områder. Men jeg syns samtidig at vi kunne ha gått et skritt lenger. Vi kunne ha synliggjort Barnekonvensjonen flere steder i lovverket enn det som er gjort. Jeg syns det er litt passivt av Regjeringa. Når de først velger å ta et rimelig aktivt grep, mener jeg de kunne kjørt linjen helt ut og synliggjort Barnekonvensjonen flere steder. Det har SV gitt uttrykk for i sine merknader.

Vi har hatt et nært og godt samarbeid med forskjellige organisasjoner i forbindelse med dette, bl.a. Redd Barna. Justiskomiteen har også vært utrolig heldig som fikk muligheten til å delta på et av de mest interessante seminarne jeg i hvert fall noen gang har vært på, som Barneombudet organiserte for oss. Det er et av de mest inspirerende seminarne jeg har vært på. Jeg lærte så mye om unger, og hele holdningen til dem som snakket for oss, var at barn er folk på lik linje med voksne og må tas på alvor på en helt annet måte enn det vi tradisjonelt har gjort. Og når det også da ble synliggjort hvordan vi i Norge har gått fra å ha en slik holdning til unger og til å profesjonalisere og umyndiggjøre barn i stor grad, er det et signal jeg mener vi bør ta skikkelig på alvor. Vi bør se nøyer på det framover, faktisk med et historisk og filosofisk blikk.

Jeg syns også at justiskomiteen kunne ha vært tøffere når det gjelder aldersgrenser i forhold til lovverket. Vi burde ha fjernet aldersgrensen fullstendig, noe de aller fleste organisasjonene som jobber med barn til daglig, har anbefalt oss å gjøre. Jeg skjønner at Regjeringas intensjon er god, og at hensikten med forslaget er at man ved å sette en aldersgrense ønsker å sikre i hvert fall unger ned til den alderen, som nå blir sju år og ikke tolv. Men jeg tror det hadde vært bedre hvis vi f.eks. gjennomførte et forslag som SV har fremmet etter at Barneombudet bad oss om å ta tak i dette, om å sørge for en skikkelig barnefaglig kompetanse for alle som arbeider med unger, noe vi dessverre ble stående alene om, og at vi også skal sørge for å utvikle metoder som gjør at det blir mulig å høre barn på en skikkelig måte. For det som er blitt gitt til oss som et sterkt signal i løpet av denne prosessen, har faktisk vært at det ikke er ungene det er noe galt med når de ikke blir hørt, men at det er samfunnet, som ikke er tilrettelagt på en måte som gjør det mulig å skjønne hva det er unger vil.

Samtidig mener SV det er ekstremt viktig at barn ikke blir presset til å uttale seg hvis de ikke ønsker det. Det er en rettighet som alle unger skal ha, men det skal ikke være en plikt for barna. I mange sammenhenger er det veldig ok for unger å slippe å ha en mening – det gjelder for så vidt voksne også! Barn skal sikres en slik rettighet, men det skal ikke være en plikt.

Jeg tror at Norge har et stykke vei igjen å gå. Det sier bl.a. FN's komite for barns rettigheter, som jobber med å overvåke at Barnekonvensjonen tas skikkelig på alvor av statene som har ratifisert konvensjonen.

Det er en del områder vi er veldig dårlige på. Det gjelder særlig i forhold til funksjonshemmede unger og deres like rett til deltakelse i samfunnet. Der er vi veldig dårlige. Og det gjelder ikke minst i forhold til utlendingsfeltet. Asylsøkerbarn, særlig enslige mindreårige asylsøkere som kommer til Norge, blir ikke ivaretatt på samme måte som norske unger. De er ikke underlagt barnevernsloven på samme måte som norske barn. Her står Fremskrittspartiet og SV sammen om en merknad om å sørge for at disse ungene får de samme rettighetene etter barnevernsloven som det norske unger har. Det mener jeg burde være en selvfølge. Det er nedsatt et utlendingslovutvalg som jobber med akkurat denne biten, og heldigvis er Barnekonvensjonen en del av mandatet til dette utvalget, som altså skal gjennomgå utlendingsloven på dette feltet.

SV har også en del kontakt med Foreningen for Fangers Pårørende, som forteller om at barn ikke blir hørt i det hele tatt når det gjelder utkastelse av kriminelle utlendinger som har en tilknytning til Norge. Da blir ikke barna hørt. Mange fedre som har begått en kriminell handling, og som så har sonet og gjort opp for seg, blir kastet ut, uavhengig av forholdet til barnet. Det skjer ikke alltid, men det har skjedd, og det er et brudd på barns rettigheter i forhold til å ha kontakt med sine foreldre, sjøl om de altså ikke er norske. Det mener jeg vi bør ta på alvor. Det samme gjelder i forhold til barn av asylsøkere som kommer hit. De må bli hørt og deres rettigheter ivaretatt på en helt annen måte. Jeg syns det er synd at ikke SV har fått

flertall for forslaget vårt om å utrede hvorvidt kompetansen til å utvise en utlending som har begått en kriminell handling, skal tillegges domstolene, i stedet for at det skal være et forvaltningsvedtak. Det skjer i Sverige – der er det domstolen som vurderer dette. Der mener man at man på den måten har en annen mulighet til å ivareta hensynet til menneskerettighetene, enn når det er forvaltninga som gjør vedtaket. Et minstekrav bør det i hvert fall være at forvaltninga tilføres den kompetansen som er nødvendig for å ivareta hensynet til barn, uavhengig av hudfarge og bakgrunn.

SV er veldig fornøyd med at vi og Arbeiderpartiet sammen har fått med hele komiteen på at man nå skal ta bestemmelsen om barnepornografi ut av pornografibestemmelsen, og at vi nå skal få en annen definisjon av barnepornografi. Sjølve uttrykket «barnepornografi» er totalt misvisende, for dette dreier seg om dokumentasjon av seksuelle overgrep mot barn, og det bør også behandles på den måten i straffeloven. Vi kan ikke ha det slik at det står under samme paragraf som den som omhandler voksenpornografi – det blir totalt galt. Dette ordner nå komiteen opp i, og det er veldig bra.

Jeg tar opp de forslagene SV har fremmet.

H e i d i G r a n d e R ø y s hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Inga Marte Thorkildsen har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg er glad for at en enstemmig justiskomite har sluttet seg til hovedprinsippene i Regjeringens forslag, både at FN's barnekonvensjon nå vil bli inkorporert i norsk lov gjennom menneskerettsloven, og at enkelte artikler vil bli transformert og synliggjort i annen norsk lovgivning.

Jeg er videre glad for at komiteens flertall er enig i alle de konkrete lovendringene som Regjeringen har foreslått for å synliggjøre FN's barnekonvensjon bedre i norsk lovgivning. Det at Barnekonvensjonens bestemmelser synliggjøres og presiseres i den lovgivningen der de naturlig hører hjemme, vil bidra til å sikre at norske myndigheter overholder Barnekonvensjonen på en god måte.

Jeg har særlig merket meg at en samlet justiskomite stiller seg bak forslaget om endringen i straffeloven § 204. Endringen av definisjonen av barn i forhold til barnepornografi vil gi personer under 18 år et bedre vern mot seksuell utnyttelse. Befatning med barnepornografi er i høyeste grad et grenseoverskridende fenomen. Framforhandlingen av tilleggsprotokollen til Barnekonvensjonen og den foreslåtte endringen av § 204 er derfor også et viktig eksempel på samspillet mellom internasjonal regelutvikling og harmonisering av nasjonale regler for effektivt å kunne bekjempe denne typen kriminalitet. Jeg har merket meg komiteens anmodninger om å utarbeide et eget straffebud om barnepornografi for å gjøre det helt klart at dette er overgrep mot barn og skal behandles på den måten, og om å utrede behovet for endringer i straffe-

rammen for befatning med disse overgrepene for å skape rettsenhet med EU-landene. Jeg vil likevel understreke at også gjeldende straffelov markerer klart at seksuelle overgrep mot barn er forbudt gjennom reglene i lovens kapittel 19 om seksuallovbrudd, særlig §§ 195 og 196 om seksuelle overgrep mot barn.

Nå har imidlertid flertallet i justiskomiteen i Innst. O. nr. 118, som behandles senere i dag, gått inn for å øke strafferammen fra to til tre års fengsel i straffeloven § 204, særlig med sikte på ulovlig befatning med barnepornografi, en endring som samtidig med forslag til ny § 60 a vil medføre at øvre strafferamme ved organisert virksomhet økes til hele seks år i fengsel.

Komiteen har fremmet forslag om at Regjeringen skal foreta en gjennomgang av lovverk og praksis som angår barn med funksjonsnedsettelse, med sikte på å synliggjøre Norges forpliktelser etter Barnekonvensjonen. Regjeringen har nylig nedsatt et utvalg som skal vurdere behov for ny lovgivning som kan styrke det rettslige vernet mot diskriminering av funksjonshemmede og eventuelt fremme forslag til slik lovgivning. Det framgår av utvalgets mandat at utvalgets forslag skal ligge innenfor rammen av Norges internasjonale forpliktelser. Det er naturlig at funksjonshemmede barns rettigheter ses i sammenheng med dette arbeidet, og jeg vil gjøre utvalget oppmerksom på Stortingets vedtak og sørge for at det blir gjennomført.

Jeg har videre merket meg komiteens merknader om innarbeiding av FNs torturkonvensjon, FNs kvinnekonvensjon og FNs rasediskrimineringskonvensjon, og særlig oppfordringen til Regjeringen om å prioritere arbeidet med innarbeiding av FNs rasediskrimineringskonvensjon.

Som kjent har et utvalg utredet og kommet med forslag til en ny lov mot etnisk diskriminering. Forslaget har vært sendt på høring, og er nå til behandling i Kommunal- og regionaldepartementet. En lov mot etnisk diskriminering kan i seg selv ses på som en gjennomføring og synliggjøring av FNs rasediskrimineringskonvensjon og vil styrke det rettslige vernet mot diskriminering og rasisme i Norge. Det vil også bli vurdert om konvensjonen i tillegg skal inkorporeres i norsk lov, slik utvalget har foreslått.

For Regjeringen er kampen mot rasisme og etnisk diskriminering et prioritert område. Det er særlig viktig i disse tider, hvor kampen mot terrorisme har kommet i fokus. Kampen mot terrorisme er viktig og nødvendig, men like viktig er det at de tiltak vi gjennomfører, er i samsvar med våre internasjonale menneskerettsforpliktelser, og at den ikke fører til diskriminering av, og fordommer mot, f.eks. muslimer generelt. Regjeringen ser derfor arbeidet med ny lov mot etnisk diskriminering som et viktig og prioritert arbeid og tar sikte på å fremme en proposisjon i begynnelsen av 2004. Jeg fant det riktig å knytte disse prinsipielle merknader til denne lille merknaden i komiteens innstilling, for jeg synes det er viktig også å si at det pågår et arbeid.

Jeg vil imidlertid ved slutten av dette innlegget først og fremst konsentrere meg om det en rekke representan-

ter har vært inne på – og som for meg ble ganske sterkt synliggjort på en høring som Barneombudet hadde, hvor jeg veldig klart fikk for meg det som jeg hadde trodd før jeg kom dit, og fikk forsterket mens jeg var der – at det er viktig at barn blir hørt. Det er et inntrykk jeg har tatt med meg. Synspunktene på hvordan dette ikke har vært tatt hensyn til, eller har vært feilvurdert i forhold til voksenverdenen, synes jeg på mange måter har kommet klart fram i en rekke representanters innlegg her. Jeg vil for min del understreke at jeg selvfølgelig støtter de refleksjoner som her er kommet fram. Barneombudets høring klarte på en utmerket måte i tillegg til det intellektuelle i hvert fall emosjonelt å gjøre det veldig tydelig for meg, ikke minst ved den måten det var organisert på, og ikke minst gjennom den måten som barn var delaktige på i det som skjedde i forbindelse med høringen.

Utover dette har jeg ikke noen merknader. Jeg er glad for at Stortinget tar dette skrittet. Og selv om noen sier at det var på tide, får vi glede oss over at vi i fellesskap tok det opp av skuffen, at andre behandlet det med intensitet og glød, og at vi har fått en god innstilling som vi kunne behandle her i dag.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Knut Storberget (A): Det er tatt opp av representanten Thorkildsen og også av meg i våre hovedinnlegg i dag, spørsmålet om situasjonen for barn av flyktninger i Norge. Jeg skjønner det slik, og er glad for, at Regjeringen peker på det arbeidet som skal gjøres i forhold til utlendingslovgivningen.

Men det er to grupper barn som kanskje krever særlig oppmerksomhet også før arbeidet med utlendingsloven er ferdig – det gjelder barn av de foreldre som blir utvist, bl.a. på grunn av straffbare handlinger, og det gjelder familiegjenforeningssaker, særlig hva angår fosterbarn. Vil Barnekonvensjonens implementering i norsk rett i dag innebære at Regjeringen vil gå nærmere inn i dette arbeidet før utlendingsloven eventuelt endres, slik at ikke noen barn nå lider urett og ikke får det vernet som Barnekonvensjonen faktisk gir dem?

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg verken kan eller vil improvisere rett. Jeg tror det som jo er klart for alle her, er at utlendingslovgivningen gjennomgås. I den sammenheng skal man, som flere har pekt på, også se på barns situasjon – i ulike sammenhenger.

Om det i tillegg skal gjøres noe utover det arbeidet som pågår, som er i full gang, er synspunkt som jeg vil ta med meg og drøfte med kommunalministeren. Men jeg vil ikke her i dag gå lenger enn å uttrykke meg på den måten.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Jeg er fryktelig opp-tatt av barns rett til å bli hørt. Jeg lurer på om det er slik at dersom endringen med sju års aldersgrense viser seg ikke å fungere i praksis, fordi det alltid er noen andre som definerer om barnet skal bli hørt eller ikke, om det er modent nok eller ikke – og dermed er det bare de aller

mest ressurssterke barna som blir hørt – vil statsråden da revurdere sitt standpunkt og eventuelt gå inn for det som et massivt antall høringsinstanser har bedt om, nemlig at vi fjerner aldersgrensen totalt?

Så en ting til, og det gjelder Wenche Siljeholm, som er psykolog og sakkyndig, og som var på høringen til Barneombudet. Hun var veldig opptatt av barnets rettigheter i barnefordelingssaker. Jeg anbefaler statsråden å ta en prat med henne om hvordan domstolene håndterer dette, og hvordan de praktisk, ved f.eks. å ha et bilde av en unge stående framme i rettssalen når det er en barnefordelingssak, kan vri oppmerksomheten bort fra kriging mellom foreldrene til at det skal handle om barnas beste.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg er generelt av den oppfatning at vi mennesker alltid kan bli klokere med hensyn til hvordan vi behandler hverandre. Jeg har senest på et møte i Dommerforeningen i forbindelse med domstolsledere i Trondheim nylig snakket om hvordan man opptrer i rettssalen med normal klokskap. Det sier seg selv at i saker hvor barn er med, er det all mulig grunn til å understreke det ytterligere.

Jeg tar med meg innspill som går på å utvide denne innsikten og denne refleksjonsevnen, som jeg oppfattet var det som lå i siste delen av representanten Thorkildsens innlegg. Men jeg kan ikke her og nå gå inn på andres lovgivning. Det som jeg kan svare på, er hvorfor vi har valgt en sjuårsgrense.

Jeg skjønner det ideelle i at man ikke fastsetter noen grense i det hele tatt, fordi man da baserer seg på at man nærmest skal få den best mulige situasjonen. Det har vært min oppfatning, slik som det er kommet til uttrykk i proposisjonen, at det å ha en grense i hvert fall sikrer at man når dem ned til sju år, og at man deretter utøver et godt skjønn. Så er det slik med denne, som med alle andre saker, at vi skal lære av det som skjer underveis, for det er på den måten vi lager best mulig lovgivning i henhold til intensjonene.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Jeg takker for svaret. Jeg tolker det positivt. Vi kommer til å følge nøye med på dette framover, og jeg regner med at vi kommer til å få innspill også fra de organisasjonene vi nå har hatt kontakt med.

Jeg har lyst til å spørre om en annen ting. Det gjelder det som representanten Storberget også var inne på i forrige replikk. Når det gjelder barn av utlendinger, vil jeg spørre helt konkret: Mener statsråden at Norge dersom barns beste etter Barnekonvensjonen underordnes utlendingsloven og hensynene som ligger der, i helt konkrete saker, som f.eks. dreier seg om utvisning, som f.eks. dreier seg om opphold, ikke kan akseptere det framover, nå som Barnekonvensjonen faktisk blir inkorporert i norsk rett?

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten stiller meg et spørsmål som krever at jeg faktisk åpent og i fristil skal gjøre en vurdering som egentlig er tillagt et utvalg – et utvalg som for det første skal se på utlendings-

loven og på dens forhold til en rekke andre hensyn. Det at det arbeidet gjøres av kyndige mennesker, er noe jeg har respekt for. Det er et arbeid som vil gå sin gang, og som vil måtte ha de avveininger som er gitt i mandatet til utvalget.

Så svarte jeg tidligere på et spørsmål fra representanten Storberget, som også var helt konkret, om det kunne skje noe før. Og da gjentar jeg gjerne det svaret: Det er noe jeg skal ta opp med kommunalministeren. Det er ikke noe løfte om at det skal skje noe konkret nå, men fordi spørsmålet er stilt, i en viktig debatt her, og fordi jeg synes man i hvert fall skal koste på seg en refleksjon, gjentar jeg at det spørsmålet lover jeg å bringe videre, slik som jeg tidligere har svart representanten Storberget.

Presidenten: Replikkordskiftet er slutt.

Ola Røtvei (A): Det er gledelig at FNs barnekonvensjon endelig innlemmes i norsk lov. Å etterleve Barnekonvensjonen er det samme som å etterleve menneskerettigheter. Konvensjonen er ratifisert av land over hele verden. Det gjør den til et helt unikt instrument for bedring av barns vilkår.

Konvensjonen er revolusjonerende i internasjonal sammenheng og går langt i å befeste barns rettigheter, eksempelvis retten til å bli hørt. Konvensjonen utfordrer vårt syn på barna og hva barndommen skal inneholde av rettigheter og plikter.

Som representanten Storberget påpekte i sitt innlegg, er det viktig at konvensjonen nå ikke blir en sovepute etter innlemmelsen i norsk lov. Konvensjonen har også utfordringer knyttet til seg.

Jeg vil påpeke hva barneombudet fokuserer på av utfordringer rundt innlemmelsen av Barnekonvensjonen:

- Å gjøre Barnekonvensjonens budskap reelt både i barnebefolkningen som gruppe og i det enkelte barns liv er ikke bare et ansvar for politikere, byråkrater og domstoler. Det er en hovedoppgave for alle som møter barn i sitt yrke. Ethvert voksent menneske skal vise respekt for barnets ståsted, erfaringer og meninger.
- Barnekonvensjonen må brukes som et aktivt instrument og skal gjennomsyre politiske vedtak på nasjonalt og lokalt nivå. Den skal brukes aktivt og ikke bli en hvilepute.

Barnekonvensjonen tar for seg viktige områder for barns liv. Gjennom det vi i dag vedtar, som skjerpelsen av bestemmelsene om barnepornografi og retten til å bli hørt mer, gjør vi et viktig arbeid som vil berøre en stor og viktig gruppes hverdag og liv.

Spesielt vil jeg bemerke viktigheten av å skjerpe og utøve bestemmelsen om barnepornografi. Å markere at barnepornografi er noe annet enn «vanlig» pornografi er viktig. Barnepornografi er alltid overgrep og utnyttelse av barn, og må alltid behandles som det.

Lovendringen på akkurat dette feltet er nødvendig. Samfunnsutviklingen, flyten av informasjon og Internett er problemstillinger som er høyaktuelle.

På begynnelsen av 1990-tallet var 300 000 personer koblet til Internett. I 2001 var over 200 millioner men-

nesker koblet opp. I 2005 forventes det at nettbrukerne overstiger 1,2 milliarder. Internett har over 2 milliarder sider. Rundt 670 millioner av disse sidene inneholder barnepornografisk materiale. Hvor mange lidende barn det er som skjuler seg bak disse tallene, vet vi ingenting om. Hvilke lidelser de er påført, er nesten umulig å forestille seg.

Lovverket skal beskytte mot overgrep. Eget forbud mot barneporno markerer også aktiv avstand fra misbruk av barn, og kamp for vern av barns interesser.

Arbeiderpartiet er glad for at poseringsbilder med barn skal være forbudt etter bestemmelsen om barnepornografi. Vi er også glad for en skjerping av straffen for salg, besittelse og eie av barnepornografisk materiale. Lovverket i dag har en uforholdsmessig lav strafferamme for slikt, lavere enn de aller fleste europeiske land.

Ved at Barnekonvensjonen nå innlemmes med endringer, styrkes barns rettigheter på en rekke andre områder. Vi tar grep og tydeliggjør barnepornoen som uakseptabelt overgrep. Barneporno er ikke pornografi i vanlig forstand. Det dreier seg utelukkende om overgrep mot barn – utelukkende! Det er malplassert at den har vært satt i samme bås som pornografisk materiale generelt.

Lovverket har en normativ effekt på samfunnet. Vi må ikke tro at lover er et virkemiddel som alltid vil kunne løse problemet med uønskede hendelser. Barn beskyttes best ved at det skapes holdninger i samfunnet som gjør det uakseptabelt at barn anses som seksuelle objekter for voksne. Overgangen er ikke skarp mellom seksuelle overgrep og annen seksuell utnytting. Barn har uansett krav på beskyttelse. Vi skal ikke si at det her til lands er greit at voksne bruker bilder av nakne barn som poserer. Derfor er det også viktig at poseringsbilder blir forbudt etter bestemmelsen om barnepornografi.

Innlemmelsen av Barnekonvensjonen i norsk lov er historisk. I dag gjør vi mange grep for barns rettigheter. I morgen blir det opp til oss å etterleve dem.

Linda Cathrine Hofstad (H): De fleste barn og unge har gode og trygge oppvekst- og levevilkår med gode utviklingsmuligheter. Men det er også enkelte barn som ikke har det like godt.

Barns rettigheter har de siste årene fått økt oppmerksomhet både i hverdagen, i lovgivningen og i forskningen. Det er utvilsomt en rett for et barn å bli hørt på demokratisk vis og tatt hensyn til. Synet på barn som selvstendige individer har vært gjenspeilet i FNs barnekonvensjon, der barns rett til medvirkning og deltakelse er blant hovedprinsippene.

FN har vist seg å være en pådriver for å fokusere på barns, unges og kvinners rettigheter. Fokuseringen på barns rettigheter gjennom FNs barnekonvensjon er ett eksempel på hvordan FN-arbeid legger grunnlaget for bedring av barns og unges oppvekst- og levekår. Jeg tror det har en veldig stor signaleffekt i seg selv at FN fokuserer så mye på å gi alle barn tilgang til grunnutdanning og på å beskytte barn mot misbruk, utnytting og vold.

Det er på tide at det skjer ting. Norge fikk anmerkning for at ikke Barnekonvensjonen var inkorporert da Norge rapporterte til FNs barnekomitee.

FNs barnekonvensjon gav verden et menneskerettighetsverktøy som spesielt tar opp barns situasjon. Konvensjonen slår fast at barn ikke skal diskrimineres, at all handling for og på vegne av barn skal være i barnets beste interesse, at alle barn har rett til liv, overlevelse og utvikling, og at barns synspunkter skal respekteres. Det som er så positivt nå, er at barn blir definert som aktører i kraft av egne rettigheter og egen verdighet.

Barnekonvensjonen slår fast barns rett til deltakelse og deres rett til å bli hørt i saker som angår dem. Det er mange grunner til at barn bør delta, og en av dem er at barns deltakelse er viktig, ettersom de beslutninger vi tar i dag, påvirker barna i morgen.

I den høringen som justiskomiteen hadde med Redd Barna den 24. april, synes jeg at Redd Barna på en veldig bra måte fikk fram hva inkorporering av Barnekonvensjonen egentlig betyr. Redd Barna understreket at inkorporering av FNs barnekonvensjon i norsk rett vil være en seier for barn i Norge, og at inkorporeringen vil ha betydning i Norges internasjonale arbeid, fordi det viser at Norge er et land som tar barns rettigheter på alvor. Og det skulle bare mangle om vi ikke gjorde dette nå, for Norge skal være et foregangsland i arbeidet for menneskerettigheter. Gjennom inkorporering viser Norge at barns rettigheter gis høy status. Det vil også gi Norge større troverdighet i internasjonalt arbeid.

Konvensjonen omfatter hele spekteret av menneskerettigheter og omfatter alle barn. Noe av det viktigste med konvensjonen er at den anser barn som egne rettssubjekter, som selvstendige individer med særskilte rettigheter. Den gir barn, som er en spesielt sårbar gruppe, særskilt vern og bistand.

Regjeringspartiene er veldig tilfreds med at det er så stor enighet i komiteen i denne viktige saken. Høyre og Kristelig Folkeparti er imidlertid litt overrasket over flertallet, som går inn for en gjennomgang av lovverket og praksis som angår barn med funksjonsnedsettelse. Jeg vil minne om hva Regjeringen har gjort på dette feltet, selv om jeg er ganske sikker på at flertallet vet hva Regjeringen gjorde den 29. november 2002, da den nedsatte et lovutvalg som skal vurdere behovene for en egen antidiskrimineringslov for bedre å sikre de funksjonshemmedes rettigheter, ikke minst ut fra Norges internasjonale forpliktelser. Utvalget skal utarbeide forslag til slik lov, og da vil arbeidet med å styrke rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse stå helt sentralt.

Til slutt vil jeg bare si at dette er en stor dag for alle barn i Norge, fordi vi senere i dag skal vedta at alle barn skal bli hørt og bli sett på som selvstendige individer med særskilte rettigheter.

Trond Helleland (H): De fleste barn i Norge har det, som flere har vært inne på, heldigvis bra. Likevel er jeg glad for at vi nå i Norge fullt ut gjør de grep som medfører at våre internasjonale forpliktelser i forhold til barns rettigheter gjennomføres. Barn er mer sårbare enn oss

voksne, og trenger et ekstra vern. De trenger å bli tatt vare på og bli hørt når viktige avgjørelser om deres liv skal tas. Når vi i dag vedtar å inkorporere FN's barnekonvensjon i norsk lov, tar vi hensyn til nettopp dette. Jeg er også glad for at det stort sett er en samlet komite som følger opp dette med endringer i forvaltningslov og barnevernslov.

Det er stor enighet på de fleste punkt. Det er viktig at Norge, som går i spissen internasjonalt i kampen for barns rettigheter og mot barnearbeid i den tredje verden og i resten av verden, nå selv følger opp ved å inkorporere og ikke bare ratifisere FN's barnekonvensjon.

Når det gjelder uenigheten, har jeg merket meg at Fremskrittspartiet og SV har fremmet forslag om en lovbestemt rett til barnevernstjenester.

Høyre synes det er viktig at barnevernet ikke skal ta mer av ansvaret fra familiene, men tvert imot jobbe for å bygge opp under og støtte familiene. I tilfeller der hjemmet ikke makter å ivareta omsorgsoppgavene, har samfunnet en særlig plikt til å tilrettelegge ordningen som sikrer at alle barn får gode omsorgstilbud og oppvekstvilkår, men jeg kan ikke se at dette forslaget om lovfestet rett, som også har vært fremmet både i familiekomiteen og i sosialkomiteen, er særlig godt begrunnet.

Når vi ser på de forpliktelsene som påligger kommunene i dag, er det vårt syn at den lovfesting av rettigheter vil ha liten reell betydning for brukerne av tjenestene. Etter vårt syn ivaretar reglene om barnevernstjenesten og kommunenes plikter – saksbehandlingsreglene, herunder klageadgangen til fylkesmannen og fylkesmannens tilsyn med kommunene – hensynet til barnet på en tilfredsstillende og hensiktsmessig måte. Derfor vil jeg sterkt advare mot at dette forslaget blir vedtatt. Vi vet jo ikke hva som blir vedtatt her i dag i denne salen, så jeg vil advare mot dette mindretallsforslaget. I dag har alle barn en individuell rett der det foreligger omsorgssvikt. Kommunene har plikt til å yte tjenester. Forslaget høres så tilforlåtelig ut, men det kan få uante konsekvenser. La meg igjen få understreke at det er en selvfølge at kommunene i dag yter barn hjelp i saker om omsorgssvikt. Dagens regelverk er på dette punkt tilstrekkelig.

Dette er først og fremst en gledens dag, og jeg har lyst til å påpeke et paradoks. Vi har denne våren også behandlet hundeloven – senest i dag – og vi husker alle hvor engasjert media, enkeltpersoner, organisasjoner og representanter var i denne saken. Vi hadde altså høring for hundeloven og Barnekonvensjonen på samme dag i justiskomiteen. Mens det var full sal og ganske hissige gemytter under høringen om hund, var det nokså tomt på tilhørerbenken under høringen om barn. Det var stort sett organisasjoner som jobbet med barns rettigheter, Barneombudet og andre, som var til stede under høringen.

Videre vil jeg også si at vi har fått mailen vår neddyngget av hundemailer – sinte hundeeiere har skrevet brev og sendt mail til komiteen. Jeg tror ikke vi har fått noen mailer fra foreldre eller barn i Norge som har vært opp tatt av inkorporeringen av Barnekonvensjonen. Kanskje er det slik at i dagens samfunn, der vi har det veldig godt, har altså kjæledyrene blitt viktigere enn barna. Er det slik

at hundene i dag skal ha bedre rettsvern enn barn? Det er slike refleksjoner en gjør seg. Men jeg vet at det ikke vil være slik. Jeg tror heller ikke at folk flest tenker slik. Men det er et paradoks at det mangler det samme engasjementet som en opplever når det gjelder kjæledyr, for barns rettigheter utenfor denne salen.

Heldigvis vil Redd Barna og andre feire denne dagen. Jeg tror det er viktig at vi i Stortinget, sammen med embetsverket, Regjeringen osv., bidrar til at det blir kjent også blant barn at Barnekonvensjonen nå er inkorporert, og at det selvsagt utarbeides informasjonsmateriale tilpasset målgruppen, som viser at barn blir tatt på alvor i dette landet. Det har alle våre barn fortjent.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 1.

(Votering, sjå side 858)

S a k n r . 2

Innstilling frå justiskomiteen om lov om endringar i straffelova mv. (styrka innsats mot tvangsekteskap mv.) (Innst. O. nr. 106 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 51 (2002-2003))

Presidenten: Etter ynske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 10 minutt til ordføraren for saka og 5 minutt til kvar av dei andre gruppena.

Vidare vil presidenten foreslå at det vert gitt høve til tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Presidenten ser det som vedteke.

Linda Cathrine Hofstad (H) (ordfører for saken):

For meg har denne saken om styrket innsats mot tvangsekteskap vært veldig interessant å arbeide med, men også på mange måter veldig vanskelig, fordi det å møte ofre for tvangsekteskap, høre deres historier og sette seg inn i deres situasjon egentlig har vært forferdelig, og fordi jeg har fått høre historier som jeg egentlig ikke kunne tro er sanne, fordi de er så grusomme.

Jeg har møtt flere ofre for tvangsekteskap som har for søkt å motsette seg tvangsekteskapet og har opplevd å bli utsatt for kidnapping, vold og drapstrusler. Den belastningen de er påført, er vanskelig å begripe for oss utenforstående. De ofrene som jeg har møtt, har gjort et sterkt inntrykk, først og fremst fordi de er så tapre og kjemper en kamp for sin egen frihet. Jeg er derfor veldig glad for at Stortinget senere i dag kommer til å stemme sammen på nesten hvert eneste punkt i denne loven som styrker innsatsen mot tvangsekteskap.

Det skal være frivillig å gifte seg. Ekteskap bør tuftes på kjærlighet. Frihet til å velge ektefelle er en grunnleggende menneskerettighet. Dessverre får ikke alle mulighet til å gifte seg av kjærlighet eller av egen, fri vilje. Det

skremmer meg at tvangsekteskap forekommer så ofte i Norge, og at det er mye mer utbredt enn vi tidligere har trodd.

Tvangsekteskap er brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Det er et overgrep mot det enkelte menneskets rett til selv å velge sin egen ektefelle. Å bekjempe tvangsekteskap er et samfunnsmessig anliggende og dermed også et samfunnsmessig ansvar. Men vi kan likevel ikke fritta individet for ansvar. I siste instans er det den som forårsaker eller utøver tvangen, som er ansvarlig.

Alle skal ha like plikter og like rettigheter her i landet, samtidig som man skal ha frihet til å hevde sine verdier, følge sine kulturelle tradisjoner og praktisere sin tro. Rammen skal være norsk lov og grunnleggende menneskerettigheter.

For Høyre er det viktig at enhver skal få mulighet til å ta personlig ansvar, samtidig som den individuelle friheten som hver og en av oss har krav på, skal respekteres. En grunnleggende frihet for meg er f.eks. å ha muligheten til å bestemme over mitt eget liv og hvem jeg skal gifte meg med. Dessverre har ikke alle denne friheten.

Jeg er veldig glad for at den loven som Stortinget i dag skal vedta, først og fremst er ment å motvirke tvangsekteskap. Dette er et av tiltakene i Regjeringens tiltaksplan mot tvangsekteskap. Lovendringene på strafferettens område er ifølge tiltaksplanen ett av flere tiltak for å forhindre tilfeller av tvangsekteskap.

Jeg er glad for at komiteen står sammen om endringene på straffelovens område for å tydeliggjøre at tvangsekteskap er forbudt i Norge. Det skal ikke være noen som helst tvil om at det å tvinge noen til å inngå ekteskap er brudd på norsk lov.

Muligheten til selv å velge den man skal gifte seg med, er en grunnleggende menneskerettighet. Når vi vet at slike overgrep stadig vekk skjer, ofte uten å bli anmeldt eller at ofre får hjelp, er det på tide at rettsstillingen til dem som rammes, styrkes.

Tvangsekteskap er allerede i dag straffbart etter bestemmelsen om rettsstridig tvang i § 222 første ledd. Men komiteen ser et behov for å løfte fram tvangsekteskap i et eget straffebud og å tydeliggjøre at å tvinge noen til å inngå ekteskap er straffbart. Likeså har komiteen ønsket å presisere hva som skal regnes som tvang i relasjon til tvangsekteskap, og mener det er viktig at lovgiver gjør dette gjennom merknadene til loven. I saker som gjelder brudd på grunnleggende menneskerettigheter og alvorlige overgrep, bør vi som lovgivere veilede i forhold til hvordan loven skal anvendes.

Komiteen oppfatter tvang som det å sette noen ut av stand til å handle frivillig, at den som inngår ekteskap, rent faktisk har vært utsatt for et press. Tvangen må dessuten ha vært utøvet ved rettsstridig atferd eller ved trussel om slik atferd. Et klart eksempel på rettsstridig atferd er f.eks. når noen har blitt utsatt for vold, for frihetsberøvelse eller for vanskjøtsel til vedkommende har akseptert å inngå ekteskap. Trusler og psykisk tvang er nok vanligere enn fysisk tvang ved tilfeller av tvangsekteskap i Norge. Psykisk tvang vil også kunne rammes av forbudet. Hvis man f.eks. truer noen med å avskjære vedkom-

mende fra familien, vil det være et så sterkt press at trusselen er rettsstridig.

Justiskomiteen har presisert i sine merknader at tvangsekteskap er noe annet enn arrangert ekteskap. Begrepet «arrangert ekteskap» henspiller etter mitt syn på at familien deltar aktivt for å finne eller foreslå kandidater til ektemake. Avgjørende for spørsmålet om det foreligger tvang ved arrangerte ekteskap, blir om forslaget til ektemake virkelig gir den unge muligheten til å takke nei.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, støtter forslaget om ubetinget offentlig påtale i saker om tvang etter § 222 og om trusler etter § 227.

I tilspissede situasjoner, hvor dialog er helt umulig mellom foreldre og barn, mener vi at det vil være en ytterligere belastning for den fornærmede dersom påtale krever dennes begjæring. Det er derfor avgjørende at den fornærmede fritas fra ytterligere press. Det vil nå skje ved at man fjerner påtaleansvaret fra dem som rammes, og overfører det til påtalemyndighetene.

Barn skal sikres at det ikke arrangeres giftermål som bryter med barns rett til å være barn. For å bekjempe handel med og misbruk av barn er det også viktig at de som ikke respekterer barns rett til en fullverdig barndom, straffes. Den nye bestemmelsen om å gjøre det straffbart å inngå ekteskap med noen under 16 år eller medvirke til dette, mener komiteen er positiv og nødvendig.

Komiteen er også fornøyd med de foreslåtte endringene i voldsoffererstatningsloven, og mener hensynet til en mer ensartet praksis blir bedre ivaretatt på denne måten.

Når det gjelder lovendringene om tvangsekteskap, mener Høyre det er viktig å følge opp tiltakene i handlingsplanen og at endringene i straffeloven gjøres kjent blant befolkningen, både av allmennpreventive hensyn og av hensyn til den som utsettes for tvang i relasjon til inngåelse av ekteskap.

Å motvirke at tvangsekteskap blir inngått, er ingen enkel jobb. Utfordringen nå er å få på plass tilfredsstillende kompetanse i hjelpeapparatet. Hjelpen som tilbys, må være alt fra krisehjelp i form av sikkerhetstiltak og terapeutiske tilbud til megling i familiekonflikter og videre oppfølging. Dette er et langsiktig arbeid, som krever at det forebyggende arbeidet prioriteres. Her er jeg trygg på at Regjeringen følger opp det gode arbeidet som er gjort, at den følger opp de tiltakene som er skissert i handlingsplanen, og at det forebyggende arbeidet blir prioritert like mye som sikkerhetstiltak og krisetiltak.

Tvangsekteskapene er kompliserte saker, med mange involverte parter. En egen lovbestemmelse, som vi i dag skal vedta, er et skritt i riktig retning, men det vil aldri være nok til å kunne bekjempe disse alvorlige overgrepene. Det som blir avgjørende i tiden framover, er at de unge selv får muligheten til å bidra i dette arbeidet på sin måte, sammen med dem som makter å formidle de riktige holdningene inn til de berørte miljøene.

Knut Storberget (A): Dette er en svært vanskelig lovsak. Det sies at landet skal bygges med lov. Det er helt sikkert at de vedtak som antakelig fattes i kveld ved-

rørende tvangsekteskap, ikke alene løser de utfordringene vi står overfor. Jeg deler fullt og helt saksordførers gode introduksjon i forhold til denne loven.

Alene kan lovforbud og straff faktisk bare gjøre vondt verre. Selv om det etter Arbeiderpartiets mening er nødvendig med en lovfesting og straffesanksjoner av tvangsekteskap og også ubetinget offentlig påtale, er det grunn til å påpeke at slike utfordringer i hovedsak må løses på andre arenaer enn den strafferettslige.

Til det kjedsommelige: Her er vi avhengige av kommunikasjon, ikke konfrontasjon, og også forståelse, ikke bare fordømming. En ensom satsing på strafferetten vil derfor ikke føre oss særlig videre. Stigmatiseringen er belastende og lammende nok fra før. Likevel vil et straffebud, sammen med de øvrige tiltak, ha allmennpreventiv effekt og en viss holdningsskapende funksjon. Det er viktig å si ifra hvor grensa går, og hva vi som nasjon aksepterer. I lys av dette arbeidet som Norge har nedlagt vedrørende menneskerettigheter og barnerettigheter, er dagens lovsak åpenbar for Arbeiderpartiet, og det er åpenbart et område for handling.

For Arbeiderpartiet har det vært viktig at også utilbørlig press medtas i bestemmelsen om ulovlig istandsettelse av tvangsekteskap. Det er ikke alt som kan karakteriseres som trusler, verken fysiske eller psykiske. Også press hvor de yngste blir forespeilet utfrysing av familien eller andre sosiale problemer, vil klart være utilbørlig press som ikke umiddelbart rammes av bestemmelsens øvrige ordlyd. Dette kan også bidra til å lette noe på den bevisbyrde man måtte ha for å bevise de øvrige situasjoner i bestemmelsen.

Så til det som er vanskelig i dette spørsmålet, og det syns jeg vi skal være åpne med, særlig i forhold til hvordan denne bestemmelsen skal forvaltes framover. Det gjelder spørsmålet om ubetinget offentlig påtale. Arbeiderpartiet har valgt å støtte forslaget om ubetinget offentlig påtale, men vi er stilt overfor særdeles vanskelige avveininger i dette spørsmålet. Det har ikke vært lett for noen av oss. Arbeiderpartiet ønsker å frita dem som utsettes for tvangsekteskap fra byrden ved anmeldelse. Samtidig er det et dilemma at påtalemyndighetens ubetingede offentlige påtale vil kunne resultere i at flere vegrer seg for å søke kontakt med det offentlige for å få hjelp. Mange vil ikke ønske sine foreldre straffet, selv om de trenger hjelp i sin situasjon.

Opportunitetsprinsippet i forhold til strafferetten bør bidra til at påtalemyndigheten er varsom med å reise tiltale når fornærmede klart ikke ønsker det. Opportunitetsprinsippet i forhold til strafferetten, og kanskje særlig kriminalpolitikken, bør også lede hen til at dette bør vi som politikere og departementet se videre på hvordan går, hvordan praktiseringen av bestemmelsen blir. Hvis det viser seg at dette bidrar til å bremse de jentene og guttene som trenger hjelp fra det offentlige, i frykt for at man får en offentlig påtale overfor et familiemedlem, syns jeg man skal være såpass fri i de fleste politiske partier, at man bidrar til å reise saken på nytt for å evaluere ordningen.

Regjeringa bør kanskje vurdere å komme tilbake til Stortinget med en straffefritaksregel, med forslag om at hvis den straffeforfulgte faktisk har bidratt til å belyse og løse saken, kan man kanskje innrømmes en viss form for straffefritak, slik at man demper noe av presset på dem som oppsøker det offentlige for å få hjelp. Jeg nevner dette som en mulighet som det er grunn til å be Regjeringa om å vurdere.

Jan Arild Ellingsen (FrP): Det å sitte i justiskomiteen er en utfordring, men det er en spennende utfordring. Grunnen til det er at det er et utrolig bredt spekter av saker som kommer til behandling. Som vi har snakket om før i dag: Hvor viktig en sak er, er på en måte ikke avgjort før man finner ut hvor tungt den berører enkeltmennesker. Slik er det også med denne saken om tvangsekteskap.

Det Stortinget er i ferd med å gjøre i dag, er faktisk å gi et viktig politisk signal som tydeliggjør vår politiske kurs i henhold til tvangsekteskap og hvordan vi skal forholde oss til det innenfor norsk lov.

Jeg synes at saksordføreren, Linda Cathrine Hofstad, på en ypperlig måte har redegjort for innholdet i saken. Det viser bl.a. klart at tvangsekteskap i Norge er forbudt, og det har vært forbudt. Det blir tydeliggjort nå. Man tydeliggjør det bl.a. ved å ta inn et eget straffebud. Noen av oss er i alle fall overbevist om at dette bør og skal virke allmennpreventivt. Grunnen til at det er viktig, er at dette ikke løses, som andre har vært inne på, kun ved en lovregulering. Det som på sikt må inn, og som vil bidra til det, er et forhold mellom det straffemessige og det holdningsmessige aspektet. For det er klart at dette vil ta tid. Dette er mennesker som kommer til Norge med en annen kultur, og som har en annen bakgrunn. Når de skal assimileres i det norske samfunnet, må vi ha en åpning for og en forståelse for at ting kan bli vanskelig. Det betyr ikke at vi skal akseptere ulovligheter, men vi må nok ta innover oss at det vil kunne komme til å skje. Poenget må være at vi må bidra til at endringer oppstår gjennom påvirkning, men også gjennom en klar lov som viser til hva som er akseptabelt, og hva som ikke er akseptabelt. Derfor støtter vi det forslaget til endring som nå foreligger, om ubetinget offentlig påtale i forhold til tvang og trusler. Vi tror at det er viktig at man overfører ansvar fra den fornærmede til det offentlige. Hvis ikke tror vi dessverre at det fortsatt i altfor stor grad vil bli tiet i hjel, og det er ingen av oss tjent med.

Det er et samfunnsproblem i Norge at vi har denne typen saker. Da må vi ha en åpenhet rundt det, og vi må ha vilje til å engasjere oss og vilje til å gjøre noe med det. Det gjør Stortinget gjennom denne behandlingen.

Jeg tror også at dette vil være med og bedre rettssikkerheten til den enkelte. Jeg håper, og forutsetter også, at selv om det nok i enkelte sammenhenger vil bli vanskelig – familieforholdene er tette, det er vanskelig å bryte dem – skal dette være et verktøy for dem som ønsker hjelp til å bryte ut av en slik problemstilling for å komme seg videre og kanskje gjøre et valg, som saksordføreren var inne på, gjennom kjærlighet og ikke gjennom tvang. Det er en

ganske vesentlig forskjell på de to inngangene til ekteskapet og kanskje også i forhold til hvor vellykket ekteskapet etterpå vil bli.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Mye har skjedd siden Fadime ble drept i et æresdrap i Sverige for ca. halvannet år siden. Mye har også skjedd siden en del tøffe jenter stod fram og fortalte om hvordan de har vært utsatt for tvangsekteskap og om trusler om andre typer overgrep, og også siden jentene fortalte om kjønnslemlestelse og andre overgrep som foregår i noen minoritetsmiljøer også i Norge.

Dette er særdeles alvorlige saker, som krever et stort arbeid som må gå over lengre tid fra et samlet politisk Norge. Jeg tror at det aller viktigste vi kan gjøre, er ikke å bruke straffeloven i disse sakene, men å få på plass en god del tiltak som gjør at ungdom i utgangspunktet slipper å komme i den situasjonen, altså det som kalles forebygging. Jeg vet at Regjeringa omsider har startet et arbeid med å få opp kompetansen på dette feltet innenfor hjelpeapparatet.

Da jeg sjøl i 1995 – tror jeg det var – for første gang møtte ei jente som var fra Tyrkia, og som skulle utsettes for tvangsekteskap, hadde ingen reagert der hun kom fra. Sjøl om alle visste hva som foregikk, var det ingen som turte å ta i dette med ildtang engang, fordi dette var så komplisert, så vanskelig. Det var også noen misforståtte holdninger om kulturrelativisme inne i bildet. Nå er dette borte. Slik som jeg oppfatter debatten nå, er ikke dette et interessant tema lenger. Nå er alle enige om at dette er noe som man virkelig skal ta tak i. Men jeg registrerer allikevel at Senter mot etnisk diskriminering har en noe underlig høringsuttalelse i forbindelse med denne saken, hvor man snakker om at dette dreier seg om å regulere det private, bl.a., noe de egentlig ikke syns er særlig all right. Det mener jeg bør være helt irrelevant i denne sammenhengen. Dette handler faktisk om å forhindre overgrep.

Så vidt jeg vet, har det vært to straffesaker som gjelder tvangsekteskap i Norge. Det er altså ikke slik at det er lovverket det egentlig er noe i veien med, men det å håndheve det lovverket som allerede fins. Jeg mener at det viktigste denne regjeringa egentlig kan gjøre nå, er å få på plass en internasjonal avdeling av barnevernet, det er å sørge for at også de som f.eks. kommer hit på familiegjenforening med mennesker som allerede er bosatt her, ikke de som er flyktninger, men de som f.eks. kommer på familiegjenforening, må omfattes av norsk opplæringstiltak og de introduksjonsprogrammene som nå er vedtatt. Jeg mener at det nå også bør bli slik at man bare har mulighet til å ha borgerlig vigsel i Norge, og så kan man heller ha en seremoni i sitt trossamfunn etterpå. Også det er gode tiltak.

Når det gjelder dette med ubetinget offentlig påtale, er SV det eneste partiet som har gått mot dette. Det mener jeg er særdeles uheldig, all den tid det er så mange høringsinstanser som jobber med dette til vanlig, som går imot dette, rett og slett fordi det allerede i dag fins en mulighet til å benytte seg av offentlig påtale dersom man

erklærer allmenne hensyn. UDI, Hordaland statsadvokatembete, Krisesentersekretariatet og ikke minst Oslo Røde Kors Internasjonale Senter og flere andre organisasjoner og etater advarer på det sterkeste mot å innføre ubegrunnet offentlig påtale som et virkemiddel. De mener at det viktigste nå faktisk er å benytte seg av det lovverket som allerede ligger der, og ikke å innføre noe nytt uten at vi egentlig vet hva konsekvensene vil bli for dem som blir berørt. Jeg vil anbefale å lese debattinnlegget som stod i Dagbladet den 27. mai 2003 om offentlig påtale mot tvangsekteskap, som er skrevet av Anja Bredal, som er stipendiat ved Institutt for samfunnsforskning. Hun påpeker noe av hovedproblemet, nemlig at dette kan føre til at en del barn som ikke ønsker at foreldrene deres skal bli straffeforfulgt, ikke tør be om hjelp, rett og slett fordi det er det som kan bli konsekvensen. De ønsker å slippe å bli giftet bort, men de ønsker ikke at foreldrene deres skal bli straffeforfulgt, og det mener jeg vi bør ta på alvor. Vi burde i hvert fall brukt mer tid på å vurdere dette ut fra et bedre grunnlag, og det ville i så fall kreve at vi hadde flere straffesaker å støtte oss til for å se hvordan dette fungerer. Når vi har to straffesaker, er det en smule tynt grunnlag.

Jeg tar opp forslaget fra SV.

Presidenten: Representanten Inga Marte Thorkildsen har teke opp det forslaget ho refererte til.

Einar Holstad (KrF): Det er sjelden jeg opprøres sterkere enn når jeg møter mennesker som har vært utsatt for overgrep fra sine nærmeste. I tillegg til de skader selve overgrepet medfører, sliter disse menneskene ofte med at ugjerningen var et svik fra noen de var glade i. De føler ensomheten etter å ha brutt med overgriper, og de føler frykten for gjentakelse og for å la noen komme nær igjen. Som politiker er det lett å kjenne maktesløshet i møte med en slik virkelighet.

Vi kan imidlertid bidra til å redusere antall overgrep gjennom å vedta et tydelig lovverk. Et tydelig regelverk vil ha sterk allmennpreventiv effekt og er dessuten viktig av pedagogiske hensyn.

Ved å vedta lett tilgjengelige straffebestemmelser vil kunnskapen om hva som er forbudt i Norge, kunne nå ut til det brede lag av befolkningen og ikke bare være forbeholdt jurister og andre spesielt interesserte. Skal vi stoppe tvangsekteskap, må foreldregenerasjonen vite at bruk av tvang i forbindelse med ekteskap er straffbart. De må også vite at det å tvinge et barn eller en ungdom til å inngå ekteskap kan medføre fengsel i inntil seks år.

For Kristelig Folkeparti har det vært veldig viktig å bidra til tydelighet rundt det faktum at tvangsekteskap er forbudt. Vi mener at dette best kan oppnås gjennom en egen bestemmelse i straffeloven som forbyr dette. Det er derfor veldig gledelig at Stortinget i dag støtter regjeringspartiernes forslag om et eget straffebud mot tvangsekteskap i straffeloven § 222 annet ledd.

Ekteskapsinngåelse skal skje ved frivillighet. Muligheten til selv å velge hvem man vil gifte seg med, er en grunnleggende menneskerettighet, som bl.a. følger av

FNs Verdenserklæring om menneskerettigheter, artikkel 16.

Jeg har med stor bekymring mottatt informasjon fra flere hold om at tvangsekteskap i Norge er mer omfattende enn man tidligere var klar over. Det er helt nødvendig å iverksette tiltak for å styrke rettsstillingen til dem som rammes.

Lovtiltak er imidlertid ikke tilstrekkelig for å forhindre tvangsekteskap. Representanter fra minoritetsmiljøene forteller at trusler og psykisk tvang er vanligere enn fysisk tvang ved tilfeller av tvangsekteskap i Norge. En samlet justiskomite har i sin innstilling presisert at psykisk tvang vil kunne rammes av forbudet mot tvangsekteskap. For eksempel vil trusselen om fullstendig å avskjære en person fra familien om vedkommende ikke gifter seg, kunne utsette personen for et så sterkt press at trusselen er rettsstridig og rammes av forbudet. Ulike former for psykisk press som enkeltvis ikke er å anse som rettsstridig atferd i straffelovens forstand, skal vurderes samlet i relasjon til spørsmålet om det i det konkrete tilfellet har forekommet tvang. Jeg tør påstå at ungdommer som bor i Norge, med dette får et godt straffereettslig vern mot tvangsekteskap.

Tiltale for brudd på forbudet mot tvangsekteskap vil ikke lenger avhenge av begjæring fra den fornærmede. Det skal nå være offentlig påtale i slike saker, som det er i de fleste andre straffesaker.

Å tvinge noen til å inngå ekteskap er et alvorlig overgrep som innebærer brudd på vesentlige menneskerettigheter. Det er naturlig at det overlates til samfunnet å bestemme om et slikt overgrep skal sanksjoneres mot. Det vil dessuten kunne oppleves som en lettelse for offeret å slippe å ta stilling til om tiltale skal reises mot nærstående personer. Tilsvarende betraktninger ligger til grunn for at det er offentlig tiltale ved tilfeller av familievold.

Mitt håp er at forbudet mot tvangsekteskap og den dertil hørende straffetrussel vil virke preventivt, slik at tiltale for brudd på regelverket ikke blir nødvendig. Det vil være best for alle parter.

Om det skjer, avhenger av om foreldregenerasjonen følger loven. Gjør de ikke det, er det samfunnets plikt å straffe dem som forbyrter seg mot barn og unges menneskerettigheter.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er et selvfølgelig prinsipp i vår kultur og rettsorden at et ekteskap skal bygge på partenes frie vilje. Regjeringen har med bekymring registrert at det i den senere tid har framkommet informasjon som tyder på at dette ikke er like selvfølgelig i alle miljøer i vårt land. Tvert imot er det mye som tyder på at tvangsekteskap er et mer utbredt fenomen i Norge enn man tidligere har vært klar over. Arbeidet med å bekjempe tvangsekteskap har derfor fått høy prioritet i Regjeringen.

Jeg er på denne bakgrunn svært glad for at en samlet justiskomite stiller seg bak Regjeringens forslag om å skjerpe straffelovgivningen på dette feltet. Et strengere og mer presist regelverk vil utvilsomt være et viktig bidrag til å nå de målene vi har satt oss.

En annen sak er at utfordringene ikke kan møtes med lovendringer alene. Det har flere talere pekt på, og det er en grunnholdning jeg deler. Nettopp derfor er det som kjent utarbeidet en egen tiltaksplan mot tvangsekteskap, hvor forslagene til endring i straffeloven bare utgjør en begrenset del. Jeg er enig med komiteen i at det er viktig å spre kunnskap om tiltaksplanen og lovendringene, slik at tiltakene blir allment kjent, også i de miljøene hvor tvangsekteskap praktiseres. Jeg har godt håp om at dette vil ha allmennpreventiv virkning, slik også komiteen peker på.

Siden tvangsekteskap også er straffbart etter gjeldende rett, så jeg det ikke nødvendig med noe eget straffebud mot denne type tvang. I proposisjonen ble det derfor foreslått å ta inn en presisering av den nåværende bestemmelsen. Justiskomiteen har i stedet valgt å løfte tvangsekteskap fram i en egen straffehjemmel. Også dette var for meg en mulig løsning. Jeg viser i den forbindelse til at en slik løsning ble trukket fram som et alternativ i det høringsbrevet som ble sendt ut i forkant av proposisjonen. Samtidig vil jeg uttrykke tilfredshet med at komiteen understreker at man i utgangspunktet skal vise tilbakeholdenhet med å gi egne straffebud for handlinger som allerede kan rammes av et annet straffebud, men at dette er et virkelig unntakstilfelle.

Jeg er også glad for at et flertall av komitemedlemmene støtter Regjeringens forslag om å endre påtaloreglene for tvang og trusler, slik at det nå blir ubetinget offentlig påtale i alle slike saker. De nåværende kravene om påtalebegjæring og allmenne hensyn er etter min mening til hinder for at slike saker får den strafferettslige oppfølgingen de fortjener. Det er viktig å hindre at endringene får utilsiktede konsekvenser, slik komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti frykter.

Jeg har imidlertid tro på at lovendringen ikke vil medføre at det nå blir satt i gang mange straffesaker mot den fornærmedes vilje. Den fornærmede vil fortsatt være et nøkkelvitne i slike saker, og uten noen form for samarbeid vil en straffeforfølgning bli svært vanskelig. Men ved at påtalemyndigheten får en plikt til på eget initiativ å ta tak i slike saker, vil arbeidet måtte prioriteres i langt større grad enn det som i dag er tilfellet i politi og påtalemyndighet. En slik utvikling er etter min mening både ønskelig og selvsagt. Etter mitt syn er det også en verdi i seg selv at den fornærmede fratras den belastningen det er å kreve en nærstående person tiltalt og straffet.

Videre er jeg svært glad for at en samlet justiskomite stiller seg bak forslaget om å innføre et nytt straffebud som retter seg mot den som inngår eller medvirker til at noen inngår ekteskap med noen under 16 år. I slike tilfeller skal det ikke være nødvendig å godtgjøre at den mindreårige er tvunget til å inngå ekteskap. Mindreårige er lett påvirkelige og har vanskeligheter med fullt ut å forstå rekkevidden av en ekteskapsinngåelse. Medvirkning til slike ekteskap bør derfor være straffbart, uavhengig av om den mindreårige er utsatt for reell tvang eller ikke. Innføringen av et slikt straffebud vil ikke minst være et viktig holdningsskapende signal, og jeg betrakter det som et stort framskritt i bekjempelsen av tvangsekteskap.

Jeg er også tilfreds med at en samlet komite støtter de øvrige forslagene i proposisjonen. Rettspraksis har vist at strafferammen for overtredelse av straffeloven § 155 om påføring av smitte og § 390 a om hensynsløs atferd i visse tilfeller har vært for lav. En straffeskjerpelse vil gjøre at lengstestrafte i de aktuelle straffebudene bedre avspeiler alvorlighetsgraden av handlingene, og en sentralisering av førstehåndsbehandlingen av søknader om voldsoffererstatning vil blant annet sikre en større grad av rettsenhet i disse sakene.

Debatten om tvangsekteskap har bølget i Norge. Liksom representanten Thorkildsen husker jeg den gang man fornektet at det i det hele tatt fantes, og det var helt umulig å få det fram. Jeg husker også hvem som deltok i den debatten på mange måter. Senere kom vi inn i en debatt der det var en viss aksept for at det fantes. Jeg er enig i at vi antakelig nå er kommet dit hen at de fleste erkjenner at det finnes, og at vi må gjøre noe med det. Men i den debatten har argumentene bølget fram og tilbake. På samme måten som noen er redd for at dagens ubetingede offentlige påtale skal føre til at noen blir mer forsiktede, så er det andre igjen som mener at det kan være det riset bak speilet man trenger for å få til kulturrendringer i familier som ellers kanskje ikke ville ha vært åpne for det. Det er et mangfoldig landskap. Når jeg har gått inn for disse forslagene, er det ut fra erfaringer og lydhørhet til landskapet, men jeg er enig med ulike talere i at man skal fortsette å ha den lydhørheten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Det statsråden sier, er jeg fullstendig enig i. Men hvorfor da ikke ta i bruk den muligheten vi allerede har til å ta ut offentlig påtale ved å erklære allmenne hensyn? Da ville man kunnet ha en fleksibilitet i lovverket som blant annet UDI mener er fryktelig viktig. De skriver i sine høringsuttalelser at dagens regelverk gir en mulighet til å reise påtale, men det gir også en anledning til ikke å reise påtale i de sakene der offeret ikke ønsker å reise påtale og kanskje heller ikke er tjent med det. Det er nøyaktig det samme som Krisesentersekretariatet sier.

Jeg vil få lov til å nevne at jeg har erfaring fra en sak av denne typen. Der hadde jeg selv lyst til å kidnappe en jente for å «frigjøre» henne fra hennes egne foreldre, fordi jeg så hva slags press hun var utsatt for. Men hun bestemte seg for å forsone seg med foreldrene sine, og nå har hun et barn og er gift med en mann som hun er blitt glad i etter hvert. Jeg vil ikke kunne ta fra henne det valget som det faktisk er.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det at en sak er kompleks, bør ikke frata noen en rett til å tale på vegne av den undertrykte med så klar røst at den undertrykte oppfatter samfunnets røst. I denne sammenhengen har jeg møtt såpass mange undertrykte – ikke bare i dette land, men også andre steder, at jeg vet at ett sted må samfunnets normer lyde så tydelig at de oppfattes. Jeg har sagt i innlegget mitt at det er ikke nok at det skjer gjennom

straffebud eller ubetinget offentlig påtale. Det må skje gjennom kunnskap, dialog, informasjon, kontakt osv. – på alle mulige måter. Jeg er en sterk tilhenger av det, og jeg er ganske overbevist, gjennom å ha møtt mennesker som har møtt tøffe sider av tvangsekteskapskulturen, om at dette kan være til hjelp.

Det er også helt avgjørende til syvende og sist at en aldri i noen som helst sak vil ha en sak uten et vitne. Man vet også at om man henvender seg til offentlige myndigheter, så har de taushetsplikt. Det er således mange måter man kan løse en sak på uten å havne i rettsapparatet. Men er man i nærheten av det, må rettsapparatet bygge opp en kompetanse – slik jeg la vekt på i mitt hovedinnlegg.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Jeg er for så vidt enig i dette også. Men det jeg mener er viktig, er at man foretar en konkret vurdering i forhold til offeret. Hva hvis offeret står i fare for å miste hele sin familie, hele sin slekt, alt som binder, alt det som gjøre et menneske til et menneske, og vedkommende sjøl ikke ønsker å miste dette, men ønsker å forholde seg til dette på andre måter – f.eks. ved å megle hos Oslo Røde Kors Internasjonale Senter? Mener statsråden at det er legitimt og fortsatt skal være mulig til tross for den lovendringen som flertallet vedtar? Jeg mener lovendringen er gal så lenge vi ikke har mer enn to saker å bygge vår kunnskap på, og at vi i stedet bør ta i bruk aktivt den muligheten vi allerede har til å ta ut offentlig påtale.

Statsråd Odd Einar Dørum: Selvfølgelig er megling legitimt, det er til og med i svært mange tilfeller klokt. Men da må meglingen også være reell. Den må være der, slik at den som deltar i meglingen og er den svakere part, føler at man har noen med seg. Jeg tar det for gitt at det er den type scenarioer representanten Thorkildsen spør meg om.

Ja vel, da er min oppfatning at den lovbestemmelsen vi snakker om her, er et nyttig ris bak speilet. Jeg har, liksom representanten, også vært i kontakt med familier som er blitt snudd av viljesterke unger, for å si det på den måten. Jeg har også opplevd at det å ha et ris bak speilet kan påvirke noen, og jeg tror at kulturprosesser alltid tar lang tid. Men på et eller annet tidspunkt må noen sette ned en merkestein til fordel for den som blir offer, selv om virkeligheten er kompleks.

Selvfølgelig er det legitimt å finne fornuftige løsninger. Det er alltid legitimt. Det er når man ikke finner løsninger som fritar for tvang, at hele den straffetenkningen som er reist av komiteen, og også foreslått av meg i proposisjonen, kommer inn. Men kan man få til frivillige løsninger, er det alltid bra.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Jeg minner vel mer og mer om en møteplager, men jeg har lyst til å bore litt videre inn i dette.

Betyr det som statsråden nå har sagt, at han mener at det kan være tilfeller der offerets ønske om ikke å forfølge dette i strafferettsapparatet skal telle mer enn samfunnets legitime og helt riktige behov for å markere at dette er dønn ulovlig? Eller mener han ikke det?

Grunnen til at jeg spør, er at jeg vet at de som jobber med dette, bl.a. med megling, sier at en del av disse ungdommene for det første aldri ville tort å be om hjelp hvis de hadde visst at dette ville resultere i en straffeforfølgning av foreldrene deres, og særlig ikke i tilfeller der foreldrene ville blitt utvist fra Norge på grunn av at strafferammen her er såpass stor at det kunne blitt konsekvensen dersom de ble domfelt. De føler også at de blir umyndiggjort, at deres ønsker faktisk ikke blir ivarettatt. Jeg vet det, fordi jeg har vært vitne i en hjemmevoldssak der den kvinnen som ble utsatt for vold fra sin eksmann, ikke ønsket å forfølge denne saken videre i strafferettsapparatet og trakk anmeldelsen. Men blant annet på grunn av at jeg hadde vært vitne, kjørte politiet saken videre, fordi de visste at dette kom de til å vinne ved at jeg vitnet. Det syntes jeg var vanskelig, for det var altså en kvinne som ikke ønsket å forfølge sin eksmann når det gjaldt dette, samtidig som det av allmennpreventive hensyn er ekstremt viktig at vi markerer at dette er ulovlig.

Men poenget er altså å ivareta menneskers verdighet til tross for at de er ofre, og ikke umyndiggjøre og stakarsliggjøre dem mer enn det som er strengt nødvendig, for da opplever de jo at de blir utsatt for doble overgrep, og det er jo ikke det som er hensikten med det vi prøver å få til her. Tvert imot prøver vi å ivareta menneskers rettigheter. Jeg mener at det også må være mulig å se for seg en situasjon der en familie f.eks. har bedrevet utilbørlig press overfor sitt barn, og hvor dette barnet har latt seg overtale og presse til å gifte seg, men hvor barnet seinere faktisk er glad for at det ikke valgte å gå til rettsak, men valgte å forsøke å forsones seg med familien sin igjen. Det må også være mulig, selv om jeg mener at det bør være unntakene og ikke regelen.

Å g o t V a l l e hadde her overtatt presidentplassen.

Linda Cathrine Hofstad (H): Alle som har vært på talerstolen, er enige om at tvangsekteskap er et grovt menneskerettighetsbrudd. For å sette en stopper for dette, må man ta det på alvor, og man må forvente at det offentlige har et ansvar.

Jeg må si at Sosialistisk Venstreparti og representanten Thorkildsens argumentasjonen i forhold til ubetinget offentlig påtale skuffer meg. Når representanten Thorkildsen sier at vi umyndiggjør ofrene og tar fra dem deres verdighet og rettigheter, har vi helt forskjellige oppfatninger av hva dette er, for dette handler faktisk om å ta deres rettsikkerhet på alvor. Dersom man går til politiet eller hjelpeapparatet, som også har taushetsplikt i slike saker, er det ikke noen automatikk i at de går til direkte anmeldelse. Det er ikke slik. Høyre har faktisk tillit til at politi og påtalemyndighet i disse sakene utviser skjønn når man ser at det her er en mulighet for dialog, eller at

det er mulighet for at offeret og familien kan komme sammen igjen.

Og så vil jeg bare minne om, siden representanten Thorkildsen nevnte ORKIS, at de har vært veldig aktive på banen, også i forhold til brukerne av ORKIS når det gjelder å fronte hvor negative de er i forhold til offentlig påtale. Jeg er også skuffet over det ORKIS har sagt i media, at det nå vil bli vanskeligere for offeret å oppsøke hjelpeapparatet. Jeg trodde faktisk det var slik at hjelpeapparatet i disse sakene mer enn noen gang opprettholdt taushetsplikten. I disse sakene er det helt grunnleggende. Da må jeg si at jeg ble veldig overrasket over argumentasjonen til ORKIS og SV. Dette er snakk om tilspissede situasjoner, situasjoner som er helt umulige, der foreldre kommer med drapstrusler, der foreldre prøver å kidnappe disse barna – og så skal ikke påtalemyndighetene ta sitt ansvar og gå til offentlig påtale?

Statsråd Odd Einar Dørum: Ut fra dagens bestemmelser om allmenne hensyn kan det offentlige også selvfølgelig reagere, men man må fortsatt ha et vitne, og det vitnet vil da som oftest være den fornærmede. Den fornærmede er helt avgjørende. Også etter den spilleregelen som er foreslått her i dag, trenger man et vitne. Og den fornærmede vil være helt sentral. Vil den fornærmede ikke være vitne, har man ingen sak. Så det man gjør med dette, er – for å si det rett ut – å trekke opp en strafferettslig ideologisk utfordring som går inn i kjernen, at en norsk integreringsdebatt ikke bare handler om hvordan de som utgjør flertallet i denne salen her i dag, skal te seg for å unngå å diskriminere noen i forhold til jobb eller hudfarge, men at en norsk integreringsdebatt heller ikke aksepterer segregering. Man aksepterer altså ikke at man i en eller annen sammenheng praktiserer samlivs- og ekteskapskulturer som utsetter noen for tvang, like lite som man i vårt land historisk har gjort det, og endret det gjennom en lang, lang kamp. Og så kan man, etter min mening med mye unnfalleshhet fra det norske samfunnet og mye unnfalleshhet fra norsk kvinnebevegelse, si at omsider er frontlinjen også kommet til disse kvinnene. Når en frontlinje er kommet der, føler jeg at vi er med på å gi dem et virkemiddel. Men det virkemidlet hindrer ikke, så langt jeg kan forstå, at noen kan søke løsninger i fortrolighet med noen som kan bidra litt til å hjelpe til med å finne løsninger. Jeg har selv møtt dem, f.eks. i møter med skolerådgivere på videregående skoler i Oslo. De ender som oftest ikke noe sted, fordi det ikke er noen sammenheng, ikke noe trykk, ikke noe som helst. Det inntrykket jeg har dannet meg, er at et aktivt ris bak speilet er helt avgjørende. Jeg har også dannet meg det inntrykk at det er avgjørende at politi og påtalemyndighet bygger opp kulturkompetanse.

Det er slik at den debatten vi nå har i Norge, og som gjerne testes ved den skillelinjen vi har nå, handler om at kompetansen, uansett hvor man er, skal bli bedre.

Jeg vil gjerne minne representantene om at da jeg besøkte Storbritannia for tre år siden, diskuterte man tvangsekteskap blant femte generasjons innvandrere. Da begynte det så vidt å dukke opp til overflaten. I Norge har

(Statsråd Dørum)

vi annen generasjon. Noe av det mest lovende i denne debatten er hvordan unge kvinner med annengenerasjons innvandringsbakgrunn uttaler seg i debatten og viser at det er et spenn i det å opptre frivillig, men de trekker altså frontlinjen mot tvang. Jeg er overbevist om at det er den mobiliseringen vi skal stole på, og da tror jeg at alle kloke rådgivingsgrupperinger fortsatt vil kunne klare å opptre klokt for å hjelpe folk til å komme ut av noe.

Man befinner seg i et grenseland her, hvor folk har det ganske beinhardt. Jeg føler at det å møte dem på en forstandig måte ikke ekskluderer av dagens lovarbeid, men jeg føler at noen får et viktig hjelpemiddel i tillegg til dem de har fra før. Men fortsatt er det slik at jeg håper at kulturpresset som nå skal ligge på miljøene, vil underbygges videre. Det er det som er kjernen i debatten.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg har sittet og fulgt med i denne debatten, og det er mye rart man kan få høre fra denne talerstolen.

Dette dreier seg ikke om kultur; det dreier seg om religion – enten man liker det eller ikke. Det er nå engang slik at muslimske kvinner skal gifte seg med muslimske menn, de kan ikke gifte seg med kristne. En muslimsk mann kan gjerne gifte seg med en kristen kvinne, for kvinnen og hennes barn er mannens eiendom. Slik lever de, og slik er det! Og dette prøver Regjeringen å integrere. Vi har prøvd å integrere dette i over to tusen år og ikke fått det til. Er det noen i denne salen som tror at Regjeringen greier å få det til? Nei, det tror i hvert fall ikke jeg.

Først må man erkjenne at det er et religiøst problem man reiser, og at det tar lang tid å løse det. Det må man erkjenne, enten man vil det eller ikke. Men man foretrekker å lukke øynene, og sier at det er et kulturelt problem. Men det er ikke et kulturelt problem, det er et religiøst problem! Jeg tror det i hvert fall fra vår side er første gang det sies fra denne talerstol, og det må Regjeringen og de øvrige debattantene ta innover seg. Flertallet i denne sal må også ta det innover seg, for de sier at det er et kulturelt problem, og ikke et religiøst problem. Men det er jo det det i realiteten er.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 861)

S a k n r . 3

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i vegtrafikkloven mv. (domstolsbehandling av tap av retten til å føre motorvogn mv.) (Innst. O. nr. 117 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 52 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til

sakens ordfører og 5 minutter til hver av de øvrige gruppene.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jan Arild Ellingsen (FrP) (ordfører for saken): Denne lovproposisjonen handler om hvem som skal ha adgang til å frata noen førerkortet som følge av et straffbart forhold. Det foreslås at tap av føreretten overføres til domstolene og behandles som en del av straffesaken.

Et annet viktig moment i denne lovproposisjonen har vært diskusjonen om hvorvidt tap av retten til å føre motorvogn skal gjøres til straff eller ei. Det har vært vektinger både for og imot. Regjeringen har konkludert med at det ikke skal regnes som straff. Det er også slik at Norge fra tid til annen endrer sitt lovverk for å harmonisere det med andre nasjoners lovgivning. Med denne framleggelsen og de endringene som ligger i kortene, vil Norge oppfylle Europarådets resolusjon av 15. oktober 1971 nr. 28, som anbefaler medlemslandene å la inndragning av førerkort avgjøres av den domstolen som behandler straffesaken.

I forkant var denne proposisjonen selvfølgelig ute på høring som seg hør og bør. Et av de temaene som er diskutert – som jeg tidligere har nevnt – er om dette skal regnes som straff eller ei. Man må vel kunne hevde at responsen var delt. Men Regjeringen går som sagt inn for at det å miste sertifikatet ikke er en straff og har lagt opp sitt lovverk deretter. Det betyr bl.a. at det som domstolene ikke skal gjøre, er en del politimeslige oppgaver, som går på fagkunnskap til den som ønsker å være trafikant og kjøre bli, og i forhold til kjøretekniske ting, i forhold til kjøretøykunnskapsmessige ting, edruelighet og skikket. Selvfølgelig skal legen fremdeles være den som har ansvaret for helsemessige forhold, om man er skikket og egnet til dette.

Trafikksikkerhet er en ting som komiteen også har hatt et blick på i forhold til dette, for det er viktig. Komiteen har merket seg det som Regjeringen sier, bl.a. at de «har merket seg at flere av høringsinstansene har pekt på muligheten for at antallet hovedforhandlinger vil øke, fordi den tiltalte håper på en mer liberal behandling i retten». Man er med andre ord redd for at retten kan ha en liberal holdning, som igjen vil kunne ramme trafikksikkerheten. Dette har komiteen vært opptatt av. Samtidig registrerer komiteen at Regjeringen så langt har håndtert dette på en fornuftig måte. Regjeringen sier bl.a.:

«Selv om domstolsbehandling sannsynligvis vil føre til at det i noe større grad blir fokusert på den fleksibilitet i reaksjonsfastsettelsen som reglene åpner for, er det av trafikksikkerhetshensyn viktig å unngå en generell liberalisering av praksis.»

I så måte synes komiteen at dette er dekket opp på en forsvarlig og god måte.

Andre ting: Det ligger nå inne en endring i forhold til vegtrafikkloven § 33 nr. 3 som jeg tenkte jeg skulle si noen få ord om. I dag er det slik at hvis man nekter å bi-stå når det gjelder å ta utåndings- eller blodprøve, kan sertifikatet trekkes inn i minst to år. Denne lovregelen foreslår Regjeringen fjernet, ut fra at de mener at politiet har hjemmel for å få tatt prøvene hvis det er behov for det. Man registrerer videre at denne lovhjemmelen har vært lite benyttet i Norge, og et lovverk som i liten grad benyttes, bør man vurdere hensiktsmessigheten av.

En annen ting som komiteen også har sett på, er dette med midlertidig beslaglegging av førerkort. For enkelte, og kanskje spesielt yrkessjåfører, er det et alvorlig inn-grep når førerkortet beslaglegges. Derfor er det viktig at man har en rask, god og forsvarlig saksbehandling som gjør at den som får inndratt sertifikatet, så fort som mulig får avklart om det er et straffbart forhold, eller om det er slik at det ikke er straffbart og vedkommende kan komme tilbake på jobb. Komiteen har i den anledning bl.a. vist til et skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Anne Helen Rui til justiskomiteen, om en sak hvor en person fem uker etter å ha fått beslaglagt førerkortet sitt fremdeles ikke hadde hørt noe. Det synes komiteen ikke noe særlig om, og vi regner med at ministeren vil påse at frister og regelverk overholdes, slik at de ikke rammer utover det som er ønsket med lovverket.

Når man gjør endringer, vil det muligens dukke opp en del kostnader i forhold til innføringen. Dette ble drøftet, og man anså at det kunne bli kostbart, men på samme tid ser man at dette ikke vil bli de store utgiftene for domstolene. I så fall er jeg ikke så veldig bekymret. Nå har jo justisministeren og Regjeringen hatt et veldig trykk på saker til justiskomiteen, med masse ambisjoner og mange visjoner om å gjøre ting bedre. Det setter vi pris på, slik skal det være. Det som da blir utfordringen for justisministeren, er om han er i stand til å få gjennomslag i Regjeringen for å framskaffe midlene, slik at dette blir gjennomført på en god måte, og at det ikke bare blir gode intensjoner. Men dette regner jeg med at han kommer tilbake til når vi kommer til budsjettet til høsten.

Når det så gjelder dette som går på straff eller ikke, er komiteen samstemt i det aller, aller meste, med unntak av en liten bit, hvor Fremskrittspartiet står alene. Det går på om tap av føreretten skal være straff eller ei. Fremskrittspartiet har konkludert med at et inngrep som dette er så alvorlig at vi synes det skal omgjøres til å være en straff. I den anledning mener vi at vi har dekning for det. Jeg vil bl.a. vise til Rettstidende 1977, side 1207, der Høyesterett henviser til professor Andenæs' definisjon av straff:

«Et onde som staten tilføyer en lovovertreder på grunn av en lovovertrødelse, i den hensikt at det skal føles som et onde.»

Hvis man snakker med noen som har mistet sertifikatet, er jeg rimelig sikker, ja særdeles sikker på at de føler det som et veldig onde å ha tapt føreretten. At flertallet likevel velger å si at dette ikke er en straff, tror i hvert

fall jeg vil føre til at man også i denne saken dessverre vil oppleve å ha en større avstand mellom det som Stortinget mener er fornuftig, og det som folk ute opplever som fornuftig. Det vil dessverre kanskje føye seg inn i rekken av en del vedtak som gjøres i Stortinget, og som man har problemer med å kjenne seg igjen i ute. Men det er politikk, og slik skal det være.

Jeg skal avslutte med å ta opp vårt mindretallsforslag, som jeg dessverre regner med vil bli nedstemt.

Presidenten: Representanten Jan Arild Ellingsen har tatt opp det forslag han refererte til.

Ola Røtvei (A): Saksordføreren har foretatt en grundig gjennomgang av komiteens innstilling. Jeg skal derfor bare kommentere noen få punkt i innstillingen.

Arbeiderpartiet støtter forslaget om at tap av føreretten avgjøres av domstolene som ledd i behandlingen av straffesaken. I likhet med de fleste høringsinstansene har vi funnet fordelene mer tungtveiende enn ulempene ved en slik omlegging av systemet.

Det er viktig med en samordnet reaksjon. Den domfelte har behov for en hurtigere og samlet fastsetting av konsekvensene av den straffbare handlingen. Raskere avgjørelser gir en bedre preventiv effekt, og en slik omlegging vil kunne forhindre at det blir reist tvil om vedtakets gyldighet.

Vi har registrert at høringsinstansene var delt i synet på om domstolsfastsatt tap av retten til å føre motorvogn skal være straff eller ikke. Det er på dette punktet, som saksordføreren var inne på, at komiteen deler seg. Arbeiderpartiet slutter seg til at tap av retten til å føre motorvogn ikke skal være straff, selv om avgjørelsen skal tas av domstolene. Det er meget tvilsomt hvorvidt det kan ha noen holdningsskapende virkning som fremmer trafikk-sikkerhetskapsyn, at tap av førerett gjøres om til straff.

Tap av retten til å føre motorvogn oppleves utvilsomt som inngripende, uavhengig av om sanksjonen regnes som formell straff eller ikke. Allerede ved å ilegge denne reaksjonen i en straffesak understrekes det klanderverdige ved handlingen som førte til reaksjonen. Det er vanskelig å finne holdepunkter for at etterlevelsen av trafikk-reglene vil bli bedre om tap av føreretten gjøres om til straff.

Vi slutter oss videre til at den nye ordningen bare gjelder reaksjoner som følge av en straffbar handling. Det er viktig at politiet beholder kompetansen til å frata noen retten til å føre førerkortpliktig motorvogn som følge av at vedkommende ikke lenger oppfyller vilkårene for førerkort. Det samme gjelder for reaksjoner som følge av manglende edrulighet eller sikkerhet.

Som samferdselskomiteens «kårkall» vil jeg si at trafikksikkerhetsarbeidet står mitt hjerte nær. Derfor har jeg lyst til å understreke at hvilke resultater som oppnås i trafikksikkerhetsarbeidet, avhenger ikke bare av hvilke tiltak som prioriteres, men også av hvordan arbeidet utføres.

Her i huset har vi et felles ansvar for å prioritere de tiltak som gir resultat. Det handler om å stille økonomiske ressurser til rådighet i trafikksikkerhetsarbeidet. Det

handler rett og slett om å legge til rette for at arbeidet kan utføres. Holdningsskapende arbeid blant trafikantene er viktig, og det har gitt positive resultat. Derfor er denne lovendringen også en viktig brikke i å påvirke dette arbeidet i positiv retning.

Helt til slutt: Trafikksikkerhetsarbeidet er et felles ansvar som vi må stå sammen om.

Linda Cathrine Hofstad (H): Høyre mener det er veldig positivt at Regjeringen nå kommer med konkrete forslag til endringer med hensyn til domstolsbehandling av tap av retten til å føre motorvogn. Det er ingen tvil om at det er behov for å endre norsk lovgivning slik at loven blir mer i tråd med andre lands lovgivning. Det er særlig et behov for en hurtigere og samlet fastsettelse av konsekvensene av den straffbare handlingen og en økt preventiv effekt ved raskere avgjørelser, og et ønske om å ivareta rettssikkerhetshensynet. Dette er Høyre nå veldig tilfreds med kommer på plass. Selv om det ifølge proposisjonen ikke er grunnlag for å hevde at dagens ordning er i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon, er det veldig positivt at vi nå får vedtatt et forslag som er i bedre samsvar med EMK.

Norge er det eneste landet i Norden som lar politiet inndra førerkort. Tiden er derfor nå inne for en reform, og det er riktig at vi nå sørger for at det er domstolene og ikke lenger politiet som får anledning til å frata personer retten til å føre motorvogn. Å frata personer retten til å føre motorvogn i forbindelse med en straffbar handling er et så inngripende tiltak at det er riktig at det er domstolene som bør avgjøre dette.

Når det gjelder beslag av førerkort som en midlertidig reaksjon, er det viktig at saksbehandlingen skjer på en god og forsvarlig måte. Det er viktig at domstolsbehandlingen utføres slik at saken ikke drøyer i tid, samtidig som domstolsprøvingen av beslaget er en viktig rettssikkerhetsgaranti. Spørsmålet skal behandles som ledd i en straffesak, men reaksjonen skal ikke gjøres til straff. Det mener Høyre er det riktige i denne sammenheng. Selv om det kan oppfattes som en straff i seg selv for den det gjelder, er det ingen holdepunkter for at etterlevelsen av trafikkreglene vil bli bedre om tap av føreretten gjøres til straff. Den domfeltes behov imøteses ved at det nå blir en hurtigere og samlet fastsettelse av konsekvensene av den straffbare handlingen.

Jeg er fornøyd med at komiteen slutter seg til at domstolsbehandlingen skal gjelde i saker hvor reaksjonen er en del av en straffesak, og at dersom tap av føreretten skyldes forhold relatert til vegtrafikkloven §§ 33 og 34 om manglende edruelighet eller skikkethet, så videreføres dagens praksis, hvor politiet har denne kompetansen.

Selv om dagens praksis endres, er det viktig at trafikk-sikkerhetsaspektet ivaretas. I dag er politiets praktisering av reglene om inndragning av førerkort basert på en egen instruks. Av hensyn til trafikksikkerheten er vi enig i at det er veldig viktig å sikre dagens praksis, selv om det er domstolene og ikke politiet som skal avgjøre spørsmålet om føreretten skal tapes.

Det er viktig at det gjøres helt klart i loven at en polititjenestemann kan foreta beslag på landeveien, såkalt midlertidig beslag, men at det videre er en klar regel om at en politijurist må treffe avgjørelsen om å opprettholde beslaget.

Einar Holstad (KrF): Kristelig Folkeparti er enig i at kompetansen til å frata noen retten til å føre motorvogn på grunn av straffbare forhold skal overføres til domstolene, og at avgjørelsen skal treffes i forbindelse med straffesaken. Overføringen av kompetanse skal bare gjelde for førerkortreaksjoner som er begrunnet i straffbare forhold. Et viktig spørsmål som reises, er om tap av retten til å føre motorvogn bør gjøres til straff. Her er Kristelig Folkeparti blant flertallet i komiteen, som konkluderer med at tap av føreretten ikke bør gjøres til straff.

Det er også drøftet i proposisjonen om det bør gjøres enkelte endringer i reglene om beslag av førerkort, men det konkluderes med at de nye reglene bør få virke noen tid før reglene om beslag eventuelt endres. Dette synes å ha bred støtte. Det er fortsatt slik at en polititjenestemann kan foreta beslag på landeveien, og at en politijurist må treffe avgjørelsen om å opprettholde beslaget. Det er imidlertid viktig å presisere at regelverket må overholdes og ivaretas, slik at ingen utsettes for urimelige beslag. Det er grunn til å være tilbakeholdende ved tvil, særlig når førerkortinnehaveren har et sterkt behov for førerkortet.

At inndragning av førerkort bør legges til domstolene, har vært drøftet i flere runder. Det ble bl.a. drøftet av Straffelovrådet i 1987. Påstanden om «et betydelig merarbeid» for retten stanset prosessen for 15 år siden.

Da Strukturutvalget i NOU 1999:22 tok opp problemstillingen, og høringsinstansenes uttalelser var positive, syntes tiden å være inne for å vurdere om avgjørelsesmyndigheten for ulike førerkortreaksjoner burde overføres fra politiet til domstolene.

Etter Kristelig Folkepartis syn er det viktig å vektlegge ønsket om en samordnet reaksjon, den domfeltes behov for en raskere og samlet fastsetting av konsekvensene av den straffbare handlingen og en mer betryggende behandling av spørsmålet. Et tilleggsargument er at en omlegging vil kunne forhindre at det blir reist tvil om vedtakets gyldighet i forhold til EMK. Vi anser det for så vidt klart at en ordning der domstolene avgjør førerkortreaksjonen som en del av straffesaken, er den som stemmer best med EMK.

Skal tap av retten til å føre motorvogn gjøres til straff dersom kompetansen til å ilegge reaksjonen overføres til domstolene? Høringsinstansene var delte i synet på om domstolsfastsatt tap av retten til å føre motorvogn skal være straff eller ikke.

Kristelig Folkeparti ønsker for sin del å opprettholde at tap av retten til å føre motorvogn ikke skal være straff, selv om avgjørelsen skal tas av domstolene.

I forhold til EMK står en i nasjonal rett fritt til å bestemme om førerkortreaksjoner skal være straff eller ikke. Tap av retten til å føre motorvogn oppleves utvilsomt som inngripende, uavhengig av om sanksjonen regnes som formell straff eller ikke. Allerede ved å ilegge

denne reaksjonen i en straffesak understrekes det klan-derverdige ved handlingen som foranlediget reaksjonen.

Jeg vil si meg enig med Sanksjonsutvalget i at straff bare bør brukes der det er nødvendig for å oppnå den ønskede effekten. I motsatt fall bør andre sanksjoner brukes i stedet. I nødvendighetshensynet ligger det, som utvalget påpeker, to underspørsmål. For det første: Må det være nødvendig å kunne sanksjonere ved overtredelser for å sikre at handlingsnormen etterlevs i tilstrekkelig grad? For det andre: Må det være nødvendig at denne sanksjonen er straff? Det foreligger ikke holdepunkter for at etterlevelsen av trafikreglene vil bli bedre om tap av føreretten gjøres til straff.

Statsråd Odd Einar Dørum: Odelstinget er i dag med på å sette punktum i en lovsak som har blitt utredet i en årrekke. Spørsmålet om å la domstolene, og ikke politiet, bestemme tap av retten til å føre motorvogn på grunn av straffbare handlinger ble vurdert av en arbeidsgruppe så tidlig som i 1975. Ytterligere utredninger som i større eller mindre grad berører problemstillingen, har senere kommet til, i 1981, 1984, 1987 og 1999. Høringsbrevet som ligger til grunn for lovforslaget som nå behandles, ble sendt ut 20. september 2002. Underveis har det vært en klar tendens i retning av stadig større støtte til en reform. I 1975 var det bare den Norske Advokatforening som støttet forslaget, mens forslaget under høringen i 2002 fikk massiv støtte.

Ordrbruken «tap av retten til å føre motorvogn» er ikke tilfeldig. Departementet la i proposisjonen vekt på å unngå å bruke den tradisjonelle betegnelsen «inndragning av førerkort». Ikke er det tale om inndragning slik dette begrepet brukes ellers i strafferetten, og strengt tatt er det tapet av føreretten, og ikke førerkortet, som er det sentrale. Den nye terminologien gjenspeiler realiteten på en bedre måte.

Jeg er glad for at Odelstinget slutter seg til forslaget som Regjeringen har fremmet. Domstolsbehandling vil føre til en hurtigere avgjørelse, en enda mer betryggende behandling av saken og en samlet fastsettelse av konsekvensene av den straffbare handlingen. Den nye ordningen vil også være i bedre samsvar med Den europeiske menneskerettskonvensjon, selv om det ikke er grunnlag for å hevde at dagens ordning er i strid med konvensjonen.

Den eneste bekymringen reformen har voldt meg, er hensynet til domstolenes arbeidsbyrde. Domstolenes arbeidsbelastning er stor. I en slik situasjon bør det utvises varsomhet med å legge ytterligere oppgaver til dem. I likhet med justiskomiteen har jeg imidlertid ikke sett hensynet til domstolene som noen avgjørende innvending mot forslaget som nå behandles. Spørsmålet om tap av føreretten skal behandles som ledd i en straffesak, og forholdene som har betydning for om føreretten skal tapes, gjør seg i stor grad også gjeldende i straffesaken. Merbelastningen for domstolene vil derfor i den enkelte sak normalt bli begrenset. Dessuten åpnes det for at tap av retten til å føre motorvogn skal kunne vedtas ved forelegg i de tilfeller hvor bot er den rette reaksjon for trafikkforgåelsen. Men viktigere er det at tap av retten til å

føre motorvogn ofte har stor betydning for den enkelte, og når grunnlaget for tapet er straffbare handlinger, er avgjørelsen i saken av en slik art at den er en typisk oppgave for domstolene. En presset arbeidssituasjon for domstolene må avhjelpes på andre måter enn ved å la andre organer behandle saker som naturlig hører under dem.

Som det framgår av innstillingen og av debatten her i dag, har spørsmålet om hva slags rettslig status tapet av føreretten skal ha, blitt viet stor oppmerksomhet under behandlingen av lovforslaget. Som det framgår av proposisjonen, kan det anføres gode grunner for begge løsnin-ger.

Jeg er svært tilfreds med at flertallet i justiskomiteen deler departementets standpunkt om at reaksjonen ikke skal være straff. Avgjørende for mitt syn har vært at det ikke er holdepunkter for at den preventive virkningen blir sterkere om reaksjonen gjøres til straff. Ut fra min grunnholdning om at man bør være varsom med å kriminalisere lovovertridelser dersom andre rettslige reaksjoner gjør samme nytten, gikk jeg derfor – i likhet med tilrådingen fra Sanksjonsutvalget, under ledelse av ass. riksadvokat Hans-Petter Jahre – inn for at tap av føreretten ikke burde gjøres til straff.

Jeg har under hele lovarbeidet vært opptatt av at reformen som nå behandles, ikke må føre til svekket trafikk-sikkerhet. Dette fikk oppslutning under høringen. I dag er politiets praktisering av reglene forankret i en håndhevingsinstruks, som legger detaljerte føringer på utmålingen av rettighetstapet. En slik løsning gir stor forutsig-barhet, sørger for en ensartet praksis og hindrer at den enkelte førers behov i for stor grad preger utmålingen. Av hensyn til trafikk-sikkerheten er det viktig konsekvent å luke ut sjåfører som begår straffbare forhold i trafikken.

Når nå domstolene skal behandle tap av føreretten, kan ikke praksis lenger styres gjennom håndhevingsinstruksen. Som varslet i proposisjonen vil jeg derfor sørge for at det blir utarbeidet en ny forskrift, som viderefører retningslinjene i dagens håndhevingsinstruks. Politidirektoratet vil få i oppdrag å forberede et utkast som skal sendes på høring.

Jeg har godt håp om at vi på denne måten kan oppfylle intensjonene i proposisjonen og ivareta trafikk-sikkerheten, samtidig som domstolene blir en garantist for at vi unngår urimelige resultater i den enkelte sak.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 862)

S a k n r . 4

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 15. mars 1991 nr. 3 om megling i konfliktråd (statlig overtakelse av konfliktrådene) (Innst. O. nr. 104 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 60 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Trond Helleland (H) (komiteens leder og ordfører for saken): Når vi i dag behandler saken om statlig overtakelse av konfliktrådene, er det etter et langt utredningsarbeid i forkant, der Statskonsult allerede i 1996 anbefalte at organiseringen av konfliktrådene innebar at ansvaret skulle plasseres ett sted.

I NOU 2000:22 anbefalte Wilhelmsen-utvalget at staten overtar ansvaret for konfliktrådene. Det er altså det Regjeringen nå følger opp, og de fleste høringsinstansene, så å si alle, har sluttet seg til forslaget om å overføre konfliktrådene fra kommunene til staten. Jeg synes det er spesielt viktig å sitere hva Kommunenes Sentralforbund har skrevet:

«Kommunenes Sentralforbund anser konfliktrådene for å være en del av rettspleien, og rettspleien for å være et statlig ansvarsområde. Konfliktrådene bør derfor omgjøres til statlige organer.»

Dette er komiteen samstemt enig i.

Ordningen med konfliktråd har blitt en viktig del av rettspleien. Den foreslåtte omleggingen vil styrke ordningen. Økt bruk av konfliktråd er spesielt et viktig virkemiddel i kampen mot barne- og ungdomskriminaliteten.

En statlig overtakelse av konfliktrådene vil etter komiteens mening gjøre det enklere å utvikle konfliktrådsordningen i tråd med samfunnsutviklingen og i forhold til den øvrige rettspleien. I og med denne omleggingen vil også antall konfliktråd bli redusert, fra 36 til 22. Konfliktrådene skal følge politidistriktsgrensene, med unntak av Oslo og Akershus, hvor det blir ett konfliktråd. Dette er noe komiteen støtter. Det er viktig at en ved denne omleggingen fortsatt får en lokal forankring.

Det skal opprettes et sentralt sekretariat for konfliktrådene, og det skal samlokaliseres med det nye konfliktrådet for Oslo og Akershus. Dette er også noe komiteen støtter, da en vil få et sterkt og levedyktig fagmiljø for konfliktrådene i Norge.

Den lokale tilknytningen til kommunene og kommune-styrene er viktig, og komiteen er enig i at meglere fortsatt skal rekrutteres i alle landets kommuner. Det er viktig å ha meglere som er lokale, som kjenner de lokale forholdene, og som kan gjøre en god jobb i forhold til den aktuelle sak.

Ansatte som blir berørt av denne omleggingen, har alle krav på ny stilling i staten. I justiskomiteen håper vi og forutsetter at den opparbeidede kompetansen i konfliktrådene blir videreført.

Komiteen har også sagt noe mer generelt om bruken av konfliktråd. Vi ønsker at det skal være økt bruk av megling i konfliktråd og ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om økt bruk av konfliktråd, og at anvendelsesområdet for konfliktrådene utvides. Slik vil en kunne oppnå at konfliktrådene utnyttes fullt ut som meglende organ. En lik praktisering av bruk av kon-

fliktråd fra kommune til kommune er nødvendig for å unngå forskjellsbehandling avhengig av bosted. Forskjellig praksis i kommunene i dag gjør at noen blir tilbudt konfliktråd, mens andre likeverdige saker ikke blir det. Derfor hilser komiteen en statlig overtakelse velkommen som et virkemiddel for et mer likt tilbud over hele landet.

Bruk av konfliktråd er spesielt viktig med tanke på førstegangskriminelle, og særlig unge kriminelle. Konfliktrådet er i stor grad et tiltak som forebygger senere kriminalitet. Økt bruk av konfliktråd er i tråd med et ønske om å prøve å unngå fengsling av førstegangskriminelle. Konfliktrådet er en viktig del av strafferettspleien og et viktig tiltak mot mindre lovbrudd, særlig opp mot yngre førstegangskriminelle.

Det er et mål at flest mulig saker tas inn i konfliktrådet, og da spesielt i forhold til førstegangskriminelle. Vi ber derfor departementet foreta en vurdering av hvordan det er mulig å gjøre bruk av konfliktråd obligatorisk i visse typer saker, og komme tilbake til Stortinget med dette.

Til slutt har jeg lyst til å si at justiskomiteen har hatt mange saker til behandling i dag, og statlig overtakelse av konfliktrådene, som det er enstemmig oppslutning om, viser at komiteen er opptatt av hele spekteret i strafferettspleien.

Vi ønsker å benytte oss av megling. Vi ønsker å benytte oss av samfunnsstraff, men vi ønsker også – nå snakker jeg ikke nødvendigvis på vegne av hele komiteen, men på vegne av Høyre – å bruke straff, og det vil vi komme tilbake til når vi nå senere skal behandle saken om organisert kriminalitet og gjengangerkriminalitet. Men det er viktig å understreke at når det gjelder førstegangskriminelle, ungdom som har havnet utpå, er det viktig å ta i bruk virkemidler som gjør at en kan hindre en videre kriminell løpebane, og der tror vi konfliktrådene spiller en veldig viktig rolle. Vi er derfor glade for at vi nå får en statlig overtakelse og en enhetlig praksis.

Knut Storberget (A): Jeg kunne ha sluttet meg til saksordføreren gode innledning om konfliktrådene, og særlig det siste han sa. Dette er en avgjørt viktig sak for oss, og den fortjener kanskje større oppmerksomhet enn det vi nå gir den, og det samfunnsdebatten gir saken.

For det første er selve omorganiseringen klok rent praktisk, administrativt og ikke minst i forhold til det saksordføreren også var inne på, om på mange måter å løfte konfliktrådsbehandlingen inn i strafferettskjeden og gi den en mye mer synlig og bedre plass enn det den har hatt. Jeg tror det i stor grad handler om å gi behandling i konfliktråd mer status. Dette er også et skritt i den retningen.

Arbeiderpartiet er veldig glad for at det er en samlet justiskomite – vi har også med oss Fremskrittspartiet, som senere i dag vil foreslå 30 års strafferamme for 16-17-åringer som begår gjentatte forbrytelser, og som kanskje kan gå i konfliktrådet i stedet – som stiller seg bak de kommentarene og innspillene som er kommet, og som faktisk gjør denne saken viktigere enn det den synes å være. Vi har behov for konfliktrådsbehandling, først og

fremst fordi i mange av de konfliktene som særlig førstegangskriminelle og yngre mennesker kommer opp i, trengs det i mye større grad konfliktdeмпing og tiltak som kan reparere de skadene som fornærmede er blitt påført. Så ikke bare fornærmede i mange straffesaker, men også gjerningsmenn og -kvinner vil ha stor nytte av å få behandling i konfliktråd, der man faktisk vil få til konfliktdeмпing og reparasjon.

Derfor er det viktig at det er en enstemmig komitee som i dag sier i sin innstilling – det må departementet merke seg – at man ønsker en økt bruk av konfliktråd, og at dette er viktig, og, som komiteen sier, at det er et mål at flest mulig saker skal kunne tas i konfliktråd. Det er en sterk formulering. Dette kan bidra til å rette opp noe av den skjevheten vi ser når vi sammenligner Norge med andre nordiske land i forhold til bruken av alternative straffereaksjoner – særdeles viktig.

Særlig glad er jeg for at det også er en samlet komitee som ber Regjeringa vurdere obligatorisk bruk av konfliktråd i visse saker. Jeg tror faktisk det må til på en del områder – særlig på bakgrunn av at jeg har sett vekslende praksis fra distrikt til distrikt. Man vil kunne rette på noe ved å få færre konfliktrådskontorer knyttet opp mot politiet, helt klart. Men det at man får kjøreregler i forhold til noen obligatoriske områder, vil kunne bidra til at man slipper denne forskjellsbehandlingen fra distrikt til distrikt, som nye reformer ofte resulterer i, men også forskjellsbehandling innad i distriktene. Man har sett at noen 16-17-åring er får én reaksjon for det samme forholdet, mens andre helt tilfeldig må gå i retten og få en plett på sitt rulleblad – grovt urettferdig.

Slik sett tror jeg de grep som departementet har foreslått, og som justiskomiteen i dag slutter seg til, vil bidra til likebehandling. Det vil også bidra til at vi kan få en større andel av reaksjonene, slik komiteen gir uttrykk for, i konfliktråd, og det vil gagne dem som er fornærmet ved de straffbare og klanderverdige handlingene.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Når jeg tar ordet, er det ikke fordi jeg har tenkt å tilføre nye momenter i de-

batten, men nettopp for å understreke, slik det har vært sagt allerede av både komiteens leder, sakens ordfører og representanten fra Arbeiderpartiet: Dette er en viktig sak. Det er nødvendig at vi i de mange sakene vi i dag har framme, understreker det, slik at det ikke bare skal forstås som et enkelt pliktlop, hvor man gjør noe uten at man mener så mye med det. Dette er faktisk en sak vi mener mye med.

Det er viktig at vi kan forsøke å forhindre kriminelle løpebaner, særlig hos unge mennesker som er førstegangskriminelle, og som kanskje gjennom fengselsvesenet kan komme til å få impulser, vil jeg nesten kalle det, til å fortsette sin kriminelle løpebane. Vi har hørt mye om det i ulike fengselsammenhenger, det foregår påvirkning fra eldre kriminelle som fører til at yngre går videre på sin kriminelle løpebane. Derfor er det viktig at vi kan gripe fatt i problemstillingen på en annen måte. Og konfliktråd er nettopp en slik måte å gjøre det på.

Konfliktrådene har, som det har vært understreket, hatt sin forankring i kommunene – noen med entusiasme fra kommunenes side, andre uten entusiasme og kanskje til dels med motvilje. Derfor er det så riktig og så viktig at Regjeringen har foreslått at dette skal gå over på statens hender. Det er også flott at komiteen er samlet og enstemmig i den innstillingen som foreligger i dag.

Jeg tror også, som det har vært understreket, at å samle det på statens hender vil føre til en mer ensartet praksis. Jeg tror at dette også kan føre til – særlig dersom man gjør slik som komiteen anbefaler, bruker konfliktråd i flere saker enn det som har vært tilfellet til nå – at vi får hindret flere personer i å utvikle en kriminell løpebane.

Det er en meget viktig sak vi har på dagsordenen, og det er viktig at vi fatter nettopp det vedtaket vi i dag gjør, og det er viktig at vi gjør det enstemmig.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagens møte er straks over. Møtet heves, og nytt møte settes kl 18.

Møte tirsdag den 10. juni kl. 18

President: Geir - Ketil Hansen

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 37)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 4

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 15. mars 1991 nr. 3 om megling i konfliktråd (statlig overtakelse av konfliktrådene) (Innst. O. nr. 104 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 60 (2002-2003))

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg er glad for at justiskomiteen enstemmig har sluttet seg til Regjeringens forslag om en statlig overtakelse av konfliktrådene.

Jeg har merket meg at en enstemmig komitee også slutter seg til den foreslåtte geografiske inndelingen av rådene og det antallet råd som i henhold til dagens rammer er foreslått som det mest forsvarlige. Komiteen har i tillegg gitt støtte til forslaget om et sentralt konfliktrådssekretariat samlokalisert med konfliktrådet for Oslo og Akershus. Regjeringen vil arbeide for at dette fagmiljøet, sammen med de øvrige konfliktrådene, skal bli viktige bidragsytere i kampen mot barne- og ungdomskriminalitet.

Forslaget om å redusere antallet konfliktråd vil få konsekvenser for noen av de ansatte i konfliktrådene ved at arbeidsstedet deres blir flyttet. Alle som er ansatt i konfliktrådene på overtakelsestidspunktet, vil imidlertid ha rett til å beholde stilling i statlig ordning. Jeg er opptatt av å gjennomføre en forsvarlig prosess overfor de ansatte, slik at virksomhetsoverdragelsen er til minst mulig ulempe for dem. Målet er å beholde mest mulig av den opparbeidede kompetansen i konfliktrådene.

Det er viktig å ivareta den lokale tilknytningen til de enkelte kommunene. Dette har Regjeringen valgt å gjennomføre ved å beholde ordningen med rekruttering av meglere fra hver kommune og ved å beholde ordningen med en representant oppnevnt av kommunestyret i oppnevningssutvalget for konfliktrådet. I tillegg vil jeg arbeide for å videreføre de mange etablerte avtalene om gratis meglerlokaler i kommunene. Det er min oppfatning at kommunene har stor nytte av konfliktrådenes arbeid som lokale konfliktløser og kriminalitetsforebyggere.

Jeg er enig med komiteen som understreker ønsket om økt bruk av megling i konfliktråd. Konfliktrådsmegling er et svært viktig virkemiddel i arbeidet mot barne- og ungdomskriminalitet. Som varslet i St.prp. nr. 1 for inneværende periode, har Justisdepartementet allerede satt i gang en rekke tiltak for å øke sakstallet i konfliktrådene. Det er bl.a. avholdt både et sentralt seminar og flere lokale seminarer for politiet, påtalemyndigheten og kriminalomsorgen om konfliktråd og bruken av megling som tiltak. Departementet har også, gjennom et tett samarbeid med Riksadvokaten, satt i gang et prøve-

prosjekt som gir 71 lensmenn påtalekompetanse til å overføre saker til konfliktråd. Jeg vil komme tilbake til Stortinget ved en passende anledning med resultatet av den satsingen på økt sakstilfang som Justisdepartementet har igangsatt.

Jeg har merket meg at komiteen ønsker en ordning med obligatorisk bruk av konfliktråd vurdert i visse typer saker.

Megling i konfliktrådet er basert på frivillighet for alle berørte parter. Dette er et grunnleggende prinsipp, som Europarådet har lagt til grunn i sin anbefaling fra 1999 om megling i straffesaker. Det samme prinsippet nevnes uttrykkelig i en anbefaling fra FNs ECOSOC fra 2002, samt i en ny svensk lov om megling i straffesaker som trådte i kraft i fjor.

En av målsettingene for konfliktrådsmegling er at gjerningspersonene skal lære av det som har skjedd og selv ta ansvar for den skade og/eller krenkelse de har påført ofrene. En god grobunn for læring oppstår ikke ved tvang. Læringen fungerer best dersom deltakelsen i en læringsprosess er basert på frivillighet og egen motivasjon. Erfaringene fra konfliktrådene og fra internasjonal forskning viser at det å aktivt måtte si «ja» eller «nei» til megling har en positiv virkning i seg selv, ikke minst for unge mennesker. Ved at den unge tar et bevisst valg i forhold til megling, er mye vunnet i forhold til å bringe partene nærmere hverandre. Disse tankeprosessene kan bidra til en bevisstgjøring om og økt innsikt i følgene av egne valg og handlinger. At man gis mulighet til å velge – og faktisk også må velge – kan være en nyttig erfaring for enkelte. De partene som faktisk samtykker i å møte til megling, har allerede tatt standpunkt til at de er villige til å møte den andre parten med det formål å komme fram til en løsning sammen. De aller fleste velger å si ja til megling, og for unge lovbrøtere er nettopp dette en viktig motivasjonsfaktor når det gjelder å ta ansvar selv for egne handlinger.

Jeg vil imidlertid på bakgrunn av komiteens merknad på ny vurdere en obligatorisk ordning i visse typer saker opp mot andre tiltak og løsninger for de unge lovbrøtere som ikke samtykker til megling. Jeg oppfatter at komiteens hovedintensjon er at man egentlig vil unngå at unge ender i andre deler av straffesakskjeden. Man er med andre ord svært opptatt av, slik jeg ser det, at man ikke skal ende til soning i fengselsinstitusjoner. Det er slik jeg leser komiteens engasjement, både om økt bruk av konfliktråd og om å vurdere obligatorisk konfliktrådsbruk i visse typer saker.

På den bakgrunn vil jeg gå inn i dette med et åpent sinn. Jeg deler komiteens oppfatning slik den kommer til uttrykk gjennom en enstemmig innstilling, om at det er et mål i seg selv å øke bruken og se om vi kan få flere unna et soningssystem som ofte kan medvirke til å rekruttere unge inn i en kriminell løpebane. Ingen av oss ønsker det. Komiteen ønsker det ikke, og jeg ønsker det heller ikke som statsråd.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 864)

S a k n r . 5

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven mv. (lovtiltak mot organisert kriminalitet og menneskehandel, gjengangerstraff mv.) (Innst. O. nr. 118 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 62 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter samt Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver gruppe og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

André Kvakkestad (FrP) (ordfører for saken): Justiskomiteens medlemmer deler Regjeringens utgangspunkt om at en må bekjempe organisert kriminalitet og menneskehandel. Det er på den bakgrunn enighet om at en trenger ekstraordinære etterforskningsmetoder for å kunne hankses med miljøer som er spesielt lukkede og har sin egen strenge form for internjustis.

Fremskrittspartiet står fortsatt alene om det synspunktet at det ville være hensiktsmessig at Norge fikk tilgang til de samme etterforskningsmetodene som f.eks. Frankrike.

Det er enighet i komiteen om at en har behov for et straffebud der en straffer det å inngå forbund med tanke på å begå lovbrudd. Utformingen av regelen er det likevel ikke enighet om, og de respektive partier vil antakeligvis redegjøre for sine syn.

Fremskrittspartiet ser det som naturlig at en tar utgangspunkt i det å inngå forbundet, ikke i spørsmålet om hvilken strafferamme de planlagte lovbrudd forventes å ha. Dette er fra Fremskrittspartiets ståsted av underordnet betydning. Når vi likevel har valgt å støtte flertallet i at det kun skal gjelde dersom strafferammen er tre år, skyldes dette at en da får en hensiktsmessig sammenheng mellom etterforskningsmetoder og prosessregler når det gjelder bekjempelse av organisert kriminalitet.

Det forunderer meg noe at det er så lite samsvar mellom ordbruk og handlinger når det gjelder bekjempelse av organisert kriminalitet. Når flertallet går inn for en dobling av straffen, men aldri mer enn fem år, dersom kriminaliteten er del av organisert kriminalitet, sier en at det bare er småkriminelle det er viktig å bekjempe i denne sammenheng. Fra Fremskrittspartiets ståsted er dette i beste fall et galt signal å gi! Det må være slik at en må få

samme dobling av straffen også der det organiseres grov kriminalitet. Da vil en nettopp kunne slå hardt ned på de mest samfunnsskadelige forholdene. Bedre blir det ikke når deltakerne i et forbund kun skal få en økt strafferamme dersom ikke forholdet går inn under en strengere straffebestemmelse.

Det er også uheldig at flertallet – for ikke å være for slemme med de virkelig kriminelle i Norge – ikke ønsker å la straffehøyninger ved organisert kriminalitet få virke sammen med konkurrens og gjentakelse.

Til sammen gir alt dette kriminelle som organiserer seg for å begå flere alvorlige handlinger, en stor strafferabatt. Men nå er jo ikke kvantumsrabatt for forbrytelser noe nytt i Norge.

For å unngå disse strafferabattene ønsker vi i Fremskrittspartiet å videreføre vårt standpunkt om at kriminelle handlinger må vurderes enkeltvis og legges sammen. Fremskrittspartiet foreslår også at maksimal ramme for alle handlinger blir 30 år. Dette er i tråd med tidligere forslag fremmet av oss.

Statsråden har også sendt ut på høring forslag om 30 års maksimalstraff. Selv om det har gått en god stund, kan det ikke sies at det har kommet mye konkret ut av dette.

Det er ønskelig at en gir kriminelle gjengangere en ekstra straff, her som en ekstra betinget straff. Da vil en gi et ekstra incentiv til å avholde seg fra ytterligere kriminalitet, men en vil også få en strengere håndtering der hvor dette likevel ikke har den ønskede effekt. Men skal den individualpreventive betingede straffen hjelpe, må denne tillegges på et tidspunkt da dette kan ha effekt. En bør altså starte med dette allerede fra andre domfellelse. Da kommer effekten ved en eventuell tredje domfellelse. Det å vente til fjerde eller femte domfellelse betyr at den kriminelle løpebanen er så sementert at den preventive effekten nok overskygges av den renovasjonsmessige om å holde personen lengst mulig inne bak murene.

Et spørsmål er fra hvilket tidspunkt en skal vurderes som gjenganger. Flertallet mener dette kun skal gjelde handlinger begått etter fylte 18 år og etter at soning er påbegynt. Fremskrittspartiet mener det mest hensiktsmessige er å forholde seg til den kriminelle lavalder. Så får domstolene naturligvis ta de nødvendige forhold i betraktning når straff skal utmåles.

Det er noe underlig at det er handlinger begått etter påbegynt soning som skal regnes med. Spesielt med de soningskøene som er i Norge, er det beklagelig at handlinger begått mellom rettskraftig dom og soning ikke skal regnes som gjengangerforhold. Senest på det tidspunkt rettskraftig dom foreligger, må enhver forstå at nye handlinger er å anse som like alvorlige som handlinger begått etter påbegynt soning. Forbrytelser begått mellom dom og soning er noe befolkningen faktisk reagerer meget sterkt på.

Begrepet «handel med mennesker» har etter Fremskrittspartiets oppfatning en videre ramme enn det som flertallet synes å legge i sin vurdering. Grunnen til at Fremskrittspartiet ikke har sluttet seg til merknaden fra flertallet, er ikke at vi er uenig i det som anføres, men at det er viktig at også andre forhold, slik som tvangsarbeid,

fjerning av organer mv. tas med i det som må bekjempes. Regjeringen har dette med i den proposisjonen som er framlagt for Stortinget, og jeg velger å tro at også flertallet støtter dette, selv om deres merknader ikke direkte kan sies å gjøre det.

Når det gjelder barnepornografi, er dette et onde som har vist seg vanskelig å bekjempe effektivt. Dette skyldes i stor grad at miljøene er rimelig lukket. På dette punktet er det likhet mellom ringer som utveksler barnepornografi, og annen organisert kriminalitet. Fremskrittspartiet er glad for at strafferammen økes, slik at de samme virkemidlene kan benyttes her som ved bekjempelse av annen organisert kriminalitet. Det vil også være viktig når det gjelder behovet for å kunne filtrere miljøer, noe vi kommer tilbake til i en senere sak.

Jeg tar opp de forslag som Fremskrittspartiet står bak.

Presidenten: Representanten André Kvakkestad har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Knut Storberget (A): Det er Arbeiderpartiets håp at man i denne diskusjonen også kan skue bakover og se på hva som er årsaksbildet ved de forskjellige kriminelle handlinger som vi behandler i kveld. I den anledning har jeg lyst til å spørre representanten fra Fremskrittspartiet og saksordføreren hva som er årsaken til at man faktisk går ut av flertallets merknader vedrørende menneskehandel, der man peker på årsakene til dette. Alle de øvrige partiene påpeker

«at handel med mennesker innebærer grove krenkelser av menneskerettighetene. Handel med mennesker er en kynisk utnyttelse av fattigdomsskapt sårbarhet som i første rekke rammer kvinner og barn. Derfor er slik menneskehandel etter dette flertallets oppfatning ofte også et uttrykk for seksualisert vold som strider mot prinsippet om likestilling mellom kjønnene.»

Det er en viktig formulering, som viser noe av det bakenforliggende. Hva er årsaken til at Fremskrittspartiet ikke vil være med på en slik beskrivelse av bakgrunnen for menneskehandel?

André Kvakkestad (FrP): Hadde representanten Storberget lyttet til innlegget, hadde replikk kanskje ikke vært interessant – hvis han allerede ikke hadde bestemt seg for å holde den.

Det jeg påpekte, var at det som av flertallet blir lagt i begrepet menneskehandel, som er kvinneundertrykkende og seksualisert vold, er en del av menneskehandelen, men ikke det hele. Menneskehandel er mye, mye mer, og det har vi forsøkt å få fram i vår merknad, for på den måten, ikke å snevre det inn i forhold til den kyniske handelen med mennesker som foregår.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Knut Storberget (A): Arbeiderpartiet støtter i det alt vesentligste de forslag som Regjeringa fremmer vedrørende organisert kriminalitet og menneskehandel.

Organisert kriminalitet trenger ingen beskyttelse, og det er nødvendig at de virkemidler myndighetene kan sette inn for å avdekke og reagere mot slik alvorlig grenseoverskridende kriminalitet, gir resultater. I så måte er det internasjonale samarbeidet som avtegner seg, av avgjørende betydning. Blant annet gjennom Schengen-samarbeidet kan nasjonalstatene gjenvinne suverenitet og erobre noe suverenitet som vi ikke har, og som vi egentlig aldri har hatt. Arbeiderpartiet hilser derfor utvidelsen av muligheten for grenseoverskridende observasjon velkommen.

All kriminalitet er til en viss grad organisert. Det er derfor bra at lovforslaget og komiteens behandling setter klare kriterier for og en terskel for hva som omfattes av lovbestemmelsen om organisert kriminalitet. Komiteen har valgt ikke å definere organisert kriminalitet ut fra deltakelse i en kriminell gruppe, men foretrekker en forbundsbestemmelse. Slik sikrer vi – og dette er viktig – at det er selve deltakelsen i en straffbar handling man ønsker å ramme, og ikke deltakelsen i gruppen i seg sjøl. Det er et krav at gjerningspersonen sjøl skal begå eller medvirke til å begå en kriminell handling. Strafferetten i Norge vil etter dette fortsatt operere med individuelt ansvar, og ingen kollektiv straffejustis, selv om kollektiv atferd gjøres mer straffverdig – noe vi også har flere eksempler på i dag i lovverket. Også ved bruk av straffskjerpingsregelen i § 60 a, som Arbeiderpartiet gir sin tilslutning til, skal individuell rolle innenfor og utenfor gruppen tillegges vekt ved straffutmålingen.

For Arbeiderpartiet har det også vært viktig at lovbrudd som brudd på barnepornografibestemmelsen og tyverier inngår i bestemmelsen om organisert kriminalitet. De straffverdige forhold organiseringen skaper, er vel så straffverdige i slike tilfeller – og også mer vanlige. Slik vil man også lettere kunne gripe fatt i organiseringen som sådan og forebygge overtredelser av alvorligere straffebud. Vi begynner å nærme oss det som har vært et uttalt mål for all kriminalpolitikk, å ramme organisasjonen og dem som står bak. Arbeiderpartiet mener man har fått en tjenlig og fornuftig grense for bestemmelsen gjennom komiteens forslag.

Det er likevel viktig at vi i iveren etter å bruke alle metoder og strengeste straff ikke definerer enhver kriminell handling inn under definisjonen organisert kriminalitet, og at vi fortsatt sikrer et gradert straffutmålings-system. Debatten hva angår gjengangere viser etter min oppfatning til fulle at vi i mange sammenhenger ser strafferettens utilstrekkelighet, og at vi politikere også må tørre å søke etter en annerledes virkemiddelbruk.

Norge er gjennom internasjonale forpliktelser forpliktet til å kriminalisere menneskehandel. Arbeiderpartiet støtter framlegget til lov og mener det bør gjøres nå. Arbeiderpartiet er dessuten glad for den begrunnelse som gis opp mot årsaksbildet ved menneskehandel. Der er komiteen enig, med unntak av Fremskrittspartiet.

Den usikkerhet som er knyttet til dagens lov, er således ryddet av veien. Jeg er glad for at Sosialistisk Venstreparti ikke vil vente på Straffelovkommissjonen på *dette* feltet, slik de argumenterer heftig med under spørsmå-

let om bekjempelsen av organisert kriminalitet – dette til tross for at man foreslår de drastiske virkemidlene i etterforskningen.

Menneskehandel er, som ordet sjøl uttrykker, grov krenkelse av menneskeverdet, oftest med bakgrunn i urettferdig fordeling og i fattigdom. Dette er igjen et felt hvor strafferetten kun blir en liten del av løsningen. Vi, som rike land, kan ikke i lengden fri oss fra ansvar for denne typen forbrytelser ved bare å straffe den direkte gjerningsmannen. Vi har et større ansvar. Dessverre blir det gjerne med straffebudet og etterforskningsmetodene. De underliggende årsakene vil det koste for mye å røre ved. Det får bli å håpe at ikke dagens lovendring bare bidrar til passivitet i forhold til de tiltak som kan redusere problemomfanget: mer rettferdig fordeling, mindre markedsstyring og bedre sosiale systemer, både nasjonalt og globalt.

En av de store kriminalpolitiske utfordringene vi står overfor, er å skape et straffesystem som i mindre grad skaper gjengangere. I lengre tid har mer fengselsstraff overfor disse vært resepten – så også i dag. Tilbakefallsprosenten viser oss at vi må tenke annerledes. Arbeiderpartiet kan derfor ikke støtte Regjeringas framlegg om generell skjerpning av straffen for gjengangere. Det er grunn til å minne om at i strafferetten, både i lov og i domstolskapt rett, praktiseres i Norge i dag skjerpelse i straff for dem som begår straffbare handlinger på ny. Strafferammene er dessuten allerede vide nok: Vi bruker lavere sjikt, og det er faktisk mye igjen å gå på.

I 2001 ble det avsagt 9 200 ubetingede fengselsdommer. Anslagsvis dreier kanskje over 50 pst. av disse seg om gjengangere. Vi vet at av de straffede var 85 pst. menn. Totalt var over 44 pst. av dem som ble straffet, under 25 år. Dette vet vi, samtidig som vi står overfor en situasjon hvor over 2 500 står i kø og venter på å få sin tilmålte reaksjon. Det er jo her utfordringen for oss kriminalpolitikere ligger. Dessuten viser en rapport fra Kriminalvården i Sverige at fengsel brukes langt oftere i Norge enn i de andre nordiske landene. Mens 28 pst. av tjente sin straff utenfor fengsel i Norge, fikk hele 65 pst. alternativ form for straff i Sverige.

60–70 pst. av innsatte i norske fengsler bruker illegale rusmidler jevnlig. Tilbud om rehabilitering for innsatte med rusmiddelproblemer varierer sterkt fra anstalt til anstalt. Mellom 200 og 300 enkeltbeslag av narkotika årlig i fengslene illustrerer noe av det vi her snakker om. Mange av dem som er inne til soning, bruker illegale og legale rusmidler mens de soner.

I fjor måtte dessuten fengslene ta i bruk sikkerhetsceller for å isolere fanger hele 359 ganger. Det er en økning på 27 pst., sammenlignet med år 2000, da 282 fanger ble isolert på sikkerhetsceller.

Beregninger viser at det til enhver tid er mellom 70 og 100 fanger som burde ha vært på sykehus i stedet for i fengsel. En undersøkelse i fjor viste at minst 86 av de innsatte burde ha vært i en annen institusjon enn fengsel.

Det anslås at hver femte fange har psykiske problemer. De fleste som har problemer, er fanger med langvarig stoffmisbruk bak seg. Mange er gjengangere som har

akutt behov for hjelp. Som regel er det forsøk på selvmord eller en annen form for voldsom atferd som resulterer i bruk av tvang.

Det som etter Arbeiderpartiets mening virkelig gir grunn til bekymring, er at tallet på dem som mottar behandling mens de er inne til soning etter § 12 både i gammel og i ny lovgivning – § 12-soning – ser ut til å gå nedover. Det er bekymringsfullt hvis vi virkelig ønsker å gjøre noe med gjengangerkriminaliteten.

Ved siden av dette, samtidig som man etablerer et sterkere regime med strengere straffer, ser vi altså at Kommune-Norge bare blir dårligere og dårligere til å møte utfordringene med å gi bl.a. ungdom et godt og forebyggende fritidstilbud. Det er illustrasjoner fra Oslo, og Søndre Nordstrand er i så måte et godt eksempel på at mens vi vedtar strengere straffer for gjengangere, som ofte er yngre menn, har kommunene en økonomisk situasjon som har resultert i at man først skjærer ned på det som er aktive og gode fritidstilbud. Dette er jo en utvikling som vi er nødt til å komme bort fra. Det er her hovedutfordringen i forhold til kriminalitetsbekjempelse blant yngre mennesker faktisk ligger. Det er dette Regjeringa ikke griper fatt i.

Er det noe rart at vi da mener at forslaget i forhold til gjengangerstraff i dag faktisk blir en avsporing i forhold til å løse de problemer som er reist? Vil vi kriminaliteten til livs, må vi inn på en helt annen arena. Vi touchet den i forrige sak, om konfliktråd. Det er nettopp i det å finne disse alternative tiltakene at Regjeringa mislykkes stort i sine framlegg. Økte ressurser, som virkelig kunne monne, ikke bare for å få unna soningskøen, men også for å få bedret det kvalitative innholdet i kriminalomsorgen, har man heller ikke fått til, slik som Arbeiderpartiet har foreslått i de siste års budsjetter. Vi savner Regjeringas analyse på dette feltet i forhold til gjengangere. Vi savner Regjeringas analyse i forhold til hvem dette er, og hva slags behov for hjelp disse menneskene vil ha. Høyresidens krav om strengere straffer for dem som kanskje sliter aller mest, ser også ut til, dessverre, å få fullt gjennomslag også langt inn i Kristelig Folkeparti, et parti som tradisjonelt er godt kjent for å ville angripe folks rusmiddelproblemer med helt andre virkemidler enn det vi ser skissert her.

I 2001 satt det 2 800 personer i snitt i norske fengsler. Dette er det høyeste tallet som noen gang er målt i Norge, en økning på 11 pst. i forhold til året før. Ifølge kriminalomsorgen økte antallet tilgjengelige soningsplasser med 109 i samme periode.

Spørsmålet blir: Tør vi tenke annerledes? Tør vi bevege den politiske debatten i en retning hvor det å ikke bare foreslå strengere straffer, særlig for gjengangere, blir møtt med politiske argumenter om at man er myk i forhold til kriminalpolitikken? Tør vi tenke annerledes, slik at alternative tiltak som faktisk bidrar til rehabilitering, og bidrar til at vi ikke får gjengangere, faktisk er det som på sikt er en tøff kriminalpolitikk, kanskje ikke overfor dem som skal inn i fengsel, men kanskje for oss som skal delta i det politiske ordskiftet og skape noe legitimitet rundt det at det faktisk trengs andre tiltak for å få gjen-

gangere på rett kjøp? Kampen mot kriminaliteten krever det av oss alle.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Linda Cathrine Hofstad (H): Representanten Storberget brukte mye tid på å forklare hvorfor Arbeiderpartiet går mot straffeskjerpelse for gjengangerkriminalitet. Storberget prøver å framstille straffeskjerpelsen som om alle gjengangerkriminelle er rusmiddelmissbrukere. Slik er det selvfølgelig ikke. Det er de uten respekt for folks liv og helse og eiendom som skal rammes av denne bestemmelsen. Høyre er opptatt av at rusmiddelmissbrukere som begår kriminelle handlinger, får en best mulig fungerende behandlingsstraff, f.eks. i behandlingsinstitusjon, gjennom betinget dom med særvilkår. Det undrer meg stort at Storberget ikke her stoler på det gode dommerskjønn.

Hva er det egentlig Arbeiderpartiet vil gjøre for å stoppe de notorisk kriminelle, som faktisk utgjør en stor trussel for samfunnet?

Knut Storberget (A): La det være sagt med én gang: Man kan jo ikke overfor dem som domfelles for straffbare handlinger, sonde mellom rusmiddelmissbrukerne og dem som ikke har respekt for andres eiendom, som representanten Hofstad kategoriserte dem som nå skal nås gjennom denne straffeskjerpelsen.

Etter Arbeiderpartiets oppfatning er det åpenbart slik at de rusmiddelproblematikere som i dag begår kriminelle handlinger, åpenbart mangler respekt for andres eiendom. Det er jo det vi må gjøre noe med. Det er der jeg savner høyresidens erfaringsgrunnlag. Hva er det som får dem til å tro at det er mer fengselsstraff som skal løse problemene for disse?

For Arbeiderpartiets del har vi gjennom budsjettmessige grep ønsket en bedre satsing på det kvalitative innen kriminalomsorgen, men blitt nedstemt i de to siste budsjettene. Vi ønsker en satsing på alternative reaksjoner langt utover dagens, med mer samfunnsstraff, og det er spørsmål om § 12-soning – kanskje det burde vurderes som obligatorisk, vi er nødt for å få fart på § 12-soningen hvis vi skal komme dette til livs – og andre straffereaksjoner vi kan bruke, som faktisk virker.

Inga Marte Thorkildsen (SV): SV og Arbeiderpartiet pleier å stå sammen i en del av vår kritikk når det gjelder departementets måte å drive lovarbeid på. I denne saken er jeg skuffet over Arbeiderpartiet. Jeg trodde at det hadde vært mulig å få med Arbeiderpartiet på SVs avventende holdning i forhold til å innføre en generell straffeskjerpelse – man øker strafferammen dramatisk dersom det er påvist at det er begått organisert kriminalitet.

Mitt spørsmål til Storberget er: Når Storberget først går hardt ut mot justisminister Odd Einar Dørum, og sier at her går det fryktelig fort i svingene, og så etterpå bestemmer seg for likevel å gå for alt som departementet legger fram, hvor blir da troverdigheten av?

Knut Storberget (A): Jeg står ved den kritikken som tidligere er framført vedrørende en rekke lovforslag hvor vi mener at prosessen rundt det har gått for fort.

Når det gjelder spørsmålet om organisert kriminalitet og spørsmålet om strafferammer for og straffverdigheten av dette, har det egentlig aldri vært noen tvil om hvor vi står, verken i vårt program eller i vår politikk. Dette svarer fullt ut med vår holdning. Samtidig har jeg lyst til å replisere til Sosialistisk Venstreparti, som i det ene øyeblikket, når det gjelder organisert kriminalitet, sier at de vil vente på Straffelovkommisjonen og ta seg bedre tid, og i det andre øyeblikket, når det gjelder spørsmålet om menneskehandel, går inn for en av de mest drastiske metodene og foreslår utvidet utradisjonelle etterforskningsmetoder, uten noen som helst særlig forberedelse utover det som har vært i prosessen her, at det blir litt øyet som ser, i hvilken grad man vil kreve forberedelse – kanskje ut fra det som er mest opportunt for egne politiske standpunkt.

Når det gjelder organisert kriminalitet, må jeg fra venstresidens ståsted si at det er ingen ting som skulle tale for at dette skulle ha noen som helst beskyttelse, og det bør vel egentlig være av det som straffes strengest.

Einar Holstad (KrF): Storberget reiste kritikk mot den sittende regjering i forhold til å styrke den lokale kriminalomsorgen, en kritikk som kunne oppfattes dit hen at Arbeiderpartiet har stått for bedre kommuneøkonomi i tidligere tider.

Jeg tør minne om at da jeg som ordfører i 1994 fant det formålstjenlig å starte en landsdekkende aksjon som vi kalte Fattigkommuneaksjonen, var den ikke minst rettet mot den gangen kommunalminister Gunnar Berge. Det har altså vært rik tradisjon på dårlig stell her i landet når det gjelder dette forholdet.

Tør vi tenke annerledes, stilte representanten Storberget spørsmål om. Jeg tror ikke det er behov for veldig mye nytenkning. Jeg tror vi faktisk har sett det vi trenger å se. Spørsmålet er vel om en skal kunne balansere dette i en bedre form enn nå.

Knut Storberget (A): Jeg er alltid spent når historien skal påberopes, hvor langt bakover man skal. Nå skjønnte jeg at det ikke var til kommunalminister Sylvia Brustad, men det var helt tilbake til Gunnar Berge. Det gjør sitt til at jeg blir rimelig rolig – ikke på bakgrunn av at det er Gunnar Berge, men først og fremst fordi jeg med respekt å melde må si at i dagens politiske situasjon skulle det vel ikke ha gått noen hus forbi at det er visse politiske forskjeller i spørsmålet om hva slags kommuneøkonomi Arbeiderpartiet ønsker å legge seg på, og hva regjeringspartiene ønsker å legge seg på.

Fra vår side er det åpenbart at den politikken hvor man faktisk sultefører offentlig sektor, bidrar til mer kriminalitet, samtidig som man blir strengere i reaksjonsmåten. Det er samfunn som vi ikke bør sammenligne oss med, og det er samfunn som har prøvd det før, som viser at det er en dyr måte å drive kriminalitetsbekjempelse på. I de kommunene hvor fritidsklubbene ryker først, blir det

kanskje størst behov for gjengangerstraff, men det er ikke en slik situasjon vi ønsker oss. Vi ønsker å forebygge at kriminelle handlinger skjer overhodet. I så måte syns jeg Regjeringa har skuffet.

Carsten Dybevig (H): For to år siden var det stortingsvalg. Da hørte vi Arbeiderpartiets store festtaler. Da reiste statsrådene Norge rundt for å fortelle hvor bra det var å bo i Norge, hvor flott det var å bo i kommunene, kommuneøkonomien var bra og rusomsorgen var bra – det var en rekke ting som var bra i 2001. Men det var kanskje fordi det var Arbeiderpartiet som styrte. Plutselig, nå, to år etterpå, har vi landet vårt fullt av skoletapere, vi har problemer innenfor rusomsorgen, vi har kommuner som sliter, osv., osv.

Men også Arbeiderpartiets ordførere kjemper nå faktisk for en del av de kommunalpolitiske virkemidlene som iverksettes, bl.a. ønsker man mer lokalt selvstyre. Da er mitt spørsmål til Knut Storberget: Hvilket motsetningsforhold er det mellom strengere straff for gjengangere og kommuneøkonomien?

Knut Storberget (A): Det er jo egentlig et svar jeg syns representanten Dybevig bør komme med selv, all den tid han forfekter en politisk linje hvor man faktisk dyrker fram det å stramme inn i forhold til de kommunale budsjettene, utover det mitt eget parti står for. Min tese, og vår tese, er faktisk den at de samfunn som nå dyrker fram det å drive en billigst mulig offentlig sektor, og som nærmest er som nattvekterstater å regne, er også de samfunn som får mest problemer i forhold til nykriminalitet. Da er det trist at svaret fra det politiske flertall blir at det må angripes med sterkere virkemidler – først når det straffbare har skjedd. Det er der Arbeiderpartiet mener at Norge har hatt en stor fordel. Bakgrunnen for at tallet på kriminelle handlinger er lavt, er at vi har hatt et solid sikkerhetsnett ute i kommunene. I den grad det begynner å revne, tror jeg det vil bli et dyrt eksperiment som vil kreve langt mer enn strengere gjengangerstraffer.

André Kvakkestad (FrP): Det er alltid hyggelig å høre i hvilken utstrekning fritidsklubber og kulturbevilgninger reduserer kriminaliteten. Det er noe Arbeiderpartiet ofte hevder, i hvert fall når de er i opposisjon.

Det jeg kunne tenke meg å få svar på, er hvor mye Arbeiderpartiet nå vil tilføre kommunenes kulturbudsjetter, og hvilken effekt de venter det vil ha.

Knut Storberget (A): Jeg kan ikke fra denne talerstol nå røpe hvor mye vi skal tilføre landets kommuners kulturbudsjetter, det kan jeg for så vidt trøste forsamlingen med at den skal få slippe å høre – hvis jeg hadde visst det.

Men det som er poenget, er at når kommunaløkonomien blir så stram som det den er ute i kommunene nå, ser vi at det er de ikke lovpålagte oppgavene som ryker først. Det er ikke for ingenting at på Tynset, på Hamar, i Østfold og på Søndre Nordstrand er det fritidstilbud for ungdom som har røket først. Og det bekymrer meg i

forhold til kriminalitetsbildet. Det bekymrer meg at Fremskrittspartiet, som skal være kriminalitetsbekjemper nr. 1, faktisk er de som nå foreslår gjengangerstraff – helt ned til 16-årsalder. Har en 17-åring stjålet en bil to ganger, skal man altså ha en øvre strafferamme på 30 år. Det er altså mer enn for trippeldrap, mer enn terroranslag osv. Og det skal være svaret i forhold til norsk ungdom som havner på skrâplanet. Da er vi på ville veier.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Trond Helleland (H) (komiteens leder): Jeg tror vi får vente med kommuneproposisjonen til den blir debattert. Jeg hadde tenkt å si litt om det saken handler om, nemlig organisert kriminalitet, menneskehandel og gjengangerstraff.

De kriminelle miljøene blir tøffere, de kriminelle opererer over landegrensene, organiserte kriminelle miljøer er hensynsløse og brutale, og har som mål å bryte ned demokratiske institusjoner og vår samfunnsorden. Dette er den virkelighet vi må forholde oss til, og det er den virkelighet Regjeringen har forholdt seg til ved at Ot.prp. nr. 62 ble lagt fram for Stortinget.

Utgangspunktet er at en skal bekjempe organisert kriminalitet og menneskehandel. Dette er internasjonale problemstillinger, som krever samarbeid og tiltak over landegrensene. På den bakgrunn er det viktig at også Norge følger opp sine internasjonale forpliktelser. Omfanget av og grovheten i mange av disse forholdene gjør at en må være spesielt oppmerksom på at dette ikke er tilfeldige handlinger, men at det i det vesentlige er planlagte og vel kalkulerede forhold. Det er derfor svært gledelig at komiteen helt eller delvis gir tilslutning til de tiltak Regjeringen foreslår.

Når det gjelder organisert kriminalitet, er dette en alvorlig samfunnstrussel som må bekjempes med ulike strategier. Regjeringen foreslår fem ulike tiltak for å bekjempe organisert kriminalitet.

Departementet foreslår for det første et nytt straffebud i straffeloven som vil ramme det å inngå forbund – inngå en avtale – om å begå alvorlige straffbare handlinger som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe.

For det andre foreslår departementet en ny generell bestemmelse om straffskjerpning for handlinger som er utøvet som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe. Etter forslaget heves strafferammen inntil det dobbelte i slike tilfeller, men likevel ikke med mer enn 5 års fengsel som tilleggstraff.

For det tredje foreslår departementet et nytt straffebud mot menneskehandel. Det foreslåtte straffebudet rammer bakmenn og andre som bidrar til at mennesker utnyttes til f.eks. prostitusjon eller tvangsarbeid. Straffebudet går videre enn protokollen ved at det også rammer den som ved vold, trussel, misbruk av sårbar stilling eller annen utilbørlig atferd utnytter en person til nærmere bestemte formål.

For det fjerde foreslår departementet å utvide adgangen til midlertidig overføring av fengslede personer for å

bistå til å framskaffe bevis til bruk for etterforskning eller rettsforfølging i en annen konvensjonsstat.

For det femte foreslår departementet å utvide adgangen til grenseoverskridende observasjon, slik at utenlandske polititjenestemenn vil kunne spane på andre enn den mistenkte dersom det er skjellig grunn til å tro at dette vil bidra til å identifisere eller oppspore den mistenkte.

Komiteen gir sin tilslutning til disse fem strategiene, men ønsker å gå lenger på et par områder.

Vi har i den senere tid sett nyhetsreportasjer om tyveriligaer som systematisk tømmer butikker for dyr kosmetikk og andre varer. Dette er en virksomhet som i høyeste grad er organisert kriminalitet, og som bør komme inn under den nye bestemmelsen om organisert kriminalitet. Derfor foreslår alle, unntatt Sosialistisk Venstreparti, å endre definisjonen av «organisert kriminell gruppe», slik at kravet til strafferamme for forbrytelsene endres fra minst fire år til minst tre år. Da vil også avanserte metoder kunne tas i bruk mot organiserte tyveriligaer.

Et annet fokus i den offentlige debatt er organiserte nettverk av pedofile som utveksler bilder og film av seksuelle overgrep mot barn. Strafferammen for dette i pornografibestemmelsen i straffeloven § 204 er i dag to år. Det samme flertallet i komiteen, altså alle unntatt SV, foreslår å utvide denne til tre års strafferamme. Dermed kan politiet benytte flere metoder i forbindelse med etterforskning av slike saker. Jeg vil understreke at dette gjelder dem som utelukkende utveksler bilder og film. De som selv utnytter barn, filmer eller på annen måte deltar i produksjon og skildringer av seksuelle overgrep mot barn, vil rammes av andre paragrafer, med langt høyere strafferammer.

Det er viktig å understreke at utvidelsen av strafferammene for organisert kriminalitet er viktigst i saker med forholdsvis lav strafferamme. En dobling her vil gi mulighet for utvidet metodebruk. I saker med høy strafferamme er det allerede mulig å ta i bruk avanserte etterforskningsmetoder. Derfor foreslår vi å øke strafferammene med inntil fem år.

Arbeiderpartiet er med på de endringene komiteen har gjort, mens SV ikke går inn på merknadene. Begge partiene er bekymret for at det gjøres endringer under behandlingen i Stortinget, skriver de i en merknad, og at ikke høringsinstansene har fått uttale seg om de endringer som gjøres. Det at det gjøres endringer under stortingsbehandlingen, er det som jeg vil kalle politikk. Det er forhandlinger som munner ut i omforente forslag, forslag som det skapes flertall for i denne sal. Jeg kan jo nevne barnehagekameratenes forslag fra revidert i fjor. Mye kan sies om den saken, men politikk er det, selv om ikke høringsinstanser eller regjering og departement på noen måte fikk uttale seg om de forslag som ble vedtatt.

I et storting som vårt må regjeringspartiene tidvis inngå kompromisser som går utover regjeringens forslag. Det kan være problematisk. I denne saken er det helt uproblematisk, og jeg er glad for at vi ble enige med Fremskrittspartiet i denne saken, og positivt overrasket over at Arbeiderpartiet slutter seg til de foreslåtte innstramminger i forhold til pedofile nettverk, og senker

kravet fra fire til tre års strafferamme for å kunne bli omfattet av begrepet «organisert kriminell gruppe».

Norge har i dag ikke noe eget straffebud som retter seg uttrykkelig mot handel med mennesker. Men flere bestemmelser i straffeloven og i andre lover kan anvendes på handlinger som utføres i forbindelse med menneskehandel.

Norge undertegnet protokollen om menneskehandel samtidig med at konvensjonen ble undertegnet den 13. desember 2000. Ved å ratifisere protokollen vil Norge forplikte seg til å kriminalisere menneskehandel og å sikre bistand til og beskyttelse av ofre for menneskehandel.

Handel med mennesker innebærer grove krenkelser av menneskerettighetene. Handel med mennesker er en kynisk utnyttelse, som i første rekke rammer kvinner og barn. Derfor er slik menneskehandel ofte også et uttrykk for seksualisert vold, som strider mot prinsippet om likestilling mellom kjønnene.

Mange av dem som utnyttes av menneskehandlere, er mindreårige. De er i tillegg til å være ofre for en kriminell handling, også fratatt omsorg, familieliv, utdanning og andre basale rettigheter som alle barn har behov for og krav på. Her snakker vi om en alvorlig form for profittmotivert og organisert kriminalitet, som truer de mest grunnleggende prinsipper om menneskets verdi.

Regjeringens forslag om et eget straffebud mot menneskehandel er en oppfølging av Handlingsplanen mot handel med kvinner og barn, som ble lagt fram den 12. februar 2003. Det kan finnes forhold som faller inn under protokollens artikkel 3, men som ikke rammes av noe norsk straffebud. Det er derfor nødvendig med et eget straffebud mot menneskehandel for at Norge skal kunne ratifisere FN-protokollen om menneskehandel. Et eget forbud mot menneskehandel vil gi et mer oversiktlig regelverk, og dessuten er det viktig av pedagogiske grunner. Av hensyn til internasjonalt samarbeid for å bekjempe handel med mennesker er det videre hensiktsmessig at regelverkene på området i ulike land er tilsvarende. Det er derfor positivt at komiteens flertall slutter seg til de foreslåtte endringer i § 224 i straffeloven.

I kampen mot organisert kriminalitet er internasjonalt samarbeid viktig. Schengen-avtalen gir oss et svært viktig redskap i så måte. Regjeringen foreslår endringer i politiloven § 20 for å utvide adgangen til grenseoverskridende observasjon. Blant annet blir straffbare handlinger som grovt bedrageri, menneskesmugling, hvitvasking, ulovlig handel med nukleære og radioaktive substanser, terrorhandlinger og deltakelse i kriminelle grupper omfattet av adgangen til grenseoverskridende observasjon. Dette er svært viktig, stadig flere av de kriminelle gruppene kjenner ikke og bryr seg ikke om landegrenser. Det er derfor svært gledelig at en samlet komite støtter Regjeringens forslag til lovendringer på dette området, som da går inn under Schengen-samarbeidet.

Straffeloven har ingen generell bestemmelse som skjerper strafferammen ved gjentakelse. I de fleste tilfeller er rammen den samme, uansett om gjerningspersonen tidligere er domfelt eller ikke. Men en del straffebud

skjerper straffen ved gjentakelse. Mange av dem gjelder vinnings-, volds- og seksualforbrytelser.

Er det noe folk flest reagerer på, er det kriminelle som begår forbrytelse etter forbrytelse uten at dette ser ut til å påvirke straffenivået. Gjengangerkriminalitet er noe som må straffes hardere. Regjeringen mener at den straffskjerping som har skjedd de seneste årene, ikke er tilstrekkelig overfor gjengangere. Overfor denne gruppen må samfunnet kunne reagere strengt.

Jeg er glad for at Regjeringen får flertall for forslagene vedrørende gjengangerkriminalitet. Flertallet er regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, som subsidiært vil støtte forslagene.

Departementet går inn for å skjerpe straffen for gjengangerkriminalitet og foreslår videre å ta inn i straffeloven en generell straffskjerpingsregel som gir anvisning på at strafferammen skjerpes med inntil det dobbelte dersom en tidligere domfelt person på ny begår en straffbar handling av samme art som han tidligere er domfelt for. Det settes en øvre grense på inntil fem års ekstra fengsel.

Departementet foreslår samtidig at det gjøres klart i straffeloven at gjentakelse er blant de forhold som gjør det berettiget å fastsette en lengre prøvetid enn to år. Den lengste prøvetiden som kan fastsettes, er fem år.

Mange av de gjengangerkriminelle er, som Knut Storberget var inne på, rusmiddelmissbrukere. I den sammenheng er det viktig å understreke at deres straffbare handlinger ikke er mindre straffverdige. Samtidig vil jeg peke på at kriminelle som blir kvitt sitt rusproblem, også i stor grad vil kutte ut den kriminelle løpebane. Det er derfor viktig å satse på tiltak overfor rusmiddelmissbrukere, bl.a. ved å utvide § 12-soningen.

Jeg er glad for at Stortinget skaper flertall for alle de foreslåtte lovendringer. Kampen mot organisert kriminalitet og gjengangerkriminalitet vil bli tøff. Vi gjør mange viktige grep i dag, og vi vil gjøre flere grep dersom det viser seg nødvendig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ola Røtvei (A): Vi er jo enige om at i de fleste tilfeller der vi har gjengangere, er det personer med rusproblemer som begår de gjentatte forbrytelsene. Det dreier seg ofte om mindre vinningsforbrytelser for å skaffe penger til rusmiddelforbruk. Jeg vet om eksempler fra min egen hjemkommune, personer som har vært satt inn, de har kommet ut igjen, leiligheten er borte, de har mistet muligheten til å få arbeid, og det har vært en runddans. Men rehabilitering og ettervern har faktisk gitt resultater, og de kan vise til at de har vært rusfri over lengre tid. Hvorfor innser ikke Høyre dette faktum, at det må rettes innsats mot roten til problemene, med fokus på forebygging, sterkt ettervern og rehabilitering? Hva er årsaken til at Høyre ikke innser dette, men kun roper om økte strafferammer?

Trond Helleland (H): Representanten Røtvei skal jo forsøke å bli valgt til ordfører i Oppdal, og jeg er sikker på at noe av det hans innbyggere vil være opptatt av, er at

kriminelle som stadig er til plage for nærmiljøet, som gjør nye innbrudd, som kanskje slår ned folk, som gjør andre overgrep, må holdes unna lokalsamfunnet, i hvert fall inntil de har skikket seg. Det er jo nettopp den doble strategien Regjeringen nå legger opp til, og som Arbeiderpartiet ser fullstendig bort fra. Det har vel aldri vært satset så mye på § 12-soning, det har vel aldri vært satset så mye på rusforebyggende tiltak som det denne regjeringen legger opp til. Vi gjør det samtidig som vi sier at de som utgjør en trussel mot samfunnet, de som gjør at andres liv og helse er i fare, de som bidrar til å ødelegge andres liv, de skal holdes vekk fra samfunnet. Derfor innfører vi gjengangerstraff, derfor skjerper vi straffen. Det er god kriminalpolitikk, og det er også en god politikk overfor innbyggerne i dette landet som er redd for kriminelle som stadig kan komme tilbake og gjøre nye brekk, gjøre nye overgrep, gjøre nye voldelige handlinger. Det ønsker ikke vi. Vi ønsker rehabilitering, men vi ønsker også straff.

Knut Storberget (A): Til det siste: Dette er jo en strategi alle er enige om. Vi skal jo ikke legge bort straffesporet sjøl om vi ikke støtter forslaget om å skjerpe straffen for gjengangerkriminalitet. Men la oss ta som eksempel en stoffmisbruker som er tiltalt for to tilfeller av innbruddstyveri fra en bil og er dømt for simpelt tyveri tidligere. Strafferammen for grovt tyveri er seks år, på grunn av konkurrens skal den forhøyes til tolv, på grunn av gjentakelse dobles det ytterligere, og vi nærmer oss da 20 år. Den reelle straffen slike får for bilinnbrudd, er ca. 30 dager – hvis det blir en streng dom, kanskje 45 dager. La oss si vi dobler det. Det er det rom for med dagens strafferamme. Mitt spørsmål er det samme spørsmål som representanten Dybevig hadde til meg: Hva vil Høyre foreslå for å få fart på og volum i § 12-soningen?

Trond Helleland (H): Det er i hvert fall hyggelig at representanten Storberget er opptatt av hva Regjeringen vil gjøre for å utvide § 12-soningen, for det er jo denne regjeringen som har utvidet den. Under arbeiderparti-regjeringen var det vel ikke så rare greiene når det gjaldt å satse på den typen tiltak – nå har vi satset mer. Jeg er sikker på at med det påtrykket som er i justiskomiteen, og som er her på Stortinget, er dette et område som vil bli fokusert når det gjelder rehabiliteringer framover.

Så mitt spørsmål tilbake – hvis det er blitt en pingpongkrig her, hvor man stiller spørsmål til hverandre – er til Arbeiderpartiet: Hva med ofrene for denne kriminaliteten, som Storberget fullstendig overser? Her snakker vi om seksualforbrytelser, vi snakker om vinningskriminalitet, og vi snakker om voldsforbrytelser. Det sier seg selv at hvis vi skal ha en rettsstat som folk har tillit til, må vi gi hardere straff når noen stadig gjentar forbrytelsen. Det kan ikke være slik at om du gjør ett, to, tre, fire eller fem innbrudd, betyr det ingenting, fordi du får den samme straffen uansett. Her tror jeg vi er inne på et riktig spor. Men vi må også ha det andre sporet, nemlig rehabilitering.

André Kvakkestad (FrP): Representanten Helleland var opptatt av å bekjempe gjengangerkriminalitet. På den bakgrunn kunne jeg godt tenke meg å få en forklaring på hvorfor man kun skal legge til grunn kriminelle handlinger foretatt etter påbegynt soning. Hvorfor kan man ikke forholde seg til en rettskraftig dom? Det er jo da man har fått sakskomplekset endelig avgjort. Skyldes dette kanskje den enorme tillit representanten Helleland har til fengselsvesenet etter én dags soning? Men hvordan har man tenkt å forholde seg dersom man kun har beklaget dom eller bot? Skal man da si at dette ikke gjelder fordi man ikke har sonet, eller skal man der legge rettskraftig dom eller betalt bot til grunn? Og i så fall, hvorfor kan man ikke forholde seg til rettskraftig dom i utgangspunktet?

Trond Helleland (H): Jeg er ikke like opptatt av finjusen som André Kvakkestad er. Jeg tror det er viktig at vi nå gir et signal om at gjengangerkriminalitet skal straffes hardere. Det er det en må legge opp til, det er det signalet vi ønsker å sende. Jeg er glad for at Fremskrittspartiet ønsker subsidiært å støtte dette. Som de sier i sine merknader, dette er «et skritt i riktig retning». At Fremskrittspartiet ønsker å gå atskillig lenger, er en diskusjon vi naturligvis kan komme tilbake til, men det viktige her er at vi faktisk foretar grep som gjør at kriminelle som er inne til soning og kommer ut igjen og gjør nye kriminelle handlinger, vil få en strengere straff. Det er noe som er bra, og som jeg tror vil virke positivt også i forhold til folk flest og deres oppfatning av hvordan lovverket blir praktisert, hvordan rettsstaten Norge håndterer kriminelle. Det er viktig, så kan vi heller ta en diskusjon om finjusen når det skulle passe.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Representanten Helleland har tydeligvis et voldsomt engasjement for norske ofre for f.eks. sedelighetsforbrytelser. Da kan jeg opplyse om at hjelpeapparatet for mennesker som er utsatt for seksuelle overgrep, er ytterst elendig. Det som virkelig betyr noe for disse ofrene, er at straffen kommer kjapt. Når vi da har en soningskø som er på 2 762 dommer, er det langt mer alvorlig enn at man ikke får en dobling av strafferammene for de aktuelle forbrytelsene.

Jeg kan også opplyse om at i f.eks. §§ 192, 195, 196 og 200 er det allerede adgang til å skjerpe straffene når man gjentar en kriminell handling. Så det som representanten Helleland argumenterer med, er egentlig ikke reelt. I forhold til rusmiddelmissbrukere innrømmer Helleland sjøl i merknads form at den individualpreventive virkningen ved å heve straffenivået nærmest er illusorisk. Da mener jeg det blir spesielt når denne regjeringen satser så lite på kriminalomsorgen og så lite på rehabilitering og ettervern som den nå gjør. Dette kommer rett og slett ikke til å hjelpe.

Trond Helleland (H): Jeg skulle like å se representanten Thorkildsen vise meg om det er noen regjering som har satset mer på de områdene som hun nå listet opp, enn det denne regjeringen har gjort. Finnes det noen

regjering som har satset mer på dette? Nei, det gjør ikke det. Det blir satset offensivt. Det er til behandling stadig vekk saker som går på rus, og det er til behandling saker i justiskomiteen som går på rehabilitering. Det satses på dette, men det er jo ikke slik at vi har en Sareptas krukke. Men vi prioriterer dette, og vi ønsker å prioritere det.

Jeg er mest overrasket over at representanten Thorkildsen, som er så opptatt av ofre for seksualovergrep, og særlig rettet mot barn, ikke ville være med på å øke strafferammen fra to til tre år når det gjaldt dette med pedofile nettverk. Det er et merkelig signal å sende ut fra SV, et parti som vanligvis – og iallfall representanten Thorkildsen – er svært opptatt av å straffe dem som deltar i den type virksomhet. Så jeg er overrasket over at SV er det eneste partiet som ikke slutter seg til forslaget om å heve straffen for pedofile nettverk.

Jan Arild Ellingsen (FrP): Representanten Helleland, komitelederen vår, som jeg ofte oppfatter som en «hardliner», har denne gangen også vist mot i debatten, det synes iallfall jeg. Samtidig er det slik at for å kunne gjennomføre ambisjonene til komitelederen og flertallet her trengs det at vi har midler til rådighet. Jeg har deltatt i debatter sammen med hr. Helleland tidligere, og vi har debattert politiets vilkår, vi har debattert kriminalomsorgens vilkår, og det er vel ikke tvil om, iallfall etter mitt skjønn, at de to nevnte etatene – vi kan legge til domstolene også – sliter med å få bevilgninger til det de ønsker å gjøre, og det ambisjonsnivået de har.

Da blir spørsmålet mitt til representanten Helleland ganske enkelt: Er representanten Helleland fornøyd med dagens bevilgning til de nevnte sektorene innen justis?

Trond Helleland (H): Det er jo slik at når en jobber med én sektor, blir en spesielt opptatt av den sektoren. Det er mange områder innenfor statsbudsjettet, både den sektoren jeg jobbet med før, som var familie, kultur og administrasjon, og innenfor justis, hvor en kunne ha løst oppgavene på en bedre måte, men også av og til gjennom tilførsel av ressurser.

Men når det er sagt, vil jeg si at jeg er veldig glad for den støtten Regjeringen får fra Fremskrittspartiet i mange sammenhenger når det gjelder å prøve ut nye, utradisjonelle tiltak innenfor justissektoren, bl.a. når det gjelder fangetransport, og bl.a. når det gjelder muligheter for å finansiere fengslene på en annen måte. Dette er tiltak som også kan frigjøre ressurser innenfor vår sektor, og som vi må gå videre med. Jeg er veldig glad for at det nå settes i gang prøveprosjekter bl.a. med fangetransport, noe som er blitt en av de største klampene om foten både for kriminalomsorgen og ikke minst for politiet. Så får vi se når budsjettet kommer, om representanten Helleland er fornøyd med det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Inga Marte Thorkildsen (SV): SV mener at organisert kriminalitet er særdeles alvorlig. Norge må prioritere høyt å forebygge og bekjempe organisert kriminalitet, og

det er riktig både å straffe denne kriminaliteten strengere og å gi politiet gode arbeidsvilkår og muligheter for å avsløre og bekjempe den. Det er sannsynlig at størsteparten av denne kriminaliteten styres av bakmenn som har internasjonale forgreininger og dessuten større ressurser enn den gjengse kriminelle har i Norge.

SV mener likevel det ville vært en fordel om departementet hadde gjort som Advokatforeningen anbefalte i høringsrunden, nemlig å avgrense § 162 c til det å inngå forbund om nærmere bestemte straffbare handlinger, i stedet for å la strafferammen være avgjørende. Vi tror dette ville ha medført en større grad av presisjon, noe forslagene absolutt kunne hatt godt av.

Når departementet likevel knyttet bestemmelsen til strafferammer, og satte denne grensen ved fire år, vurderte SV dette som det nest beste alternativet. Med andre ord kunne komiteens innstilling ha vært enstemmig når det gjelder § 162 c. At innstillingen allikevel ikke er enstemmig, har en enkel forklaring: Forslaget er blitt endret etter initiativ fra regjeringspartiene, slik at strafferammen nå er senket til tre år. Dette skjedde kvelden før komiteen skulle avgjøre innstilling i saken, uten at SV fikk en reell mulighet til å vurdere dette skikkelig, uten at høringsinstansene har fått mulighet til å si sin mening eller komme med innvendinger, og – tror jeg – først og fremst for å tekkes Fremskrittspartiet, som i utgangspunktet ikke ønsker noen avgrensning med hensyn til strafferamme. Ved å senke kravet fra fire til tre år vil flertallet oppnå å inkludere tyveri. Flertallet bestemte seg dessuten – faktisk i avgivelsesmøtet – for å foreslå at også barneporno skal omfattes. Dette gjorde de ikke ved å nevne disse forbrytelsene eksplisitt i loven, men ved å heve strafferammen for barnepornobestemmelsen fra to til tre år, noe SV i og for seg ikke har noe imot i utgangspunktet, faktisk tror jeg at vi kunne støtte det. Men – det fins et stort men.

SV mener at landets lover er for viktige til at de skal få en slik lettvent behandling. SV mener det er grunn til å minne regjeringspartiene på – nok en gang – at det er en årsak til at departementet har ansvaret for å forberede lovforslag, og at det er en årsak til at vi har høringsrunder. Ofte, og særlig når det er Justisdepartementet som sender ut høringsbrev, i hvert fall har jeg det inntrykket, kommer det fram mye informasjon om bl.a. utilsiktede konsekvenser og mulige innvendinger som departementet – heldigvis – ofte tar hensyn til. Misforstå meg rett: SV mener det er bra at også tyveri og barneporno skal omfattes av bestemmelsen om hva som skal kunne straffes som organisert kriminalitet, men vi mener at dette må løses ved å nevne disse forbrytelsene eksplisitt i paragrafen, ikke ved å senke kravet til strafferammen uten å sjekke hvilke andre mulige konsekvenser en slik hurtigoperasjon kan ha. Jeg tror faktisk at mange høringsinstanser vil reagere når de hører hva som her har skjedd. Jeg har allerede vært i kontakt med noen av dem, og de har saktens gitt uttrykk for undring over prosessene i justiskomiteen.

SV ønsker å avvente behandlinga av Straffelovkomisjonens innstilling før vi tar stilling til spørsmålet om hvordan heving av strafferammene for handlinger som er

begått i organisert form, bør gjennomføres. Vi mener det er uheldig å vedta en generell straffeskjerpingsregel, og spesielt å vedta en slik generell regel nå, i og med at det tross alt er overlatt til en kommisjon å se hele straffeloven i sammenheng og foreslå endringer, som nettopp bør ses i sammenheng.

Høringsrunden i forbindelse med denne proposisjonen gir dessuten grunn til å tro at departementet ikke helt har oversikt over hva konsekvensene vil bli av deres egne forslag, og man kan stille seg spørsmålet om det er sånn at departementet i noen saker mener det er viktigere å handle raskt enn å handle klokt. Svært mange høringsinstanser har vært kritiske til å innføre en generell straffeskjerpingsregel. Årsakene er at man mener dette bryter med den systematikken som Straffelovkomisjonen har lagt opp til, at forslaget får uheldige prosessuelle konsekvenser, og at det vil bli urimelig vide rammer for mindre alvorlige forbrytelser, mens de mer alvorlige forbrytelsene i liten grad berøres av ny § 60 a. SV mener det er grunn til å ile noe langsommere i saker som dette, for å være sikre på at vi faktisk får på plass et verktøy som kan brukes, og som ikke har uforutsette virkninger som f.eks. gjør at domstolene blir unødig hardt belastet, at lovverket blir for lite treffsikkert og presist til at det blir effektivt, eller at uskyldige blir dømt eller utsatt for svært belastende overvåking. I tillegg har vi langt på vei allerede gode erfaringer med at domstolene skjerper straffen der det er påvist at lovbruddet skjedde i organisert regi, og det fins svært mange bestemmelser i dagens lovverk som gir gode muligheter til å forlenge straffene, i tråd med justiskomiteens ønske.

Jeg vil minne om at Agder lagmannsrett, Borgarting lagmannsrett, Dommerforeningens utvalg for strafferett, Riksadvokaten, Oslo statsadvokatembeter og Hordaland statsadvokatembeter gikk imot å innføre en generell straffeskjerpingsregel slik departementet har utformet § 60 a. SV støtter disse meget tunge høringsinstansene i dette og ber departementet komme tilbake til saken i forbindelse med at Stortinget skal behandle Straffelovkomisjonens innstilling. Dette må vi dessverre konstatere at vi står sørgelig alene om å mene.

SV er glad for at vi nå får et eget straffebud om handel med mennesker. SV mener imidlertid, i likhet med Riksadvokaten og Oslo politidistrikt, at det bør være adgang til å ta i bruk kommunikasjonsavlytting også ved simple overtredelser av denne paragrafen, altså der strafferammen er fem år og ikke ti.

SV er dessuten uenig i at den såkalte hallikparagrafen nå endres, fordi vi frykter at færre halliker vil bli dømt med den endringen som nå blir vedtatt. Jeg har merket meg at departementet og regjeringspartiene avviser dette, og håper at også realiteten blir slik det her hevdes. Jeg er imidlertid skeptisk og viser til at PRO-senteret advarer mot endringen, og de hevder at rettsvernet svekkes for de kvinner og menn som er underordnet en hallik, men hvor det verken er tvang eller vold inne i bildet.

Til representanten Helleland vil jeg si at spørsmålet om det er noen annen regjering som har satset mer på behandling og ettervern enn denne regjeringa, forekommer

(Thorkildsen)

meg å være komplett uinteressant. Det som faktisk er interessant, er om det skjer nok. SV mener altså at det ikke skjer nok. Om det er en arbeiderpartiregjering eller Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre i regjering som satser mest, er faktisk ikke interessant i denne sammenheng – det er hvor mye som blir gjort. Det tror jeg alle vanlige folk vil være enige med meg i. Den interne debatten mellom de partiene som har vært i regjering, er helt irrelevant i forhold til denne diskusjonen.

I forhold til forslaget om en generell dobling av strafferammene ved gjengangerkriminalitet må jeg si at jeg hadde hatt mer sansen for det hvis det hadde vært gjort et skikkelig, grundig arbeid på rusfeltet, og hvis det hadde vært et skikkelig, grundig arbeid for å ivareta f.eks. ofre for seksuelle overgrep. Vi vet at en del overgripere sjøl har vært utsatt for seksuelle overgrep. Hvis denne regjeringa hadde satset skikkelig på f.eks. Alternativ til Vold og behandling av voldsutøvere, og sørget for at volden ble oppdaget når den skjer, så tidlig som mulig, og satt inn tiltak der og da, slik at ikke unger ender opp som voldsutøvere seinere, noe vi vet at de gjør, eller som ofre – ganske avhengig av kjønn, faktisk – hadde jeg hatt mer sansen for forslaget. Hvis denne regjeringa i praksis virkelig hadde satset på § 12-soning, hvis denne regjeringa virkelig hadde gjort noe for å dra psykiatriske pasienter ut av fengslene og inn på psykiatriske institusjoner, der de hører hjemme, hvis denne regjeringa hadde sørget for at det ikke satt psykisk utviklingshemmede mennesker og vevde på Ila, så skulle jeg saktens hatt mer respekt for det forslaget som er kommet.

Vi vet litt om den norske fangebefolkningen. Vi vet f.eks. at kanskje så mange som 70–80 pst. av dem som sitter inne, har et rusproblem i større eller mindre grad. Vi vet godt at over 50 pst., kanskje 70–80 pst., av dem som sitter inne i dag, allerede er gjengangere. Vi vet også at vi har et boligproblem i Norge, med svært mange bostedsløse. Jeg har sjøl vært en av dem som har fremmet forslag, som er behandlet i Stortinget tidligere i dag, om tiltak for bostedsløse – spesielt for folk som kommer direkte fra fengselsopphold og direkte fra institusjonsopphold, men det ble dundrende nedstemt. Alle er selvfølgelig helt enige i at det er forferdelig viktig å sikre bostedsløse et sted å bo, at det er forferdelig viktig å sørge for rehabilitering, at det er forferdelig viktig å sørge for § 12-soning, osv. Det er i det hele tatt en rørende enighet når det gjelder disse tingene, på papiret. Men når det er snakk om penger, når det er snakk om budsjettene, når det er snakk om prioriteringer, så er det altså f.eks. de rike i Holmenkollen og deres skattelettebehov som står forrest i køen. Og da mener jeg at det faktisk blir ekstra ille når man samtidig som man går inn for en politikk med økende forskjeller – hvor vi har store rusproblemer, som fortsatt vil være et problem bl.a. fordi § 12-soningen har gått ned siden 1996, til tross for at vi altså har flere domfelte for rus – med åpne øyne fører en politikk som gir over 2 700 mennesker i soningskø. Det er faktisk det som er hovedproblemet i dagens kriminalpolitikk, at det står så mange i kø at de nesten ikke husker hva de er

dømt for når de først kommer inn for å sone. Det er store overgrep mot de ofrene som bl.a. representanten Helleland slår seg på brystet over å være så opptatt av.

Dersom denne regjeringa virkelig ønsker å få gjort noe med kriminaliteten, bør denne regjeringa sørge for å få til en skikkelig god kommuneøkonomi, da bør denne regjeringa sørge for å få mindre forskjeller mellom folk, og da bør denne regjeringa sørge for å få en § 12-soning som det virkelig smeller av, slik at folk får muligheten til å sone på institusjon, får muligheten til å sone på Stifinner'n og ikke minst får muligheten til å gjennomføre et opplegg når de kommer ut av fengslene. Det er der det virkelig svikter nå, i ettervernet. Og da mener jeg faktisk at ved å bekymre seg for ettervernet og ved å bekymre seg for forebyggingen, ja, så bekymrer man seg virkelig for ofrene, for det de merker, er jo at det ikke skjer noen endring på sikt.

Hvis vi ønsker at folk skal komme ut på den andre siden av fengselsporten som nye og bedre mennesker som ikke begår overgrep mot andre eller begår nye kriminelle handlinger, så sørger vi for å prioritere innholdet i soningen, og ikke straffens lengde først. For når man velger å prioritere straffens lengde først, øker man soningskøene. Da øker man presset på fengslene, og dermed blir det dårligere kvalitet i soningen, som gjør at færre går ut på den andre siden som bedre medborgere. Det vet Regjeringa, og det vet representanten Helleland godt, men det gjøres fremdeles ikke noe med det, fordi det virker som at man er mer handlekraftig hvis man sørger for strafferammer som er vide nok til at folk syns at det virker som om noe er gjort. Men jeg tror at spør man folk hvem de vil ha som nabo, en som har sittet i fengsel, sittet på Ila f.eks., uten en utslusning via en åpen anstalt, via et hybelhus, som har sittet der i mange, mange år, eller en person som har vært lenge på åpen soning eller på Stifinner'n, som har vært innenfor behandlingstiltak, hjelpetiltak og fått et skikkelig ettervern etterpå, så tror jeg at Norges befolkning faktisk vil være enig med meg i at det er det siste som faktisk fungerer i forhold til kriminalitet. Og da mener jeg at ok, det er greit at det stadig vekk sies fra denne talerstolen, fra justispolitikere i Norge, at vi skal satse på ettervern, vi skal satse på innhold og rehabilitering. Men når det hele tiden prioriteres å øke straffene, heve strafferammene, få flere i fengsel over lengre tid, så holder ikke kriminalpolitikken mål, rett og slett. Det mener jeg faktisk er et ekstra overgrep overfor dem som rammes av den kriminaliteten, og det er stort sett ikke oss. Dette syns jeg slik sett er sørgelig, for det virker som om man gjør noe som skal være effektivt mot kriminaliteten. Det virker som om man tar ofrene på alvor. I virkeligheten gjør man altså det stikk motsatte.

Å g o t V a l l e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten vil minne om at i henhold til forretningsordenens § 60 skal de forhandlingene som foregår i komiteen før innstilling er avgitt, være fortrolige.

Det blir replikkordskifte.

Carsten Dybevig (H): Jeg vil takke presidenten for å ha påtalt representanten vedrørende hennes uttalelser om prosessen, så slipper vi andre å kommentere SVs bidrag.

SV etterspør større ressurser til kriminalsektoren. Jeg vil bare påstå at med ett eller to år med SVs opplegg til statsbudsjett ville det norske velferdstilbudet ha råtnet på rot. Og hvorfor? Fordi SV har ingen fokusering på inntekter. Det eneste de fokuserer på, er å skattlegge folk slik at de ikke skal skape inntekter til staten.

«Mange bekker små gjør en stor å», er et norsk ordtak. SV og Arbeiderpartiet påpeker at det har vært en forfeilet ruspolitikk og en forfeilet skolepolitikk. Ja, mesteparten av etterkrigstiden er det jo Arbeiderpartiet med støtte fra SV som har styrt norsk politikk, og de tar gjerne honnør for dette når de kan. Da vil jeg spørre: En gjenganger med 15 lovbrudd – som er skoletaper, men det er kanskje for sent å sette ham i rehabilitering i forhold til det – har ikke samfunnet krav på beskyttelse mot en slik, å få stadfestet overfor denne personen at denne type virksomhet ikke er akseptabel?

Inga Marte Thorkildsen (SV): Først vil jeg ta opp de forslagene som SV har i innstillingen.

Når det gjelder spørsmålet fra representanten Dybevig, mener jeg faktisk at det aller viktigste som kan gjøres for å forhindre at folk utvikler en kriminell løpebane, er at reaksjonen kommer raskt. Når vi da har over 2 700 i kø og det er liten vilje til å tenke alternativt i forhold til soningsformer, når det fremdeles er en motstand i store deler av påtalemyndigheten mot å ta i bruk f.eks. samfunnsstraff, så mener jeg at da gjør ikke vi jobben vår, da fungerer ikke kriminalpolitikken effektivt. Det er ikke slik at det sitter rasjonelle aktører rundt omkring i dette land og regner på hvor lang straff de vil få hvis de begår den forbrytelsen i stedet for den forbrytelsen, og hvis man begår to forbrytelser av samme slag istedenfor to forskjellige. Det er ikke slik det fungerer. Det som fungerer, er at reaksjonen kommer raskt, og at den er riktig. Og det tror jeg faktisk representanten Dybevig er enig med meg i.

Presidenten: Representanten Inga Marte Thorkildsen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

André Kvakkestad (FrP): Først vil jeg som saksordfører si at alle prosesser kan alltid bli bedre, men det kan innimellom også være slik at den som kritiserer, bør gå i seg selv også med tanke på andre saker. Men jeg skal la det ligge her.

Det som forundrer meg noe, er på den ene siden SVs i og for seg sterke fokusering på overgrep mot kvinner og barn og på den annen side at det ikke er så viktig å straffe utveksling av barnepornografiske bilder. Det virker for meg som om dette faller inn under SVs kriminalpolitiske filosofi, som nærmer seg at de virkelig svake er ikke ofrene, men gjerningspersonene – kanskje med unntak for dem som utøver vold mot kvinner i hjemmet.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Representanten Kvakkestad vet like godt som jeg at det at vi ikke gikk inn for dette, handler om lovtekniske årsaker.

Jeg har skjønnet at jeg ikke har lov til å si noe om hvorfor vi ikke gikk inn for dette. Men jeg følte at jeg var nødt til å si at grunnen til at vi ikke bare kunne akseptere det, var at dette kom over bordet i avgivelsesmøtet. Jeg beklager, men jeg har allerede sagt det, og nå gjentar jeg det. Jeg skjønner at det er feil, men det er den eneste måten jeg kan forklare hvorfor vi gjorde dette, på. Jeg mener at det kan være gode grunner til å heve strafferammen til tre år.

Dette handlet jo om organisert kriminalitet, om at man ønsket å oppnå noe annet, nemlig å senke strafferammen fra fire til tre år i § 167 c. Og så hevet man strafferammen for barnepornografi for å kunne få den inn under § 167 c. Etter å ha vært i kontakt med Riksadvokaten valgte vi å gjøre dette på en annen måte, fordi vi tvilte. Dette handler ikke om materiell uenighet.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Representanten Thorkildsen har mange informanter og unnlater sjelden å fortelle oss om det fra Stortingets talerstol.

Denne dagen har hun atskillige ganger henvist til Redd Barnas synspunkter og erfaring. Søndag kveld stod en representant for Redd Barna fram i Dagsrevyen og roste det forslaget alle partiene unntatt SV går inn for i forhold til organiserte pedofile nettverk. I stedet for å legge til rette for omsorgen for barna – som resten av partiene i komiteen gjør – støtter SV seg til at den foreslåtte bestemmelsen bryter med den systematikken Straffelovkommisjonen går inn for.

Skjønner representanten Thorkildsen at hun gir et kraftig signal om unnfalleshhet i et økende problemfelt? Skjønner representanten at hun og SV står igjen på perongen når alle de andre partiene har gått på toget?

Inga Marte Thorkildsen (SV): Jeg trodde at ærlighet var en dyd, spesielt når man er kristen. Men det er tydelig at dette ikke gjelder Kristelig Folkeparti.

Jeg syns at det er rimelig hårreisende av representanten Marthinsen å insinuere at SV liksom er unnfalende i forhold til barneporno. Jeg tror han vet at SV var pådriver for å trekke barnepornografibestemmelsen ut av den vanlige pornografibestemmelsen, nettopp ved å si at dette er seksuelle overgrep mot barn og dokumentasjon av dette, ikke vanlig pornografi. I tillegg er vi i SV de eneste som sier at man bør bevilge 600 000 kr for å kunne styrke Redd Barnas arbeid mot barnepornografi. Hvis dette ikke er viktig for representanten Marthinsen, vet ikke jeg.

Jeg har prøvd å forklare representanten Kvakkestad at dette faktisk ikke handler om en reell uenighet, men om prosess, om å være sikre på hva vi gjør, og ikke om at vi mener at det er galt å heve strafferammen til tre år.

Linda Cathrine Hofstad (H): Jeg synes det er merkelig at representanten Thorkildsen under hele innlegget sitt om organisert kriminalitet snakket om kriminalom-

sorgen, om at Regjeringen har sviktet i ettervernet, og om hva vi kan gjøre for ofre for seksuelle overgrep, uten å ta for seg ofre for andre grove forbrytelser.

Jeg trodde at vi her i dag skulle få en debatt om organisert kriminalitet, og om hva vi kunne gjøre for å bekjempe den. Derfor er jeg skuffet over at Sosialistisk Venstreparti i debatten ikke går inn på hva vi skal gjøre i forhold til strafferammene og i forhold til den alvorlige organiserte kriminaliteten, spesielt gjengangerkriminaliteten. Jeg er skuffet over at man ikke kan ha to tanker i hodet samtidig, men bare fokuserer på lange soningskøer, og på at man på grunn av dem ikke kan gå inn for å heve strafferammene. Jeg skjønner ikke logikken til Sosialistisk Venstreparti.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Først en liten oppklaring: Jeg tror jeg kom i skade for å si § 167 c. Det var § 162 c det dreide seg om.

Jeg tror at representanten Hofstad kanskje er nødt til å lese igjennom referatet fra debatten. Jeg brukte omtrent halvparten av innlegget mitt til å snakke om organisert kriminalitet, og den andre halvparten til å snakke om gjengangerkriminalitet og handel med mennesker.

Det er klart at når Regjeringa fremmer en proposisjon med ti forskjellige forslag, som angår vidt forskjellige områder av norsk lovverk, kan jeg ikke bruke hele min taletid til bare å snakke om organisert kriminalitet, når det er en liten del av det. Vi har gått inn for at man får et eget straffebud om organisert kriminalitet, i tråd med det Regjeringa i utgangspunktet foreslo, men som representanten Hofstad har vært med på å endre.

Vi har i tillegg akseptert at det er veldig viktig å gi bl.a. politiet økte muligheter til å avsløre denne kriminaliteten ved hjelp av ekstraordinære etterforskningsmetoder. Men vi har betenkeligheter i forhold til det å innføre en generell straffskjerpingsadgang. Både Riksadvokaten, Oslo statsadvokatembete og Hordaland statsadvokatembete – med mange flere – har det, så det er vi ikke alene om.

André Kvakkestad (FrP): Thorkildsen påpekte at hun hadde knapp tid ved avgivelsen, og det er i utgangspunktet et helt greit argument. Men nå har det gått en viss tid. Nå har SV hatt mulighet til å vurdere og bestemme seg. Det er jo også mulig å stemme for økningen av strafferammen for utveksling av barnepornografi uten å måtte stemme for treårsgrensen for å ha dette som organisert kriminalitet. Hvorfor velger ikke SV denne muligheten? Og tidsfrister eller ei: Hvorfor insisterer Thorkildsen på å være de pedofiles beste venn og beskytter?

Inga Marte Thorkildsen (SV): Det siste tror jeg ikke engang jeg gidder å kommentere.

Når det gjelder det første, forstod jeg det slik at regjeringsspartiene, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet ønsket å få inkludert pedofile nettverk i § 162 c, som altså gir en definisjon av når noe er organisert kriminalitet. Det var, slik som jeg forstod det, bakgrunnen for at man ønsket å heve strafferammen for utveksling av barnepor-

nografisk materiale til tre år fra to år, og at man samtidig senket kravet til strafferamme i § 162 c fra fire år til tre år.

Det vi har gjort, faktisk i samråd med Riksadvokaten, er å knytte barnepornobestemmelsen helt eksplisitt opp mot § 162 c, for å sikre at man har mulighet til å bruke de etterforskningsmetoder som man ønsker å benytte. For det er det vi tror er hensikten her, nemlig å avsløre barneporno. Og da er vi med på laget, vi!

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Einar Holstad (KrF): Handel med kvinner og barn er vår tids slaveri og innebærer grove krenkelser av menneskerettighetene. Et klart forbud mot dette hører hjemme i straffeloven. Det er derfor svært gledelig at Regjeringen nå foreslår et forbud mot menneskehandel.

Menneskesmuglere fører årlig flere tusen kvinner og barn til Vest-Europa. Mange av disse utnyttes i prostitusjon og i ulovlig arbeid. De som føres til Norge av menneskesmuglere, kommer fra fattige kår. Flertallet kommer fra eller via landene på Balkan, fra Sovjetunionen eller fra det øvrige Øst-Europa. De betaler ofte alt de eier, for å få en bedre framtid i Vesten. Men ofte ender reisen i grov utnyttelse og fornedrelse.

Mange av dem som utnyttes av menneskehandlere, er mindreårige. I tillegg til å være ofre for en kriminell handling er de fratrukket omsorg, familieliv, utdanning og andre grunnleggende rettigheter som alle barn har behov for og krav på. Menneskehandel er en alvorlig form for profittmotivert og organisert kriminalitet, som truer de mest grunnleggende prinsipper om menneskets verdi.

Handel med kvinner og barn må bekjempes på mange ulike måter. I februar i år la Regjeringen fram en handlingsplan med 23 ulike tiltak for å stoppe dette. Å forby menneskehandel i straffeloven er ett av tiltakene som skisseres i planen.

Internasjonalt samarbeid er en forutsetning for å stoppe menneskehandel. Skal arbeidet lykkes, er det viktig at de fleste land har tilsvarende forbudsbestemmelser på området. Det er derfor meget positivt at mange land har lovregler som oppfyller kravene i FN-protokollen om menneskehandel.

Et forbud mot menneskehandel vil dessuten bidra til at vårt regelverk blir klarere enn det er i dag, og nettopp det er viktig av preventive og håndhevingsmessige hensyn.

Både de typiske bakmannshandlingene og handlingene til dem som står for selve utnyttelsen av de personene som smugles, vil rammes av den nye bestemmelsen i straffeloven § 224. Både det å forlede og det å utnytte noen i forbindelse med menneskehandel er så straffverdig at det bør omfattes av bestemmelsen.

I forbindelse med dette reduseres omfanget til den såkalte hallikparagrafen noe. Det er i den forbindelse svært viktig for meg å presisere at dette ikke innebærer en reduksjon i omfanget for det straffbare.

Kristelig Folkeparti mener at det er nødvendig å endre hallikparagrafen samtidig som vi vedtar en ny bestem-

melse om menneskehandel. Årsaken til dette er at vi ikke ønsker en utstrakt overlapping straffebestemmelsene imellom. Vi frykter at en slik overlapping kan medføre at handlinger som bør dømmes etter det strengere menneskehandelsforbudet, vurderes av påtalemyndigheten og/eller av domstolene etter hallikparagrafen i § 202. Dette kan skje fordi brudd på § 202 oppleves lettere å bevise enn brudd på § 224. En slik utvikling er ikke ønskelig.

Det er et faktum at mange volds-, vinnings- og sedelighetsforbrytere er gjengangere. Disse mangler respekt for andres integritet, helse eller eiendom. Mennesker som utsettes for kriminelle handlinger og overgrep, får i mange tilfeller ødelagt sine liv. Psykiske skadevirkninger er regelen, ikke unntaket. Dette er meget alvorlig og fordrer at vi som lovgivere gjør alt vi kan for å redusere den gjentatte kriminaliteten. De som sliter med ettervirkninger av kriminelle handlinger, må tas på alvor!

Straff har en individualpreventiv funksjon. En økning i straffen for de gjentatt kriminelle vil derfor kunne bidra til færre lovbrudd og færre skader på liv, helse og eiendom. Etter min vurdering vil den individualpreventive virkningen bli særlig tydelig dersom straffeskjerpelsen, som anbefalt i proposisjonen, skjer i form av en betydelig betinget fengselsstraff som kommer i tillegg til den ubetingede delen av straffen.

Kristelig Folkeparti er imidlertid oppmerksom på at straffskjerpelse ved gjengangerkriminalitet kan slå uheldig ut for rusmiddelmissbrukere som finansierer sitt forbruk med kriminalitet. Men det er viktig å holde fast ved at en rusmiddelmissbrukers straffbare handlinger ikke er mindre straffverdige enn om den samme handlingen ble begått av en rusfri person. Like fullt erkjenner jeg at den individualpreventive effekt som vi ønsker å oppnå gjennom straffskjerpelsen for gjengangerkriminalitet, i mindre grad virker overfor rusmiddelavhengige. Derfor vil jeg understreke at målrettede tiltak overfor denne gruppen med sikte på rusfrihet, er viktig for å hindre gjentakelse.

Straffedømte rusmiddelmissbrukere trenger behandling for sin avhengighet. Kriminalomsorgen gir slik behandling til innsatte som er avhengige av narkotika, og jeg vil i den forbindelse framheve at Regjeringen i siste statsbudsjett markert økte bruken av soning i behandlingstilstand.

Det er vanskelig eksakt å angi omfanget av den organiserte kriminaliteten i Norge. Det opplyses imidlertid fra politiets side at utviklingen på området er bekymringsfull. Det er et signal som må få betydning for justispolitikken.

Organisert kriminalitet utgjør en større trussel mot samfunnet og den enkelte enn annen kriminalitet. Ofte er det ingen tradisjonell fornærmet som oppdager og anmelder kriminalitet som har sitt utspring i kriminelle nettverk. Få våger f.eks. å anmelde narkotikasmuglere eller spritligaer. Man tier i frykt for konsekvensene tysting kan medføre. Lovbrudd blir derfor lett skjult i kriminelle nettverk. Dette gir politiet helt andre utfordringer enn det den mer tradisjonelle kriminaliteten gir.

Skal man klare å bekjempe den organiserte kriminaliteten, kreves det et bredt spekter av virkemidler. Det er bl.a. nødvendig med en straffetrussel mot det kriminelle nettverket som sådant, slik Regjeringen foreslår i proposisjonen. Dette vil muliggjøre at politiet kan arbeide proaktivt i disse miljøene gjennom spaning, infiltrasjon og gjennom bruk av utradisjonelle etterforskningsmetoder.

Forslaget til ny forbundsbestemmelse i § 162 c i straffeloven knytter seg til en straffbar handling som en person selv skal begå eller medvirke til å begå. En slik tilknytning er, etter Kristelig Folkepartis vurdering, helt sentral ved vurderingen av hvilke handlinger som skal straffereguleres.

Vi synes det er svært positivt at Regjeringen fremmer forslag om endring i straffeloven overensstemmende med FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet.

De organiserte kriminelle opererer ofte på den internasjonale arena, og av den grunn er det viktig med tilsvarende straffebestemmelser som i andre land. Dersom Norge straffer organiserte kriminelle mildere enn andre europeiske land, kan dette medføre at kriminelle miljøer finner det hensiktsmessig å utøve sine ugjerninger her. En slik utvikling vil være svært uønsket.

Den foreslåtte straffeskjerpelsen for kriminelle handlinger som utøves som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, er, etter Kristelig Folkepartis oppfatning, nødvendig.

Dagens strafferammer er i en viss utstrekning for lave til å dekke den maksimale straffverdighet ved organisert kriminalitet. Det er en fare for at Norge vil tiltrekke seg denne type samfunnsnedbrytende virksomhet dersom vår straffeutmålingspraksis ikke minst er på linje med de europeiske land for øvrig. Dette presiseres i justiskomiteens innstilling i saken, og skal forstås som et klart signal til domstolene om hvor straffenivået ved organisert kriminalitet skal ligge.

Det er størst behov for å heve strafferammene ved organisert kriminalitet når lovbruddet i utgangspunktet har en lav strafferamme. Årsaken til dette er at det ellers er en tilstrekkelig mulighet til å ta høyde for det straffskjerpene moment som organisert kriminalitet er innenfor de alminnelige strafferammene. Dette er bakgrunnen for at Kristelig Folkeparti gir sin støtte til at det fastsettes et absolutt tak på fem års tilleggsstraff i straffeloven § 60 a.

Vi mener også at det er behov for å redusere det foreslåtte innslagspunktet for straffskjerpingsregelen i § 60 a fra fire til tre års fengsel. Det er viktig at bestemmelsen f.eks. fanger opp organiserte kriminelle grupper som har som hovedformål å begå vinningsforbrytelser med strafferamme på tre års fengsel.

I Ot. prp. nr. 62 foreslås det flere virkemidler for å få bukt med alvorlig kriminalitet som

- den organiserte kriminaliteten, som kanskje er den råeste form for kriminalitet som finnes
- handel med mennesker, som er vår tids slaveri
- gjengangerkriminaliteten, som påfører mange ofre skader for livet

Tøffe tiltak er derfor nødvendig.

Men disse tiltak må kombineres med økt innsats i kriminalomsorgen, slik at soning reelt sett gir en rehabiliterende effekt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

André Kvakkestad (FrP): Representanten Holstad snakket om viktigheten av å bekjempe organisert kriminalitet. Samtidig mente han at i forhold til den grovere organiserte kriminaliteten var det i allerede i dag ivarett innenfor strafferammene.

Betyr dette at representanten Holstad er fornøyd med den vektlegging av elementet organisert kriminalitet som domstolene allerede foretar, at det i den sammenheng ikke er behov for ytre straffemessige skjerpelser, og at det egentlig i Norge er de småkriminelle organiserte gjengene som må tas, og ikke de som driver grov kriminalitet?

Einar Holstad (KrF): På Kvakkestads utfordring kan jeg ikke si meg fornøyd før fengslene er tomme, i den forstand at et mål for oss alle må jo være å få så lite kriminell aktivitet som mulig, og at så få som mulig starter den kriminelle løpebane.

Jeg tror ikke at man i Ot. prp. nr. 62 ivaretar verken småkriminelle eller de grovere kriminelle som særskilt gruppe, men at man i den håndterer prinsippene.

Knut Storberget (A): Jeg lytter med andakt når jeg hører representanten for regjeringspartiene si at det er behov for økt innsats i kriminalomsorgen. Det er jeg hjertens enig i, og jeg håper at det vil bli synliggjort, siden det ikke har skjedd så langt, og at det vil komme til høsten. Men jeg har lyst til å utfordre Kristelig Folkeparti i forhold til spørsmålet om rehabilitering, som vi alle er enige om, helt uavhengig av hvordan vi stiller oss til straffeskjerpelser for gjengangere. Noen av oss mener at det er tilstrekkelig straffemål å ta av.

Jeg vil spørre representanten Holstad: I hvilken grad ser Kristelig Folkeparti for seg muligheten for at økte ressurser i kriminalomsorgen kan bidra til f.eks. mer § 12-soning? Hva slags grep ser Kristelig Folkeparti for seg at man skal ta for å øke volumet når det gjelder dem som soner etter § 12?

Einar Holstad (KrF): Det har som representanten Helleland har sagt, aldri tidligere vært satset så mye på kriminalomsorgen som i dag, målt i kroner i forhold til tidligere års bevilgninger. Det er etter min oppfatning også en start på en prosess og en utvikling i riktig retning.

Jeg ber om forståelse for at ting tar tid, og at vi ikke kan satse på alt til samme tid, men det er i hvert fall regjeringspartienes vilje å gi en økt satsing på dette spesielle området.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Jeg har lyst til å spørre representanten Einar Holstad om han deler min oppfat-

ning, at det å få en rask reaksjon er noe av det aller viktigste vi kan få til som justispolitikere for å forhindre at noen kommer ut på en kriminell løpebane og forhindre at man fortsetter å være kriminell etter at man har sonet en straff.

Jeg lurer på om representanten Holstad er enig med meg i at det er trøbbel når ca. 2 700 mennesker nå står i kø og Regjeringa samtidig legger seg på en linje der man skal doble strafferammen ved gjengangerkriminalitet, og hvor man også har doblet strafferammen ved konkurranse-tilfeller. Dette kan da ikke bety annet enn at vi får enda lengre soningskøer? Hvor mye penger er representanten Holstad villig til å spytte inn i kriminalomsorgen for å sørge for at så ikke skjer?

Einar Holstad (KrF): Jeg tillater meg å være litt personlig.

Etter å ha sittet i samtale med en som soner for drap på sin far, får en unektelig tanker om at dette aldri skulle ha skjedd. Den beste form for forebygging er å hindre at noen i det hele tatt innlater seg på en kriminell løpebane. Det er vel et spørsmål om å sette inn ressurser på flere områder her, etter en kriminell handling og etter at en kriminell løpebane er startet, men framfor alt tror jeg de beste kronene investeres i det som forebygges før noe skjer. Vi må se på barns og unges oppvekstvilkår – der tror jeg satsingen gir de beste resultater.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Statsråd Odd Einar Dørum: Framveksten av organisert kriminalitet stiller samfunnet overfor særlige utfordringer. Organisert kriminalitet utgjør generelt sett en større trussel mot samfunnet og den enkelte enn annen kriminalitet. Samtidig kan den være vanskeligere å bekjempe. Etterforskningen forvanskes ytterligere ved at organiserte kriminelle grupper ofte opptrer på tvers av landegrensene. Internasjonalt politisamarbeid er derfor svært viktig i disse sakene.

Jeg er på denne bakgrunnen glad for at en samlet justiskomite i det vesentlige slutter opp om Regjeringens forslag til nye straffebestemmelser om organisert kriminalitet. Dette vil gjøre det norske strafferettsapparatet bedre rustet i kampen mot den organiserte kriminaliteten, og sette norsk politi og påtalemyndighet bedre i stand til å samarbeide med sine kolleger i andre land. Jeg legger også stor vekt på at lovendringene vil gjøre oss i stand til å ratifisere FN-konvensjonen om organisert kriminalitet.

Under arbeidet med lovforslaget har det vært viktig for meg å finne den rette balansen mellom å gi strafferettsapparatet effektive hjelpemidler for å motvirke organisert kriminalitet på den ene siden og å sikre rettssikkerhet og hindre urettferdighet for de mistenkte på den andre. Et straffebud som rammer den som inngår avtaler om å begå alvorlige forbrytelser som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, vil gjøre det lettere å avdekke alvorlig organisert kriminalitet i emning.

En egen straffeskjerpelsesregel for organisert kriminalitet vil sette domstolene bedre i stand til å idømme en straff som står i forhold til handlingens grovhet. Straffe-

nivået kan dessuten skjerpes uten at domstolene må gå skrittvis fram.

Både i utkastet til nytt straffebud og til ny straffeskjerpelsesregel er det tatt inn strafferammebegrensninger på fire år, i samsvar med FN-konvensjonen og systemet i EU.

Jeg registrerer og tar til etterretning at flertallet i justiskomiteen vil sette skjæringspunktet noe lavere, slik at anvendelsesområdet for lovendringene utvides noe i forhold til Regjeringens forslag, slik som dette er presentert tidligere i dag – både for å ramme organisert kriminalitet hvor det spekuleres i at strafferammen er for lav, og også for å ramme organiserte pedofile nettverk for distribusjon av framstilling av seksuelle overgrep mot barn.

Handel med mennesker er vår tids slavehandel. Også denne kriminaliteten er i høy grad grenseoverskridende. Et viktig virkemiddel i kampen mot slik alvorlig kriminalitet er derfor internasjonalt samarbeid om regelutvikling, etterforskning og straffeforfølgning. Jeg er derfor svært glad for at en samlet justiskomite også stiller seg bak forslaget til et nytt straffebud mot menneskehandel. Dermed er de nødvendige lovendringer på plass for at Stortinget kan samtykke til ratifikasjon av protokollen om menneskehandel til FNs konvensjon om grenseoverskridende organisert kriminalitet. Protokollen er også en viktig referanseramme for Regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner og barn, som ble lagt fram i februar i år.

Like viktig er det selvfølgelig at straffebudet vil gi politi og påtalemyndighet et bedre verktøy for å etterforske og straffeforfølge menneskehandel nasjonalt. Selv om slik kriminalitet tidligere også kunne straffeforfølges etter bestemmelser om f.eks. hallikvirksomhet, tvang og vold, vil en nå ha ett straffebud å holde seg til.

Når det gjelder forholdet mellom straffeloven § 202 om hallikvirksomhet og utkastet til § 224 om menneskehandel, understreker jeg nå – som i proposisjonen – at det ikke har vært meningen å avkriminalisere handlinger som hittil har vært rammet av § 202. Endringen skal kun ha betydning for hvilke straffebud bakmennene i prostitusjonsvirksomheten rammes av. Der tvangsmidler er brukt for å forlede eller utnytte noen til prostitusjon, skal § 224 anvendes. Den som fremmer andres frivillige prostitusjon, rammes derimot av § 202.

Domstolene har i den senere tiden på noen områder skjerpet straffen mot gjengangerkriminalitet. Men etter Regjeringens syn bør straffen for slik kriminalitet skjerpes ytterligere. Især gjelder dette overfor dem som til stadighet begår vinnings-, volds- og seksualforbrytelser – til stor skade og ulempe for andre. Overfor denne gruppen må samfunnet kunne reagere strengt. Både individualpreventive og allmennpreventive hensyn taler med styrke for det. Høyesterett har som nevnt uttalt at straffeskjerpelse gjennom rettspraksis bør skje gradvis. Domstolene vil ved en lovendring derimot kunne fastsette den ønskede straff, uten å gå skrittvis fram.

Jeg vil understreke at lovforslaget ikke innebærer at straffen skal skjerpes i alle saker. Det vil være opp til domstolene – og især Høyesterett – å finne det riktige

straffenivået, sett i lys av de signaler som er gitt i lovens forarbeider. Straffen må i ethvert tilfelle være rimelig og rettferdig.

Og så kan sikkert jeg, som mange andre, i ettertenksomhet grunne over følgende standpunkt, og det er – for å gå tilbake til en referanseramme vi hadde tidligere i dag – at engasjementet for amstaff i den brede offentlighet er sterkere enn engasjementet for denne verdens Lilja-er. Det må være slik, for det som er synlig for oss, er lettere å gripe, mens det som er usynlig, er vanskelig å forholde seg til. Og det må jo være slik at en rettsstat ikke er en rettsstat hvis man ikke med rettsmidler kan gå inn i de lukkede bakrom og få tak i dem som der driver sin virksomhet og herjer med mennesker. Men framgangsmåten må være den som er framlagt i proposisjonen, og som komiteen slutter seg til, nemlig at man ved lovregulering, ved prosessuell regulering og på riktig vis kan etterkontrollere den virksomhet som skjer. Det er på den måten rettsstaten også beveger seg i møte med dem som driver den organiserte kriminaliteten. På samme måte: Den spesielle del av den kriminaliteten som handler om menneskehandel, er jo nettopp den kriminaliteten som kanskje på mange måter arter seg som kynisk. Som det framkommer i proposisjonen og i flertallsmerknader i innstillingen, henger den også sammen med brudd på menneskerettigheter, det er seksuelle overgrep, brudd på likestilling og en grov utnyttelse når det gjelder fattige menneskers livsvilkår. Alt dette er en del av bakteppet for Regjeringens handlingsplan mot trafficking og den moderne tids slavehandel.

Så har det blitt betydelig oppmerksomhet med hensyn til skjerpning når det gjelder gjengangerkriminalitet. Det enkleste svaret på hvorfor forslaget ble fremmet, er at forslaget er inntatt i Sem-erklæringen som ett av flere tiltak som skal fremmes. I tillegg er det inntatt som en del av en praktisk, politisk avtale inngått i Stortinget mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet. Når en slik avtale er inngått, må Regjeringen fremme det den selv synes er riktig som svar på en slik utfordring, slik at det er en konkret og direkte begrunnelse for gjengangerbestemmelsen. Det knytter seg til denne bestemmelsen et syn om fortsatt å tenke ut fra det enkelte individ, og det er domstolene som har et skjønn på det. I den saken framgår det klart og tydelig at det er tre posisjoner i justiskomiteen. Det er den posisjonen som er inntatt av Arbeiderpartiet og SV, det er regjeringspartienes standpunkt, og det er Fremskrittspartiets posisjon. Det er ulike resonnement som ligger til grunn for disse posisjonene. Men Fremskrittspartiet har ut fra sitt resonnement kommet fram til at de subsidiært kan stemme for Regjeringens framlegg. Det legges ikke engang skjul på at det her er ulike tenkemåter, men man velger altså samlet å kunne stemme subsidiært.

Så er det også holdt fram at dette kan man ikke gjøre, fordi man samtidig må tenke på alt mulig annet. Hvis enhver debatt i Stortinget alltid skal handle om alt det andre man burde ha tenkt på framfor de forslag som er fremmet, ville jo ingen forslag noen gang bli fremmet. Vi ville gått i en evig runddans, for når vi diskuterte kriminal-

omsorgen, kunne noen med stor glød si: Nei, det kan vi ikke diskutere, for vi må snakke om straffskjerpelse. Og når vi så snakker om straffskjerpelse, vil noen si: Det kan vi ikke diskutere, fordi vi burde diskutere noe annet. Svaret må jo være den berømte setning som etter hvert har blitt en gjenganger i klippspalten i norske aviser. Den lyder slik: Det er lov å ha to tanker i hodet samtidig. Det er nettopp det som er poenget her. Det er fullt mulig å tenke at man skal reagere individualpreventivt overfor dem som begår kriminelle handlinger, samtidig som man gjør noe praktisk i forhold til å sørge for at soningens innhold blir annerledes. Og hvis man nå ser på budsjettet for inneværende år, er det tatt skritt for å gjøre det bedre, med ulike tiltak både når det gjelder promilleprogram, når det gjelder program i forbindelse med dem som ikke mestrer sinne, og tiltak når det gjelder § 12-soning.

Det er også foretatt skritt for å gå inn i det forvaltningssamarbeid som er livsviktig, spesielt for ungdom, før de ender i kriminell virksomhet. Det kommer ofte inn under lokale SLT-samarbeidsordninger – i noen tilfeller går man også inn i situasjoner hvor man tar sikte på nettopp å fange opp unge når de kommer ut av soning, slik at de ikke skal bli gjengangere. Det samme skjer når f.eks. organisasjonen «Livet etter soning» arbeider for å sørge for at det forvaltningssamarbeid som er fullt mulig etter norsk lov, mellom Aetat, sosialkontor, de ulike offentlige myndigheter og kriminalomsorgen, skal skje for at et menneske har en sjanse. I en rekke situasjoner skjer dette, og det er i de situasjonene at menneskene har en sjanse. Når dette forvaltningssamarbeidet ikke skjer, mister man sjansen. Og man er faktisk ikke avhengig av stadige debatter om hvor mye penger man har, for å gjøre de riktige handlingene. De riktige handlingene styres av hvilken mentalitet man har i hodet, hvilken erfaring man har, og hvilket mot man har til å krysse byråkratiske sperregrens.

Jeg vil våge å påstå at det er gjennom politikken seig arbeid, som ikke alltid kan refereres i denne sal, f.eks. gjennom å stimulere og heie på de menneskene som inngår i et slikt forvaltningssamarbeid, at man får praktiske resultater. Jeg jobber på den måten, jeg har tenkt å fortsette å jobbe på den måten, og jeg har også tenkt å jobbe ut fra den forslitte klisjé som inngår i alle klippspalter, i hvert fall i avisen Vårt Land, nemlig at man alltid skal ha to tanker i hodet samtidig. Det er en god leveregel, og den er definitivt helt nødvendig når det er strafferettspleien som er hovedtema.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Knut Storberget (A): Det er ingen tvil om at flere av oss er enige om at det gjelder å ha mange tanker i hodet på én gang, særlig når vi diskuterer kriminalpolitikk. Men det som er problemet, er jo at når vi står overfor satsing på ett felt opp mot satsing på et annet felt, har vi ikke råd til å satse fullt ut på de områder hvor man ønsker satsing. De køene vi har i dag inn mot norske fengsler, er jo et veldig godt eksempel på at det er kostbart å ha mange tanker i hodet på én gang. Og noen ganger kan det bli

så kostbart at det blir liten effekt ut av det hele. Jeg må nok etter denne debatten si at jeg synes at justisministeren i større grad burde svart på hva som er departementets initiativ for å flere over på § 12-soning, altså rehabilitering, og hvordan situasjonen egentlig er. Er det slik at nedgangen har fortsatt i løpet av de siste to årene, slik at vi rekrutterer færre til § 12-soning? Og i så måte: Hva vil Regjeringen gjøre for å få flere inn i § 12-soning, nettopp for å forebygge gjengangerkriminalitet?

Statsråd Odd Einar Dørum: Som en del av svaret på spørsmålet fra representanten Knut Storberget vil jeg si at jeg har besøkt skoler i Oslo hvor man nettopp tar sikte på å fange opp ungdom som kunne risikere å bli rusavhengige, enten det gjelder alkohol eller stoff, veldig tidlig. Det skjer i bydeler med ulikt økonomisk grunnlag. Men det som skjer, og skjer alle steder, er at foreldre, elever, barnevern og politi opererer sammen på en slik måte at de som ellers ikke ville hatt noen sjanser, får en sjanse. Disse hverdagslivets helter hylles sjelden, de puttes sjelden inn i en statistikk, men det er ganske mange av dem.

Når det gjelder § 12-soning, er det slik at det ble lagt inn ekstra midler i årets budsjett. Jeg vil gjøre rede for effekten av dette i forbindelse med budsjettet for neste år, og jeg er selvfølgelig også opptatt av å følge det opp. Et annet viktig tiltak for å gjøre noe mer med dette, er den rusplanen som f.eks. eksisterer for Oslo, og som er inngått i samarbeid mellom bl.a. Justisdepartementet, Oslo politidistrikt og Oslo kommune – aktive tiltak for at rusmiddelmissbrukere skal få et annet og bedre liv enn å ende bak fengselsmurene.

André Kvakkestad (FrP): Et tiltak mot gjengangerkriminalitet, som også Regjeringen har foreslått, er en ekstra betinget straff som skal virke individualpreventivt. Det har forhåpentligvis en god og positiv effekt.

Mitt spørsmål blir: Når ser statsråden at det kan ha størst effekt, og når bør det følgelig settes inn? Er det tidlig i domsrekken, eller er det etter at en person har foretatt flerfoldige handlinger over flere år, og kanskje etter fire–fem domfellelser, altså når en har definert vedkommende som en gjenganger, gjerne over lengre tid? Det er vel slik at dersom dette settes inn for sent, blir det vel mer et spørsmål om renovasjon enn om prevensjon.

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten reiser et prinsipielt rettspolitisk spørsmål, og det knytter seg til forutsetningene for å anvende skjerpet straff eller gjengangerstraff. Det er flere forhold som ligger til grunn her. Ett av forholdene er f.eks. at dette ikke skal anvendes for personer under 18 år. Det er et standpunkt jeg står veldig sterkt på, og jeg tror jeg kommer til å holde veldig klart på det også.

Derimot er det andre forhold, f.eks.: Når skal man gjøre det – etter soning eller på et annet tidspunkt? Det er spørsmål som jeg er villig til å være åpen for når man skal jobbe med den nye straffeloven. Når det ikke er tatt med i proposisjonen, er det simpelthen fordi det ikke var

sendt ut på høring. Jeg vil legge fram saker for Stortinget, som har vært sendt ut på høring, men 18-årsgrensen står jeg ganske fast og hardt på. Den rettspolitiske grensen vil jeg markere her i dag, for jeg tror at det å sende ungdom inn tidlig, er å sende dem inn i en forbryterskole. Derimot er det generelt, som svar på spørsmålet, selvfølgelig viktig med en reaksjon tidlig i en kriminell karriere i stedet for senere i den kriminelle karriere.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Jeg har to spørsmål til statsråden.

Det ene spørsmålet angår Straffelovkommisjonen. Jeg lurer på om det er sånn at departementet allerede har bestemt seg for ikke å ta Straffelovkommisjonens systematikk og innstilling til etterretning, eller om man rett og slett nå begir seg ut på et formidabelt dobbeltarbeid, siden man stadig vekk forskutterer hvordan vår nye straffelov skal se ut. Det er det ene spørsmålet.

Det andre spørsmålet er om statsråden synes at det er problematisk at han får så mye kjeft som han får, bl.a. fra Riksadvokaten, fra Oslo statsadvokatembete ved Lasse Qvigstad og fra andre som er opptatt av rettssikkerhetsprinsipper. Synes statsråden det er problematisk å bli karakterisert som så handlekraftig at klokskapen nærmest forsvinner?

Statsråd Odd Einar Dørum: La meg få lov til å foreta en markering. Som statsråd tar jeg imot både kritikk og kjeft. Derimot vil jeg være en beinhard forsvare av kvaliteten på den lovavdeling som eksisterer i Justisdepartementet. Å antyde offentlig at den avdelingen er lettferdig, eller at den ikke gjør en grundig jobb når den jobber med noe, vil jeg i hvert fall på det sterkeste ta avstand fra. Jeg oppfatter det ikke som om det var det representanten Inga Marte Thorkildsen gjorde, men andre som har uttrykt seg offentlig, kan oppfattes slik. Jeg vil klart markere at slik er det ikke.

Jeg har merket meg at førstestatsadvokaten i Oslo var kritisk til behovet for en bestemmelse om menneskehandel. Jeg sa følgende i en kommentar til det: Kunne det tenkes at han ikke hadde tatt hensyn til at det å ha en bestemmelse faktisk er avgjørende for å tilslutte seg en konvensjon som vi er forpliktet til å følge opp? Men jeg har vært med i åpne høringer, og i åpne høringer må jeg tåle at det kommer både ros og ris. Det er en del av demokratiet at det jobbes på den måten.

Så til slutt når det gjelder Straffelovkommisjonen: Jeg har tenkt at den saken skal framlegges for Stortinget uten at jeg legger fram ytterligere forslag for det.

Jan Arild Ellingsen (FrP): Under forutsetning av at jeg oppfattet justisministeren korrekt, sa han i innlegget sitt at straffen skulle framstå som «rimelig». Det synes jeg er en interessant vinkling, for da reises jo med én gang spørsmålet: Rimelig i forhold til hvem? Skal straffen være rimelig i forhold til overgriper, eller skal den være rimelig sett fra en forsvarsadvokats synspunkt? Skal den være rimelig fra aktoratsets syn, eller kan det

være slik at justisministeren mener at straffen skal være rimelig i forhold til offerets stilling?

Derfor ønsker jeg at justisministeren kanskje kunne tydeliggjøre dette litt, med henvisning til det han sa i stad: Hvem tenker han på når han sier at straffen skal framstå som rimelig?

Statsråd Odd Einar Dørum: Så vidt jeg husker, sa jeg «rimelig og rettferdig». Ordet «rimelig» står i forhold til det som straffeprosessen handler om, nemlig at retten med bakgrunn i gjeldende rett foretar en avveining av det som kommer fram under saken – aktoratsets bevisførsel, forsvarerens anførsler – og deretter gjør domstolen seg opp en mening.

Når jeg er med på å fremme forslag f.eks. om straffskjerpelse i tilknytning til gjengangerkriminalitet, er det for å gi signaler om at domstolen skal legge dette til grunn. Jeg markerte det på den måten at da legger man dette til grunn framfor å avvente høyesterettsavgjørelser i enkeltsaker. Da er det en rettspolitisk markering som er gjort. Men rimeligheten ligger i en rettsprosess, og jeg var veldig klar på i innlegget mitt at jeg ikke har som hensikt å instruere dommerskjønnet. Jeg stoler på at dommere er i stand til å utøve et godt skjønn. Så får lovgivere sørge for at loven er best mulig, gjennom sitt forarbeid. Det er selvfølgelig i forhold til dette at betraktningene står. Da er det alle parter i en prosess som domstolen skal gjøre seg opp en mening om.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Jeg mener ikke at vi har en slett lovavdeling i vårt eget justisdepartement, men jeg mener at samarbeid gjør klokere, f.eks. ved at man er flere kloke hoder som sammen utarbeider forslag til nye lover. Når det f.eks. gjaldt hundeloven, satt det altså én mann og jobbet fram det forslaget, og det bar forslaget også preg av.

Når det gjelder dette, har jeg også følelsen av at det har gått litt kjapt i svingene. Jeg står altså her med et femsiders slakt fra Oslo statsadvokatembete, som gjelder nettopp de forslagene som vi nå behandler. I tillegg hadde, så vidt jeg kan huske, altså ikke departementet i sitt høringsbrev foreslått at konkurrans- og gjengangerbestemmelsen skal tas i betraktning når det gjelder å doble strafferammen, som i utgangspunktet var forslaget, når det gjelder organisert kriminalitet. Det var ikke foreslått et femårs tak, og det var ikke problematisert at man faktisk da gav en hel haug med kriminelle automatisk rett til behandling med lagrette. Dette mener jeg gir grunn til bekymring.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det framgår av lovproposisjonen at det har vært en høring, det framgår hvem som har vært kritiske ved høringen, og hvem som har hatt det motsatte standpunkt. Det framgår også hvordan departementet har vurdert det. Det er slik lovprosessen må være. Jeg velger f.eks. å trekke fram politienheten CATCH, som har vært sterkt opptatt av å gå mot organisert kriminalitet, jeg velger å lytte til politietterforskere, som faktisk er av dem som begynner å få resultater i

kampen mot et samfunns-sonde som organisert kriminalitet, og som samtidig forstår og vet at dette samfunns-sondet må bekjempes på rettsstatens grunn.

Nå har representanten Thorkildsen også brukte hundeloven som et eksempel. I den sakens anledning ble det jobbet ganske grundig i departementet. Det vet jeg, for jeg var også inne i det selv. Men dette var en sak hvor det ikke kom et eneste spørsmål fra justiskomiteen, og hvor komiteen da fant ut at den ville jobbe på egen hånd. Det er komiteens suverene rett og plikt.

Til slutt, for at det ikke skal være noe tvil om det: Jeg har tenkt å komme tilbake med en prinsipp sak om Straffelovkommisjonen neste år, og jeg har ikke tenkt å fremme andre generelle forslag før det.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Ola Røtvei (A): Regjeringens forslag er ment å skulle ramme organiserte kriminelle grupper som begår «alvorlig kriminalitet».

Jeg er skeptisk til at det ikke er godt nok dokumentert med eksempel fra rettspraksis som skulle tilsi økte strafferammer. Det er vanskelig å spå om økte strafferammer vil få noen reell betydning. Økte strafferammer vil bety en større belastning for domstolene, påtalemyndigheten og fengselskøene. Et allerede hardt presset system må med varsomhet belastes i større grad enn i dag – noe som statsråden selv var inne på i tidligere innlegg i dag. Dette er et ansvar vi må ta på alvor som politikere.

Å gjøre det lettere å straffeforfølge alle som deltar i organisert menneskehandel, er nødvendig. Den menneskehandelen det er snakk om i størst omfang, er i all hovedsak utenlandske prostituerte som mer eller mindre ufri-villig blir lokket fra sine hjemland av organiserte bander, for å drive prostitusjon i godt betalende markeder i vest-europeiske land.

Arbeiderpartiet mener innskjerpingen av lovverket er hensiktsmessig, men påpeker viktigheten av at det kommer som en del av en helhetlig handlingsplan med flere virkemidler enn straff for å bekjempe handel med kvinner og barn.

Selv om det er vanskelig å angi eksakt omfanget av den organiserte kriminaliteten i Norge, vet vi at utviklingen på området er bekymringsfull, og at den er en økende trussel mot samfunnet og enkeltmennesket. Ikke minst gir den politiet større utfordringer enn annen kriminalitet. Arbeiderpartiet deler oppfatningen av at bekjempelse av slik kriminalitet derfor krever et bredere spekter av virkemidler, og vi slutter oss derfor til forslagene som vil gi politiet utvidede muligheter til bekjempelse av den.

Vi vil også presisere viktigheten av at norsk lovverk er sammenfallende med andre europeiske lands på dette området. At Norge kan ende opp som paradiset for organiserte kriminelle bander på grunn av lavere strafferammer, er noe vi som politikere ikke kan risikere.

I debatten om virkemidler for bekjempelse av bl.a. organisert kriminalitet, menneskehandel og gjengangerkriminalitet roper mange på strengere straffer og skjerpet regelverk som virkemiddel nr. 1. En må holde tunga rett i

munnen. Strengere straffer kan være et virkemiddel for gjengjeldelse. Men innsats mot roten av problemene, fokusering på forebygging, kommer ofte i andre rekke i slike debatter. Strengere straff er for enkelt, og vi vil på ingen måte få bukt med kriminaliteten uten å ta tak i årsakene til den.

Vi har i dag en høy gjengangerprosent i norsk kriminalitet. Skjerpede strafferammer er ikke alene et hensiktsmessig tiltak i denne kampen. Årsaksforhold som rus, sosiale forskjeller, arbeidsløshet osv. har etter Arbeiderpartiets mening mer å si for utviklingen av kriminalitet enn at strafferammene ikke er høye nok.

Arbeiderpartiet stiller seg tvilende til en utvidelse av gjengangerstraffen. Generelt er det i de fleste tilfeller personer med rusproblemer som begår gjentakende forbrytelser. Det dreier seg ofte om mindre vinningsforbrytelser for å skaffe penger til eksempelvis rusmiddelbruk. For denne gruppen mennesker er ikke strafferammer noe som vil hindre og avskrekke.

Straffedømte med rusproblemer har spesielt behov for oppfølging under soning. Vi mener dømte med rusproblemer ikke må straffes med lengre og hardere straffer, men takles med mer konstruktive metoder.

Arbeiderpartiet ønsker at idømming av behandling på institusjon som alternativ straff skal innføres. Dette og liknende tiltak er mer hensiktsmessig enn lengre straffer i den tradisjonelle soningsformen. Vi vil anmode om å være forsiktig med å utøve den foreslåtte straffskjerpingsregelen for gjengangere med rusproblemer.

Når det gjelder straff og gjengangerkriminalitet, er det avgjørende at ettervern og rehabilitering er sterkt nok til å hindre domfelte i å begå nye forbrytelser. Kampen mot gjengangerkriminalitet avhenger av en sterk kriminalomsorg. Så lenge kriminalomsorgen er i krise, som nå, vil strengere straffer først og fremst føre til lengre soningskøer og mindre kvalitet i soningen.

Å s a E l v i k hadde her teke over presidentplassen.

Carsten Dybevig (H): Etterforskningsgruppen CATCH, som er politiets spesialenhet mot organiserte kriminelle, viste for noen få dager siden i VG sine resultater siste året. 110 personer er pågrepet, 150 kg narkotika og 30 000 liter sprit er beslaglagt, og verdier for 17 mill. kr er inndratt. Politiets arbeid har effektivt stoppet flere organiserte grupper. Det er verdt å merke seg at politiet selv mener bruken av kommunikasjonsavlytting, som telefonavlytting og spaning, har vært blant CATCHs viktigste arbeidsmetoder. Dette gir da signaler til omverdenen og ikke minst til oss politikere om at de straffebud som vi setter i verk her i dag, er med på å utvide politiets etterforskningsmetoder og selvfølgelig også muligheten for å avdekke organisert kriminalitet.

Nettet rundt de organiserte kriminelle begynner å snøre seg sammen. Ikke bare effektive politimetoder, men også effektive virkemidler mot den økonomiske kriminalitet er nødvendig mot de organiserte kriminelle. Derfor har også politiets sporing av økonomiske transaksjoner

vært viktig. Hittil har det tatt mikrosekunder å overføre store summer fra en konto til en annen konto rundt i hele verden, fra skatteparadiser i Karibien til Den engelske kanal, osv., lovlig eller ulovlig. Men når det er snakk om ulovligheter, vil det ta årevis kanskje å detektere denne transaksjonsflyten. Takket være nitid etterforskning og spesialkompetanse hos ulike politietater så vil man greie å finne ut av denne type kriminalitet.

Internasjonalt er Norge, i likhet med andre nasjoner som ønsker å bekjempe denne type kriminalitet, avhengig av motiverte regjeringer i nettopp de landene som tillater at det skal være såkalte skatteparadiser og nasjoner hvor det er lett å unndra penger. Dermed vil jeg si at effekten av 11. september 2001, de nye terrorlovene, faktisk har hatt en innvirkning når det gjelder såkalte hvitvaskingslovverk internasjonalt. Bare for noen dager siden vedtok flertallet i Stortinget, regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, nye tiltak i kampen mot hvitvasking. Transaksjoner og overføringer over visse beløp kan bli krevd legitimert. Innsynet og avdekkelsesmulighetene for politiet er radikalt forbedret med den nye hvitvaskingsloven. Summen av nye, effektive politimetoder, hvitvaskingsloven og nå skjerpede straffebud mot organiserte kriminelle gjør at det norske samfunnet aldri tidligere har vært bedre rustet i kampen mot de organiserte kriminelle.

Arbeiderpartiet og SV sammenblender straffenivå for organiserte kriminelle med samfunnets tiltak mot fattigdom, barnevern, arbeidsløshet, mange skoletapere, mangelfull rusomsorg osv. Hvor var denne bekymringen og den rørende omsorgen overfor de lidende da Arbeiderpartiet selv satt i regjering, og SV var med på å stemme for de samme forslagene?

Det mest fremtredende trekket ved de organiserte kriminelle er at det i mange tilfeller er utenlandske bander, nordmenn bosatt i utlandet, eller for den saks skyld det norske MC-miljøet, som står bak mye av denne kriminaliteten. Det kan vel ikke skade å øke strafferammene? Det rammer jo ene og alene forbryterne. Jo høyere strafferammer for organiserte kriminelle, desto mer reduseres attraktiviteten av å operere i Norge. Da er spørsmålet mitt: Har SV et mål om at Norge skal være et friområde for organisert kriminalitet? Hvorfor ønsker ikke SV å tilpasse seg det straffenivå som utlandet, eller de landene som grenser mot Norge, har? La meg ta et eksempel i forhold til pedofile nettverk, som er en form for organisert kriminalitet som kanskje er noe av det mest bestialske og uverdige som finnes, og som foregår via Internett. Dette er en type sedelighetsforbrytelser som er en trussel mot barnesinnet og mot barn og ungdom. SV har vist i mange andre saker at de har en rørende omtanke for denne type saker. I stedet for prosessuelle bortforklaringer burde faktisk SV her i dag være med og stemme for forslag som er med på å straffe pedofile nettverk, og som gjør oss i stand til å ha langt bedre etterforskningsmetoder mot denne type virksomhet enn det har vært hittil.

Jeg vil bare få lov til å avslutte med å si at de tiltakene som vi er med og vedtar her i dag, gjelder selvfølgelig for Norge, men kampen mot organiserte kriminelle er avhengig av at omverdenen er med og vedtar de samme tiltakene

og de samme lovene, og vi er også avhengig av at de samme landene er med og påser at disse lovene blir oppfylt.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Jan Arild Ellingsen (FrP): Det var på tide at vi fikk en sak med litt sting i, med litt politikk og litt «trøkk» i. Det har vi fått nå. Det har vært en forholdsvis rolig oppkjøring, men nå har det blitt litt mer tak her, og det er bra. Politikk handler noen ganger om å finne felles løsninger, men andre ganger er det også bra at det er tydelige skillelinjer. Det er det i denne saken.

Det er for meg et paradoks, men det virker tidvis som om Arbeiderpartiet og SV mener at dersom man bare styrker kommuneøkonomien nok, vil det ikke bli kriminalitet. Det er mulig at jeg drar det for langt, men oppfatningen min ligger hardt i den leia. Jeg oppfatter signalene fra talerne dit hen at dersom vi hadde fått styrket kommuneøkonomien, hadde ikke dette skjedd. Beklager! Jeg synes det er en forenkling av fakta, som i hvert fall ikke jeg vil akseptere, og som jeg således vil avvise.

Jeg tror heller det er sånn at vi faktisk må styrke de sektorene som justissektoren omfatter, bl.a. politiet. Spør hva de synes om ressurstilgangen sin, spør kriminalomsorgen, og spør domstolene. Alle ønsker nok mer ressurser, bl.a. for å gjøre en tilfredsstillende jobb i forhold til Stortingets ambisjoner, altså våre.

Videre handler dette om straff. Man prater om bekymring for gjengangerkriminelle, og jeg er like fascinert hver gang, for er det noe en del, spesielt venstresiden, er opptatt av, er det stillingen til de stakkars kriminelle. Men jeg har sagt det før, og jeg sier det gjerne igjen, at hadde man vært like rørende bekymret for ofrene, hadde vi ikke hatt dette problemet. Norge trenger en politisk dreining når det gjelder kriminalomsorgen. Vi har fra 1973 og fram til i dag etter mitt skjønn hatt de stakkars kriminelle i fokus. Nok er nok. Nå må vi få flytte fokus. Hadde vi bekymret oss like mye for de andre og tatt innover oss signalene fra de andre på den samme måten, hadde ting blitt gjort annerledes i denne salen.

Noen av oss var med og deltok på et arrangement i Stine Sofie-stiftelsen for litt over en uke siden, og det er klart at en del av de skjebnene som stiftelsen representerer, føler at de ikke blir tatt vare på. De blir ikke tatt hensyn til av oss som sitter i denne salen, for vi er så bekymret for de stakkars kriminelle, som har hatt det så fælt. At folk har hatt en fæl oppvekst, er ikke et alibi for at de skal videreføre andres gjerninger, tvert imot.

Så kan jeg ikke la være å påpeke innlegget til representanten Storberget, som sier noe om satsingen til Arbeiderpartiet framover. Jeg ser med interesse fram til Arbeiderpartiets forslag til revidert nasjonalbudsjett, for der forventer i hvert fall jeg et betydelig løft og en betydelig satsing på kommunal sektor. Hvis ikke står ikke representanten Storberget til troende på nytt.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Det heter at angrep er det beste forsvar, og det var vel kanskje derfor re-

representanten Thorkildsen angrep meg med insinuasjon om løgn. Dette skulle ifølge Thorkildsen ikke være for- enlig med å være en kristen. Jeg deler oppfatningen av forholdet mellom kristen tro og det å lyve.

Som belegg for sin påstand henviste representanten til andre saker som viser at SV ønsker å være barnas forsvarer. Jeg forholdt meg til den saken vi nå behandler, og de merknader som er skrevet i denne innstillingen. Det er et faktum at SV er det eneste partiet som ikke er med på flertallsmerknaden om organiserte, pedofile nettverk, og det er et faktum at SV sier det er svært uheldig å foreta et slikt grep nå, og henviser til at den foreslåtte bestemmelsen bryter med den systematikken Straffelovkommisjonen går inn for. Det ble også tydelig i spørsmålet som representanten Thorkildsen stilte til statsråden.

Det jeg nå henviser til, står altså i innstillingen på henholdsvis side 6, venstre kolonne, siste avsnitt og på side 7, venstre kolonne, siste avsnitt. Dermed regner jeg med at representanten Thorkildsens insinuasjon om at jeg farer med løgn, er tilbakevist. Men jeg skjønner SVs fortvilelse over på dette punktet, i denne saken, å være heftet av beslutningen som Redd Barna gir ros. Det er imidlertid ikke for sent å bli med. Avstemningen har jo ennå ikke funnet sted. Dersom jeg ikke misforstod et av svarene Thorkildsen gav i replikkveksling, var det aldeles ikke umulig at hun og SV i realiteten var enig i merknadens innhold. Så får vi se om handling følger forståelsen.

Inga Marte Thorkildsen (SV): Siden jeg åpenbart ikke kan stole på at representanten Marthinsen eller andre her egentlig er villig til å sette seg inn i hva SV har ment i denne saken, skal jeg glede representanten Marthinsen med at vi kommer til å støtte forslaget om å heve strafferammen fra to år til tre år. Men det er rett og slett fordi vi mener at det er riktig, og ikke fordi vi mener at man skal kunne doble strafferammene ved å bruke § 60 a, som vi er skeptiske til.

For også å ta representanten Dybevig på alvor: Han sier altså at SV ikke ønsker å straffe organisert kriminalitet strengt. Da tar faktisk representanten Dybevig feil. Det vi har sagt, er at vi ønsker at det skal være strengere straff for å begå organisert kriminalitet, men det skal ikke innføres en generell straffskjerpingsregel, og det skal ikke gjøres på en måte som gjør at strafferammene for mindre alvorlige forbrytelser blir urimelig vide, mens de mer alvorlige forbrytelsene i praksis blir stående på stedet hvil når det gjelder strafferammer. Det mener vi er en gal måte å gjøre det på. Vi sier også at vi ikke er uenige i å heve strafferammene, men at vi ønsker å vurdere dette i forbindelse med behandlingen av Straffelovkommisjonens innstilling, rett og slett fordi vi ønsker å se hele straffeloven i sammenheng. Det mener jeg er et helt fornuftig standpunkt å ta.

I forhold til påstanden om at SV ikke er opptatt av ofrene, osv., vil jeg si at vi faktisk er nødt til å se hensynet til offeret i sammenheng med hva slags strafferettspleie vi har, og hva slags kriminalomsorg vi har. For meg er det avgjørende at et menneske som har sittet og sonet, kommer ut igjen på den andre sida som et bedre mennes-

ke. Et av de verste eksemplene jeg har hørt om, var da jeg var på besøk på Institutt for klinisk sexologi og terapi, hos Thore Langfeldt, hvor jeg ble fortalt om en innsatt som hadde sittet på Ullersmo, klin isolert, noe dette medlem er helt uenig i skal være lov – og skrevet lister over mennesker som han ønsket å drepe, rett og slett fordi han ble enda mer ødelagt av å sitte på den måten, og fordi han ble fylt av hat og hevnlust. Hvis man er opptatt av ofrene, som representanten Ellingsen sier han er opptatt av, bør man endre på det. Da bør man ikke la mennesker sitte totalt isolert over lengre tid på en celle og så slippe dem direkte ut i samfunnet etterpå, for det er farlig for andre mennesker, og jeg ønsker ikke at vi skal få nye ofre. Jeg ønsker at vi skal forhindre at det blir nye ofre, og da må vi se på hvordan vi kan få til en human strafferettspleie som gjør at det skal være mulig å endre folk.

Karin Andersen (SV): Jeg skal ikke bidra til å forlenge denne debatten mye, men jeg har bare lyst til å understreke det representanten Thorkildsen nå sa. Begrunnelsen for vår skepsis til noen av de forslagene som har kommet, har vært at man kumulerer opp på mindre alvorlige forbrytelser, men blir på en måte stående på stedet hvil på noen av de alvorlige forbrytelsene, og det må være et tankekors. Det må også være et tankekors, synes jeg, for dem som mener at økt straff er det mest virkningsfulle i enhver sammenheng, å se til land som praktiserer slike ordninger med veldig lange straffer, om det faktisk er større lovlidighet og større trygghet for ofrene i disse landene. Det er ingenting som tyder på det.

Tidligere i dag har Stortinget behandlet et forslag fra SV som dreier seg om å skaffe tak over hodet til folk som kommer ut fra rusinstitusjoner og fra fengslene. Jeg tror de fleste greier å forstå at hvis man ikke har noe sted å bo, er det litt vanskelig å få orden på livet sitt. Det er rett og slett slik. Hvis vi vil at det skal bli mindre kriminalitet, skal vi ha en strafferettspleie som er rettferdig og som også reflekterer ofrenes situasjon, selvfølgelig. Men det må være en kriminalomsorg som sørger for at man kommer ut igjen i den andre enden best mulig skodd til å klare et normalt liv, og så må vi ha noen ordninger på plass som gjør at vi vet at det ikke går galt. For slik som det er nå, vet vi at det går galt. Det går galt med folk som kommer ut fra rusbehandling, og det går galt med folk som kommer ut fra fengslene. Vi har i hvert fall ikke fra samfunnets side gjort nok med tanke på at det ikke går bra. Da dreier det seg ikke bare om at folk ikke har fått lang nok straff, men at de ikke har fått en kriminalomsorg som virker, og at de ikke har fått muligheten til å starte et nytt liv på den rette sida.

Knut Storberget (A): Når jeg hører representanten Ellingsen trekke fram sine siste desperate forsøk på å skape debatt om dette forslaget og gå inn på den verbale delen av dette som skal gå på at noen skulle benevne de kriminelle som «stakkars kriminelle», hvilket ingen har gjort i denne debatten før han selv brukte begrepet, skjønner jeg at Fremskrittspartiet er i ferd med å miste grepet om å være «hovedaktøren» når det gjelder be-

kjempelse av kriminalitet i Norge. Det tror jeg folk også har begynt å forstå. For dette sporet om stadig å rope på mer politi og mer straff, særlig overfor de yngste lovbrøtterne, tror jeg folk ute nå skjønner ikke er særlig gagnlig. Slik sett er det påfallende at man blir beskyldt for å si «de stakkars kriminelle» hver gang man foreslår tiltak som faktisk vil bidra til at man får redusert gjengangerfaren. Det var vel det Fremskrittspartiet var motivert ut ifra da de i forrige sak støttet flertallet i forhold til å bruke konfliktråd mer, ja, endog å oppfordre Regjeringen til å vurdere obligatorisk bruk av konfliktråd, med Fremskrittspartiets støtte. Det var ingen som tok til orde for at det var en slags «stakkars kriminelle-politikk». Det er en politikk som skal bidra til å få ned kriminaliteten og få folk på rett kjøp.

Det er en stor misforståelse at det er slik at de fornærmede for kriminelle handlinger går rundt i dette samfunnet og krever mer og mer straff, og ikke ofrer forebyggingen og spørsmålet om å redusere faren for tilbakefall en tanke. Alle de som har vært utsatt for alvorlig kriminalitet, i hvert fall som jeg har møtt, har vært svært opptatt av at dette må vi forebygge, så det ikke skal skje igjen. Det burde også være Fremskrittspartiet mål. Jeg må jeg si jeg synes det er rystende å se forslaget fra Fremskrittspartiet, som også skal omfatte 16-17-åringer. Jeg er glad for justisministerens klare avstandtaken i forhold til det at det bør gå en grense. Men for Fremskrittspartiet gjør det ikke det. Forslaget til ny § 61 i straffeloven skal gjelde helt ned til 16-årsalderen og lyde:

«Begår en tidligere domfelt person på ny en straffbar handling av samme art som han tidligere er dømt for, forhøyet den maksimale straff til 30 års fengsel, hvis ikke straffebudet selv bestemmer noe annet.»

Jeg holdt på å si at vi kan godt her i kveld bidra til å sette 30, 40, 50 og 60 år, men det er ikke det bekjempelsen av ungdomskriminalitet i Norge vil komme til å handle om. Det vil komme til å handle om alle de tiltakene som et bredt flertall har vært inne på, og det er jeg glad for: §12-soning, spørsmålet om forebygging ute i kommunene og spørsmålet om også å få ned forekomsten av bruk av både lovlige og illegale rusmidler. Der har jo ikke akkurat Fremskrittspartiet kjent sin besøkelsestid.

Jan Arild Ellingsen (FrP): Jeg er glad for at vi har en gjensidig bekymring for hverandres politikk, for det betyr vel at det er en viss dynamikk i forhold til løsningene og til å jobbe fram ting. At representanten Storberget, som representerer et parti som har styrt Norge i store deler av etterkrigstiden, har behov for å slå tilbake, finner jeg helt naturlig, for vi ser jo alle resultatet av den kriminalpolitikken i dag. At representanten Storberget har behov for å komme seg unna svarteper, skjønner jeg godt, og all honnør til ham for forsøket.

Men primært ønsker jeg å kommentere innlegget fra representanten Thorkildsen, som refererte til personlige og indirekte personlig opplevde situasjoner, bl.a. til en person som har sittet på isolat. Det er klart at hvis en person sitter på isolat, forventer i hvert fall jeg at det er en

årsak til det. Det må jo være en grunn til at vedkommende har havnet der. Hvis vedkommende sitter med tanker om at han ønsker å drepe folk i det omfanget som representanten refererte, og det kun skyldes isolatet, blir jeg bekymret, og jeg er kanskje vel så bekymret for at vedkommende faktisk skal slippes ut. Sånn sett er det nok en politisk skillelinje mellom oss og SV i denne saken.

Jeg har ikke noe imot at Fremskrittspartiet får kritikk for sin kriminalpolitikk. Den står jeg for. Men da synes jeg også at man skal ta innover seg at vi faktisk, bl.a. under behandlingen av revidert i fjor, var initiativtaker til å styrke Livet Etter Soning, som er en av organisasjonene som bidrar til ettervern av folk som kommer ut av fengsel. Jeg tar gjerne kritikken, men da synes jeg kanskje at vi kan se litt bredere på ting i så måte.

Så refererte også representanten Thorkildsen til Thore Langfeldt. Det er ganske interessant å høre hvordan man bruker ulike sannhetsvitner for å forfekte eget ståsted. Det er selvfølgelig lov å gjøre det, det skulle bare mangle. På samme tid er det vel slik at litt avhengig av hvem man går til, får man de svarene man på sett og vis ønsker seg. Til syvende og sist er det slik at man som politiker sorterer de innspillene man får – jeg går ut fra at representanten Thorkildsen gjør det i forhold til de innspillene hun får – og dernest setter man dem opp mot sitt eget politiske ståsted. Derfra trekker man konklusjonen med hensyn til hva man ønsker å gå inn for. Slik gjør i hvert fall jeg det når jeg på vegne av Fremskrittspartiet gjør mine vurderinger. Det er slik at jeg har tillit til noen og mindre tillit til andre. Det betyr selvfølgelig ikke at jeg skal utelukke å ha tillit til den ene eller den andre, men jeg forbeholder meg retten til selv å gjøre en vurdering av hva som er fornuftig i det som blir påstått og hevdet.

Carsten Dybevig (H): Hvem har sagt at regjeringspartiene ikke er opptatt av å forebygge kriminalitet? Selvfølgelig er vi opptatt av å forebygge kriminalitet. Det foregår hver dag. Vi bruker betydelige beløp i vårt samfunn på å forebygge kriminalitet ute i kommunene, gjennom staten, gjennom kommuner, gjennom frivillige organisasjoner osv. La meg ta et eksempel: Nå får personer som støtter frivillige organisasjoner økonomisk, fradrag på sin selvangivelse for den støtten. Det har de aldri fått tidligere. Frivillige organisasjoner gjør en betydelig innsats overfor mange, bl.a. rusmisbrukere og kriminelle, i dette samfunnet. Det er den ene siden av saken.

Når det gjelder kriminalomsorgen, nevner SV skoletaperne. Ja, vi prøver å reformere skolen, for den skolen vi har hatt, har skapt disse skoletaperne som SV påpeker. Det er nettopp deres skole som har skapt det. Vi ønsker mangfold inn i skolen, slik at vi kan ta hensyn til alle typer individer, slik at vi får en individbasert undervisning, et mangfold.

Komiteen var på reise til Vestfold, og der besøkte vi bl.a. Bastøy fengsel. Jeg syntes det var et fantastisk interessant prosjekt. Der har man en slags arbeidsleir, og arbeid i friluft er terapi, slik at de innsatte skal komme tilbake til samfunnet igjen som bedre innbyggere. Jeg er helt enig med Karin Andersen, som sier at det er klart

man vil ha som nabo en person som har fått en slik rehabilitering, fremfor en person som har sittet ti år bak murene i en celle på Ullersmo. Det sier seg selv. Ingen av oss er uenige i dette.

Så har vi den grenseoverskridende kriminaliteten, hvor det ofte er utenlandske bander som står bak kriminaliteten, f.eks. når det gjelder våpen. Man selger våpen til norske borgere, eller for den saks skyld truer norske dyrearter langs kysten. Vi har en langstrakt kyst med mange interessante fugle- og dyrearter. Det kommer utlendinger hit, som stjeler egg, fugler og forskjellige typer dyr. Dette er også en del av den organiserte kriminaliteten som vi ønsker til livs. SV, som et miljøparti, burde være henrykt over at vi prøver å ta fatt i disse tingene og gjøre noe med dem. Det gjør vi nettopp nå gjennom denne proposisjonen og de vedtakene som vi skal fatte i dag. Jeg kan ikke forstå SVs ankepunkt, at vi skal vente og se på dette til Regjeringen er ferdig med å behandle Straffelovkommisjonens arbeid. Vi må slå hardt ned på det nå, og ikke vente. Denne type kriminalitet fortsetter langs vår kyst hele tiden.

Det er det jeg vil få lov til å si.

Presidenten: Representanten Knut Storberget har hatt ordet to ganger, og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Knut Storberget (A): Til representanten Ellingsen: Han sa at man så resultatet av Arbeiderpartiets kriminalpolitikk. Ja, vi ser resultatet av Arbeiderpartiets kriminalpolitikk gjennom de siste 30 år. Men det er ikke slik som Ellingsen ønsker at det skal være, eller slik han framstiller at det er. Det å satse på arbeid, felles skole, aktiv ruspolitikk og andre typer tiltak enn bare å putte, særlig ungdom, i fengsel har bidratt til at Norge ligger lavt når det gjelder forekomsten av ungdomskriminalitet, at over 95 pst. av norsk ungdom ikke er registrert i politiets register, at man for enkelte illegale rusmidler ser nedgang, at man har lavere debutprosent enn det man har i andre sammenlignbare land, at vi faktisk ligger godt an, og at man på flere kriminalitetsområder faktisk har fått gevinst i forhold til sammenlignbare land. Det er det som er resultatet av Arbeiderpartiets kriminalpolitikk, og som jeg syns en god del av Fremskrittspartiets politikk, også fremmet i salen i dag, vil rive ned.

Karin Andersen (SV): I denne debatten om hva som hjelper, synes jeg det er grunn til å skille mellom det som kalles ungdomskriminalitet, og annen kriminalitet.

Hvis en ser på den første gruppen, er grunnen til at dette fortsetter, for veldig mange rett og slett at man ikke blir tatt, at man ikke får en reaksjon man forstår, og at man ikke får mulighet til å komme videre med livet sitt. Det er en av grunnene til at vi har vært bekymret for at man på en måte tenker seg det samme systemet rundt disse typer forbrytelser som man gjør når det gjelder alvorlig internasjonal kriminalitet – som jo er et stort og alvorlig problem.

Jeg sitter i kommunalkomiteen, og vi har behandlet noen liknende saker der, det har vært liknende bestemmelser knyttet til utlendingsloven. Der har Regjeringen operert med helt andre strafferammer når de anser at noen handlinger skal medføre reaksjoner, også når det dreier seg om internasjonal kriminalitet. Det er i det hele tatt en hel mengde saker som ligger til behandling nå, fra terrorbekjempelse til hvitvasking og til disse proposisjonene som behandles i dag, og de som har ligget i kommunalkomiteen, som dreier seg om beslektede temaer.

Jeg synes det burde være mulig også for dem som har et annet syn enn SV, å se at det kan være behov for å se dette i sammenheng, slik man skal gjøre når man har satt ned et stort utvalg som skal se på hele systemet. Og det må være mulig å se at man håndterer ungdomskriminalitet på en annen måte enn man håndterer grov internasjonal kriminalitet. Jeg savner litt at man har den nyansen i dette.

Så til representantene for regjeringspartiene, som før i dag stemte mot forslag om at vi skulle sørge for å sikre folk som kommer ut fra rusinstitusjoner eller fengsler, et sted å bo, slik at de hadde en reell mulighet til å komme seg videre med livet sitt på den rette siden av loven. At de i denne saken fortsetter å snakke om frivillige organisasjoner og slike ting, blir ærlig talt for smått. Man må faktisk ha tak over hodet for å få orden på livet sitt. Man må ha en nøkkel, en dør man kan låse. Man må ha et sted man kan legge papirene sine. Man må ha en adresse hvis man skal få jobb. Man må ha en adresse hvis man skal kunne gå på skole. Man må ha tak over hodet for at helsetjenester eller hva som helst skal kunne ha noen effekt. Det er faktisk noe vi som politikere kan vedta. Vi kan ikke vedta at folk skal bli bedre mennesker, men et veldig viktig utgangspunkt er å skaffe dem et hjem. Det kunne vi gjort før i dag. Jeg bare registrerer at det ville ikke flertallet være med på.

André Kvakkestad (FrP): Når man nå snakker om forebygging, vet man at det tar noe tid før resultatene vises. På den bakgrunn er det interessant å merke seg den stolthet Storberget viser og bringer til torgs i forhold til Arbeiderpartiets forebygging i den tid de har sittet med regjeringen, og som vi nå behandler resultatene av. Det er vel strengt tatt der vi har hatt oppveksten av det som nå viser seg å være soningskøene. Altså må noen andre ta seg av resultatet av det Arbeiderpartiet tidligere har skapt.

Når det gjelder sitater Storberget hadde i et av sine innlegg, kunne det kanskje være greit om han hadde svertert nøye. Hvis det er § 61 han snakket om, er det slik at det etter komma står «forhøyes den maksimale straff til 30 års fengsel» – hvilket betyr at dette kun gjelder dersom man f.eks. er domfelt andre gang for drap, tredje gang for voldtekt. Men da mener Storberget åpenbart at en økning på fem år er mer enn nok.

Hvis det skulle være § 60 a han refererte til, er vårt forslag der «en samlet straff på 30 års fengsel» når man har kumulert alt.

Og det er også slik at uansett strafferammen og uansett alderen på dem som skal dømmes, skal domstolen foreta en helhetlig vurdering innenfor den samlede strafferamme. Da er i og for seg spørsmålet om når man begynner å regne, ved første, andre, tredje ran eller voldtekt, av mindre betydning.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet i sak nr. 5. (Votering, sjå side 865)

S a k n r . 6

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeloven mv. (straffebud mot korrupsjon) (Innst. O. nr. 105 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 78 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 10 minutt til ordføraren for saka og 5 minutt til gruppene elles.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innafor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt. – Det blir rekna som vedteke.

Carsten Dybevig (H): Korrupsjon satt i system er svært samfunnsskadelig og utgjør både en trussel mot rettsstaten, demokratiet og menneskerettighetene, og ikke minst undergraver den sosial rettferdighet.

Korrupsjon per se hindrer økonomisk utvikling i veldig mange land. Det ser ut til at jo større sosiale ulikheter mellom innbyggerne i et land, desto større sannsynlighet for at korrupsjon er en integrert del av økonomien.

Internasjonalt viser all erfaring at i kjølvannet av korrupsjon følger en økende tendens til at den lovlige økonomien minker, mens næringslivet – først i det små, deretter i det store – tilpasser seg betingelsene i en korrupsjonsøkonomi. En av de største hindringene til at bl.a. Argentina og andre land i Sør-Amerika sliter økonomisk, er at en stor del av den totale økonomiske kaken aldri blir synlig.

«Survival of the fittest» er en realitet og preger hele den offentlige sektoren. Offentlige personer drar nytte av næringslivets penger, mens næringslivet drar nytte av offentlige tillatelser og kontrakter. Det endelige beviset på en total korrupsjonsøkonomi er visse sentralafrikanske land, hvor en stor andel av statens midler går til å dekke militære utgifter for å ivareta sikkerheten til makteliten. I vårt naboland Russland blir deler av diamant- og oljeproduksjonen konfiskert av mafiaen og er således et underslag av offentlige ressurser. Salg av våpen, skattesvik og svart arbeid er andre konsekvenser av en korrump økonomi.

Korrupsjonens konkurransevridende effekt undergraver et velfungerende og fritt marked. Korrupsjon er et direkte resultat av manglende juridiske og økonomiske spilleregler. Konsekvensen er en utarming og svekkelse av den sosiale rettferdighet. Det er derfor viktig at kor-

rupsjon effektivt og aktivt bekjempes både nasjonalt og internasjonalt.

I dag har norsk straffelovgivning få bestemmelser som retter seg direkte mot korrupsjon. Derfor er de foreslåtte endringer i straffeloven nødvendige som tiltak for å bekjempe korrupsjon.

Mellomstatlig samarbeid og tiltak for å bekjempe korrupsjon er høyt prioritert internasjonalt. Norge følger med de foreslåtte straffebudene opp sine forpliktelser om tiltak mot korrupsjon i henhold til konvensjoner inngått med OECD, Europarådet og FN. Det er viktig at vi på nasjonalt nivå har et regelverk som klart angir hva som er straffbar korrupsjon. Norge skal være et foregangsland innen kampen mot korrupsjon på alle nivåer. Vårt lovverk på området skal være normdannende internasjonalt. I den forbindelse har Regjeringen iverksatt et særskilt antikorrupsjonsarbeid, og dette arbeidet utføres bl.a. gjennom OECD og FN.

Forslaget om en alminnelig straffebestemmelse mot korrupsjon fikk bred støtte i høringen. Flertallet av høringsinstansene mener det ikke er grunn til å videreføre skillet mellom korrupsjon i offentlig og privat sektor. Effekten og konsekvensen blir nøyaktig de samme. I privat sektor undergraver det rettskafne aktører, mens det offentlige lider av manglende mulighet til optimalisering av ressurser og svekket velferdstilbud. Korrupsjonshandlinger i private forhold kan derfor være like straffverdige og utgjøre et like stort problem som korrupsjon i offentlig sektor. Effektive straffebestemmelser på området er viktig for å opprettholde tilliten til det private nærings- og organisasjonsliv samt for å sikre rettferdige konkurranseforhold.

Lovforslaget vil gjøre det enklere å utarbeide statistikk over forekomsten av korrupsjon i Norge, noe som er viktig med tanke på allmenn opplysning og for å kunne sammenligne kriminalitetsutviklingen med andre land.

En alminnelig straffebestemmelse mot korrupsjon tas inn i straffeloven som ny § 276 a for såkalt simpel korrupsjon, med en strafferamme på inntil tre års fengsel eller bøter. Bestemmelsen retter seg mot både aktiv og passiv korrupsjon. Forslaget skiller ikke mellom korrupsjon i offentlig og privat sektor. Straffebudet er et effektivt middel i kampen mot korrupsjon. Det er nødvendig med likhet i straffbarhetsvilkår og strafferammer for korrupsjon. For å sikre en sunn samfunnsutvikling, et velfungerende marked og likeverdige konkurransevilkår er det for privat sektor også viktig å hindre korrupsjon. Selv om Europarådskonvensjonen på noen punkter tillater begrensninger i straffebud om korrupsjon innen privat sektor, er det opplagt at den foreslåtte bestemmelsen i straffeloven § 276 a ikke bør begrenses til kun å gjelde korrupsjon begått under utøvelse av næringsvirksomhet. Korrupsjon kan i anledning stilling, verv eller oppdrag for en privatperson eller en ikke-statlig organisasjon være like samfunnsskadelig og klanderverdig og bør derfor også fanges opp av bestemmelsen. Dette ødelegger kompetanseutviklingen i samfunnet, fordi det beste tekniske alternativet velges bort, mens derimot et produkt

som sannsynligvis er dyrere og av svakere kvalitet, velges. Til sist vil dette ramme de best utviklede bedriftene og forvitte og forsinke kompetanseutviklingen i samfunnet.

Vår største fiende for å avdekke korrupsjon er nå verken politiets etterforskningsmetoder eller tilstrekkelig straffebud mot korrupsjon, men derimot selvtilfredsheten med en uskyldsren norsk kultur som umulig kan avle korrupte subkulturer. Finance Credit-skandalen avslørte ikke bare et falskt regnskap, men et konglomerat av falske regnskaper. Likeledes ble senest sist torsdag en ansatt i Statoil korrupsjonsmistenkt nettopp for å ha mottatt penger i forbindelse med fordeling av kontrakter.

Som lovgivere har også vi et ansvar for å spre og rullere oppgavene med offentlig innkjøp til flere personer for å hindre fristelsen til å korrumpere. Eventuelt bør interne rutiner og systemer i f.eks. Forsvaret og andre store offentlige etater jevnlig uavhengig revideres og rulleres på flere hold, nettopp for å avdekke korrupte medarbeidere og vanskeliggjøre muligheten til å begå straffbare handlinger.

Ny § 276 a i straffeloven legger også opp til en utilbørighetsvurdering. Hva som regnes som utilbørlig, vil kunne endres i tråd med samfunnsutviklingen. Det stilles ikke et krav om økonomisk verdi for at noe skal kunne være en utilbørlig fordel. Det forekommer at man må betale for tjenester i utlandet som man egentlig har krav på. Det skal mye til for å karakterisere slike ytelser som utilbørlige.

Grov korrupsjon er behandlet i forslaget til ny § 276 b, med inntil ti års øvre strafferamme. Dette kan i utgangspunktet virke strengt, bl.a. fordi grove formuesforbrytelser straffes med inntil seks år. Likevel støttes forslaget om ti år, fordi korrupsjon i større grad rammer vitale samfunnsinteresser. Grov korrupsjon vil dessuten være mer straffverdig og mer samfunnsskadelig enn grovt underslag og tyveri.

Siden korrupsjon alltid vil være en virksomhet som må foregå i det skjulte, kreves det at det tillates brukt ekstraordinære etterforskningsmetoder ved mistanke om grov korrupsjon eller forsøk på dette. Økokrim uttaler i høringsen at kommunikasjonskontroll i enkelte tilfeller vil «være eneste etterforskningsmetode som kan avklare den mistanke som foreligger eller sikre nødvendige bevis».

Det foreslås også en ny § 276 c i straffeloven mot påvirkningshandel. Ved dette åpnes det for å straffe personer som er eller hevder å være i stand til å påvirke en annens utføring av stilling, verv eller oppdrag, såkalte påvirkningsagenter, som forsøker å utnytte denne posisjonen ved å kreve eller motta utilbørlige fordeler, såkalt passiv påvirkningshandel. Det foreslås en øvre strafferamme på inntil tre års fengsel eller bøter for utilbørlig påvirkning. Strafferegler om korrupsjon er bl.a. gitt for å sikre viktige samfunnsinteresser. Påtalen skal være offentlig for tilfeller av korrupsjon, uavhengig av om handlingen er forøvd mot offentlig eller privat sektor.

Utilbørlig påvirkningshandel foreligger når en person som tilhører en beslutningstakers politiske parti, familie eller omgangskrets, eller som av andre årsaker

er eller hevder å være i stand til å øve påvirkning på beslutningstakeren, utnytter sin stilling ved å kreve, motta eller akseptere et tilbud om en utilbørlig fordel, såkalt «any undue advantage». Ektefellen til en statsråd f.eks. som tar seg betalt for å påvirke statsråden i en omfattende konsesjonssak, kan også være et eksempel. Dersom påvirkningsagenten mottar en utilbørlig fordel i anledning egen stilling, eventuelt eget verv eller oppdrag, må hjemmelen for et mulig straffansvar søkes i § 276 a.

Korrupsjonssaker vil ofte være kompliserte og preget av en omfattende dokumentasjon, bl.a. om regnskapsforhold. Dette kan gjøre korrupsjonssaker lite egnet for behandling med lagrette, eller jury. Derfor ber komiteen Regjeringen vurdere en utvidelse av straffeprosessloven § 352 annet ledd til også å omfatte saker vedrørende korrupsjon, og ber den melde tilbake til Stortinget i forbindelse med den gjennomgang av juryordningen som Stortinget tidligere har bedt om.

Fremskrittspartiet foreslår å øke strafferammene for vold og trusler mot offentlig tjenestemann til maksimum fengsel i 15 år, med minstestraft fengsel i seks måneder. Det er ingen motvilje mot å vurdere økt straffskjerpelse fra regjeringspartiene. Vi er også bekymret for at offentlige tjenestemenn og deres familier i større grad utsettes for overgrep, og vi tar derfor problemet på alvor. Imidlertid bør disse endringene vurderes i sammenheng med revideringen av ny straffelov.

Ola Røtvei (A): Organisert kriminalitet kjenner ingen landegrenser. Et typisk trekk ved de kriminelle metoder er raske forflytninger av personer, narkotika og penger mellom de forskjellige land.

Korrupsjon og hvitvasking av penger er en viktig del av den organiserte kriminaliteten. Korrupsjon undergraver menneskerettigheter, demokrati og godt styresett. Det undergraver økonomisk framgang og hindrer næringsutvikling. Korrupsjon fremmer kriminalitet, og det fremmer forskjeller. Bekjempelsen av korrupsjon handler derfor først og fremst om vern om demokratiet vårt.

Korrupsjon er en kriminalitetsform det ikke er noen grunn til å behandle mildt. Korrupsjon truer sosial rettferdighet, i tillegg til at det skader samfunnet økonomisk. Vi trenger et effektivt virkemiddelapparat mot korrupsjon, internasjonalt og nasjonalt. Arbeiderpartiet er derfor glad for at loven nå endres slik at vi får et lovverk som i best mulig grad kan fungere som et tiltak i kampen mot korrupsjon.

Globaliseringen medfører at det har blitt lettere å gjemme unna inntekter, samtidig som det kan være vanskelig gjennom nasjonal lovgivning å komme til livs bestikkelser som skjer utenlands. Kampen mot hvitvasking av penger og for økt åpenhet i finansiell sektor er derfor viktig i kampen mot korrupsjon.

Det er ikke enkelt å fastslå omfanget av korrupsjon, det ligger i korrupsjonens natur. Samfunnet må bygge en beredskap for å hindre at korrupsjon får videreutvikle seg, og det må utvikles tiltak før en får problemet i full utstrekning.

Den stadig sterkere internasjonaliseringen forsterker presset mot de nordiske landene. Organisert kriminalitet kjenner i virkeligheten ingen landegrenser, ei heller korrupsjon. Korrupsjon er en alvorlig samfunnshemmende kriminell handling, som det i alle tilfeller skal slås hardt ned på. Arbeiderpartiet stiller seg derfor bak forslagene i proposisjonen og påpeker viktigheten av at Norge nå følger opp sine internasjonale forpliktelser om tiltak mot korrupsjon, og at lovbestemmelsene om korrupsjon nå skjerpes og ikke minst samles i en ny generell bestemmelse. Slik blir lovverket ryddigere og enklere å bruke, og vi får bl.a. større mulighet til å hente fram statistikk på området, som saksordføreren var inne på. Vi er avhengige av effektive straffebestemmelser mot korrupsjon, et krav proposisjonen etter Arbeiderpartiets mening tilfredsstiller.

Med endringene vil vi få et mer effektivt lovverk mot korrupsjon. Det er viktig at vi øker bevisstheten omkring korrupsjon som et alvorlig politisk problem. Samfunnet må bygge en beredskap for å hindre at korrupsjon får videreutvikle seg, og utvikle tiltak før en får problemet i full utstrekning.

Heidi Grande Røys hadde her teke over presidentplassen.

Jan Arild Ellingsen (FrP): Det er for Fremskrittspartiet et klart mål at man må komme korrupsjonen til livs, innenfor både den offentlige og den private sektor.

Fravær av korrupsjon er en viktig forutsetning for at det offentlige tar de samfunnsmessige eller juridisk riktige avgjørelsene. I det private vil fravær av korrupsjon være en viktig forutsetning for at bedrifter og andre kan ta de avgjørelser som økonomisk eller på annen måte er best for deres virksomhet.

En effektiv lovgivning mot korrupsjon vil være med på å gi tiltro til at det offentlige tar sine avgjørelser på det objektivt beste grunnlaget. En slik lovgivning vil også kunne bidra til å sikre fair play i næringslivet.

Det som her er en virkelig nyskapning, er den nye § 276 c. Fra Fremskrittspartiets side ser vi et reelt behov for en bestemmelse som rammer såkalt påvirkningshandel. Men det var under en viss tvil at vi falt ned på å støtte komiteen på dette punktet. Tvilen knyttet seg først og fremst til at bestemmelsen gir vanskelige grensedragninger mot det som må kalles lovlig lobbyvirksomhet, noe som etter vårt skjønn gjør den vanskelig å praktisere. I proposisjonen var også en del problemstillinger rundt bestemmelsen lite belyst. Dette skaper videre en viss tvil om at bestemmelsen vil ramme det man reelt ønsker å ramme, men holde legitim virksomhet utenfor. Men vi ser samtidig et reelt behov for en slik bestemmelse, og det gjorde at vi i dag vil støtte opp om lovforslagene også på dette punkt. Til gjengjeld vil jeg love at vi vil følge aktivt med på hvordan dette vil bli praktisert framover, slik at det blir forenlig med intensjonene.

Fremskrittspartiet er opptatt av at vi skal ha en straffelovgivning som har sammenheng og virker logisk for folk flest. I denne proposisjonen er det etter vårt skjønn

en stor brist. Denne bristen er så åpenbar at vi nesten trodde det var en forglemmelse. Den knytter seg til straffeloven § 128, som nå blir en bestemmelse som kun omfatter trusler mot offentlige tjenestemenn. Her har man av uvisse grunner satt strafferammen til bøter eller fengsel i inntil ett år, mens straffen for grov korrupsjon er satt til inntil ti år. Ser vi på § 127 om vold mot offentlig tjenestemann, er straffen der maksimalt fengsel i inntil fem år. Dette virker ikke logisk for undertegnede. Jeg tror heller ikke at folk flest har forståelse for at man straffer en person strengere for at man betaler en offentlig tjenestemann for å gjøre noe, enn om man bruker vold eller trusler for å oppnå det samme. Slike åpenbare urimeligheter i forhold til straffeutmåling er etter min vurdering med på å ødelegge respekten for og legitimiteten i straffelovgivningen.

Fremskrittspartiet har registrert den stadig økende bruken av vold og trusler mot offentlige tjenestemenn. Derfor er det viktig at vi har et lovverk som dekker opp og sikrer dette. Tidligere i år har det vært reportasjer som har vist at polititjenestemenn har måttet gå i dekning i frykt for liv og helse for seg selv og sin familie. Slike forhold ønsker nå alle i komiteen, unntatt Fremskrittspartiet, å straffe mildere enn om en offentlig tjenestemann går rundt med en atskillig fyldigere bankkonto enn han skulle og burde hatt. Dette bekymrer meg. Derfor har Fremskrittspartiet fremmet et forslag om at vold mot offentlig tjenestemann skal kunne straffes med fengsel fra minimum 6 måneder og opp til 15 år, samt at straffen for trusler mot offentlig tjenestemann skal straffes med fengsel i minimum 6 måneder og inntil 10 år. Riktignok sier de andre partiene seg enig i intensjonen i forslaget, og at de vil komme tilbake til dette i forbindelse med gjennomgang av ny straffelov. Men dette hjelper ikke de tjenestemenn som i dag lever i frykt for at noe skal skje dem selv og deres nærmeste. Derfor ser Fremskrittspartiet fram til behandlingen av ny straffelov. Det er svært mye vi har en ambisjon om å gjøre noe med i den forbindelse, ikke minst straffenivået. Men for vår del er det ikke aktuelt å sitte passivt og vente på at den kommer til behandling. Vi har også registrert at justisministeren, når han finner det tjenlig, kommer med forslag som han synes man ikke skal vente med, og således fremmer dem og får dem behandlet her. Det har også vi gjort. Vi har lagt fram to endringsforslag som jeg herved tar opp.

Presidenten: Representanten Jan Arild Ellingsen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Einar Holstad (KrF): Korrupsjon er tyveri fra fellesskapet. Virkningene av korrupsjon merker i første rekke de som har små materielle verdier, de som ikke har råd til å betale seg til fordeler. Kampen mot korrupsjon er derfor et viktig ledd i kampen mot fattigdom. Men ikke minst er det viktig å bekjempe korrupsjon for å bevare et rettssamfunn der prinsippet om likhet for loven er overordnet, og der tilliten til demokratiet er sterk.

Korrupsjon er å betale personer med innflytelse i privat og offentlig sektor for å oppnå fordeler. Fordelene

(Holstad)

kan være tjenester, tilslag i anbudsrunder, ekstra service og kortere ventetid. Dette er en trussel mot fri konkurranse, mot velfungerende marked og mot tilliten til næringslivet og den offentlige forvaltningen.

Korrupsjon bidrar også i høy grad til å øke omkostningene i økonomisk virksomhet, blåse opp priser og offentlige utgifter, minske skatteinntekter, vri økonomisk aktivitet over mot kortsiktige gevinster og skremme vekk investorer. Investeringer og vekst lider, og de fattige lider enda mer.

Korrupsjon er generelt mest utbredt i de sektorer hvor mye makt er samlet på få hender, bl.a. gjelder det bygg- og anleggsektoren, Forsvaret og andre sektorer der anbud er mye brukt.

Norge scorer høyt i statistikker over land med lite korrupsjon. Men selv om vi ligger langt framme i et globalt perspektiv, er vi dårligst i Norden. Korrupsjon er et tema som angår også oss, for vi lever ikke i et vakuum.

Dersom Norge også i framtiden skal være et land med lite korrupsjon, kreves innsats fra flere. Ikke minst må næringslivet, frivillige organisasjoner og det offentlige være seg problemet bevisst og fokusere på både forebygging og kontroll. Etter min vurdering bør f.eks. alle virksomheter som opererer på den internasjonale arena, ha interne retningslinjer mot korrupsjon. De arbeidsrettslige konsekvensene av korrupsjonshandlinger bør klargjøres for alle ansatte. Det vil ikke minst ha en forebyggende og oppdragende effekt.

Man må også prioritere etterforskningsressurser til kampen mot korrupsjon. Skal vi oppdage korrupsjonshandlinger fra ressurssterke, mektige og søkkrrike kriminelle, må vi ha flere flinke etterforskere med tverrfaglig kompetanse. Revisorkompetanse er ikke minst viktig for å avsløre korrupsjon og annen økonomisk kriminalitet. Det såkalte pengesporet er ofte eneste sporbare vei til de kriminelle bakmenn.

Korrupsjon må også bekjempes gjennom lovverket. Kristelig Folkeparti vil i den forbindelse rose justisministeren og hans stab for å ha framlagt en gjennomarbeidet og god proposisjon med forslag til straffebestemmelser mot korrupsjon. De foreslåtte bestemmelser er presise og pedagogisk formulert, noe som er nødvendig ikke minst for å sikre lovens allmennpreventive funksjon.

Det er viktig å likestille korrupsjon i offentlig og privat virksomhet. For å sikre en sunn samfunnsutvikling, et velfungerende marked og like konkurransevilkår er det også for privat sektor viktig å hindre korrupsjon. Jeg er derfor glad for at de nye korrupsjonsbestemmelsene i straffeloven § 276 a og 276 b ivaretar ønsket om en slik likestilling.

Bestemmelsen om påvirkningshandel i § 276 c innebærer en nykriminalisering, men problemstillinger tilknyttet dette har eksistert lenge. Justiskomiteen påpeker i sin innstilling at det i praksis kan vise seg vanskelig å trekke grensen mellom legitim påvirkningsvirksomhet – eller lobbyvirksomhet, som det gjerne kalles – og de straffverdige påvirkningshandlingene.

Korrupsjon er en virksomhet som foregår i det skjulte. Dette forhold sammenholdt med de alvorlige samfunnsmessige skader som korrupsjon innebærer, nødvendiggjør etter Kristelig Folkepartis oppfatning bruk av ekstraordinære etterforskningsmetoder. Vi støtter derfor forslaget om at kommunikasjonsavlytting skal tillates når noen med skjellig grunn kan mistenkes for grov korrupsjon eller forsøk på dette.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er med glede jeg registrerer at en samlet justiskomite støtter Regjeringens forslag om å innføre nye og strengere straffebestemmelser mot korrupsjon. Korrupsjon er et samfunnsproblemm som griper negativt inn i politiske og kommersielle beslutningsprosesser. Korrupsjon står i veien for konkurranse på like vilkår og hindrer en sunn økonomisk utvikling i store deler av verden. Grunnleggende verdier som rettsikkerhet og menneskerettigheter trues av korrupsjon.

Det internasjonale samfunnet har for alvor fått øynene opp for hvilke enorme skadevirkninger korrupsjonen fører med seg i mange land. For tiden pågår det bl.a. forhandlinger i FN-systemet med sikte på å oppnå en verdensomspennende konvensjon mot korrupsjon. Av konvensjoner Norge allerede har signert, står Europarådets strafferettslige konvensjon mot korrupsjon i en særstilling. Europarådskonvensjonen utgjør en hovedgrunn til at det lovarbeidet som i dag behandles, ble iverksatt. Europarådet har også utarbeidet en sivilrettslig konvensjon om korrupsjon. Spørsmålet om det er behov for lovendringer for å ratifisere denne konvensjonen, behandles nå i departementet.

Norge har spilt en viktig rolle i det internasjonale arbeidet mot korrupsjon, og vi har lagt stor vekt på å være tydelig til stede i internasjonale fora. Som alle her kjenner til, har Justisdepartementet i samarbeid med Utenriksdepartementet opprettet et eget korrupsjons- og hvitvaskingsprosjekt, som ledes av Eva Joly. Dette har mange lagt merke til, og det har gitt oss en egen gjennomslagskraft internasjonalt.

For å oppnå å bli lyttet til internasjonalt må vi ha straffebestemmelser som innebærer at vi kan ratifisere europarådskonvensjonen uten forbehold. Regjeringens forslag går imidlertid på viktige punkter lenger enn konvensjonen krever. Også på dette punkt er jeg glad for å ha fått justiskomiteens støtte.

Jeg finner grunn til å understreke at det ikke bare er forhold på den internasjonale arena som har begrunnet lovforslaget. De gjeldende bestemmelser om korrupsjon er ikke tilpasset dagens samfunn. Strafferammene er gjennomgående lave, noe som har resultert i internasjonal kritikk, bl.a. fra OECD. Til dette kommer at korrupsjon i privat og offentlig sektor behandles etter forskjellige regelsett. Både strafferammene og vilkårene for straff er forskjellige, uten at det alltid er lett å se begrunnelsen for denne forskjellsbehandlingen. Regjeringens forslag er utarbeidet med sikte på å møte de mange utfordringene som følger av samfunnsutviklingen på dette området.

Den foreslåtte hovedbestemmelsen – straffeloven § 276 a – er derfor gitt et svært bredt nedslagsfelt. Både

aktive og passive bestikkere kan straffes, og bestemmelsen tar ikke hensyn til om det er en offentlig etat eller en privat virksomhet eller organisasjon som rammes.

Det er med glede jeg registrerer at komiteen er enig med meg i at både straffbarhetsvilkårene og strafferammene bør være de samme, uavhengig av om korrupsjonen finner sted i offentlig eller privat sektor. Europarådskonvensjonen åpner for at man i privat sektor kan nøye seg med å straffe forhold som finner sted i forbindelse med næringsvirksomhet. Etter mitt syn er det uheldig å begrense reglens nedslagsfelt på denne måten.

Det mest nyskapende ved lovforslaget er den nye § 276 c om påvirkningshandel. Selv om det er vanskelig å mene noe sikkert om omfanget, forekommer det ganske sikkert også i Norge at personer som har en relasjon til en beslutningstaker, misbruker denne posisjonen til å skaffe seg uberettigede fordeler. Det er derfor viktig at vi beskytter oss mot påvirkningsagenter som ikke spiller med åpne kort. Den nye straffeloven § 276 c sender ut et signal som etter mitt syn ikke er til å misforstå: Utøvelsen av påvirkningsvirksomhet vil ikke lenger bli akseptert.

Å ha strenge straffebestemmelser mot korrupsjon er ikke nok i seg selv. Politiet må også gis virkemidler som gjør det mulig å avdekke disse forholdene, som alltid vil foregå i det skjulte. Med en strafferamme på ti år ved grov korrupsjon vil politiet ha adgang til å avlytte telefoner, kontrollere e-postmeldinger o.l. I en del saker vil dette være helt nødvendig for å kunne skaffe de nødvendige bevis til veie.

Jeg har registrert forslaget fra et mindretall i komiteen om å endre straffeloven §§ 127 og 128. Ingen skal være i tvil om at Regjeringen tar vold og trusler mot offentlige tjenestemenn og deres familier på alvor. Dette ligger likevel utenfor rammen av denne lovsaken, og jeg finner det – i likhet med komiteens flertall – mer naturlig at mindretallets forslag tas opp til vurdering i forbindelse med den pågående revisjon av straffeloven.

Presidenten: Dei talarane som no får ordet, har ei tale-tilt på inntil 3 minutt.

Trond Helleland (H) (komiteens leder): Vi har i foregående sak behandlet straffskjerpning når det gjelder organisert kriminalitet, og i denne saken foreslås et nytt straffebud mot korrupsjon i straffeloven. Dette er bra, og er en oppfølging og harmonisering i forhold til Europarådets strafferettslige konvensjon av 27. januar 1999.

Korrupsjon kan hindre økonomisk utvikling og virke konkurransevridende. Det er derfor viktig at korrupsjon bekjempes aktivt og effektivt. Forslaget om et nytt straffebud mot korrupsjon har fått bred støtte hos høringsinstansene.

Jeg har lyst til å knytte forbindelse til den foregående saken om organisert kriminalitet. De ræste, mest kyniske kriminelle vil erstatte samfunnsorden med samfunnsuorden, de vil erstatte lovregler og rettsstat med lovløshet og anarki, de vil rive ned demokratiske institusjoner og undergrave lovlige vedtak. Fra historien og nåtiden kjenner vi alle til at i enkelte land kan en kjøpe seg ut av proble-

mer med bestikkelse, ordne kontrakter ved hjelp av innsidehandel og innsidere, og i de verste tilfellene kan kriminelle elementer ved korrupsjon, vold, trusler og manipulering overta styringen av et samfunn. Dette begynner i det små, men dersom korrupsjonskultur brer seg, vil stadig flere spise av lasset, stadig flere delta i kriminelle handlinger og stadig færre respektere lov og orden.

Jeg er glad for at Regjeringen tar dette på alvor, både gjennom dagens forslag og gjennom prioriteringen av kampen mot korrupsjon gjennom bl.a. Økokrim og ved utnevningen av Eva Joly til spesialrepresentant på området.

Vi liker å tro at det er lite eller ingen korrupsjon i Norge. Jeg vil også tro det, men vi ser at det finnes saker. Det dukker opp med ujevne mellomrom. Det må derfor jobbes for å holde korrupsjonskulturen utenfor norsk offentlig forvaltning og utenfor næringslivet i størst mulig grad.

Dagens vedtak er viktig, og det viser at Regjeringen jobber aktivt på bred front for å motvirke en utglidning i samfunnet der korrupsjon, der organisert kriminalitet, der ulike former for grenseoverskridende kriminalitet får innpass i det norske samfunn. Dette er derfor viktig. Å innføre dette straffebudet vil både virke preventivt og være viktig i forhold til våre internasjonale forpliktelser.

Finn Martin Vallersnes (H): Grunnlaget for denne odelstingsproposisjonen om straffebud mot korrupsjon er Europarådets strafferettslige konvensjon mot korrupsjon av 27. januar 1999, som ble undertegnet av Norge samme dag. Det er gjennom ratifikasjon av denne konvensjonen statene forplikter seg til å ha effektive, forholdsmessige og forebyggende straffesanksjoner mot korrupsjon.

Ettersom det ikke fremgår av innstillingen, vil jeg for min del minne om at Stortinget allerede nå til fredag denne uken behandler St.prp. nr. 60, Om samtykke til ratifikasjon av Europarådets strafferettslige konvensjon om korrupsjon av 27. januar 1999 og undertegning av tilleggsprotokollen. I den behandlingen slutter utenrikskomiteen seg til departementets tilråding om at Norge ratifiserer Europarådets strafferettslige konvensjon om korrupsjon og undertegner tilleggsprotokollen. Siden jeg er ordfører for den saken, som skal opp fredag, vil jeg her bare kort resymere at utenrikskomiteen er helt enig med Regjeringen i at europarådskonvensjonen innebærer en viktig nyvinning i kampen mot korrupsjon, og imøteser at konvensjonen vil føre til en harmonisering og skjerpning av partenes straffelovgivning på dette området – det er nettopp den saken vi behandler her i dag. Tilleggsprotokollen er jo også avklarende i forhold til konvensjonens anvendelse overfor voldgiftsdommere og jurymedlemmer.

Karin Andersen (SV): SV er enig i den innstillingen som ligger på bordet, så det er ikke noen grunn til å si stort mer enn at vi slutter oss til de innleggene som har vært holdt fra flertallet i komiteen. En liten bemerkning til at i denne saken ønsker flertallet å avvente gjennomgangen av Straffelovkommisjonen for å ta stilling til om

man skal gå inn for økte straffer i forhold til straffeloven § 128: Det finnes sjølsagt gode grunner til å gjøre det. Man burde kanskje se at det også kunne være slik i andre tilfeller, når andre partier har behov for det, at man ser tingene i sammenheng.

SV er glad for at denne saken har kommet opp. En av de tingene som jeg tror det er viktig å være klar over når det dreier seg om korrupsjon, er at det nok ikke dreier seg om den samme type kriminalitet – i hvert fall ikke bare – som man ellers snakker om, men en del av dette er vel det man med et folkelig begrep kaller «hvitsnippkriminalitet». Det er snakk om folk vi kanskje ikke kunne tenke oss drev med slikt – men det skjer. Det er viktig å ha med seg i tankene når vi snakker om dette, at det kan foregå ting her som kan påvirke samfunnet, men at det kanskje av og til blir gjort av personer man ikke kunne tenke seg holder på med slikt noe.

Så tror jeg også det er viktig at man i den grad det blir påvist stor økonomisk gevinst ved slike forbrytelser, må være veldig oppmerksom på å sørge for bestemmelser som gjør at man kan trekke disse økonomiske gevinstene inn. For det er der hele gevinsten ligger for den som er kriminell, og det er der tapet vil føles størst. I den grad man greier å forhindre at noen kommer ut av en anklage med gevinsten i behold på en bankkonto et eller annet sted, har man nok oppnådd litt lite. Jeg regner med at justisministeren vil forfølge den tankegangen framover både i disse straffebestemmelsene og i andre straffebestemmelser, for jeg tror ikke det er noen tvil om at i den grad man greier å fjerne all økonomisk gevinst ved kriminalitet, er det det mest kriminalitetsforebyggende man kan bedrive.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 6.

(Votering, se side 869)

S a k n r . 7

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i forvaltningslova (klagerett når klageinstansen avviser) (Innst. O. nr. 113 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 83 (2002-2003))

Presidenten: Etter ynske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje vert gitt høve til replikkar etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Einar Holstad (KrF) (ordfører for saken): I proposisjonen fremmer Justisdepartementet forslag om å endre forvaltningsloven § 28 for å få en mer presis regulering av retten til å påklage klageinstansens vedtak om å avvise en klage. Forslaget i proposisjonen har som målsetting å sikre at avvisningsspørsmålet alltid kan bli

prøvd to ganger, mens det ikke gis anledning for prøving i tre instanser. Det blir derfor foreslått at det ikke skal være klagerett over klageorganets avvisningsvedtak

- når også underinstansen har avvist klagen, som i dag
- når underinstansen har prøvd avvisningsspørsmålet og kommet til at de formelle vilkårene for realitetsbehandling var til stede
- når Kongen vil være klageinstans
- når klagen er avvist av en uavhengig klagenemnd

Videre blir det fremmet forslag om å lovfeste at fylkesmannen skal være klageorgan når klagen er avvist av et kommunalt eller fylkeskommunalt organ som klageinstans.

Sivilombudsmannen har i sin årsmelding for år 2000 uttrykt seg kritisk til det forhold at forvaltningsloven ikke gir klart svar på spørsmålet om man har rett til å påklage et vedtak fra en klageinstans om å avvise en klage. En samlet komite mener at det var positivt at Justisdepartementet fulgte opp denne kritikken i høringsbrev av 6. juni 2002 og foreslo klargjørende lovendringer.

Det er viktig å sikre borgernes rettssikkerhet i den offentlige saksbehandlingen. Det er en viktig forutsetning for folks tillit til det offentlige at saksbehandlingen er betryggende. En samlet komite er av den oppfatning at den foreslåtte endringen i forvaltningsloven § 28 vil øke den enkeltes rettssikkerhet i møte med det offentlige.

Forslaget til lovendring innebærer få praktiske problemer for forvaltningen. Hensynet til borgerne som parter i forvaltningssaker har større vekt enn hensynet til en eventuell mindre økning i den enkelte etats arbeidsbelastning. Det må vektlegges at mange av de sakene som avgjøres i forvaltningen, har stor betydning for dem det gjelder.

Statsråd Odd Einar Dørum: Formålet med lovforslaget som nå behandles, er å rydde opp i en uklarhet, nemlig om en kan påklage et avvisningsvedtak i forvaltningen.

Derfor er det gledelig at justiskomiteen i sin innstilling slutter seg til Regjeringens forslag om en presisering av forvaltningsloven § 28. Med denne lovendringen vil det for framtiden være meget klart når klageinstansens vedtak om å avvise en klage kan påklages, og når klagemuligheten er avskåret.

Vår forvaltningslov fra 1967 angir bl.a. de almennelige reglene om saksbehandling når statlige og kommunale forvaltningsorgan treffer enkeltvedtak. Dette kan være vedtak av svært ulik karakter, fra de vedtakene som gir parten rett til offentlige ytelser i form av penger eller tjenester, via tillatelser til ulike aktiviteter, for eksempel etter plan- og bygningsloven, til vedtak som innebærer påbud, forbud eller pålegg. Loven har gjennom daglig bruk i over 30 år vist seg levedyktig. Hovedprinsippene står støtt den dag i dag. Men levedyktigheten er betinget av at man også foretar de endringer og presiseringer som det praktiske liv viser er nødvendig.

Lovendringen som behandles i dag, innebærer et kompromiss mellom ulike hensyn. På den ene siden blir

det entydig slått fast at avvisningsspørsmålet alltid skal prøves to ganger. På den annen side blir det også slått fast at regelverket ikke åpner opp for prøving i tre instanser. Den mulige motsetningen mellom rettssikkerhet og effektivitet har her etter min mening funnet sitt balansepunkt.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 7.

(Votering, sjå side 871)

S a k n r . 8

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing m.m. (Innst. O. nr. 114 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 85 (2002-2003))

Presidenten: Etter ynske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje vert gitt høve til replikkar etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Einar Holstad (KrF) (ordfører for saken): Stortinget fattet den 12. juni 2002 vedtak om å be Regjeringen opprette et sentralt tinglysingsregister knyttet til Statens kartverks hovedkontor i Ringerike kommune, i tråd med justiskomiteens tilråding inntatt i Innst. S. nr. 221 for 2001-2002.

Prosjektet med å overføre tinglysingsmyndigheten fra tingrettene til Statens kartverk skal skje parallelt med strukturendringene i domstolene, jf. St.meld. nr. 23 for 2000-2001, Førsteinstansdomstolene i fremtiden. Overføringen skal bl.a. derfor finne sted gradvis ved at tinglysingsmyndigheten suksessivt vil bli overført fra tingrettene til Statens kartverk. Dette betyr at fram til rundt 1. august 2007 vil tinglysingen finne sted både hos de tingrettene hvor tinglysingen ikke er overført, og hos Statens kartverk. Etter 1. august 2007 tar departementet sikte på at Statens kartverk alene vil stå for tinglysingen. En slik sentralisering av tinglysingen nødvendiggjør noen tekniske endringer i tinglysingsloven og i enkelte andre lover. Lovendringene må omfatte både at tinglysingen i en periode foregår ved to organer, og at den senere bare vil finne sted hos Statens kartverk.

Når myndigheten til å tinglyse legges til Statens kartverk, må bl.a. begrepene «tinglysingsdommer» og «dommer» i enkelte lover endres. Det foreslås derfor at begrepene «dommer» og «tinglysingsdommer» opphører og erstattes med begrepet «registerfører». Registerførere vil være både den eller de hos Kartverket som har tinglysingsmyndigheten, og dommeren hos den tingrett som fortsatt har tinglysingsmyndigheten. Registerførere må ha juridisk embetseksamen eller tilsvarende. Disse endringene innebærer ingen endringer av realiteten ved tinglysing.

Vurderingen av hvordan innkrevingen av gebyr bør organiseres for å sikre statens inntekter best mulig, samtidig som hensynet til en kostnadseffektiv innkreving ivaretas, reiser mange tekniske og praktiske problemstillinger. Utviklingen av regelverket bør derfor etter Justisdepartementets syn ses i sammenheng med bl.a. den teknologiske utviklingen av betalingstjenester. Den praktiske tilretteleggingen av nytt regelverk gjøres parallelt med utviklingen av det nye datasystemet for tinglysing og overføringen av tinglysingsmyndigheten til Statens kartverk. Forslaget innebærer derfor bare at det foretas en ren regelteknisk endring som åpner for en framtidig omlegging av betalingssystemet.

En samlet komite vil framheve at betalingsmåten for tinglysingsgebyr og dokumentavgift må avhenge av hva som til enhver tid er mest hensiktsmessig. Hensiktsmessighetsvurderingen kan foretas av Justisdepartementet, og følgelig støttes forslag til endring i rettsgebyrloven og i lov om dokumentavgift. Eventuelle endringer i betalingsmåten bør begrunnes i hensynet til kostnadseffektiv innkreving og best mulig sikring av statens inntekter.

Kristelig Folkeparti ser positivt på at Regjeringen nå følger opp Stortingets ønske om oppretting av et felles tinglysingsregister.

Marit Arnstad (Sp): Etersom Senterpartiet ikke har hatt anledning til å følge komiteens behandling av saken, vil jeg bare kort få lov å begrunne Senterpartiets holdning og også grunngi hvordan vår stemmegivning kommer til å være.

Denne saken er resultat av en tidligere behandling omkring hele organiseringen av tinglysingen, et spørsmål det har vært delte meninger om i Stortinget, og som Senterpartiet også hadde holdninger til da det ble behandlet. Senterpartiet gikk imot den organiseringen av tinglysingen som nå foreslås nedfelt i lov. Vi mener fortsatt at det nå legges opp til når det gjelder omlegging av tinglysingen, åpner for en sterkere sentralisering av tinglysingen, samtidig som en velger å se bort fra den betydelige kompetanse som har vært etablert på området, det faktum at ordningen har fungert godt, og at det også har skjedd en betydelig veiledningsvirksomhet overfor både profesjonelle brukere og det alminnelige publikum.

Senterpartiet deler derfor holdningen til Arbeiderpartiet og SV i innstillingen, hvor det sies at en ikke ser på dette som en positiv oppfølging av stortingsflertallets ønske. På den bakgrunn vil også Senterpartiet velge å stemme imot den foreliggende innstilling til lov, som da nedfeller innstutted på den måten Senterpartiet tidligere har gått imot.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 8.

(Votering, sjå side 871)

S a k n r . 9

Innstilling frå justiskomiteen om lov om retting av feil m.m. i lovverket (Innst. O. nr. 115 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 87 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje vert gitt høve til replikkar etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Linda Cathrine Hofstad (H) (ordfører for saken): Vi som er så heldige å ha sete her i stortingssalen, vedtar en hel rekke lover og endringer i lover – nesten hver eneste dag. Men dessverre skjer det feil av små og store slag, og det må det selvfølgelig rettes opp i.

Regjeringen legger stor vekt på arbeidet med kvalitetssikring og regelforenkling. Dette kommer bl.a. fram gjennom Regjeringens handlingsplan for et enklere Norge. Lovdata og de ulike departementene har derfor gjennomført et stort arbeid med å gå gjennom lovgivningen. Det imponerende arbeidet som er nedlagt for å få et korrekt lovverk, må berømmes.

Det er svært ønskelig med et lovverk som er av god teknisk kvalitet. God teknisk kvalitet gjør det enklere å bruke lovverket for å finne fram og for å forstå reglene. I forslagene blir bare de åpenbare feilene tatt med. De fleste feil som rettes, er der hvor loven i dag viser til lov eller forskrift som er opphevet eller har skiftet plass. Andre feil som går igjen, som endringer på navn, institusjoner og lignende, er ikke fulgt opp med endringer i lovverket. I tillegg kommer paragrafer og ledd som er blitt opphevet ved en feil, og selvsagt rene skrivefeil.

Regjeringen foreslår i proposisjonen retting av feil i hele 127 lover. Etter å ha blitt gjort oppmerksom på, men også etter en grundig gjennomgang av lovverket fra komiteens side, har vi oppdaget ytterligere feil i hittegodsloven. Det har vi omtalt i våre merknader, og vi har fremmet forslag til endring i lov av 29. mai 1953 nr. 3 om hittegods.

Til sammen blir det nå rettet opp feil i 127 lover. Som saksordfører er jeg veldig tilfreds med at det er en samlet komite som nå innstiller på retting av feilene i lovverket.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 9.

(Votering, sjå side 873)

S a k n r . 1 0

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringar i forskjellige lover som følgje av integrering av fylkeslegeembeta i fylkesmannsembeta (Innst. O. nr. 111 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 69 (2002-2003))

Presidenten: Ingen har bede om ordet.

(Votering, sjå side 888)

S a k n r . 1 1

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven) (Innst. O. nr. 110 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 74 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske frå sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe.

Vidare vil presidenten foreslå at det ikkje vert gitt høve til replikkar etter dei enkelte innlegga, og at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Per Steinar Osmundnes (KrF) (ordfører for saka):

Odelstingsproposisjon nr. 74 endrar pasientskadelova slik at ho no også omfattar private helsetenester.

Pasientskadelova for den offentlege helsetenesta tredde i kraft den 1. januar 2003, men vart utsett for private helsetenester. Med dagens vedtak vert derfor pasientskadelova fullført og kan i sin heilskap tre i kraft. Den nye lova gjeld heile helsetenesta, også dei kommunale sjukeheimane og den private helsetenesta. Ein samla komite er nøgd med at Regjeringa har kome attende til Stortinget med ei utviding av lova sitt virkeområde.

Pasientskadelova er viktig fordi ho gjer seg gjeldande når helsetenestene sviktar. Det handlar om menneske som må leve med skadar dei vert påførde av helsevesenet. For Kristleg Folkeparti er det viktig at pasientane er i sentrum for helsetenesta, og det må visast respekt på alle område i livet.

Når lova no er fullført og også legg privat helseteneste under seg, er dette ein merkedag for dei som har kjempa, og for dei som framleis kjempar. Komiteen støttar derfor departementets forslag om at pasientskadelova i sin heilskap skal tre i kraft den 1. januar 2004.

I pasientskadelova var det opphavleg nedfelt at Norsk Pasientskadeerstatning skulle greie ut alle krav, også dei krava der forsikringsselskapa stod ansvarlege for å dekkje erstatninga. Komiteen har merka seg at lova ikkje lét seg setje i verk med ei slik ordning, då forsikringsselskapa ikkje var villige til å tilby forsikring dersom dei ikkje fekk greie ut krava samtidig. På denne bakgrunnen støttar komiteen at forsikringsselskapa sjølve greier ut dei krava dei kan verte ansvarlege for å dekkje.

Komiteen stiller seg også bak forslaget om at Norsk Pasientskadeerstatning skal stå ansvarleg for dei skadane som skjer under det offentlege sitt ansvar for å sørgje for helsetenester. Dette vil sikre størst grad av tryggleik for pasientane i offentlig helseteneste. På grunn av den uvissa som har kome fram omkring storleiken på forsikringsmarknaden i samband med endring av lova, og dermed høvet til å fordele ansvaret etter pasientskade, støttar komiteen departementet i å endre § 8. Komiteen sluttar seg til forslaget, slik at det vert gitt heimel til å fastsetje ansvarsavgrensingar i forsikringsavtalen.

Komiteen støttar også at det vert gitt høve til å oppmode om at saka vert brakt direkte inn for Pasientskadenemnda for behandling der. Dette skal berre fungere som ein tryggleiksventil. For å unngå at Pasientskadenemnda vert belasta med unødvendig meirarbeid som kan føre til auka generell sakshandsamingstid, har komiteen merka seg at fristen ikkje bør vere for kort. Saker som i utgangspunktet treng lang sakshandsamingstid, kan verte hindra i å få direkte behandling i Pasientskadenemnda.

Komiteen har også merka seg at departementet opnar for at det vert gitt ein heimel for å gi forskrift om betaling av eigendelar til Norsk Pasientskadeerstatning. Komiteen strekar under, som departementet, at i dei tilfella der det vert avtalt eller bestemt eigendel, skal ikkje eigendelane verte trekte ifrå erstatningsutbetalinga til pasienten, men verte dekte av den ansvarlege for verksemda.

Komiteen trur at departementet har rett i at ein viktig effekt av å fastsetje eigendelar er at det kan auke motivasjonen for å skape gode rutinar i helseinstitusjonar. I sum inneber Ot.prp. nr. 74 ei styrking av pasienten sin posisjon i ordninga.

Til slutt vil eg tilrå komiteen si tilråding.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 11.

(Votering, sjå side 892)

S a k n r . 1 2

Innstilling frå sosialkomiteen om lov om endring i lov 19. mai 1933 nr. 3 om tilsyn med næringsmidler mv. (endring av heimelsgrunnlag for næringsmiddelavgifta) (Innst. O. nr. 108 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 75 (2002-2003))

Presidenten: Ingen har bede om ordet.

(Votering, sjå side 893)

Sakene på dagens kart er då ferdighandsama.

Å g o t V a l l e gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte

presidenten: Odelstinget skulle da være klare til å votere i sakene nr. 1–12.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram sju forslag. Det er

- forslag fra Knut Storberget på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 1–6, fra Inga Marte Thorkildsen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten tar først for seg forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti samt forslagene nr. 1 og 6 fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet lyder:

«Stortinget ber Regjeringa gjennomgå lovverket på nytt på områder FN's komité for barnets rettigheter anbefaler Norge å se nærmere på, med sikte på å synliggjøre Barnekonvensjonen flere steder.»

Forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringa fremme forslag for Stortinget om krav til formell barnefaglig kunnskap for yrkesgrupper som arbeider med barn, eller som trenger barnefaglig kompetanse i sin yrkesutøvelse.»

Forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringa utrede om kompetansen til å utvise og bortvise utlendinger etter utlendingslovens kapittel 5, bør overføres til domstolene.» Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak:

A .

L o v

om lov om endring i menneskerettsloven mv. (innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk lov)

I

I straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

§ 204 første ledd bokstav d skal lyde:

d) produserer, innfører, besitter, overlater til en annen eller mot vederlag gjør seg kjent med *kjønnslige skildringer i rørlige og urørlige bilder hvor det gjøres bruk av barn,*

§ 204 annet ledd skal lyde:

Med pornografi menes i denne paragrafen *kjønnslige skildringer som virker støtende eller på annen måte er egnet til å virke menneskelig nedverdiggende eller forrående, herunder kjønnslige skildringer hvor det gjøres bruk av barn, lik, dyr, vold og tvang. Med barn menes personer som er eller fremstår som under 18 år.* Som pornografi regnes ikke kjønnslige skildringer som må anses forsvarlige ut fra et kunstnerisk, vitenskapelig, informativt eller lignende formål.

§ 204 nytt femte ledd skal lyde:

Straff etter første ledd bokstav d kan falle bort for den som tar og besitter et bilde av en person mellom 16 og 18 år, dersom denne har gitt sitt samtykke og de to er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.

II

I lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål gjøres følgende endringer:

§ 37 andre ledd skal lyde:

Mindreårig over 15 år skal varsles til rettsmøtene. *Retten skal opplyse om at den mindreårige har rett, men ikke plikt, til å være til stede på rettsmøtet. Den mindreårige skal meddeles prosesskrift samtidig med vergen,*

hvis ikke den mindreårige har erklært at det ikke er nødvendig.

§ 135 første ledd skal lyde:

Partene har, når de har fylt 15 år, rett til på rettens kontor å undersøke rettsbøker og dokumenter som vedkommer saken, og kan forlange utskrifter av dem. Det samme gjelder tredjemann, når begge parter samtykker, eller han godtgjør, at det har rettslig interesse for ham. Retten kan bestemme at også parter som er under 15 år kan få innsyn og utskrift etter første punktum dersom deres alder og modenhet tilsier det. En part som er under 15 år skal ikke gjøres kjent med opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt.

III

I lov 10. februar 1967 om behandlingsmåter i forvaltningssaker gjøres følgende endringer:

§ 11 d første ledd skal lyde:

I den utstrekning en forsvarlig utførelse av tjenesten tillater det, skal en part som har saklig grunn for det, gis adgang til å tale muntlig med en tjenestemann ved det forvaltningsorgan som behandler saken. Dersom en mindreårig er part i saken og blir representert av verge, gjelder dette også den mindreårige selv.

§ 16 første ledd skal lyde:

Part som ikke allerede ved søknad eller på annen måte har uttalt seg i saken, skal varsles før vedtak treffes og gis høve til å uttale seg innen en nærmere angitt frist. Dersom en mindreårig over 15 år er part i saken og blir representert av verge, skal dette også gjelde den mindreårige selv. Fristen løper fra den dag varslet er avsendt, når ikke annet uttrykkelig er sagt.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 17 første ledd skal lyde:

Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Det skal påse at mindreårige parter har fått mulighet til å gi uttrykk for sitt syn, i den grad de er i stand til å danne seg egne synspunkter på det saken gjelder. De mindreåriges syn skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I lov 10. februar 1967 om behandlingsmåter i forvaltningssaker skal § 17 første ledd lyde:

Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Det skal påse at mindreårige parter har fått mulighet til å gi uttrykk for sitt syn, dersom de mindreårige parter ønsker dette

selv. De mindreåriges syn skal tillegges behørig vekt i samsvar med alder og utvikling.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 63 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.57.43)

Videre var innstillet:

§ 17 nytt fjerde ledd skal lyde:

Dersom en mindreårig over 15 år er part i saken og blir representert av verge, skal opplysninger som nevnt i annet og tredje ledd også forelegges den mindreårige selv, hvis ikke den mindreårige har erklært at det ikke er nødvendig.

§ 18 første ledd skal lyde:

En part har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, for så vidt ikke annet følger av reglene i denne paragraf eller § 19. Dersom en mindreårig er part i saken og blir representert av verge, gjelder dette også den mindreårige selv. Retten til innsyn gjelder også etter at det er truffet vedtak i saken. En mindreårig under 15 år skal ikke gjøres kjent med opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt.

§ 27 første ledd skal lyde:

Det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket, skal sørge for at partene underrettes om vedtaket så snart som mulig. Dersom en mindreårig over 15 år er part i saken og blir representert av verge, skal organet også underrette den mindreårige selv. Underretning skal gis av det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket, hvis ikke særlige grunner tilsier at dette overlates til et annet organ. I regelen gis underretning skriftlig. Den skriftlige underretningen kan gis ved bruk av elektronisk kommunikasjon når mottakeren uttrykkelig har godtatt dette og har oppgitt den elektroniske adressen som skal benyttes for slikt formål. Er det særlig byrdefullt for forvaltningsorganet å gi skriftlig underretning, eller haster saken, kan underretning gis muntlig eller på annen måte. I så fall kan en part kreve å få vedtaket skriftlig bekreftet. Underretning om vedtaket kan helt unnlates for så vidt underretning må anses åpenbart unødvendig og vedtaket ikke medfører skade eller ulempe for vedkommende part.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

IV

I lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon skal § 6 lyde:
Et barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis

anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse om adopsjonsbevilling skal gis. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Den som har fylt 12 år, kan ikke adopteres uten eget samtykke.

Kommunen skal på anmodning bistå bevillingsmyndigheten i å opplyse saken etter første ledd og i å innhente samtykke etter annet ledd.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I lov 26. februar 1986 nr. 8 om adopsjon skal § 6 lyde:

Barnet skal som hovedregel informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse om adopsjonsbevilling skal gis. Dersom ikke barnet høres, skal årsak oppgis skriftlig. Barnets mening skal tillegges behørig vekt, i samsvar med dets alder og modenhet. Barnet har rett til å bli hørt, men ikke plikt til å uttale seg.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 62 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.58.21)

Videre var innstillet:

V

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 4-15 første ledd skal lyde:

Innenfor den ramme som er fastsatt i § 4-14 skal stedet for plassering velges ut fra hensynet til barnets egenart og behov for omsorg og opplæring i et stabilt miljø. *Det skal også tas tilbørlig hensyn til at det er ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse, og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.* Det skal videre tas hensyn til hvor lenge det er trolig at plasseringen vil vare, og til om det er mulig og ønskelig at barnet har samvær og annen kontakt med foreldrene.

§ 6-3 første ledd skal lyde:

Et barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse i sak som berører ham eller henne. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

Presidenten: Til disse paragrafer foreligger to avvikende forslag, nr. 3 og nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslag nr. 3 lyder:

«I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester skal § 6-3 første ledd lyde:

Barnet skal som hovedregel informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse i sak som

berører ham eller henne. Dersom ikke barnet høres, skal årsak oppgis skriftlig. Barnets mening skal tillegges behørig vekt, i samsvar med dets alder og modenhet. Barnet har rett til å bli hørt, men ikke plikt til å uttale seg.»

Forslag nr. 5 lyder:

«I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester skal § 4-15 første ledd lyde:

Innenfor den ramme som er fastsatt i § 4-14 skal stedet for plassering *først og fremst* velges ut fra hensynet til barnets egenart og behov for omsorg og opplæring i et stabilt miljø. Det skal også tas hensyn til at det *kan være* ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse, og *det skal tas hensyn til* barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. Det skal videre tas hensyn til hvor lenge det er trolig at plasseringen vil vare, og til om det er mulig og ønskelig at barnet har samvær og annen kontakt med foreldrene.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 61 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.58.56)

Videre var innstillet:

VI

I lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2 ny nr. 4 skal lyde:

4. *De forente nasjoners internasjonale konvensjon 20. november 1989 om barnets rettigheter med følgende tilleggsprotokoller:*

- a) *Valgfri protokoll 25. mai 2000 om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi,*
- b) *Valgfri protokoll 25. mai 2000 om barn i væpnet konflikt*

VII

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B.

Stortinget ber Regjeringen utarbeide et eget straffebud om barnepornografi som klart definerer at barnepornografi ikke er alminnelig pornografi, men en skildring av overgrep mot barn. Forslaget fremmes for Stortinget så raskt som mulig, uavhengig av fremleggelse av ny straffelov.

C.

Stortinget ber Regjeringen utrede behovet for endringer i strafferammen, basert på nødvendigheten av å skape rettsenhet med EU i bekjempelsen av organisert kriminalitet knyttet til barnepornografi.

D.

Stortinget ber Regjeringa foreta en gjennomgang av lovverk og praksis som angår barn med funksjonsnedsettelse, med sikte på å synliggjøre Norges forpliktelser etter FNs Barnekonvensjon.

Presidenten: B, C og D blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Inga Marte Thorkildsen på vegne av Sosialistisk Venstreparti satt fram to forslag. Forslagene lyder:

- «1. Stortinget ber Regjeringen opprette en internasjonal avdeling i barnevernet.
2. Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at vigsel kun skal utføres av notarius publicus (dommer i tingretten) med utgangspunkt i dagens borgerlige vigsel.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i straffelova mv. (styrka innsats mot tvangsekteskap mv.)

I

I straffelova 22. mai 1902 nr. 10 blir det gjort følgende endringer:

I § 12 første ledd nr. 3 bokstav a blir «192 til 195, 197 til 199» endra til *192 til 199*.

I § 12 første ledd nr. 4 bokstav a blir «220» endra til *220 annet og tredje ledd*.

§ 155 skal lyde:

Den som med skjellig grunn til å tro at han er smittende med en allmennfarlig smittsom sykdom, forsettlig eller uaktsomt overfører smitte eller utsetter en annen

for fare for å bli smittet, straffes med fengsel inntil 6 år ved forsettlig overtredelse og med fengsel inntil 3 år ved uaktsom overtredelse. Medvirkning straffes på samme måte. Er fornærmede den skyldiges nærmeste, finner of-fentlig påtale bare sted etter fornærmedes begjæring med mindre allmenne hensyn krever det.

§ 220 nytt første ledd skal lyde:

Den som inngår ekteskap eller partnerskap med noen som er under 16 år, eller medvirker til dette, straffes med fengsel inntil 4 år. Villfarelse om alder utelukker bare straffskyld dersom ingen uaktsomhet foreligger i så måte. Straff kan falle bort for ektefeller eller partnere som er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.

Nåværende første og andre ledd blir andre og nytt tredje ledd.

§ 222 nytt annet ledd skal lyde:

For tvangsekteskap straffes den som ved vold, frihetsberøvelse, utilbørlig press eller annen rettsstridig atferd eller ved å true med slik atferd tvinger noen til å inngå ekteskap. Straffen for tvangsekteskap er fengsel inntil 6 år. Medvirkning straffes på samme måte.

Nåværende annet ledd blir tredje ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Nåværende tredje ledd blir oppheva.

§ 227 andre ledd blir oppheva.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 63 mot 10 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.00.29)

Videre var innstillet:

§ 390 a første ledd skal lyde:

Den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd krenker en annens fred eller som medvirker hertil straffes med bøter eller fengsel inntil 2 år.

II

I lov 20. april 2001 nr. 13 om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling (voldsoffererstatningsloven) blir det gjort følgende endringer:

§ 3 første og andre ledd skal lyde:

Voldsoffererstatning tilkjennes etter søknad. Søknaden fremsettes for *Kontoret for voldsoffererstatning* på

skjema fastsatt av departementet. Departementet kan fastsette nærmere regler om søknadens innhold.

Søknaden må være fremsatt for *Kontoret for voldsoffererstatning* før erstatningskravet mot skadevolderen er foreldet etter reglene i foreldelsesloven. Det er likevel tilstrekkelig at søknaden fremsettes før skadevolderens eventuelle straffansvar er foreldet etter reglene i straffeloven.

§ 13 skal lyde:

§ 13 Avgjørelsesmyndighet

Søknader om voldsoffererstatning avgjøres av *Kontoret for voldsoffererstatning*.

Erstatningsnemnda for voldsofre er klageinstans for vedtak fattet av *Kontoret for voldsoffererstatning* etter loven her. Nemnda har en leder og en varaleder og to medlemmer med personlige varamedlemmer oppnevnt av departementet for 4 år av gangen. Lederen og varalederen skal ha juridisk embetseksamen.

§ 15 tredje ledd skal lyde:

Kontoret for voldsoffererstatning avgjør om det skal søkes regress og treffer i tilfelle vedtak om det.

§ 16 andre ledd skal lyde:

Kontoret for voldsoffererstatning avgjør om det skal kreves tilbakebetaling og treffer i tilfelle vedtak om det.

III

Loven trer i kraft frå den tid Kongen fastset. Dei ein-skilde føresegnene i lova kan tre i kraft til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Jan Arild Ellingsen på vegne av Fremskrittspartiet satt fram følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovforslag slik at tap av retten til å føre motorvogn anses som straff.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i vegtrafikkloven mv.
(domstolsbehandling av tap av retten til å føre motorvogn mv.)

I

I vegtrafikkloven 18. juni 1965 nr. 4 gjøres disse endringer:

§ 24 a annet ledd skal lyde:

Blir en som ikke har *førerett* ilagt straff for en overtredelse som ville ha ført til *tap av retten til å føre motorvogn* for en viss minstetid eller for alltid etter tvingende regler i *eller i medhold av § 33*, skal det i samme dom eller forelegg fastsettes en sperrefrist for å gi *førerett* til vedkommende. Fristen skal ikke settes kortere enn den *perioden for tap av førerett* som i tilfelle skulle ha vært fastsatt etter § 33.

§ 33 skal lyde:

§ 33. *Tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn mv.*

1. *Blir den som har førerett ilagt straff, kan det i samme dom eller forelegg fastsettes tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en bestemt tid eller for alltid, dersom hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.*

Tapet av førerett fastsettes for minst 1 år dersom rettighetshaveren blir ilagt straff for overtredelse av § 22, jf. § 31. Dette gjelder likevel ikke for overtredelser som nevnt i § 31 annet ledd bokstav a.

Dersom rettighetshaveren tidligere er ilagt straff for overtredelse av § 22, jf. § 31, og han blir ilagt straff for ny overtredelse av § 22, jf. § 31 som er begått senest 5 år etter at reaksjonen ble fastsatt for den tidligere overtredelsen, skal retten til å føre førerkortpliktig motorvogn fratras for alltid. Dette gjelder likevel ikke for overtredelser som nevnt i § 31 annet ledd bokstav a.

Retten til å føre førerkortpliktig motorvogn skal fratras for alltid dersom rettighetshaveren ved bruk av motorvogn har voldt eller medvirket til trafikkuhell og blir ilagt straff for å ha unnlatt å yte hjelp til noen som kom til skade ved uhellet, jf. § 12.

Kongen gir forskrift med nærmere regler om fastsettning av hvor lenge tap av førerett skal vare og om når det skal kreves ny førerprøve.

Tapet av førerett kan settes kortere enn minstetiden i eller i medhold av bestemmelsen her, dersom det ellers vil virke urimelig hardt og det foreligger særdeles formildende omstendigheter ved forholdet som ligger til grunn for tapet av førerett. Det samme gjelder når andre helt spesielle grunner taler for å gå under minstetiden.

2. *Kongen kan gi forskrift om at retten til å føre førerkortpliktig motorvogn skal gå tapt for en bestemt tid av hensyn til trafikksikkerheten, dersom rettighetshaveren har fått nærmere angitte straffbare handlinger registrert*

et bestemt antall ganger i løpet av en fastsatt tidsperiode. Det kan fastsettes ulik registrering av ulike straffbare handlinger, og avhengig av om vedkommende har førerrett med eller uten prøveperiode. Det kan settes vilkår for å få føreretten tilbake.

3. Finner politiet at fører eller eier av motorvogn eller den som på eierens vegne har rådigheten over motorvognen med skjellig grunn er mistenkt for et straffbart forhold som kan medføre tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn, kan en polititjenestemann ta førerkortet fra ham. Spørsmålet om å opprettholde beslaget skal snarest mulig forelegges for en tjenestemann som hører til påtalemyndigheten. Beslutningen skal være skriftlig. Dersom den mistenkte ikke samtykker i beslaget, må spørsmålet om fortsatt førerkortbeslag innen 3 uker oversendes tingretten til avgjørelse.

4. Politimesteren eller den han gir myndighet kan treffe vedtak om å frata noen retten til å føre førerkortpliktig motorvogn, dersom rettighetshaveren i løpet av de siste 6 måneder er ilagt straff i utlandet for en overtredelse som ville ha ført til tap av retten til å føre motorvogn for en viss minstetid eller for alltid etter regler i eller i medhold av § 33.

5. Når tap av førerrett er rettskraftig avgjort, eller det er truffet vedtak om midlertidig beslag av førerkort, plikter rettighetshaveren straks å levere førerkortet til politiet.

6. Bestemmelsene i nr. 1 til 5 gjelder tilsvarende for mopedførerbevis.

Overskriften i § 34 skal lyde:

§ 34. Tilbakekall av retten til å føre motorvogn mv. på grunn av særlige forhold

§ 34 annet ledd annet punktum skal lyde:

§ 33 nr. 5 får tilsvarende anvendelse.

§ 34 nytt femte ledd skal lyde:

Dersom innehaveren av føreretten ikke er edruelig eller hans vandel for øvrig er slik at han ikke anses skikket til å føre motorvogn, kan politimesteren eller den han gir myndighet, tilbakekalle retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en bestemt tid eller for alltid, hvis hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.

§ 34 femte ledd blir nytt sjettede ledd.

§ 35 skal lyde:

§ 35. Forbud mot å kjøre førerkortfri motorvogn.

Den som blir ilagt straff, kan i samme dom eller forelegg for en bestemt tid eller for alltid forbyes å føre motorvogn som det ikke kreves førerkort for, dersom hensynet til trafikksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.

Politimesteren eller den han gir myndighet kan forby en person for nærmere fastsatt tid å kjøre motorvogn som det ikke kreves førerkort for, dersom personen er blitt fratatt retten til å føre motorvogn i medhold av § 34, eller mangler de egenskaper som er nødvendige for å kjøre slik motorvogn eller av andre grunner anses usikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det.

§ 39 skal lyde:

§ 39. Klage og omgjøring av politiets vedtak om tilbakekall av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn mv., bruksnekting m.m.

For klage over politiets vedtak om tilbakekall av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn mv. etter § 34 og forbud mot å kjøre førerkortfri motorvogn etter § 35 annet ledd gjelder ingen frist.

Uten hensyn til om det er klaget, kan departementet forlenge tilbakekallstiden som er fastsatt av politiet, dersom melding om omgjøring blir sendt vedkommende innen 3 måneder etter at politiets vedtak ble gyldig truffet. Dersom det foreligger et vesentlig misforhold mellom den fastsatte tilbakekallstiden og det forhold som ligger til grunn for tilbakekallet av føreretten, er det likevel tilstrekkelig at melding om forlengelsen blir sendt vedkommende innen 2/3 av den fastsatte tilbakekallstiden er ute. Regionvegkontorets og politiets vedtak om bruksnekting etter § 36 nr. 1 og § 36 nr. 2 bokstav a og b kan påklages til Vegdirektoratet. Politiets bruksnekting etter § 36 nr. 2 bokstav c og d, § 36 nr. 4 og § 36 nr. 5 kan påklages til departementet.

Ny § 40 skal lyde:

§ 40. Forkorting på grunn av etterfølgende forhold.

Dersom særlige grunner taler for det, kan politimesteren eller den han gir myndighet forkorte den perioden for tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn mv. som er fastsatt ved dom eller forelegg, jf. § 33 nr. 1 og 2, jf. nr. 6. Dersom meget tungtveiende grunner taler for det, kan perioden forkortes selv om minstetiden etter lov eller forskrift ikke er utløpt.

Bestemmelsen gjelder tilsvarende for sperrefrist etter § 24 a annet ledd og kjøreforbud etter § 35 første ledd.

II

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) gjøres disse endringene:

§ 2 nr. 3 og ny 4 skal lyde:

- 3) sak hvor ærekrenkelse påstås erklært død og maktesløs,
- 4) sak om tap av retten til å føre motorvogn mv. for en bestemt tid eller for alltid, jf. vegtrafikkloven § 24 a annet ledd, § 33 nr. 1 og 2, jf. nr. 6, og § 35 første ledd. Det samme gjelder sak om tap av retten til å drive persontransport mot vederlag (kjøreseddel).

§ 255 skal lyde:

§ 255. Finner påtalemyndigheten at en sak bør avgjøres med bot eller inndragning, eller begge deler, kan den utferdige forelegg i stedet for å reise tiltale. *Reaksjoner som nevnt i § 2 nr. 4 kan også avgjøres ved forelegg, og kan også ilegges sammen med reaksjoner som nevnt i første punktum.*

§ 256 nr. 4 skal lyde:

4) fastsetting av den bot som kreves, og den fengselsstraff som inntreer om boten ikke blir betalt, *og i tilfelle den inndragning eller reaksjon som nevnt i § 2 nr. 4,*

§ 261 skal lyde:

§ 261. *Begjæring om gjenopptakelse av sak som er avgjort ved forelegg, settes frem for tingretten. Begjæringen må angi grunnlaget for gjenopptakelse og de bevis som vil bli påberopt. §§ 389 til 393 gjelder tilsvarende så langt de passer.*

Hvis begjæringen er åpenbart grunnløs, avsier retten straks kjennelse om at begjæringen forkastes. Ellers forelegges den for motparten til uttalelse. Retten kan innhente ytterligere opplysninger og beslutte bevisopptak. Reglene i § 97 første punktum og § 270 gjelder tilsvarende. Partene skal gis anledning til å uttale seg om de innhentede opplysningene.

Når særlige grunner tilsier det, kan retten beslutte å holde muntlig forhandling om begjæringen, herunder å avhøre parter og vitner eller foreta annen umiddelbar bevisførsel. Rettens beslutning kan ikke angripes ved kjæremål eller anke. Holdes muntlig forhandling, skal siktede ha forsvarer dersom forsvarer vil være nødvendig ved en ny fullstendig behandling av saken.

Retten avgjør ved kjennelse om gjenopptakelse skal tillates. Reglene i § 54 kommer ikke til anvendelse. Blir gjenopptakelse besluttet, behandles saken av tingretten. § 400 gjelder tilsvarende så langt den passer.

§ 321 første ledd første punktum skal lyde:

Anke til lagmannsretten om forhold hvor påtalemyndigheten ikke har påstått og det ikke er idømt annen reaksjon enn bot, inndragning eller tap av retten til å føre motorvogn mv., kan ikke fremmes uten rettens samtykke.

III

Loven trer i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer, unntatt endringen i straffeprosessloven § 261.

Endringen i straffeprosessloven § 261 trer i kraft til samme tid som lov 15. juni 2001 nr. 63 om endringer i straffeprosessloven mv. (gjenopptakelse) del II.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov 15. mars 1991 nr. 3 om meglings i konfliktråd (statlig overtakelse av konfliktrådene)

I

I lov 15. mars 1991 nr. 3 om meglings i konfliktråd gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

Hvert konfliktråd skal ledes av en konfliktrådsleder. Konfliktrådslederen må være vederheftig og valgbar ved kommunale valg. Utelukket fra ansettelse som konfliktrådsleder er den som

a) *i løpet av de siste fem årene forut for ansettelsen er idømt betinget frihetsstraff, eller*

b) *er idømt ubetinget fengselsstraff og ikke er løslatt, på prøve eller endelig, innen ti år forut for ansettelsen.*

Staten har ansvaret for og dekker utgiftene til konfliktrådene. Nærmere regler om konfliktrådenes organisasjon og saksbehandling fastsettes av Kongen.

Loven gjelder også for Svalbard. Departementet kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

§ 3 annet ledd oppheves.

§ 4 annet ledd skal lyde:

Kravene til vederheftighet, valgbarhet og vandel etter § 2 første ledd gjelder tilsvarende for konfliktrådsmedlemmer.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra André Kvakkestad på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Inga Marte Thorkildsen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endringer i straffeloven mv.
(lovtiltak mot organisert kriminalitet og menneskehandel, gjengangerstraff og mv.)

I

I lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgelig Straffelov (straffeloven) gjøres følgende endringer:

I § 12 første ledd nr. 3 bokstav a tilføyes § 162 c i opplysningen.

I § 12 første ledd nr. 4 bokstav a tilføyes § 162 c i opplysningen.

§ 17 første ledd bokstav a skal lyde:

(a) fra 14 dager inntil 15 år eller i de i § § 60 a, 61 og 62 omhandlede tilfelle inntil 20 år;

§ 53 nr. 1 annet ledd skal lyde:

Prøvetiden fastsettes av retten og skal i alminnelighet være to år. Når vilkårene for straffskjerpelse ved gjentakelse er oppfylt og i andre særlige tilfeller, kan det settes en lengre prøvetid, men ikke over fem år. Prøvetiden regnes fra den dag endelig dom er avsagt.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Ny § 60 a skal lyde:

Dersom en straffbar handling er utøvet som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, forhøyes maksimumsstraffen i straffebudet til det dobbelte, likevel ikke med mer enn 5 års fengsel.

Med organisert kriminell gruppe menes en organisert gruppe på tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller hvor en vesentlig del av virksomheten består i å begå slike handlinger.

Forhøyelse av maksimumsstraffen etter bestemmelsen her får anvendelse i forhold til lovbestemmelser som tillegger strafferammen rettslig virkning, hvis ikke annet er bestemt.

Presidenten: Til første ledd foreligger det et avvikende forslag, nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I straffeloven gjøres følgende endringer:

§ 60 a første ledd skal lyde:

Dersom en straffbar handling er utøvet som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, forhøyes maksimumsstraffen i straffebudet til det dobbelte, likevel ikke til mer enn en samlet straff på 30 års fengsel.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet at de går mot hele paragrafen. Det vil derfor først bli votert over forslaget fra Fremskrittspartiet, deretter over komiteens innstilling.

V o t e r i n g :

1. Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 61 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.03.13)

2. Komiteens innstilling bifaltes med 63 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.03.37)

Videre var innstillet:

§ 61 skal lyde:

Begår en tidligere domfelt person på ny en straffbar handling av samme art som han tidligere er dømt for, forhøyes maksimumsstraffen i straffebudet til det dobbelte, hvis ikke straffebudet selv bestemmer noe annet. Forhøyelse av maksimumsstraffen etter bestemmelsen her får bare anvendelse i forhold til lovbestemmelser som tillegger strafferammen rettslig virkning hvis det er bestemt i loven.

Første ledd gjelder bare når den domfalte hadde fylt 18 år på tidspunktet for den tidligere straffbare handlingen og har begått den nye handlingen etter at straffen for den tidligere handlingen helt eller delvis er fullbyrdet. Er den nye straffbare handlingen en forbrytelse, gjelder første ledd ikke hvis den nye handlingen er begått senere enn 6 år etter at fullbyrdelsen av den tidligere straffen er avsluttet, med mindre annet er bestemt. Er den nye straffbare handlingen en forseelse, kan det ikke ha gått mer enn 2 år fra fullbyrdelsen er avsluttet. Reglene i dette ledd gjelder også når skjerpet straff for gjentakelse er bestemt i straffebudet.

Retten kan la tidligere straffer som er idømt i utlandet, begrunne skjerpet straff på samme måte som straffer som er idømt her i landet.

Presidenten: Til første ledd første punktum foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«§ 61 første ledd første punktum skal lyde:

Begår en tidligere domfelt person på ny en straffbar handling av samme art som han tidligere er dømt for, forhøyes den maksimale straff til 30 års fengsel, hvis ikke straffebudet selv bestemmer noe annet.»

Fremskrittspartiet ønsker dessuten å stemme mot annet ledd første punktum, og Sosialistisk Venstreparti vil stemme mot hele paragrafen.

Det voteres først over forslaget fra Fremskrittspartiet, deretter over annet ledd første punktum og endelig over paragrafens øvrige ledd og punktum.

V o t e r i n g :

1. Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 61 mot 12 stemmer ikke bifalt.
2. (Voteringsutskrift kl. 22.04.18)
Komiteens innstilling til § 61 annet ledd første punktum bifaltes med 50 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 22.04.41)
3. Komiteens innstilling til paragrafens øvrige ledd og punktum bifaltes med 62 mot 10 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 22.05.03)

Videre var innstillet:

§ 127 første ledd skal lyde:

Den, som ved Vold søker at formaa en offentlig Tjenestemand til at foretage eller unnlade en Tjenestehandling eller at hindre ham under en saadan, eller som medvirker hertil, straffes med Fængsel indtil 3 Aar, men indtil 5 Aar, naar *han udfører* Forbrydelsen i Forening med nogen anden.

§ 132 a fjerde ledd skal lyde:

Motarbeiding av rettsvesenet straffes med fengsel inntil 5 år. Er handlingen utført under særdeles skjerpene omstendigheter, kan fengsel inntil 10 år anvendes. Ved avgjørelsen av om det foreligger særdeles skjerpene omstendigheter, skal det særlig legges vekt på om overtreddelsen har voldt fare for noens liv eller helbred, er begått ved flere anledninger eller av flere i fellesskap eller har et systematisk eller organisert preg.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Ny § 162 c skal lyde:

Den som inngår forbund med noen om å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, og som skal begås som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, straffes med fengsel inntil 3 år, med mindre forholdet går inn under en strengere straffebehandling. Forhøyelse av maksimumsstraffen ved gjentakelse eller sammenstøt av forbrytelser kommer ikke i betraktning.

Med organisert kriminell gruppe menes en organisert gruppe på tre eller flere personer som har som et hovedformål å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 3 år, eller hvor en vesentlig del av virksomheten består i å begå slike handlinger.

Presidenten: Til første ledd første punktum foreligger et avvikende forslag, nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I straffeloven gjøres følgende endringer:

§ 162 c første ledd første setning skal lyde:

Den som inngår forbund med noen om å begå en handling som kan straffes med fengsel i minst 4 år, eller som rammes av §§ 204 første ledd eller 257, og som skal begås som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, straffes med fengsel inntil 4 år, med mindre forholdet går inn under en strengere straffebehandling.»

Fremskrittspartiet har varslet at de går mot første ledd annet punktum.

Det voteres først alternativt mellom komiteens innstilling til første ledd første punktum og forslaget fra SV, deretter over første ledd annet punktum og endelig over annet ledd.

V o t e r i n g :

1. Ved alternativt votering mellom komiteens innstilling til § 162 c første ledd første punktum og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 62 mot 10 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 22.06.00)
2. Komiteens innstilling til § 162 c første ledd annet punktum bifaltes med 61 mot 12 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 22.06.24)
3. Komiteens innstilling til § 162 annet ledd bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 200 tredje ledd skal lyde:

I tilfelle som nevnt i annet ledd, kan fengsel inntil 6 år idømmes dersom *handlingen* er begått under særdeles skjerpene omstendigheter. Ved avgjørelsen av om særdeles skjerpene omstendigheter foreligger, skal det særlig legges vekt på hvor lang tid forholdet har pågått, om handlingen er misbruk av slektskapsforhold, omsorgsforhold, stilling, avhengighetsforhold eller nært tillitsforhold og om handlingen er begått på en særlig smertefull eller krenkende måte.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 202 første ledd skal lyde:

Den som

- a) fremmer andres prostitusjon eller
- b) leier ut lokaler og forstår at lokalene skal brukes til prostitusjon eller utviser grov uaktsomhet i så måte, straffes med bøter eller fengsel inntil 5 år.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 63 mot 10 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.06.59)

Videre var innstillet:

§ 204 første ledd skal lyde:

Den som

- a) utgir, selger eller på annen måte søker å utbre pornografi,
- b) innfører pornografi med sikte på utbredelse,
- c) overlater pornografi til personer under 18 år,
- d) produserer, innfører, besitter, overlater til en annen eller mot vederlag gjør seg kjent med barnepornografi,
- e) holder offentlig foredrag eller istandbringer offentlig forestilling eller utstilling med pornografisk innhold, eller
- f) forleder noen under 18 år til å la seg avbilde som ledd i kommersiell fremstilling av rørlige og urørlige bilder med seksuelt innhold, eller produserer slike fremstillinger hvor noen under 18 år er avbildet, straffes med bøter eller med fengsel inntil 3 år.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 224 skal lyde:

Den som ved vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd utnytter en person til

- a) *prostitusjon eller andre seksuelle formål,*
- b) *tvangsarbeid,*
- c) *krigstjeneste i fremmed land eller*
- d) *fjerning av vedkommendes organer, eller som forleder en person til å la seg bruke til slike formål, straffes for menneskehandel med fengsel inntil 5 år.*
På samme måte straffes den som
- a) *legger forholdene til rette for slik utnyttelse eller forledelse som nevnt i første ledd ved å anskaffe, transportere eller motta personen,*
- b) *på annen måte medvirker til utnyttelsen eller forledelsen, eller*
- c) *gir betaling eller annen fordel for å få samtykke til utnyttelsen fra en person som har myndighet over den fornærmede, eller som mottar slik betaling eller annen fordel.*

Den som begår en handling som nevnt i første eller annet ledd mot en person som er under 18 år, straffes uavhengig av om vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd er anvendt.

Grov menneskehandel straffes med fengsel inntil 10 år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det

særlig legges vekt på om den som ble utsatt for handlingen, var under 18 år, om det ble brukt grov vold eller tvang eller om handlingen ga betydelig utbytte.

Presidenten: Til fjerde ledd foreligger et avvikende forslag, nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 224 fjerde ledd skal lyde:

Grov menneskehandel straffes med fengsel inntil 10 år. Ved avgjørelse av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på om den som ble utsatt for handlingen var under 18 år, om det ble brukt grov vold eller tvang og om gjerningspersonen tidligere er straffet etter §§ 202, 224 eller 225.»

Det votes først over § 224 første, annet og tredje ledd, deretter alternativt mellom komiteens innstilling til fjerde ledd og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til § 224 første, annet og tredje ledd bifaltes enstemmig.
2. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til § 224 fjerde ledd og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes innstillingen med 63 mot 10 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.07.42)

Videre var innstillet:

§ 230 oppheves.

§ 234 annet ledd skal lyde:

Under særdeles skjærpene Omstændigheder kan Fengsel indtil 12 Aar anvendes.

§ 245 første ledd skal lyde:

Den som avbryter svangerskap eller medvirker hertil uten at de lovlige indikasjoner for et slikt inngrep er til stede, eller uten at vedtak om avbrudd er truffet av noen som har myndighet til det, straffes for fosterfordrivelse med fengsel inntil 3 år. Hvis handlingen er utført i vinnings hensikt eller under særdeles skjærpene omstendigheter for øvrig, er straffen fengsel inntil 6 år. Har gjerningsmannen handlet uten kvinnens samtykke, anvendes fengsel inntil 15 år, men inntil 21 år såfremt hun omkommer som følge av forbrytelsen.

§ 260 fjerde ledd skal lyde:

Fengsel inntil 5 år kan anvendes dersom bruken har hatt til følge betydelig skade på person eller formue.

§ 263 oppheves.

§ 266 tredje ledd fjerde punktum oppheves.

§ 279 oppheves.

§ 296 annet ledd skal lyde:

Når handlingen er begått sedvanemessig eller det ellers foreligger særdeles skjerpende omstendigheter, kan det idømmes fengsel inntil 5 år og i forbindelse med fengselsstraffen bøter.

§ 391 første ledd skal lyde:

Den som øver eller medvirker til skadeverk som nevnt i § 291, straffes med bøter eller med fengsel inntil 3 måneder såfremt den voldte skade er *liten*.

§ 391 a tredje ledd oppheves.

Gjeldende fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

§ 399 annet ledd skal lyde:

Hvor gjenstandens verdi er mere betydelig, kan fengsel inntil 6 måneder anvendes.

§ 402 tredje ledd oppheves.

Gjeldende fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

§ 431 annet ledd skal lyde:

Når det foreligger særdeles skjerpende omstendigheter, kan fengsel inntil 6 måneder anvendes. Det kan dog ikke ilegges strengere straff enn etter den lovbestemmelse som ville ha vært anvendelig om redaktøren hadde kjent innholdet.

§ 432 annet ledd skal lyde:

Når det foreligger særdeles skjerpende omstendigheter, kan fengsel inntil 6 måneder anvendes.

II

I lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrytere mv. (utleveringsloven) gjøres følgende endringer:

§ 25 nr. 1 og nr. 4 skal lyde:

1. Til bruk for straffesak i fremmed stat kan det på begjæring bestemmes at person som her i riket er fengslet eller etter dom berøvet friheten på grunn av straffbar handling, skal sendes til fremmed stat for å avhøres som vitne eller framstilles til konfrontasjon. *Overføring som nevnt i første punktum, kan også skje med vedkommendes samtykke for å bistå ved andre etterforskningskritt.*

[...]

4. Dersom vedkommende ikke samtykker i overføring etter nr. 1 første punktum, avgjør retten ved kjennelse om det er lovlig adgang til overføring. Er vedkommende under strafforfølgning her i riket, hører saken inn under den domstol som behandler straffesaken. Reglene i § 17 tredje ledd og § 18 første ledd gjelder tilsvarende. I samband med overenskomst som nevnt i annet ledd, kan det dog bestemmes at saken skal avgjøres av annen myndighet enn departementet. Før retten, eller i tilfelle departementet, treffer sin avgjørelse, skal det innhentes uttalelse fra fengsels- eller

anstaltmyndigheten såfremt vedkommende soner straff eller er anbrakt i anstalt.

III

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) gjøres følgende endringer:

§ 172 nytt annet punktum skal lyde:

Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på om det er egnet til å støte allmennhetens rettsfølelse eller skape utrygghet dersom den mistenkte er på frifot.

Gjeldende annet punktum blir nytt tredje punktum

§ 202 b første ledd første punktum skal lyde:

Når noen med skjellig grunn mistenkes for en handling eller forsøk på en handling som etter loven kan medføre straff av fengsel i 5 år eller mer, eller som rammes av straffeloven § 162 c, kan påtalemyndigheten beslutte at teknisk peileutstyr plasseres på kjøretøy, gods eller andre gjenstander for å klarlegge hvor den mistenkte eller gjenstandene befinner seg (teknisk sporing).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil her la votere over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti til § 216 a. Forslaget lyder:

«I straffeprosessloven skal § 216 a første ledd bokstav b lyde:

b) som rammes av straffeloven kapittel 8 eller 9, av § 162, § 224 eller § 317, jf. § 162 eller av lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi mv. § 5.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 63 mot 10 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.08.51)

Videre var innstillet:

§ 216 b første ledd første punktum skal lyde:

Retten kan ved kjennelse gi politiet tillatelse til å foreta annen kontroll av kommunikasjonsanlegg når noen med skjellig grunn mistenkes for en handling eller forsøk på en handling

a) som etter loven kan medføre straff av fengsel i 5 år eller mer, eller
b) som rammes av straffeloven kapittel 8 eller 9, eller av §§ 145 annet ledd, 162, 162 c, 204 første ledd bokstav d, 317, jf. §§ 162 eller 390 a.

§ 352 tredje ledd skal lyde:

Forhøyelse av maksimumsstraffen på grunn av gjentakelse, sammenstøt av forbrytelser eller anvendelsen av

straffeloven § 60 a eller § 232 kommer ikke i betraktning.

§ 434 første og annet ledd skal lyde:

Ved anke i straffesaken kan partene kreve ny behandling også av de borgerlige krav dersom vilkårene i §§ 427 til 433 er oppfylt og anken gjelder

- a) *bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet,*
- b) *avgjørelsen om straff eller rettsfølge som nevnt i § 2 første ledd nr. 1, og det ikke er til vesentlig ulempe å behandle kravet under ankeforhandlingen, eller*
- c) *andre ankegrunner, og ankedomstolen samtykker i samlet behandling.*

I sak for Høyesterett gjelder § 323 tilsvarende.

Ved gjenopptakelse av straffesak kan en part på samme vilkår som nevnt i første ledd kreve ny behandling av de borgerlige krav dersom fristen i tvistemålsloven § 408 ikke er utløpt.

IV

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 47 fjerde ledd skal lyde:

Med bøter eller med fengsel inntil seks år straffes den som i vinnings hensikt driver organisert ulovlig virksomhet med sikte på å hjelpe utlendinger til å reise inn i riket eller til annen stat.

V

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) gjøres følgende endring:

§ 20 a første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Dersom det er nødvendig av hensyn til etterforskningen, kan det også foretas observasjon og forfølgelse av andre personer når det er skjellig grunn til å tro at dette vil bidra til å identifisere eller oppspore den mistenkte.

Gjeldende annet punktum blir nytt tredje punktum.

VI

I lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell gjøres følgende endring:

§ 37 skal lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne loven eller bestemmelser gitt i medhold av den, straffes med bøter eller fengsel i inntil 3 måneder. Medvirkning straffes på samme måte. Når det gjelder overtredelse av § 18 eller bestemmelser gitt i medhold av § 18, kan straffen under særdeles skjerpene omstendigheter forhøyes til inntil 6 måneders fengsel.

VII

Endringen i politiloven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. For øvrig trer loven her i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Jan Arild Ellingsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i straffeloven mv.
(straffebud mot korrupsjon)

I

I straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

I § 12 første ledd nr. 4 bokstav a skal henvisningen til paragraf 276 endres til 276 til 276 c.

§§ 112-114 oppheves.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil her la votere over forslaget fra Fremskrittspartiet til § 127. Forslaget lyder:

«I straffeloven gjøres følgende endringer:

§ 127 skal lyde:

Den, som ved Vold søger at formaa en offentlig Tjenestemand til at foretage eller undlade en Tjenestehandling eller at hindre ham under en saadan, eller som medvirker hertil, straffes med Fængsel indtil 10 Aar, og minimum Fængsel i 6 Maaneder. Dersom han tidligere er straffet for en Forbrydelse af voldsom Art, eller han udfører Forbrydelsen i Forening med nogen anden kan vedkommende straffes med fængsel i indtil 15 Aar.

Har Tjenestemanden ved utilbørligt Forhold givet Anledning til Forbrydelsen, anvendes Bøder eller Fængsel indtil 2 Aar.

Som offentlige Tjenestemænd ansees her ogsaa ved Jernbanerne ansatte Betjente, militære Vagter samt enhver, som efter Opfordring eller pligtmæssig yder en offentlig Tjenestemand Bistand.

I Tilfælde af Gjensidighed kan Kongen bestemme, at ovenstaaende Straffe ogsaa finder Anvendelse paa Forbrydelser mod andet Lands offentlige Myn- dighed.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 61 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.10.00)

Videre var innstillet:

§ 128 første ledd skal lyde:

Den, som ved *Trusler* søker at formaa en offentlig Tjenestemand til uretmæssig at foretage eller unnlade en Tjenestehandling, eller som medvirker hertil, straffes med Bøder eller med Fængsel indtil 1 Aar.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«§ 128 første og annet ledd skal lyde:

Den, som ved *Trusler* søker at formaa en offentlig Tjenestemand til uretmæssig at foretage eller unnlade en Tjenestehandling, eller som medvirker hertil, straffes med Fængsel i indtil 10 Aar, og minimum Fængsel i 6 Maaneder.

Har Tjenestemanden ved utilbørligt Forhold givet Anledning til Forbrydelsen, anvendes Bøder eller Fængsel indtil 2 Aar.

Nåværende annet og tredje ledd blir tredje og fjerde ledd.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 60 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.10.34)

Videre var innstillet:

Overskriften i kapittel 26 skal lyde:

26. kapittel. Bedrageri, utroskap og korrupsjon.

§ 275 tredje ledd skal lyde:

Straff etter denne paragraf kommer ikke til anvendelse ved handling som går inn under § 255, jf. § 256 eller § 276 a, jf. § 276 b.

Ny § 276 a skal lyde:

For korrupsjon straffes den som

- a) *for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag, eller*
- b) *gir eller tilbyr noen en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag.*

Med stilling, verv eller oppdrag i første ledd menes også stilling, verv eller oppdrag i utlandet.

Straffen for korrupsjon er bøter eller fengsel inntil 3 år. Medvirkning straffes på samme måte.

Ny § 276 b skal lyde:

Grov korrupsjon straffes med fengsel inntil 10 år. Medvirkning straffes på samme måte.

Ved avgjørelsen av om korrupsjonen er grov skal det blant annet legges vekt på om handlingen er forøvd av eller overfor en offentlig tjenestemann eller noen annen ved brudd på den særlige tillit som følger med hans stilling, verv eller oppdrag, om den har gitt betydelig økonomisk fordel, om det forelå risiko for betydelig skade av økonomisk eller annen art, eller om det er registrert uriktige regnskapsopplysninger, utarbeidet uriktig regnskapsdokumentasjon eller uriktig årsregnskap.

Ny § 276 c skal lyde:

For påvirkningshandel straffes den som

- a) *for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel for å påvirke utføringen av stilling, verv eller oppdrag, eller*
- b) *gir eller tilbyr noen en utilbørlig fordel for å påvirke utføringen av stilling, verv eller oppdrag.*

Med stilling, verv eller oppdrag i første ledd menes også stilling, verv eller oppdrag i utlandet.

Straffen for påvirkningshandel er bøter eller fengsel inntil 3 år. Medvirkning straffes på samme måte.

§ 287 oppheves.

§ 373 nr. 1 oppheves. Nåværende nr. 2 og 3 blir henholdsvis nr. 1 og 2.

§ 405 b oppheves.

II

I militær straffelov 22. mai 1902 nr. 13 gjøres denne endringen:

§ 63 skal lyde:

Krigsmand, som forbryder sig paa saadan Maade som i den almindelige Straffelovs § 276 a, jf. § 276 b omhandlet, straffes saaledes som der bestemt, dog saa, at Arrest træder istedenfor Bøder.

III

I markedsføringsloven 16. juni 1972 nr. 47 oppheves § 6.

IV

I lov 15. juni 2001 nr. 65 om gjennomføring i norsk rett av Den internasjonale straffedomstols vedtekter 17. juli 1998 (Roma-vedtektene) oppheves § 12 tredje ledd.

Nåværende fjerde ledd blir nytt tredje ledd.

V

Loven trer i kraft straks.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

L o v

om endringer i forvaltningslova
(klagerett når klageinstansen avviser)

I

I lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) gjøres følgende endringer:

§ 28 første ledd andre punktum vert oppheva.

§ 28 tredje ledd skal lyde:

Med mindre Kongen *bestemmer annerledes*, kan klageinstansens vedtak i klagesak ikke påklages. *Klageinstansens vedtak om å avvise klagen kan likevel påklages, unntatt:*

- a) *når også underinstansen traff vedtak om å avvise klagen,*
- b) *når underinstansen har prøvd avvisningsspørsmålet og kommet til at vilkårene for realitetsbehandling er til stede,*
- c) *når Kongen vil være klageinstans,*
- d) *når klagen er avvist av en uavhengig klagenemnd.*

Er det klagerett over et vedtak om å avvise en klage som er truffet av et kommunalt eller fylkeskommunalt organ som klageinstans, går klagen til fylkesmannen.

Noverande tredje ledd vert nytt fjerde ledd.

II

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset, og gjeld frå same tid for alle avvisingsvedtak som ein klageinstans treffer, sjølv som saka kom inn før lova tok til å gjelde.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

L o v

om endringer i lov 7. juni 1935 nr. 2
om tinglysing m.m.

I

I følgende bestemmelser skal henvisningene til begrepet «dommer» eller «tinglygingsdommer» endres til «registerfører»:

1. Lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. § 30 tredje ledd.
3. Lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing § 3 første ledd og annet ledd annet punktum, § 4 første ledd, § 7 annet ledd første punktum, fjerde ledd tredje punktum og femte ledd, § 9 annet ledd, §10 tredje ledd, § 10 a annet ledd, annet, tredje og fjerde punktum, § 10 b annet ledd første punktum, § 11 første ledd, § 16 første punktum, § 18 første ledd første og annet punktum og annet ledd første og annet punktum, § 31 første ledd, § 32 annet ledd første punktum, § 32 a første ledd første punktum, § 38 a annet og tredje punktum, § 38 b annet ledd.
3. Lov 30. juni 1972 nr. 70 om bergverk § 63 annet ledd.
4. Lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift § 7 tredje og fjerde ledd.

II

I lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Tinglysing av dokumenter som gjelder fast eiendom, hører under *en eller flere registerførere under Statens kartverk. Registerføreren må ha juridisk embetseksamen eller tilsvarende.*

§ 1 tredje ledd skal lyde:

Registerføreren kan delegere sin myndighet til andre tjenestemenn etter nærmere bestemmelser gitt av departementet.

§ 2 skal lyde:

Om habilitet gjelder reglene i *forvaltningsloven* § 6 første til tredje ledd, *likevel* slik at i tilfelle som nevnt i første ledd behøver *registerføreren* eller andre *tjeneste-*

menn ikke vike sete dersom saken ikke byr på tvil og ingen offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.

Uansett om ugildhetsgrunn som nevnt i *forvaltningsloven* § 6 første til tredje ledd foreligger, kan *registerføreren* eller vedkommende tjenestemann foreta det som er nødvendig for at ikke noen skal lide rettstap.

Registerføreren avgjør selv om han eller en *tjenestemann* er ugild. Finner *registerføreren* grunn til det, kan han forelegge spørsmålet for *lagmannsretten* til avgjørelse. Antar en tjenestemann at det for ham foreligger en ugildhetsgrunn, skal han underrette *registerføreren*.

III

I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven) gjøres følgende endringer:

§ 14 nr. 1 skal lyde:

1. Reguleringskonsesjon skal *tinglyses*. *Departementet* kan nærmere bestemme hvor *tinglysing* skal skje. *Departementet* kan bestemme, at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse paa de eiendomme eller bruk i vasdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelse.

IV

I lov 1. juli 1927 nr. 1 om registrering av elektriske kraftledninger gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Tinglysingsmyndigheten skal føre et register (kraftledningsregistret) for høispente sterkstrømsledninger som er anlagt for statens regning eller med hjemmel av en konsesjon. *Departementet* kan nærmere bestemme hvor slik registrering skal skje.

§ 1 annet ledd oppheves.

§ 4 annet ledd nr. 3 annet og tredje punktum oppheves.

V

I lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift gjøres følgende endringer:

§ 6 første ledd skal lyde:

Avgiftsplikten inntreer ved tinglysingen av *dokumentet*.

§ 6 annet ledd oppheves.

VI

I lov 29. april 1977 nr. 34 om kommunal forkjøpsrett til leiegårder gjøres følgende endring:

§ 10 annet ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter om plikt for *registerfører for tinglysing i fast eiendom* til å gi kommunen melding om tinglyst eiendomsovergang.

VII

I lov 23. juni 1978 nr. 70 om kartlegging, deling og registrering av grunneiendom (*Delingsloven*) gjøres følgende endringer:

§ 4-1 første ledd skal lyde:

Kommunen tildeler offisiell registerbetegnelse. Registerbetegnelse kan tildeles i forbindelse med utført kart- eller delingsforretning eller når *registerfører for tinglysing i fast eiendom* begjærer det.

§ 4-1 fjerde ledd skal lyde:

For hver kommune skal Statens kartverk føre et register over alle grunneiendommer, all festegrunn og annet som er registrert som egne enheter i *grunnbøkene*.

§ 5-3 tredje ledd skal lyde:

Adresse bør ikke brukes som bruksnavn. Kommunen kan slette slike bruksnavn når adressen endres. Melding om sletting sendes *tinglysningsmyndigheten* og hjemmelshaveren.

VIII

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap gjøres følgende endring:

§ 55 annet ledd skal lyde:

En ektepakt som overdrar fast eiendom fra den ene ektefellen til den andre, må dessuten tinglyses *hos registerføreren for tinglysing i fast eiendom* etter de alminnelige regler. Tilsvarende gjelder for andre eiendeler hvor overdragelse trenger tinglysing eller registrering for å få rettsvern.

IX

I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (*luftfartsloven*) gjøres følgende endring:

§ 3-37 annet ledd skal lyde:

Er heftelsen tinglyst, kan *registreringsmyndigheten* slette den når dokumentet er registrert eller fristen etter første ledd er utløpt.

X

I lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner gjøres følgende endring:

§ 4-5 tredje ledd skal lyde:

(3) Vedtak om offentlig administrasjon skal kunngjøres snarest mulig. Vedtaket skal meldes til Foretaksregisteret, registreres i et verdipapirregister og tinglyses *hos registerfører for tinglysing i fast eiendom*. Vedtaket skal også kunngjøres i Norsk Lysingsblad med oppfordring til fordringshaverne om å melde sine krav til administrasjonsstyret innen en angitt frist.

XI

I lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner (eierseksjonsloven) gjøres følgende endring:

§ 8 fjerde ledd skal lyde:

Kommunen kan i særlige tilfelle gi samtykke til at seksjoneringen omfatter mer enn ett bruksnummer. Samtykke skal ikke gis uten at *registerfører for tinglysning i fast eiendom* har gitt skriftlig samtykke.

XII

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til ulik tid.

XIII

Inntil del II for så vidt gjelder endringen i lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysning § 1 første ledd trer i kraft, endres bestemmelsen slik:

Tinglysning av dokumenter som gjelder fast eiendom, hører under *en eller flere registerførere under Statens kartverk i den utstrekning det er bestemt av departementet, og ellers under tingretten. Registerføreren må ha juridisk embetseksamen eller tilsvarende*. Er tingrettens forretninger delt mellom flere embetsmenn, kan *departementet bestemme hvem som skal være registerfører*.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 41 mot 32 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 22.11.57)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil stemme imot

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 38 mot 32 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 22.12.27)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v
om retting av feil m.m. i lovverket

I

1. I lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven) blir disse endringane gjort:

I § 12 nr. 3 bokstav a blir §§ 147 a, 147 b føyd til i opplistinga.

§ 39 g tredje ledd andre punktum skal lyde:

Den løslatte kan begjære at *tingretten* treffer kjennelse om at vilkår som nevnt i første ledd tredje punktum skal oppheves eller endres, jf. straffeloven § 54 nr. 1.

§ 53 nr. 3 bokstav h skal lyde:

h) at den *domfelte* møter til megling i konfliktrådet og oppfyller eventuelle avtaler som inngås i meglingsmøte, forutsatt at både fornærmede og *domfelte* har samtykket til megling i konfliktrådet.

§ 147 a første ledd andre punktum skal lyde:

Straffen kan ikke settes under minstestrafen som er bestemt i straffebudene som er nevnt i første punktum.

§ 147 a noverande tredje og fjerde ledd blir andre og tredje ledd.

2. I lov 22. mai 1902 nr. 13 Militær Straffelov blir disse endringane gjort:

§ 12 nr. 2 bokstav f skal lyde:

f) Kunngjøring av dommen, hvorved den alminnelige straffelovs § 173 og lov 13. juni 1969 nr. 26 om *ska-deserstatning § 3-6* jfr. nærværende lov §§ 40, 41, 59 og 60, får tilsvarende anvendelse;

§ 104 skal lyde:

Den, som forøver en etter den alminnelige straffelovs kapitler 24 eller 25 eller §§ 275, 291, 292, 317, 391 *tredje ledd* og 393 straffbar handling med hensyn til noen krigsvesenets øyemed tjenende gjenstand, straffes med de i nevnte lov bestemte straffer, dog så at arrest trer istedenfor bøter, og at straffen innen de for vedkommende straffart fastsatte grenser kan forhøyes med inntil en halvdel.

3. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene blir disse endringane gjort:

§ 106 nr. 4 skal lyde:

4. når han er verge eller *hjelpeverge* for noen, som står i slikt forhold til saken som nevnt under nr. 1, eller har vært verge eller *hjelpeverge* for en part, etter at saken begynte;

§ 130 første ledd andre til fjerde punktum skal lyde:

Forbudet gjelder til retten beslutter at det skal oppheves. Forbud etter bokstav a gjelder ikke en domsslutning så langt den kan gjengis uten å røpe noens identitet. Enhver kan påkjøre et forbud eller en nektelse av å oppheve et forbud etter leddet her.

§ 130 noverande tredje og fjerde ledd blir andre og tredje ledd.

§ 181 andre ledd andre punktum skal lyde:

Videre skal skriftet helt eller i utdrag rykkes inn i *Norsk lysingsblad* og i et eller flere blad på hans siste kjente bosted eller oppholdssted her eller i utlandet.

4. I lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål skal § 375 første ledd lyde:

Ved forberedelse av ankeforhandling i lagmannsretten skal rettens formann eller den forberedende dommer, så snart vedkommende mener at forberedelsen er ferdig, meddele partene at *ankeforhandling* vil bli berammet eller frist satt for levering av det første innlegg i skriftlige saker, dersom partene ikke innen en fastsatt frist har mer å anføre.

5. I lov 17. mars 1916 om straffebestemmelser for utenlandske militærpersoner som er internert her i riket under krig mellom fremmede magter skal § 3 andre ledd lyde:

De kan straffes disiplinært med refselse i samsvar med reglene i *lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet*.

6. Lov 9. mars 1917 om ophævelse av magistratsembederne m.v. skal opphevast.

7. I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. skal § 4 første ledd andre og tredje punktum lyde:

Det samme gjelder aksjeselskaper, *allmennaksjeselskaper*, andelslag og andre sammenslutninger hvor minst 2/3 av kapitalen og stemmene eies av foretak organisert etter lov om statsforetak, en eller flere kommuner eller fylkeskommuner, såfremt utbyggingen av vedkommende vannfall hovedsakelig skal utnyttes til alminnelig kraftforsyning. Staten har forkjøpsrett til aksjer eller parter etter denne bestemmelse dersom 2/3 av kapitalen og stemmene i aksjeselskaper, *allmennaksjeselskaper*, andelslag og andre sammenslutninger ikke lenger eies av en eller flere kommuner eller fylkeskommuner.

8. I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer blir disse endringane gjort:

§ 4 nr. 1 første ledd skal lyde:

Den, som vil utføre et reguleringsforetagende, kan forlange erklæring fra vedkommende *departement* om, hvorvidt han må ha konsesjon etter denne lov, når han forelegger for departementet en plan for de påtenkte arbeider og de opplysninger, som trengs etter § 5.

§ 5 innledningen skal lyde:

Søknad om konsesjon til å utføre et reguleringsforetagende i henhold til denne lov skal sendes til vedkommende *departement* og i alminnelighet være ledsaget av:

§ 6 nr. 1 fjerde og femte ledd skal lyde:

Utgifter til nødvendig juridisk og annen sakkyndig hjelp som er påløpt etter at melding er lagt ut til offentlig ettersyn som bestemt i lov 14. juni 1985 nr. 77 § 33-3 *annet ledd* erstattes grunneiere, rettighetshavere, kommuner og andre interesserte av søkeren i den utstrekning det finnes rimelig. Avgjørelsen treffes av departementet. De-

partementet kan i spesielle tilfelle gi forhåndstilsagn om dekning av utgifter inntil et bestemt beløp.

Nødvendige utgifter til kommunal planlegger kan kreves erstattet av søkeren fra det tidspunkt meldingen er sendt til kommunen, jfr. lov av 14. juni 1985 nr. 77 § 33-3 *annet ledd*. Avgjørelsen treffes av departementet.

§ 10 nr. 2 første ledd skal lyde:

Når en regulering hovedsakelig skal utnyttes til alminnelig kraftforsyning og hensynet til andre almene interesser ikke taler mot det, kan reguleringskonsesjon gis på ubegrenset tid for vassdrag hvor vannkraften skal utnyttes av foretak organisert etter lov om statsforetak, en norsk kommune eller flere norske kommuner eller fylkeskommuner i fellesskap eller av aksjeselskaper, *allmennaksjeselskaper*, andelslag eller andre sammenslutninger hvor minst 2/3 av kapitalen og stemmene eies av foretak organisert etter lov om statsforetak, en eller flere kommuner eller fylkeskommuner.

§ 11 nr. 4 første punktum skal lyde:

Nærmere bestemmelser om avgiftens erleggelse og om kontroll med vannforbruket blir, for såvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle å avgi av vedkommende *departement*.

§ 12 nr. 21 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Mot en innløsningssum beregnet på tilsvarende måte som etter bestemmelsene i § 10 nr. 5, kan i så fall staten kreve avstått reguleringsanlegget med tiliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen.

§ 15 nr. 3 skal lyde:

3. Avgifter som pålegges for benyttelse av innvunnet driftsvann etter nr. 1 og 2, forrentes fra forfall med rente som fastsatt i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd og er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 16 nr. 5 niande ledd første punktum skal lyde:

Når konsesjon er gitt på begrenset tid og med bestemmelse om hjemfall til staten, skal konsesjonæren stille slik sikkerhet som departementet godkjenner, for at det ved konsesjonstidens utløp, eller ved frafallelse av konsesjon etter § 10 nr. 3 første ledd eller ved innløsning etter § 12 nr. 21 tredje ledd stilles til statens disposisjon et beløp som tilsvarende det 15-dobbelte av de da gjeldende erstatninger.

9. I lov 31. mai 1918 nr. 4 om avslutning av avtaler, om fuldmagt og om ugyldige viljeserklæringer blir § 14 siste ledd oppheva.

10. I lov 14. august 1918 nr. 3 om frivillige auksjoner skal § 2 lyde:

Med de begrensninger som følger av *brukthandellova*, kan enhver selv eller ved andre holde offentlig auksjon over gods som tilhører ham, og som han har rett til å selge.

11. I lov 13. juni 1924 nr. 4 om adgang for staten til utferdigelse av premieobligasjonslån skal § 1 lyde:

Lov 24. februar 1995 nr. 11 om lotterier skal ikke være til hinder for, at lån, som opptas for statskassens regning, emitteres som premieobligasjonslån ved utstedelse og utbydelse til salg av ihendehaverobligasjoner med premier.

12. I lov 25. juni 1926 nr. 2 om forandring i lovgivningen om Høiesterrett skal § 4 andre ledd lyde:

Er det etter beskaffenheten av en sak grunn *til* å tro at et sådant tilfelle vil inntreffe som nevnt i §§ 1, 2 eller 3, skal Høyesteretts kjæremålsutvalg gjøre oppmerksom på det, når det henviser saken.

13. I lov 22. april 1927 nr. 3 om vergemål for umyndige skal § 3 første ledd andre punktum lyde:

Er en av dem forsvunnet eller *umyndig*, eller er det oppnevnt hjelpeverge for ham eller henne etter § 90 a, er den annen verge alene.

14. I lov 5. mai 1927 nr. 1 om arbeidstvister blir disse endringane gjort:

§ 25 nr. 2 første ledd første punktum skal lyde:

Skrivefeil, regnefeil, utelatelser og andre åpenbare feil kan formannen rette av eget tiltak.

§ 28 nr. 2 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Er vedkommende tilknyttet Landsorganisasjonen i Norge, *Næringslivets Hovedorganisasjon* eller andre organisasjoner som i § 11 nevnt, sendes meldingene gjennom disse organisasjoners styre til riksmeglingsmannen.

§ 34 andre punktum skal lyde:

Men praktiserende *advokater* må ikke brukes som fullmektig uten samtykke av meglingsmannen.

§ 46 nr. 3 første punktum skal lyde:

Under reiser har medlemmer av Arbeidsretten og meglingsmennene krav på skyss og kostpenger *etter bestemmelser fastsatt av departementet*.

15. I lov 1. juli 1927 nr. 1 om registrering av elektriske kraftledninger blir disse endringane gjort:

§ 5 andre ledd første punktum skal lyde:

Enn videre skal registerføreren besørge innrykket i *Norsk lysingsblad*, samt i et eller flere blad som er alminnelig lest i distriktet, en meddelelse om at ledningen er registrert.

§ 10 skal lyde:

Er der før ledningen ble registrert, rettsgyldig pådratt ledningen heftelser, som etter denne lov krever registrering, beholder de sin fortrinsrett såfremt de blir registrert innen 2 år etter at den i § 5 omhandlede meddelelse har vært innrykket i *Norsk lysingsblad*.

16. I lov 1. juli 1927 nr. 3 om veddemål ved totalisator blir § 5 ny § 4.

17. I lov 12. juni 1931 nr. 1 i henhold til konvensjonen mellom Norge og Sverige om visse spørsmål vedrørende vassdragsretten av 11 mai 1929 skal § 27 fjerde punktum lyde:

Departementet skal bekjentgjøre fullmektigens navn og adresse i *Norsk lysingsblad*.

18. I lov 19. juni 1931 nr. 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet skal § 4 tredje ledd lyde:

Staten skal etter 30 juni 1932 ha rett til når som helst å innløse aksjene etter minst 3 måneders varsel, bekjentgjort 2 ganger i *Norsk lysingsblad*, mot at aksjonærene får tilbakebetalt aksjeinnskuddet med det bestemte utbytte til den fastsatte innløsningsdag.

19. I lov 5. februar 1932 nr. 1 om straff for handlinger som påtales ved riksrett skal § 4 lyde:

Bestemmelsene i denne lovs 2net og 3dje kapittel kommer også til anvendelse på den handling som er forøvet av uaktsomhet, såfremt det ikke uttrykkelig er bestemt at bare den forsettlig handling er straffbar.

20. I lov 5. februar 1932 nr. 2 om rettergangsmåten i riksstvister skal § 19 første punktum lyde:

Er det i én sak flere *anklagede*, utøver de utskytningsretten i fellesskap.

21. I lov 27. mai 1932 nr. 2 om vekslers skal § 43 andre ledd nr. 3 lyde:

3. hvis *trassenten* i tilfelle hvor han har forbudt vekslens forevisning til aksept, er kommet under konkurs eller har åpnet gjeldsforhandling etter loven.

22. I lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter skal § 7 lyde:

De myndigheter som er tillagt funksjoner etter lov om pristiltak, plikter på forlangende og uten hinder av den taushetsplikt som ellers påhviler dem, å gi *fylkesskattekontorene* og *Skattedirektoratet* opplysninger om tilskudd som de har latt utbetale av offentlige midler eller av særskilte prisreguleringsfond.

23. I lov 16. juli 1936 nr. 2 om pliktmessig avhold for personer i visse stillinger fra nytelse av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel skal § 7 tredje ledd lyde:

Bestemmelsene i vegtrafikkloven § 31 om straff for den som har kjørt motorvogn påvirket av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel, får tilsvarende anvendelse på de i § 1 litra b og e nevnte personer.

24. I lov 9. juni 1939 nr. 17 om husbruksskog blir § 19 andre ledd oppheva.

25. I lov 7. mars 1940 nr. 1 om adgang til visse områder skal § 2 tredje ledd lyde:

Utlending som handler mot disse bestemmelser, kan utvises av riket i overensstemmelse med *utlendingsloven kapittel 5*.

26. I lov 13. desember 1946 nr. 14 om straff for utlendske krigsbrottsmenn skal § 2 lyde:

Eigedomsinnndraging, ulovleg rekvisisjon eller kontribusjon, ulovleg pengestraffing og all onnor ulovleg økonomisk vinning, gjennomført med makt eller med trugsmål om makt, skal reknast for brot på *straffeloven* § 267, jfr. § 268.

27. I lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner skal § 1 andre ledd første punktum lyde:

Som militærperson anses enhver som deltar i krigen (krigsdeltaker) etter bestemmelsene i *lov 17. juli 1953 nr. 29 om verneplikt* eller som frivillig.

28. I lov 27. juni 1947 nr. 9 om tiltak til å fremme sysselsetting skal § 14 lyde:

Arbeidsgiver som vurderer å treffe vedtak om omlegging eller innskrenking av virksomheten som vil føre til at han i løpet av 30 dager må si opp minst 10 arbeidstakere, skal straks gi melding til Aetat. Det samme gjelder dersom arbeidstakerne vil bli permittert uten lønn, eller i mer enn 4 uker vil få sin ukentlige arbeidstid innskrenket til under 30 timer. Meldinga skal gis seinest to måneder før omlegginga eller innskrenkinga blir satt i verk med mindre den ikke kunne forutsees så tidlig. Meldinga gis til Aetat i det distrikt der virksomheten ligger, på skjema fastsatt av Aetat Arbeidsdirektoratet. Meldinga etter første punktum skal inneholde de samme opplysningene som arbeidsgiver plikter å gi arbeidstakernes tillitsvalgte etter arbeidsmiljøloven § 56 A nr. 3.

Føresegnene i denne paragraf gjelder ikke virksomheter i jordbruk, skogbruk, fangst og fiskeri og opplegg av skip i utlandet. Heller ikke gjelder føresegnene for oppsising i hensikt å sette i verk lockout, jfr. lov om arbeidstvister av 5 mai 1927 § 1, punkt 6, eller når driftsstansen eller driftsinnskrenkinga skyldes forhold som gir arbeidsgiveren rett til å si opp arbeidstakere med nedsatt oppsingsfrist etter § 59 i *lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø mv.* Aetat Arbeidsdirektoratet kan fastsette andre innskrenkinger i meldeplikten.

Melding etter denne paragraf fritar ikke arbeidsgiveren for å gi arbeidstakeren varsel som fastsatt i lov, arbeidsavtale eller arbeidsreglement.

29. I lov 13. desember 1948 nr. 5 om Riksteatret skal § 1 andre ledd bokstav b lyde:

b) å stø godtekne spelferder som går ut frå andre faste teater enn dei som er nemnde under *bokstav a* eller som med eller utan tilskunning frå Riksteatret kjem i stand etter opptak frå einskildpersonar, institusjonar eller grupper av skodespelarar, og som desse sjølve har det økonomiske ansvaret for,

30. I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse skal § 32 andre ledd lyde:

Hvis et medlem er forsvunnet, og det av denne grunn er *avsagt* dom eller kjennelse for at vedkommende formodes å være død, anses den annen ektefelle som gjenle-

vende ektefelle. Inntil dom *eller kjennelse* foreligger, kan Pensjonskassens styre gi ektefellen hel eller delvis pensjon i disse tilfellene.

31. I lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett skal § 16 andre ledd lyde:

Melding etter § 3 (jfr. § 12), § 4, § 9 a, § 10 bokstav B og C og § 14 kan verja ikkje gjeva inn.

32. I lov 21. november 1952 nr. 2 om betaling og innkreving av skatt skal § 2 bokstav a lyde:

a) Innenlandske aksjeselskaper, *allmennaksjeselskaper* og dermed likestilte selskaper (skatteloven § 10-1 første ledd), samt *slike selskaper hjemmehørende* i utlandet.

33. I lov 21. november 1952 nr. 3 om tjenesteplikt i politiet skal § 6 lyde:

Lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet med tilhørende disiplinærreglement får anvendelse med de avvikelser som etter Kongens bestemmelse anses påkrevd av hensyn til tjenesten i politiet.

34. I lov 29. mai 1953 nr. 3 om hittegods blir disse endringane gjort:

Før § 1 skal «I» fjernast.

§ 7 skal lyde:

Vert ikkje hittegodsset gjeve attende til eigaren innan 3 månader etter at politiet tok vare på det eller samtykte i at finnaren tok vare på det, skal det seljast gjennom namsmyndighetene etter reglane om tvangssal så langt dei høver. *Reglane i tvangssalbyrdelsesloven* § 8-16 fyrste ledd gjeld ikkje i dette høvet. *Gods som truleg ikkje kan vendast i pengar, skal gjevast til finnaren eller andre om vedkommande ynskjer det, eller det skal handsamast som avfall etter reglane i forurensningsloven.*

Melder eigaren seg og provar retten sin før salet, skal salsinnkoma gjevast til han etter at finnarløn og annan kostnad er frådregne. I andre høve skal finnaren ha ein tredjepart av salsinnkoma, når kostnaden er dregen frå, og to tredjepartar skal gå til statskassa. Det som finnaren eller eigaren skal ha, fell til statskassa når han ikkje melder seg og krev pengane innan 3 månader etter han er varsla.

Har nokon krav på vederlag for di han har ført eller teke vare på gods som er nemnt i § 3, eller har han andre krav som han kunne gjort gjeldande med å halda godset tilbake, skal han ha vederlag av salsinnkoma før noko går til eigaren eller til statskassa.

§ 8 skal lyde:

Hittegods som ikkje toler å liggja eller ikkje kan liggja lenge utan monaleg kostnad eller verdminsk, skal politiet få selt underhand *eller* gjennom namsmyndighetene etter reglane om tvangssal så langt dei høver, *så snart det er tenleg å gjera det, endå om tremånadsfristen ikkje er ute.* *Reglane i tvangssalbyrdelsesloven* § 8-16 fyrste le-

den gjelder ikkje i dette høvet. *Melder eigaren seg og provar retten sin før fristen er ute, skal han få salsinnkoma etter at finnarlønn og annan kostnad er dregen frå. Elles gjeld reglane i § 7 andre ledd andre og tredje punktum og tredje ledd.*

Avsnitt III blir ny § 13.

35. I lov 3. juli 1953 nr. 2 om sjøtrygdslag skal § 2 andre ledd lyde:

Kongen kan fastsetja at eit ymsesidig sjøtrygdslag skal gå inn *under lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet*, når det trengst etter den verksemd laget driv. Eit slikt lag står då ikkje lenger under denne lova her.

36. I lov 17. juli 1953 nr. 2 om erstatning for krigsskade på eiendom og interesse blir desse endringane gjort: § 25 første ledd andre punktum skal lyde:

Om og på hvilke betingelser den tvungne trygd skal gjelde bygninger som er brannforsikret i utenlandsk forsikringsinnretning som ikke har rett til å drive forsikringsvirksomhet her i riket etter *lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet*, bestemmes i vedtektene.

§ 30 første ledd andre punktum skal lyde:

Om og på hvilke betingelser den tvungne trygd skal gjelde løsøre som er brannforsikret i utenlandsk forsikringsinnretning som ikke har rett til å drive forsikringsvirksomhet her i riket *etter lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet*, bestemmes i vedtektene.

37. I lov 17. juli 1953 nr. 9 om sivilforsvaret blir desse endringane gjort:

§ 23 tredje ledd skal lyde:

Personer mellom 16 og 18 år og over 65 år kan etter eget ønske antas til tjeneste. I så fall kommer §§ 25, 27 og 29 til anvendelse, dog slik at legeundersøkelse alltid skal foretas.

§ 41 a første ledd skal lyde:

Departementet kan bestemme at eier og bruker av elektrisitetsverk og damanlegg av enhver art skal treffe særlige reserve- og sikringstiltak, for så vidt anleggene ikke går inn *under lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. kapittel 6*. Det samme gjelder gassverker.

§ 63 tredje ledd skal lyde:

Sak om refselse behandles *etter lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet* og de utfyllende forskrifter som fastsettes av Kongen. Kongen bestemmer hvem som skal ha myndighet til å ilegge refselse.

38. I lov 26. november 1954 nr. 3 om stønad ved krigsskade på person blir desse endringane gjort:

§ 12 nr. 1 skal lyde:

1. Den som har hustru eller barn under 18 år å forsørge, har rett til forsørgingstillegg for dem, hvis han har tapt minst 25 pst. av ervervsevnen. Som barn anses eget barn som er født i ekteskap eller som er født utenfor ekteskap når barnet er avlet før skaden eller sykdommen inntraff og farskapet er fastslått etter *lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre*, samt adoptivbarn og pleiebarn som uten vederlag er overtatt til oppfostring før det nevnte tidspunkt. For adoptivbarn og pleiebarn ytes ikke barnetillegg til de virkelige foreldre.

§ 31 første ledd skal lyde:

Rikstrygdeverket kan helt eller delvis inndra stønad for den som soner *frihetsstraff eller* lignende i mer enn 30 dager.

I kapittel 8 skal ny § 39 a lyde:

Folketrygdloven kapitlene 5, 8, 12 og 13 får ikke anvendelse på sykdom eller skade som kommer inn under denne lov.

§ 41 nr. 2 blir oppheva.

39. I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel m.v. blir desse endringane gjort:

§ 7 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Taushetsplikten er heller ikke til hinder for at Kredittilsynet gir opplysninger til børs med tillatelse etter *lov 17. november 2000 nr. 80 om børsvirksomhet m.m. § 2-1, verdipapirregister med tillatelse etter lov 5. juli 2002 nr. 64 om registrering av finansielle instrumenter § 3-1 eller oppgjørssentral med tillatelse etter lov 19. juni 1997 nr. 79 om verdipapirhandel § 6-1*, om forhold som er nødvendig for utførelsen av disse institusjonenes lovbestemte oppgaver.

§ 9 femte ledd skal lyde:

De bekjentgjørelser som Kredittilsynet innsender til Norsk Lysingsblad i medhold av *lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet*, betales av vedkommende forsikringsselskap.

40. I lov 14. desember 1956 nr. 7 om forsynings- og beredskapstiltak skal § 31 lyde:

Reglene i §§ 13, 14 og 17 *gjelder* tilsvarende så langt de passer.

41. I lov 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet blir desse endringane gjort:

§ 3 andre ledd skal lyde:

Eier eller bruker kan – uansett *inngjerding* – forby ferdsel over hage, plantefelt, høstsådd åker og gjenlegg (attlegg) også når marken er frosset eller snølagt, såfremt ferdselen er egnet til å volde nevneverdig skade.

§ 6 andre ledd skal lyde:

Om ferdsel på innsjøer og elver (åpent eller islagt vassdrag) gjelder reglene i *lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann* og *lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag*.

42. I lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd skal § 1 nr. 2 første ledd første punktum lyde:

Kongen kan bestemme at personer som er innsatt i *kriminalomsorgens* anstalter skal omfattes av trygden med rett til stønad etter nærmere fastsatte regler.

43. I lov 28. mai 1959 nr. 12 om kvalitetskontroll med fisk og fiskevarer o.a. skal § 10 lyde:

Denne loven skal ikke vere til hinder for at det vert gjeve føresegner om fisk og fiskevarer med heimel i *lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer* eller *lov 19. mai 1933 nr. 3 om tilsyn med næringsmidler m.v.* Føresegner med heimel i desse lovane gjeld likevel berre så langt dei ikkje er i strid med føresegner etter denne loven.

44. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom blir desse endringane gjort:

§ 17 andre ledd skal lyde:

Føresegnene i fyrste leden gjeld på tilsvarande måte når skjønet i samhøve med § 5 tredje leden tek avgjerd om kva inngrepet skal gå ut på, eller kva omfang det skal ha.

§ 30 skal lyde:

Så framt føresegnene i lova her ikkje med reine ord er avgrensa til å gjelda inngrep i samhøve med § 2, gjeld dei òg, sålangt dei høver og ikkje strider mot serføresegner om tilhøvet, når nokon vil gjera eller det vert gjort oreigningsinngrep med heimel i ei eller fleire av desse lovene:

1. Lov 14 juni 1912 nr. 1 om anlæg av taugbaner og løipestrenger
2. Lov 14 desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer
3. Lov 9 juli 1923 nr. 1 om anbringelse av signaler og merker for målearbeider
4. Lov 17 juli 1925 nr. 11 om Svalbard
5. Lov 14 juli 1950 nr. 2 om forskjellige tiltak til gjennomføring av oppmerking og overvåking av riksgrensen
6. Lov 15 desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerd under krig, krigsfare og liknende forhold
7. Lov 29 juni 1951 nr. 19 om militære rekvisisjoner
8. Lov 21 mars 1952 nr. 1 om avståing av grunn m.v. til drift av ikke mutbare mineralske forekomster
9. Lov 17 juli 1953 nr. 9 om sivilforsvaret
10. Lov 2 desember 1955 nr. 2 om helsemessig beredskap
11. Lov 14 desember 1956 nr. 7 om forsynings- og beredskapstiltak
12. Lov 28 juni 1957 nr. 16 om friluftslivet
13. Lov 16 juni 1961 nr. 12 om ymse beitespørsmål
14. Lov 8 juni 1962 nr. 4 om tiltak mot dyresjukdommer (husdyrloven)

15. Veglov 21 juni 1963 nr. 23

16. Lov 9 juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9 februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite

17. Lov 30 juni 1972 nr. 70 om bergverk

18. Lov 6 juni 1975 nr. 31 om utnytting av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane (fjellova)

19. Lov 9 juni 1978 nr. 49 om reindrift

20. Lov 9 juni 1978 nr. 50 om kulturminner

21. Lov 21 desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a.

22. Lov 29 mai 1981 nr. 38 om viltet

23. Lov 21 desember 1984 nr. 101 om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal

24. Plan- og bygningsloven av 14 juni 1985 nr. 77.

25. Lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi (energilovent)

26. Lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart

27. Lov 25 mars 1994 nr. 7 om sikring mot og erstatning for naturskader (naturskadelovent)

28. Lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord

29. Lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressurslovent)

30. Lov DDMM 2003 nr. XX om elektronisk kommunikasjon

45. I lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker skal § 20 andre ledd første punktum lyde:

Forstandskapet kan dog med minst to tredjedeler av de avgitte stemmer tillate et styremedlem som ikke deltar i den daglige ledelse og som driver næring som mellommann, å opptre som mellommann overfor banken mot vanlig *mellommannsgodtgjørelse* for så vidt angår forretninger av bestemt betegnet art.

46. I lov 21. juni 1963 nr. 23 Veglov blir desse endringane gjort:

§ 1 første ledd skal lyde:

Offentlig veg er veg eller gate som er open for allmenn ferdsel og som blir halden ved like av stat, *fylkeskommune* eller kommune etter reglane i kap. IV. Alle andre vegar eller gater blir i denne lova å rekne for private.

§ 6 skal lyde:

Vedtak om bygging av offentlig veg gjer Stortinget for riksveg, vedkomande *fylkeskommune* for fylkesveg og vedkomande kommune for kommunal veg.

§ 40 andre ledd skal lyde:

Ligg det ikkje føre nokon reguleringsplan som nemnd, eller planen ikkje omfattar avkjørsle må avkjørsle frå riksveg eller fylkesveg ikkje byggast eller nyttast utan løyve frå *regionvegkontoret* og avkjørsle frå kommunal veg ikkje byggast eller nyttast utan løyve frå kommunen. Fylkesmannen er klageinstans i avkjørslesaker for riksvegar.

47. I lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff m.v. blir desse endringane gjort:

§ 13 første ledd skal lyde:

Når det er satt i verk tilsyn i medhold av § 12, får de bestemmelser om prøvetid og tilsynstid som gjelder etter reglene i det annet land, virkning her i riket. Ellers gjelder de regler om prøveløslatte som er gitt i *eller i medhold av straffegjennomføringsloven*.

§ 14 skal lyde:

Når en person som i Danmark, Finland, Island eller Sverige er blitt løslatt på prøve, her i riket blir kjent skyldig i en straffbar handling, kan reststraffen fullbyrdes i samsvar med reglene i *straffegjennomføringsloven*, selv om det ikke her er satt i verk tilsyn etter § 12.

§ 15 andre ledd skal lyde:

Er tilsynet med en prøveløslatt i medhold av første ledd overført til myndighetene i Danmark, Finland, Island eller Sverige, gjelder bestemmelsene i *straffegjennomføringsloven* § 44 bare dersom vedkommende her i riket finnes skyldig i en straffbar handling eller myndighetene i tilsynslandet overlater til departementet å treffe avgjørelse angående andre overtredelser av vilkårene.

§ 24 andre ledd skal lyde:

Det kan overlates til *Kriminalomsorgens sentrale forvaltning* eller påtalemyndigheten å sette fram begjæring eller gjøre vedtak som etter denne lov er lagt til departementet.

48. I lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver skal § 4 tredje ledd lyde:

Fritatt for avgiftsplikt er rett til pensjon som tilkommer en arving på grunn av avdødes tjenestestilling eller individuell pensjonsavtale for så vidt den tilfredsstiller kravene i skatteloven § 6-47 første ledd bokstav c og ytelsen ikke er garantert å komme til utbetaling. *Garanterte ytelser er likevel fritatt for avgift ved utbetaling til barn inntil fylte 21 år og til ervervsuføre barn*. Det samme gjelder etterlønn og etterpensjon i den utstrekning beløpene regnes som skattepliktig inntekt for arvinger eller dødsboet. Engangsbeløp som en arving mottar etter dødsfall, og som skriver seg fra en individuell pensjonsparing på avdødes hånd, fritas for avgiftsplikt dersom arvingen innen tre måneder fra utbetalingsdagen innbetaler beløpet til individuell pensjonsavtale som nevnt i skatteloven § 6-47 første ledd bokstav c. Det samme gjelder for engangsutbetaling etter innskuddspensjonsloven.

49. I lov 4. desember 1964 nr. 1 om fristar og betalingsutsetjing og ymist anna i serlege tilhøve skal § 2 lyde:

Utan Kongen så fastset gjeld vedtaket ikkje

- a) frist for å yta etter ein avtale,
- b) frist etter lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet og
- c) serleg frist for krigstid etter lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker kapittel 33 til 36.

50. I lov 21. mai 1965 om skogbruk og skogvern blir desse endringane gjort:

§ 39 skal lyde:

§ 39 *Husbruksskog*

Departementet kan gjøre unntak fra bestemmelsene i denne lov for husbruksskog opprettet i medhold av lov 9. juni 1939 om *husbruksskog*.

§ 49 femte ledd skal lyde:

De skogeiere som vil nytte adgangen etter første ledd, må sende søknad *til kommunen* innen 1. oktober etter driftsårets avslutning.

51. Lov 18. juni 1965 nr. 4 Vegtrafikklov § 33 nr. 4 skal lyde:

4. Dersom innehaveren tidligere i de siste 5 år er ilagt straff eller domfelt for overtredelse av bestemmelsene i § 22, eller dersom hans førerkort har vært inndratt etter nr. 3 foran, skal førerkortet med mindre annet følger av annet til fjerde punktum inndras for alltid

- a) dersom innehaveren i dette tidsrommet overtrer bestemmelsene i § 22, og han seinere blir ilagt straff eller domfelt for dette forholdet, eller
- b) dersom innehaveren nekter å medvirke til at det blir tatt utåndingsprøve, blodprøve eller foretatt klinisk legeundersøkelse som nevnt i § 22 a tredje ledd.

Gjelder den nye overtredelsen et forhold som nevnt i § 31 annet ledd bokstav a, skal førerkortet inndras for minst 6 måneder. Gjelder den første overtredelsen et slikt forhold og siste overtredelse et forhold som nevnt i § 31 annet ledd bokstav b – d, skal førerkortet inndras for minst 1 år. Gjelder den foregående overtredelsen et forhold som nevnt i § 31 annet ledd bokstav a og innehaveren innen fristen som nevnt i første punktum nekter å medvirke til at det blir tatt utåndingsprøve, blodprøve eller klinisk legeundersøkelse som nevnt i § 22 a tredje ledd, skal førerkortet inndras for minst 2 år. Bestemmelsene om inndragning av førerkort i første til fjerde punktum gjelder tilsvarende så langt de passer for mopedførerbevis.

Førerkortet skal likeledes inndras for alltid dersom innehaveren ved bruk av motorvogn har voldt eller medvirket til trafikkuhell og han blir ilagt straff eller domfelt for å ha unnlatt å yte hjelp (jfr. § 12) til noen som kom til skade ved uhellet.

52. I lov 10. juni 1966 nr. 5 om toll skal § 77 andre ledd lyde:

Norske tjenestemenn som utfører annen stats tolltjeneste i samsvar med overenskomst om tollsamarbeid med annet stat, er også under slik tjeneste å anse som offentlige tjenestemenn i forhold til den alminnelige borgerlige straffelovs kapitler 11 og 33 og likeså i forhold til lov 4. mars 1983 nr. 3 om *statens tjenestemenn m.m.*

53. I lov 17. juni 1966 nr. 19 om Norges fiskerigrense og om forbud mot at utlendinger driver fiske m.v. innenfor fiskerigrensen skal § 2 første ledd nr. 2 lyde:

2. aksjeselskaper, *allmennaksjeselskaper* og andre selskaper med begrenset ansvar når selskapets hovedkontor og styrets sete er i Norge og styrets flertall, herunder styrelederen, består av norske statsborgere som er bosatt i Norge og har bodd her i de to siste år, og norske statsborgere eier aksjer eller andeler svarende til minst 6/10 av selskapets kapital og kan utøve stemmerett i selskapet med minst 6/10 av stemmene.

54. I lov 7. juli 1967 nr. 13 om husleieregulering m.v. for boliger blir disse endringane gjort:

§ 2 andre ledd skal lyde:

Loven gjelder ikke for utleie som ledd i drift av hotell, pensjonat eller annet herberge og med unntak av kapittel III heller ikke ved utleie fra stat, fylkeskommune eller kommune.

§ 23 tredje ledd blir oppheva.

55. I lov 15. desember 1967 nr. 9 om patenter blir disse endringane gjort:

§ 53 andre ledd skal lyde:

Søksmålsfristene i § 52 *fjerde ledd*, *jf. femte ledd*, kommer tilsvarende til anvendelse på søksmål som her omhandlet.

§ 68 første ledd tredje punktum skal lyde:

Ved endring av årsavgiftene kan *han bestemme* at de nye avgifter også skal gjelde for tidligere meddelte patenter.

56. I lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning skal § 2-1 nr. 3 andre punktum lyde:

Like med arbeidstaker regnes ombud i offentlig virksomhet, befal og menige under militærtjeneste og andre under pålagt tjenestegjøring for det offentlige, samt innsatte, pasienter e.l. som deltar i arbeidsvirksomhet i *kriminalomsorgens* anstalter, i helseinstitusjoner e.l.

57. I lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift skal § 64 første punktum lyde:

Avgiften skal betales av den som etter *lov 10. juni 1966 nr. 5 om toll (tolloven)* er vareeier.

58. I lov 6. mars 1970 nr. 5 om avgrensing i retten til å sleppa hingstar, oksar, verar og geitebukkar på beite skal § 2 lyde:

Der er forbode å la hingst som er 2 år eller eldre, gå på samarbeite der det går hopper som den ikkje kan brukast som alshingst til etter føresegnene i *forskrift gitt i medhold av lov 4. desember 1992 nr. 130 om husdyravl* § 5.

59. I lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern blir disse endringane gjort:

§ 19 første ledd skal lyde:

Vedtak i medhold av kap. II og III og § 18 nr. 4 skal kunngjøres i Norsk Lovtidend og i en eller flere aviser i distriktet.

§ 20 b første punktum skal lyde:

Økonomisk tap som følge av vedtak etter §§ 3, 5 og 18 nr. 4 i denne lov kan i samsvar med alminnelige rettsgrunnsetninger kreves erstattet av staten.

60. I lov 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen skal § 3 første ledd andre punktum lyde:

Som dokument regnes en logisk avgrenset informasjonsmengde som er lagret på et medium for senere lesing, lytting, *fremvisning* eller overføring.

61. I lov 21. mai 1971 nr. 47 om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk skal § 43 andre ledd lyde:

Nærmere forskrifter om avgifter etter *første ledd* fastsettes av Kongen.

62. I lov 11. juni 1971 nr. 52 om strafferegistrering skal § 6 første ledd nr. 10 lyde:

10. Dom på overføring til tvungent helsevern dersom den dømte er overført til anstalt under *kriminalomsorgen* etter *lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern* § 5-6, såfremt det er gått mer enn 10 år siden reaksjonen opphørte.

63. I lov 9. juni 1972 nr. 31 om reinbeiting i henhold til konvensjon av 9 februar 1972 mellom Norge og Sverige om reinbeite skal § 54 første ledd nr. 7 andre punktum bli nytt andre ledd.

64. I lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår skal § 13 sjuande ledd lyde:

Markedsrådet kan unnlate å behandle en sak fremlagt etter *sjette ledd* dersom Markedsrådet finner at saken ikke er tilstrekkelig opplyst til at vedtak kan fattes.

65. I lov 31. mai 1974 nr. 19 om konsesjon ved erverv av fast eiendom blir disse endringane gjort:

§ 2 skal lyde:

§ 2 (*virkemidler*).

Med de unntak som følger av denne lov, kan fast eiendom ikke erverves uten tillatelse av Kongen (konsesjon). Kongens myndighet kan overlates til kommunen.

Loven omfatter ikke erverv som er konsesjonspliktige etter:

1. lov 3. juli 1914 nr. 5 om erverv av kalkstensforekomster,
2. lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. kapittel I eller II,
3. lov 17. juni 1949 nr. 3 om erverv av kvartsforkomster.

Kongen kan ved forskrift gjøre unntak fra konsesjonsplikten utover det som følger av §§ 5 og 6. Når særlige hensyn foreligger, kan Kongen også i det enkelte tilfelle gjøre unntak fra konsesjonsplikt.

§ 5 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. en enkelt boligtomt eller tomt for fritidshus, dersom tomten ikke er større enn 2 dekar og er godkjent fra-

delt etter 1. januar 1977 etter plan- og bygningsloven og jordloven eller tomten ligger i området som i kommuneplan, reguleringsplan eller bebyggelsesplan etter plan- og bygningsloven er utlagt til byggeområde, og hvor tomtdeling er foretatt eller godkjent av bygningsmyndighetene.

Forutsetningen er at erververen eller hans ektefelle eller barn under 18 år ikke eier eller fester annen tomt til bolig- eller fritidshus i kommunen. Hvis erververen selv er under 18 år, er forutsetningen at ikke hans foreldre eller søsken under 18 år eier eller fester slik eiendom i kommunen,

66. I lov 14. juni 1974 nr. 39 om eksplosive varer blir disse endringane gjort:

§ 10 andre ledd skal lyde:

Den som lovlig innehar eksplosiv vare, kan uten hinder av reglene i første ledd overlate slik vare til andre til bruk på hans vegne i samsvar med forskrifter etter § 35 eller etter lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v.

§ 18 andre ledd første punktum skal lyde:

I laboratorium på *universitet, høyskole, vidaregåande skole som nevnt i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa* og på forskningsanstalt som tilhører staten eller som har statsstøtte, kan tilvirkes eksplosiv vare, derunder eksplosiv vare som ikke er godkjent etter § 3, i den utstrekning som trenges til laboratoriemessige forsøk hvis tilvirkningen kan skje på betryggende måte.

67. I lov 28. juni 1974 nr. 58 om odelsretten og åsetesretten skal § 50 tredje punktum lyde:

Avtale om forpakking for lengre tid enn 5 år, og avtale om leige av husrom, kan løysingsmannen seie opp etter reglane i lov 25. juni 1965 nr. 1 om forpakking § 8 og lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler § 9-6, endå om avtala ikkje gjev høve til slik oppseiing.

68. I lov 21. mars 1975 nr. 9 om nordisk vitnepliktløst skal § 3 lyde:

Ingen må påleggast å gje vitneforklaring i strid med reglane i *straffeprosessloven §§ 117 til 125 eller tvistemålsloven §§ 204 til 209 a* (jf likevel barnelova § 21), eller med lovgjevinga i det landet der vitnet er busett.

69. I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eigedomsskatt til kommunane skal § 7 bokstav c tredje punktum lyde:

Formannskapet eller det utvalet som er nemnt i *kommuneloven § 10*, kan få fullmakt til å avgjera einskildsaker om skattefritak.

70. I lov 28. mai 1976 nr. 35 om voksenopplæring blir desse endringane gjort:

§ 8 tredje ledd første punktum skal lyde:

Når den normale arbeidsdeling fravikes, skal tilskott til organisasjonene gis etter de finansieringsordninger

som gjelder for voksenopplæring i det offentlige *utdanningsystem*.

§ 9 tredje ledd skal lyde:

Spørsmål om godkjenning av lærere i førstegangsutdanning og etterutdanning for voksne avgjøres av vedkommende ansvarlig myndighet etter §§ 4, 5 og 15.

§ 20 tredje ledd skal lyde:

Slik opplæring forutsetter vedtak i et organ i bedriften med lik representasjon fra arbeidsgiveren og arbeidstakeren. Prinsippet i § 10 *sjette ledd* om deltakernes innflytelse på innhold og opplegg, skal også gjelde for opplæring organisert etter denne paragraf.

71. I lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. blir disse endringane gjort:

§ 3 nr. 2 bokstav d skal lyde:

d) innsatte i *kriminalomsorgens* anstalter,

§ 42 andre ledd bokstav j skal lyde:

j) arbeid av politi, brannvesen, tollvesen, *kriminalomsorg*, kirkelig betjening, arbeid ved redningssentraler og drift av kringkasting, aviser, telegram- og nyhetsbyråer.

§ 44 andre ledd bokstav i skal lyde:

i) arbeid av politi, brannvesen, tollvesen, *kriminalomsorg*, kirkelig betjening, arbeid ved redningssentraler og drift av kringkasting, aviser, telegram- og nyhetsbyråer.

§ 61 nr. 1 skal lyde:

1. I søksmål om et arbeidsforhold består eller om erstatning i forbindelse med opphør av et arbeidsforhold, gjelder *lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene* og *lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål*, men med de særregler som går fram av paragrafen her og §§ 61 A, 61 B og 61 C. I søksmålet kan det også tas med krav som står i sammenheng med eller kommer i stedet for de krav som kan reises etter første punktum.

72. I lov 29. april 1977 nr. 34 om kommunal forkjøpsrett til leiegårder skal § 7 fjerde ledd lyde:

Panthaver som har kjøpt leiegården på *tvangssalg eller salg* etter dekningsloven § 8-15 for å redde sin fordring, kan kreve at kommunen betaler også den udekte del av fordringen så langt pantets verdi rekker.

73. I lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag blir desse endringane gjort:

§ 2 andre ledd skal lyde:

Med utmark menes udyrket mark som etter lov om friluftslivet § 1 a første ledd ikke regnes som innmark eller like med innmark. Setervoll, hustomt, engslått, kulturbeite og skogplantefelt som ligger i utmark, regnes i denne lov like med utmark.

§ 2 femte ledd skal lyde:

Loven gjelder ikke landingsplass for luftfartøy når det er gitt konsesjon etter *lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart § 7-5*.

74. I lov 9. juni 1978 nr. 45 om likestilling mellom kjønnene blir disse endringane gjort:

§ 10 andre ledd andre punktum skal lyde:

To av medlemmene med stedfortredere oppnevnes etter innstilling fra henholdsvis Landsorganisasjonen i Norge og *Næringslivets Hovedorganisasjon*.

§ 11 første ledd tredje punktum skal lyde:

Dersom frivillig ordning ikke oppnås, kan Ombudet forelegge saken for Nemnda til behandling etter § 13.

§ 18 tredje ledd skal lyde:

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av pålegg gitt med hjemmel i § 15 straffes med bøter eller fengsel inntil 3 måneder eller begge *deler*.

75. I lov 9. juni 1978 nr. 49 om reindrift skal § 5 fjerde ledd lyde:

Dersom eiere og brukere som rår over den største del av et fjellområde som er høvelig til tamreindrift, ønsker området disponert til slik virksomhet, men hindres i dette av enkelte grunneiere som ikke vil være med, kan *bestemmelsen* om sams tiltak i *lov 21. desember 1979 nr. 77 om jordskifte § 34 a* brukes tilsvarende.

76. I lov 21. desember 1979 nr. 77 om jordskifte o.a. skal § 56 andre ledd lyde:

I samband med jordskifte kan jordskifteretten *endre brukstilhøva* etter *lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord § 10*.

77. I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltningen blir disse endringane gjort:

§ 6-16 bokstav c skal lyde:

c) i forskrift bestemme at de i denne paragraf spesifiserte oppgavene; lønnsoppgaver mv. etter § 6-2, saldo- og renteoppgaver ved årsskifte eller ved oppgjør av konti i løpet av det siste inntektsår etter § 6-4 og § 6-13 nr. 2 d, kontrolloppgaver etter § 6-3 nr. 5, kontrolloppgaver fra verdipapirregistre etter § 6-5, livsforsikringspremie, pensjonsforsikringspremie, innskudd etter innskuddspensjonsloven og innskudd i individuell pensjonsavtale (IPA) mv., spare- og fondsinnskudd, tilskudd til forskningsinstitutter mv. og betaling for pass og stell av barn mv. og *gaver til selskaper, stiftelser eller sammenslutninger* etter § 6-6, utbetalinger mv. fra forsikringselskaper, banker og forvaltningsselskaper for verdipapirfond etter § 6-7, aksjonæroppgaver etter § 6-11, oppgaver fra Trygdeetatens Innkrevingsentral og Statens Innkrevingsentral etter § 6-13 nr. 4, fordelingsoppgaver over inntekter, utgifter og formue i boligselskap etter skatteloven § 7-12 *første til fjerde ledd* og i boligsameier etter forskrift gitt i medhold av skatteloven § 7-21, skal overleveres i maskinlesbar form.

§ 8-3 nr. 4 skal lyde:

4. Blir varslingsplikten etter nr. 1, jfr. nr. 2 ikke overholdt, skal klagefristen beregnes etter § 9-2 nr. 4 *tredje punktum*.

§ 10-1 nr. 2 skal lyde:

2. Avgiften skal ikke settes lavere enn kr. 200 og skal når forsinkelsen ikke er over en måned, *begrenses* oppad til kr. 10.000.

78. I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp skal § 22 tredje ledd nr. 4 lyde:

4. saker som skal behandles etter *kapittel 5* i lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer.

79. I lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall blir disse endringane gjort:

§ 25 tredje punktum skal lyde:

Kommunen kan uten hinder av annet punktum kreve refusjon etter plan- og bygningsloven *kap. IX*.

§ 33 femte ledd tredje punktum skal lyde:

Partene kan kreve vederlagsspørsmålet avgjort ved voldgift etter *lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål*.

80. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker blir disse endringane gjort:

§ 109 første ledd skal lyde:

Plikt til å møte som vitne ved tingrett og lagmannsrett har enhver. Retten kan fritta et vitne som har mer enn 800 km reise med rutegående befordringsmiddel eller 125 km på annen måte, eller en tilsvarende strekning dels på den ene, dels på den annen måte, for møteplikt dersom fremmøte vil medføre uforholdsmessige ulemper eller *kostnader* sammenlignet med vitnets betydning for sakens opplysning.

§ 187 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Det samme gjelder når han får betinget dom eller bare blir ilagt straff av bot, *samfunnsstraff* eller fengsel som er avsonet ved varetektsfengsel.

§ 222 b fjerde ledd skal lyde:

Påtalemyndigheten må snarest råd og så vidt mulig innen fem dager etter beslutningen bringe saken inn for *tingretten*, som avgjør spørsmålet ved kjennelse. §§ 175 første ledd, 177, 181 annet og tredje ledd, 184 og 187 a gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 242 første ledd tredje punktum skal lyde:

Offentlig forsvarer kan ikke nektes adgang til dokumenter som fremlegges eller har vært fremlagt i rettsmøte, unntatt rettsmøte som holdes for å avsi kjennelse etter *tredje ledd*.

81. I lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter skal § 6 første ledd lyde:

For rett til etterlattepensjon, barnpensjon og barnetillegg etter denne lov, og for behandling av saker om uførepensjoner, gjelder bestemmelsene i *lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse* kap. 6 og 7 §§ 27 til 38 og § 44 syvende ledd på tilsvarende måte.

82. I lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene blir disse endringane gjort:

§ 1-3 første ledd nr. 1 bokstav e skal lyde:

e) helsetjenester for innsatte i de kommuner der det ligger anstalter under *kriminalomsorgen*.

§ 3-5 skal lyde:

§ 3-5 (*Medisinsk-faglig rådgivning*)

Kommunen ansetter en eller flere kommuneleger som skal utføre de oppgaver kommunelegen er tillagt i lov eller instruks. Kommunelege plikter på anmodning av departementet å delta i lokal redningssentral.

Kommunelegen skal være medisinsk-faglig rådgiver for helsetjenesten.

Kommunelegens tilråding og begrunnelse skal alltid følge saken når kommunen behandler saker om miljørettet helsevern, smittsomme sykdommer og helsemessig beredskap.

Kommunelegen skal videresende dødsmeldinger motatt fra leger i kommunen etter lov om helsepersonell § 36 til Dødsårsaksregisteret.

§ 3-6 skal lyde:

§ 3-6 (*Tjenesteplikt ved ulykker og andre akutte situasjoner*)

Ved ulykker og andre akutte situasjoner som forårsaker ekstraordinær pågang av pasienter, kan kommunen pålegge helsepersonell som tjenestegjør i kommunen, å utføre nærmere tilvist arbeid.

§ 6-2 a ny overskrift skal lyde:

(Individuell plan)

§ 6-6 ny overskrift skal lyde:

(Taushetsplikt)

83. I lov 8. juni 1984 nr. 51 om havner og farvann m.v. skal § 28 første ledd bokstav a og b lyde:

- a. utfører eller lar utføre arbeid eller handling uten nødvendig tillatelse etter §§ 6, 7 annet og tredje ledd, 8 annet og tredje ledd eller 18 annet ledd eller unnlater å oppfylle vilkår etter § 9,
- b. overtrer særskilt pålegg av offentlig myndighet etter § 18 tredje ledd, dersom han skriftlig gjøres oppmerksom på at straffansvar kan inntre om han ikke etterkommer pålegget,

84. I lov 8. juni 1984 nr. 55 om linjekonferanser m.v. skal overskrifta til § 10 lyde:

Forholdet til konkurranseloven m.m.

85. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs blir disse endringane gjort:

§ 84 andre ledd første punktum skal lyde:

Når det i medhold av §§ 77 eller 83 er besluttet at det skal oppnevnes et kreditorutvalg, skal *retten* etter krav fra et flertall av de ansatte i skyldnerens næringsvirksomhet oppnevne en representant for de ansatte som medlem av kreditorutvalget.

§ 110 tredje ledd skal lyde:

Bostyreren skal ikke innstille fordringer som åpenbart ikke vil oppnå dekning eller eventuell minimumsdekning fastsatt etter § 128 tredje ledd selv om anmeldelsen legges til grunn. Fordringshavere som etter dette ikke får innstilt sine fordringer, skal underrettes om at deres fordringer ikke vil bli innstilt og prøvd.

86. I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett blir disse endringane gjort:

§ 1-3 andre ledd andre punktum skal lyde:

Fristdagen ved avvikling etter konkurslovens og dekningslovens regler av aksjeselskaper i medhold av aksjeloven § 16-14, jf § 16-18, og av allmennaksjeselskaper etter allmennaksjeloven § 16-14, jf. § 16-18, er dagen da *tingretten* traff kjennelse om å overta ansvaret for avviklingen.

§ 7-10 første ledd tredje punktum skal lyde:

For øvrig gjelder § 7-6 første ledd *annet* punktum tilsvarende.

§ 7-10 andre ledd tredje punktum skal lyde:

For øvrig gjelder § 7-6 *annet* ledd *tilsvarende*.

87. I lov 14. juni 1985 nr. 73 om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregåande opplæring blir desse endringane gjort:

§ 17 andre ledd første punktum skal lyde:

Ved handsaminga av *saker der* teingsplikta gjeld, kan styret avgjera at personar med møterett som er under aldersgrensa for å vera myndige, må forlata møtet.

§ 22 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Slikt samarbeidsutval skal setjast saman etter *lov 17. juni 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa § 11-1 fjerde ledd*.

§ 26 Tilskotsregel nr. 1 bokstav c skal lyde:

c) Utgifter til elevreiser vert dekte etter gjeldande reglar i *lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa*.

88. I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak blir desse endringane gjort:

§ 3-7 første ledd nr. 4 blir oppheva. Nr. 3 skal lyde:

3. Dersom det oppnevnes bostyrer i foretaket etter konkursloven §§ 77 og 83, dennes navn, fødselsnummer og forretningsadresse.

§ 3-8 første ledd nr. 9 skal lyde:

9. Om personer som nevnt i *nr. 8* har rett til å forplikte hovedforetaket ved signatur eller prokura. § 3-7 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 4-4 bokstav a skal lyde:

a) Bekreftet gjenpart av stiftelsesdokument og bekreftet utskrift av protokollen fra generalforsamlinger som viser meldte opplysninger i aksjeselskap, allmennaksjeselskap, annet selskap med begrenset ansvar, forening og annen innretning; *selskapsavtalen* for ansvarlig selskap, kommandittselskap og europeisk økonomisk foretaksgruppe, selskapsavtalen for interkommunalt selskap, for stiftelser den disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen og bekreftet gjenpart av vedtak om opprettelse av regionalt helseforetak og helseforetak.

§ 4-4 bokstav e andre punktum skal lyde:

I tilfelle også dokumenter som nevnt i aksjeloven § 2-4 annet ledd, § 2-5 annet ledd, § 2-6, § 2-8, § 10-2, § 13-10, § 14-4 tredje ledd, jf § 13-10, og § 15-1 *annet ledd annet punktum* og allmennaksjeloven § 2-4 annet ledd, § 2-5 annet ledd, § 2-6, § 2-8, § 10-2, § 13-10 og § 14-4 tredje ledd, jf § 13-10 samt erklæring som nevnt i selskapsloven § 3-3 tredje ledd tredje punktum og stiftelsesloven § 26 annet ledd første punktum.

89. I lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper skal § 3-13 femte ledd lyde:

Bestemmelse som nevnt i første ledds tredje punktum, annet ledds annet punktum og fjerde ledds annet alternativ, kan bare gjøres gjeldende overfor tredjemann når den er registrert i *Foretaksregisteret*, med mindre tredjemann kjente eller burde kjenne bestemmelsen.

90. I lov 25. april 1986 nr. 11 om tilskudd til fjerning av innretninger på kontinentalsokkelen skal § 2 første ledd andre punktum lyde:

Skatt som nevnt i *skatteloven* § 10-13, eller tilsvarende skatt beregnet på grunnlag av utbytte som det er gitt fradrag for ved skattleggingen i Norge, tas ikke i betraktning ved beregningen etter første punktum.

91. I lov 19. juni 1986 nr. 35 om mesterbrev i håndverk og annen næring skal § 6 andre ledd lyde:

Mesterbrevnemnda skal bestå av 5 medlemmer, herav oppnevnes 1 medlem etter forslag fra *Næringslivets Hovedorganisasjon*, 1 medlem etter forslag fra Landsorganisasjonen i Norge, 2 medlemmer etter forslag fra Rådet for fagopplæring i arbeidslivet og 1 medlem etter forslag fra vedkommende departement.

92. I lov 11. juli 1986 nr. 52 om endring i lov av 13. mars 1936 nr. 3 om politiet og i lov av 16. juni 1961 nr. 7 om lensmenn blir endringene i lov 16. juni 1961 nr. 7 om lensmenn oppheva.

93. I lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold skal § 3-4 tredje ledd lyde:

For *kriminalomsorgens* anstalter i Troms og Finnmark gjelder i tillegg følgende regler om bruk av samisk:

1. § 3-5 gjelder tilsvarende for innsatte.
2. Innsatte har rett til å bruke samisk overfor hverandre og overfor sine pårørende.
3. Innsatte har rett til å bruke samisk ved muntlig rettsmiddeklæring til fengselsmyndigheten.

94. I lov 18. desember 1987 nr. 97 om endringer i rettergangsgivningen m.m. blir endringene i § 456 første ledd første til sjette punktum i lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker oppheva.

95. I lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie blir § 10 nr. 4 tredje ledd oppheva.

96. I lov 16. juni 1989 nr. 53 om eiendomsmegling skal § 5-2 første punktum lyde:

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av § 1-2, § 2-2 annet ledd, § 2-3 *fjerde ledd*, § 2-4, § 2-6, § 2-7, § 4-1 tredje ledd eller § 5-1, straffes med bøter eller fengsel inntil 3 år, eller inntil 6 år ved særlig skjerpene omstendigheter.

97. I lov 16. juni 1989 nr. 54 om offisiell statistikk og Statistisk Sentralbyrå skal § 2-6 lyde:

Opplysninger hentet inn etter fastsatt opplysningsplikt, eller som er gitt frivillig, skal ikke i noe fall offentliggjøres slik at de kan føres tilbake til oppgavegiver eller annen identifiserbar enkeltperson til skade for denne, eller til urimelig skade *når det gjelder selskaper med begrenset ansvar, kommandittselskaper og andre sammenslutninger, stiftelser og offentlige organer og virksomheter*.

98. I lov 16. juni 1989 nr. 64 om endringer i straffeloven og straffeprosessloven m.m. (nådesøknad, herreds/byrettens kompetanse i straffesaker, påtaleunntatelse, foreldelse av straffansvaret for foretak, fengsling på lørdager m.m.) blir endringene i § 147 i lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker oppheva.

99. I lov 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring skal § 2 første ledd bokstav b lyde:

b) arbeidstaker: enhver som gjør arbeid eller utfører verv i arbeidsgiverens tjeneste, herunder ombudsmann i offentlig virksomhet, befal og menige under militærtjeneste og andre under pålagt tjenestegjøring for det offentlige, samt innsatte, pasienter e.l. som deltar i arbeidsvirksomhet i *kriminalomsorgens* anstalter, i helseinstitusjoner e.l.

100. I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. skal § 7-4 andre ledd lyde:

Endringer i vilkårene kan også foretas etter søknad fra konsesjonæren. Bestemmelsene i § 2-1 får anvendelse så langt de passer.

101. I lov 7. juni 1991 nr. 24 om godkjenning og drift av innretninger til bruk i tivoli og fornøyelsesparker skal § 6 andre ledd lyde:

Når sikkerhetsmessige hensyn krever det, eller når eier ikke dekker gebyr for søknadsbehandling eller kontroll, eller når gyldig godkjenning eller forsikring ikke foreligger, kan det gis pålegg om å stanse driften straks eller innen bestemt frist. Pålegg er tvangsgrunnlag etter *tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13*. Om nødvendig kan det kreves hjelp av politiet til gjennomføring av pålegg.

102. I lov 20. juli 1991 nr. 67 om overføring av domfelte skal § 12 fjerde ledd andre punktum lyde:

Fullbyrding av frihetsstraff skjer i samsvar med reglene gitt i eller i medhold av *straffegjennomføringsloven*.

103. I lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. skal § 42 fjerde ledd lyde:

Fiskeforvaltningen kan utenom statsallmenning tilsette oppsyn. Oppsynet bør gis politimyndighet etter *lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet § 20*.

104. I lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygdeallmenninger blir disse endringane gjort:

§ 8-4 skal lyde:

§ 8-4 (*felles fiskeområde*)

Når det anses formålstjenlig for utnyttelsen av fisket i allmenningen kan *allmenningsstyret bestemme* at bygdeallmenning eller del av bygdeallmenning skal inngå i et større fiskeområde med felles kortsalg og felles oppsynsordning. Før avgjørelse treffes skal saken forelegges *kommunen* til uttalelse.

§ 8-6 fjerde ledd skal lyde:

Før avtale etter denne paragraf inngås, skal et utkast ha vært forelagt *kommunen* til uttalelse.

§ 8-7 skal lyde:

§ 8-7 (*nærmere regler om forvaltning m.v.*)

Nærmere regler om forvaltningen av fiske i *bygdeallmenning fastsettes* i bruksregler for den enkelte allmenning, jfr. § 3-7. I reglene kan det fastsettes begrensninger med hensyn til tiden, området eller måten for utøvelsen av fiske – eventuelt gis retningslinjer for allmenningsstyrets regulering av utøvelsen.

Utkast til slike regler skal, før det legges ut til gjennomsyn for de bruksberettigede etter § 3-8, ha vært forelagt *kommunen* til uttalelse. Det samme gjelder begrensninger i utøvelsen av fiske som allmenningsstyret beslutter å gjennomføre.

105. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring blir disse endringane gjort:

§ 11-50 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Underretning om at sikkerhet er stillet, må i tilfelle være kommet inn til *tingretten* innen en måned etter auksjonsdagen.

§ 15-13 andre ledd første punktum skal lyde:

For midlertidige forføyninger etter paragrafen her gjelder i tillegg til loven her reglene i tolloven § 39.

106. I lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom skal § 2-9 første ledd andre punktum lyde:

Med omsyn til rettsvern og tinglysing gjeld pantelova § 6-1 *fjerde* ledd.

107. I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner blir disse endringane gjort:

§ 2-5 andre ledd skal lyde:

Dersom namsmannen finner det nødvendig for å sikre at gjeldsforhandlingen kan gjennomføres på *fire* måneder, skal namsmannen før gjeldsforhandling åpnes sørge for verdsetting av eiendeler etter § 4-7.

§ 3-3 første ledd andre punktum skal lyde:

Sikringen skjer etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20, og har for *skyldnerens* adgang til å disponere over eiendelene og i forhold til tredjepersoner samme virkning som utlegg.

§ 6-5 tredje punktum skal lyde:

Begjæring om tilsidesettelse av en gjeldsordning etter § 6-2 fjerde ledd må fremsettes innen ett år etter at *toårsperioden* i bestemmelsen er utløpt.

108. I lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner blir disse endringane gjort:

§ 24 nr. 1 skal lyde:

1. Kommunestyret og fylkestinget kan tildele formannskapet eller fylkesutvalget, kommunerådet eller fylkesrådet, utvalg, styre for institusjon eller administrasjonssjefen myndighet til å opprette og nedlegge stillinger og til å treffe avgjørelser i personalsaker.

§ 29 skal lyde:

§ 29 *Bestemmelsenes anvendelsesområde*

- Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder for kommunistyre, fylkesting, formannskap, fylkesutvalg, faste utvalg, kommunedelsutvalg, kommuneråd og fylkesråd samt kommunale eller fylkeskommunale nemnder opprettet i medhold av andre lover.
- Bestemmelsene gjelder også for andre folkevalgte organer, så langt kommunestyret, fylkestinget eller oppnevningorganet ikke bestemmer noe annet. Det kan likevel ikke gjøres unntak fra §§ 36 til 38.
- Bestemmelsene gjelder ikke for kommunale eller fylkeskommunale foretak jf kapittel 11. Bestemmelsene i §§ 36 til 38 kommer likevel til anvendelse.
- Bestemmelsene gjelder ikke for virksomhet etablert i medhold av lov om interkommunale selskaper.

109. I lov 27. november 1992 nr. 113 om endringer i enkelte lover som følge av EØS-avtalen skal II nr. 2 tredje ledd lyde:

Femårsfristen i lov 3 mars 1961 nr 4 om varemerker § 25 a, jf lov 3 mars 1961 nr 5 om fellesmerker § 2, løper tidligst fra den tid EØS-avtalen trer i kraft for Norge.

110. I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart blir disse endringane gjort:

§ 3-24 tredje ledd skal lyde:

Dokument utstedt av *tingretten* mens offentlig skifte av hjemmelshaverens bo pågår, kan registreres når det senest samtidig registreres melding om at *tingretten* har overtatt boet som dødsbo eller til skifte av felleseie eller har åpnet konkurs.

§ 3-34 andre ledd skal lyde:

For panterett stiftet ved *utleggsforretning* faller virkningen av registreringen bort 5 år etter at dokumentet ble dagbokført. For arrestforretning og annen midlertidig forføyning under tvangsfullbyrdelse er fristen 2 år.

111. I lov 25. mars 1994 nr. 7 om sikring mot og erstatning for naturskader skal § 21 første ledd lyde:

Kommunen kan kreve avstått fast eiendom eller rett over fast eiendom, derunder rett til å forby hogst eller annen særlig utnyttelse, når det er nødvendig for å gjennomføre tiltak til sikring mot naturskade utenfor de tilfelle som er omhandlet i lov 23. oktober 1959 nr. 3 om *origning av fast eiendom* § 2 nr. 53.

112. I lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer skal § 7-6 tredje ledd lyde:

Smittevernnemndas medlemmer og sekretariat har taushetsplikt i samsvar med bestemmelsene i *helsepersonelloven kapittel 5*.

113. I lov 3. februar 1995 nr. 7 om kontroll med etterrettings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste skal § 10 andre ledd lyde:

Lovens regler gjelder tilsvarende for *bistandspersoner*. *Bistandspersoner* skal likevel bare autoriseres for slik beskyttelsesgrad som oppdraget krever.

114. I lov 5. mai 1995 nr. 19 om barnehager skal § 19 første ledd lyde:

Barnehagens eier må ikke i utlysingen etter nye arbeidstakere eller på annen måte kreve at søkerne skal gi opplysninger om hvordan de stiller seg til *politiske*, religiøse eller kulturelle spørsmål, eller om de er medlemmer av lønnskategorier og organisasjoner. Eier må heller ikke iverksette tiltak for å innhente slike opplysninger på annen måte.

115. I lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler blir disse endringane gjort:

§ 50 nr. 4 skal lyde:

4. Sensuren skal foreligge innen tre uker hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid. Styret selv kan gjøre unntak for enkeltksamener og kan i midlertidig forskrift etter nr. 7 fastsette en lengre frist

når det ikke er mulig å skaffe det antall kvalifiserte sensorer som er nødvendig for å avvikle sensuren på tre uker. Styret selv kan i forskrift etter nr. 7 fastsette lengre frist for avhandlinger og tilsvarende større skriftlige arbeider.

§ 57 nr. 3 skal lyde:

3. Departementet kan gi institusjoner som driver høgre utdanning og forskning/kunstnerisk utviklingsarbeid, løyve til å bruke tittel som er vernet etter nr. 1 og 2. Ikke-statlig institusjon som er godkjent etter reglene i lov 11. juni 1986 nr. 53 om private høyskoler kan bruke tittel som er vernet etter nr. 1. Bedømmelsen av kvalifikasjonene skal i det vesentlige være den samme som ved institusjon som går inn under denne lov.

116. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd blir disse endringane gjort:

I innholdslista i kapittel 4 skal tiande strekpunkt lyde:

– dagpengegrunnlag og dagpengenes størrelse står i §§ 4-11 til 4-13

I innholdslista i kapittel 5 skal niande strekpunkt lyde:

– dekning av driftsutgifter ved *opptreningsinstitusjoner* og *helsesportssentra m.m.* står i § 5-20

§ 8-54 andre ledd første punktum skal lyde:

Det ytes likevel sykepengar etter bestemmelsene i dette kapitlet hvis vedkommende arbeider for en arbeidsgiver utenfor anstalten i medhold av *straffegjennomføringsloven* § 20.

§ 10-15 andre punktum skal lyde:

Det ytes likevel rehabiliteringspengar etter de vanlige bestemmelsene i dette kapitlet hvis vedkommende arbeider for en arbeidsgiver utenfor anstalten i medhold av *straffegjennomføringsloven* § 20.

I innholdslista i kapittel 14 skal sjuande strekpunkt lyde:

– adopsjonspenger står i §§ 14-14 til 14-19

I innholdslista i kapittel 22 skal nytt attande og nittande strekpunkt lyde:

– *utbetalingsmåten for ytelser m.m.* står i § 22-18
– *utbetaling av små beløp* står i § 22-19.

I innholdslista i kapittel 25 skal femtande og nytt sekstende strekpunkt lyde:

– forskrifter står i § 25-15,
– *trygdeetatens beredskap ved krise i freds- og krigstid* står i § 25-16 til § 25-19.

117. I lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass skal § 5 andre ledd bokstav b lyde:

b) innskrenkninger pålagt i henhold til straffeloven §§ 28 a, 28 b, 28 c, 39 (jf. lov 2. juli 1999 nr. 62 om *etablering og gjennomføring av psykisk helsevern* § 5-3),

39 g, 53 eller 54, *straffegjennomføringsloven* § 43 eller straffeprosessloven § 69 tredje ledd.

118. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt skal § 9-2 første ledd bokstav b lyde:

b. tvangsavståelse ved blant annet ekspropriasjon, odelsløsning og *tvangssalg*

119. I lov 30. april 1999 nr. 22 om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover blir disse endringane gjort:

I avsnitt I skal andre ledd i endringa av § 37 d i lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her lyde:

Utlendingsinterstatet er ikke underlagt *kriminalomsorgen*, men administreres av politiet.

Avsnitt II blir oppheva.

120. I lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag blir § 1 andre ledd bokstav g oppheva. Bokstav f skal lyde:

f) institusjon som loven gjelder for etter forskrift med hjemmel i fjerde ledd bokstav a.

121. Til lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern blir disse endringane gjort:

§ 1-3 fjerde ledd skal lyde:

Med offentlig myndighet forstås i loven her kommunelegen eller dennes stedfortreder, sosialtjenesten, politiet eller *kriminalomsorgen*.

§ 3-11 første ledd bokstav b skal lyde:

b) innsatte i *kriminalomsorgens* anstalter.

§ 3-11 tredje ledd første punktum skal lyde:

Klageretten til Sosial- og helsedirektoratet i saker som er nevnt i første ledd, utøves av pasienten eller vedkommende faglig ansvarlige, eller av den innsatte eller *ansvarlig myndighet innen kriminalomsorgen*.

§ 5-7 skal lyde:

§ 5-7 *Opphør av reaksjonen og prøveløslatelse der domfelte er overført til anstalt under kriminalomsorgen*

Er den domfelte overført til anstalt under *kriminalomsorgen* i medhold av § 5-6, gjelder reglene i straffeloven § 39 b om opphør av reaksjonen så langt de passer. I stedet for opphør kan retten i slike tilfeller beslutte prøveløslatelse etter reglene i straffeloven §§ 39 f og 39 g.

§ 5-8 skal lyde:

§ 5-8 *Tilbakeføring til tvungent psykisk helsevern fra anstalt under kriminalomsorgen*

Dersom den domfeltes sinnstilstand etter overføring til *kriminalomsorgen* igjen blir som beskrevet i straffeloven § 44 første ledd, skal den domfelte tilbakeføres til tvungent psykisk helsevern.

Ved uenighet om vilkåret for tilbakeføring er oppfylt, bringes saken inn for Sosial- og helsedirektoratet for avgjørelse.

122. I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. blir disse endringane gjort:

§ 12 andre ledd andre punktum skal lyde:

Videre skal lege etter anmodning fra *kriminalomsorgen* foreta kroppslig undersøkelse av en innsatt i fengselsanstalt når slik undersøkelse er besluttet etter reglene i *straffegjennomføringsloven* § 29.

Overskrifta til kapittel 12 skal lyde:

Statens helsepersonellnemnd og *Apotekklagenemnda*

§ 68 overskrifta og første ledd skal lyde:

§ 68 *Statens helsepersonellnemnd og Apotekklagenemnda*

Det opprettes en Statens helsepersonellnemnd (HPN). I saker etter apotekloven skal nemnda kalle seg *Apotekklagenemnda* (AKN).

123. I lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS) skal § 11 første ledd lyde:

Overføring av supplerende opplysninger som ikke formidles via SIS og som hentes fra andre politiregistre, reguleres av *lov 11. juni 1971 nr. 52 om strafferegistrering* og *lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger*.

124. I lov 15. juni 2001 nr. 37 om endringer i barnelova, forskotteringsloven og i enkelte andre lover (nye regler for beregning av barnebidrag m.m.) skal andre punktum i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre § 58 nytt andre ledd i I lyde:

Dette gjeld i alle typer saker der det kjem minst *eitt* krav om førstegangsfastsetjing, klage eller endring eller der tilskotsfuten av eige tiltak kan ta opp *eit* krav.

125. I lov 3. mai 2002 nr. 13 om utenriktjenesten skal § 17 andre ledd lyde:

Om virkningen av at vigsel er utført i strid med bestemmelsene i denne paragraf og om godkjenning av ugyldige vigslar, *gjelder det* som er bestemt i *lov 30. juni 1955 nr. 20 om når norsk tenestemakt kan halda brudvigjing i utlandet og utenlandsk tenestemakt i Noreg* § 11 tilsvarende.

126. I lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesnets redningsoppgaver skal § 44 lyde:

§ 44. *Overgangsbestemmelser*

Forskrifter, vedtekter og andre bestemmelser gitt i medhold av lov 21. mai 1971 nr. 47 om brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk, lov 14. juni 1974 nr. 39 om eksplosive varer og lov 5. juni 1987 nr. 26 om brannvern m.v. gjelder inntil videre i den utstrekning de ikke strider *mot loven* her eller bestemmelser gitt i med-

hold av den. Det samme gjelder tillatelser, godkjenninger, samtykker m.m. så langt tilsynsmyndigheten aksepterer dette.

127. I lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy skal § 17 lyde:

§ 17 *Transport av post*

Posten Norge AS treng ikkje løyve for transport av postsendingar som ligg innanfor samfunnsplågte oppgaver og som følgjer av selskapet sin konsesjon etter lov 29. november 1996 nr. 73 om *formidling av landsdekkende postsendinger* (postloven). Unntak frå løyveplikta gjeld berre transporter som *Posten Norge AS* utfører med motorvogner selskapet eig eller har bruksretten til etter leasing- eller leigekontrakt som skal visast fram ved kontroll.

II

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.

Dei ulike endringane kan setjast i kraft til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringar i forskjellige lover som følgje av integrering av fylkeslegeembeta i fylkesmannsembeta

I

I lov 30. mars 1984 nr. 15 om statlig tilsyn med helse- tjenesten gjer ein desse endringane:

§ 1 tredje ledd skal lyde:

I hvert fylke skal det være en fylkeslege. *Fylkeslegen er tillagt myndighet som «Helsetilsynet i fylket» i lover og forskrifter og er da direkte underlagt Statens helsetilsyn. Forøvrig er fylkeslegen underlagt fylkesmannen.* Fylkeslegen utnevnes av Kongen.

§ 2 skal lyde:

§ 2. *Helsetilsynet i fylket og Statens helsetilsyns oppgaver*

Helsetilsynet i fylket skal føre tilsyn med alt helsevesen og alt helsepersonell i fylket og i *tilknytning til tilsynet* gi råd, veiledning og opplysninger som medvirker til at befolkningens behov for helsetjenester blir dekket.

Helsetilsynet i fylket skal holde Statens helsetilsyn orientert om helseforholdene i fylket og om forhold som innvirker på disse.

Helsetilsynet i fylket skal informere Statens helsetilsyn om forhold som tilsier advarsel eller tilbakekall, frivillig avkall, eller suspensjon av autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning eller rekvireringsrett eller begrensning av autorisasjon etter lov om helsepersonell kapittel 11.

Statens helsetilsyn gir administrative reaksjoner til helsepersonell etter reglene i lov om helsepersonell kapittel 11.

Helsetilsynet i fylket og Statens helsetilsyn skal registrere advarsel og tilbakekall, frivillig avkall, eller suspensjon av autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning eller rekvireringsrett eller begrensning av autorisasjon etter lov om helsepersonell kapittel 11.

Helsetilsynet i fylket og Statens helsetilsyn skal informere helsepersonellets arbeidsgiver om advarsel, tilbakekall, frivillig avkall, eller suspensjon av autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning eller rekvireringsrett og begrensning av autorisasjon etter lov om helsepersonell kapittel 11.

§ 3 andre ledd skal lyde:

Helsetilsynet i fylket skal påse at alle som yter helse- tjenester har etablert internkontrollsystem og fører kontroll med sin egen virksomhet på en slik måte at det kan forebygges svikt i helsetjenesten.

§ 4 blir oppheva.

II

I vegtrafikklov 18. juni 1965 nr. 4 gjer ein denne endringa:

§ 24 sjuande ledd skal lyde:

Dersom innehaver av førerkort ikke lenger fyller de krav som er fastsatt til syn, helse og førerlighet etter sjettede ledd, plikter han å gi melding om det til *fylkesmannen* som må gi melding til politiet, jfr. § 34.

III

I lov 9 februar 1973 nr. 6 om transplantasjon, sykehusobduksjon og avgivelse av lik m.m. gjer ein denne endringa:

§ 1 fjerde ledd skal lyde:

Inngrep på personer under 18 år og på personer som ikke kan gi eget samtykke, skal godkjennes av *fylkesmannen*.

IV

I lov 13 juni 1975 nr. 50 om svangerskapsavbrudd gjer ein desse endringane:

§ 3 første ledd skal lyde:

Inngrep etter utgangen av tolvte svangerskapsuke kan bare utføres i sykehus. Inngrep som utføres før utgangen av tolvte svangerskapsuke, kan også utføres i annen institusjon som *fylkesmannen* har godkjent.

§ 6 andre ledd skal lyde:

Avslår overlegen eller dennes stedfortreder å utføre inngrepet fordi tungtveiende medisinske grunner taler mot det, skal saken straks sendes *fylkesmannen* med en skriftlig begrunnelse. *Fylkesmannen* skal henvise kvinnen til et annet sykehus eller godkjent institusjon hvor inngrepet eventuelt kan bli utført.

§ 8 andre ledd skal lyde:

Dersom begjæringen avslås, skal nemnda underrette kvinnen, eller den som handler på hennes vegne, om at vedtaket vil bli prøvet av en annen nemnd, med mindre hun trekker begjæringen tilbake innen tre dager etter at hun er blitt underrettet om avslaget. Samtidig skal nemnda sende sakens dokumenter til *fylkesmannen*. *Fylkesmannen* skal i samråd med kvinnen legge saken frem for en annen nemnd til fornyet behandling, med mindre kvinnen har trukket begjæringen tilbake innen frist som nevnt. Ved behandlingen av saker etter denne paragraf skal nemnda i tillegg bestå av et tredje medlem som ikke er lege, utpekt av *fylkesmannen*. Nemndas avgjørelser treffes med enkelt flertall.

§ 9 skal lyde:

Avbrytelse av svangerskap kan bare foretas med samtykke av *fylkesmannen*

- når kvinnen er under 16 år, og den eller de som har foreldreansvaret eller vergen har uttalt seg mot at svangerskapet blir avbrutt,
- når kvinnen er psykisk utviklingshemmet og vergen har uttalt seg mot at svangerskapet blir avbrutt, eller
- når kvinnens samtykke ikke er innhentet etter § 4 annet ledd annet punktum.

V

I lov 3. juni 1977 nr. 57 om sterilisering gjer ein desse endringane:

§ 6 andre ledd skal lyde:

I hvert fylke skal det være en sakkyndig nemnd, steriliseringsnemnda, som skal bestå av *fylkesmannen* – eller *den fylkesmannen bemyndiger* – som formann, og to andre medlemmer som oppnevnes av Kongen. Blant medlemmene skal det være minst en kvinne. For medlemmene kan det oppnevnes personlige varamenn. Nemnda er vedtaksfør når 2 eller flere medlemmer deltar ved avgjørelsen, forutsatt at 2 medlemmer er enige om hva vedtaket skal gå ut på.

§ 10 skal lyde:

§ 10. (hvor inngrep skal foretas).

Inngrep etter bestemmelsen i denne lov skal foretas i offentlig sykehus, eller i privat sykehus som er godkjent til det av *fylkesmannen*. *Fylkesmannen* kan også godkjenne at sterilisering foretas i kirurgiske poliklinikker eller i annen ambulant spesialistpraksis utenfor sykehus hvor det anses forsvarlig.

VI

I lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene gjer ein desse endringane:

§ 1-3 sjette ledd skal lyde:

Fylkesmannen kan for en bestemt periode suspendere plikten til å ha fastlegeordning, jf. annet ledd nr. 1, dersom tungtveiende grunner tilsier det.

§ 2-4 andre ledd skal lyde:

Går avgjørelsen klager imot eller avvises klagen, kan det klages til *Helsetilsynet i fylket*.

§ 4a-12 andre punktum blir oppheva.

§ 6-3 første ledd andre punktum blir oppheva.

VII

I lov 3. juni 1983 nr. 54 om tannhelsetjenesten gjer ein denne endringa:

§ 2-3 første ledd skal lyde:

Den som ikke får den hjelp som er bestemt i denne lov og godkjent plan, kan klage til det organ fylkeskommunen bestemmer. Går avgjørelsen klageren imot eller avvises klagen, kan avgjørelsen klages til *Helsetilsynet i fylket*.

VIII

I lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer gjer ein desse endringane:

§ 2-2 fjerde ledd skal lyde:

Er legen i tvil om opplysninger bør gis etter andre ledd, kan legen forelegge spørsmålet for kommunelegen til uttalelse. Nekter legen å gi opplysninger, kan den som ønsker opplysninger etter andre ledd, eller kommunelegen forelegge spørsmålet for *fylkesmannen*, som kan bestemme at opplysningene skal gis.

§ 2-2 åttande ledd skal lyde:

Når det er nødvendig for iverksetting av tiltak eller for oversikt og kontroll i forbindelse med smittsomme sykdommer, kan kommunelegen, *fylkesmannen*, *Helsetilsynet i fylket*, Sosial- og helsedirektoratet og Statens helse tilsyn kreve opplysninger fra offentlige kilder eller privat helsetjeneste uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

§ 3-3-fjerde ledd skal lyde:

Vedtak om forhåndsundersøkelse kan påklages til *fylkesmannen*.

§ 4-2 tredje ledd skal lyde:

Fylkesmannen avgjør klage over vedtak. Når legene som skal gjøre vedtak etter andre ledd er uenige, skal *fylkesmannen* delta i avgjørelsen. Sosial- og helsedirektoratet avgjør klagen når *fylkesmannen* har vært med i første instans. En klage har ikke utsettende virkning på iverksetting av vedtak etter denne paragrafen.

§ 4-10 andre, tredje og fjerde ledd skal lyde:

Tjenestemenn etter første ledd skal uten hinder av lovbestemt taushetsplikt underrette kommunelegen når de har en sterk mistanke om en allmennfarlig smittsom sykdom eller oppdager et tilfelle av en slik sykdom. Det samme gjelder når de blir oppmerksom på forhold som kan medføre en nærliggende fare for overføring av en slik sykdom og det åpenbart er nødvendig med hjelp eller tiltak fra helsetjenesten. Hvis kommunelegen ikke er til stede, skal tjenestemennene underrette *fylkesmannen*.

Veterinærer og veterinærmyndighetene skal straks underrette kommunelegen eller *fylkesmannen* ved mistanke om eller tilfelle av smittsom dyresykdom som kan utgjøre en fare for mennesker.

Næringsmiddelkontrollen skal straks underrette kommunelegen eller *fylkesmannen* ved mistanke om smittsom sykdom som formidles til mennesker via næringsmidler.

§ 5-5-andre ledd skal lyde:

Forslaget skal forelegges *fylkesmannen*, som omgående skal sende det til smittevernemnda.

§ 6-1 tredje ledd skal lyde:

Den som søker smittevern hjelp kan påklage avgjørelsen til *Helsetilsynet i fylket* hvor han/hun mener feil er begått. Slik klagerett har også pårørende.

§ 7-4 skal lyde:

§ 7-4. *Helsetilsynet i fylket og fylkesmannens oppgaver*

Helsetilsynet i fylket og fylkesmannen skal ha særlig oppmerksomhet rettet mot allmennfarlige smittsomme sykdommer, og skal holde Statens helsetilsyn og Sosial- og helsedirektoratet orientert om forholdene i fylket. Jf. lov av 30. mars 1984 om statlig tilsyn med helsetjenesten.

§ 7-6 andre ledd skal lyde:

Før det blir oppnevnt utvalg, jfr. første ledd, skal det innhentes forslag fra *fylkesmannen* og fylkeskommunen.

§ 8-3 skal lyde:

§ 8-3. Klage over vedtak

Fylkesmannen avgjør klage over kommunalt vedtak såfremt ikke noe annet er bestemt i loven.

IX

I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. gjer ein desse endringane:

§ 3-3 Overskrift og første ledd skal lyde:

§ 3-3. Meldeplikt til *Helsetilsynet i fylket*

Helseinstitusjon som omfattes av denne loven, skal snarest mulig gi skriftlig melding til *Helsetilsynet i fylket* om betydelig personskaade som voldes på pasient som følge av ytelse av helsetjeneste eller ved at en pasient skader en annen. Det skal også meldes fra om hendelser som kunne ha ført til betydelig personskaade.

§ 6-2 skal lyde:

§ 6-2. Opplysningsplikt til *Statens helsetilsyn og Helsetilsynet i fylket*

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid som angår helsetjenester som omfattes av denne loven, skal på anmodning gi Statens helsetilsyn eller *Helsetilsynet i fylket* opplysninger som tilsynsorganet finner nødvendige for å kunne utføre sine oppgaver i medhold av lov, forskrift eller instruks. Den som skal gi opplysning etter første punktum, skal også gi Statens helsetilsyn og *Helsetilsynet i fylket* adgang til virksomheten.

Den som skal gi opplysninger etter første ledd, eller som ønsker å gi opplysninger til Statens helsetilsyn eller *Helsetilsynet i fylket* av eget tiltak, kan gjøre det uten hinder av taushetsplikt, dersom det antas å være nødvendig for å fremme tilsynsorganets oppgaver etter lov, forskrift eller instruks.

Opplysninger som er gitt Statens helsetilsyn eller *Helsetilsynet i fylket* i henhold til denne bestemmelsen, kan uten hinder av taushetsplikten forelegges sakkyndige til uttalelse eller departementet til orientering.

X

I lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern gjer ein desse endringane:

§ 1-7 første ledd skal lyde:

Ved klage til kontrollkommissjonen eller *fylkesmannen* over vedtak etter loven her, har pasienten rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig. Om fullmektig og fullmakt gjelder forvaltningsloven § 12 annet og fjerde ledd tilsvarende.

§ 3-5 andre ledd skal lyde:

Kommunelegens vedtak om tvungen undersøkelse skal straks nedtegnes skriftlig. Vedtaket kan påklages til *fylkesmannen* uten oppsettende virkning.

§ 4-1 femte ledd skal lyde:

Dersom det ikke er utarbeidet en individuell plan innen rimelig tid, kan *Helsetilsynet i fylket* pålegge institusjonen å utarbeide en slik plan.

§ 4-4 sjuande ledd skal lyde:

Vedtak etter paragrafen her kan påklages til *fylkesmannen* av pasienten og hans eller hennes nærmeste.

§ 4-5 tredje ledd skal lyde:

Utover det som følger av rimelige begrensninger i husordensreglement, kan det ikke vedtas restriksjoner i retten til å kommunisere med kontrollkommisjonen, departementet, Statens helsetilsyn, *Helsetilsynet i fylket, fylkesmannen*, Stortingets ombudsmann for forvaltningen, Pasientombud, prest eller tilsvarende sjelesørger, juridisk rådgiver eller den som opptrer på pasientens vegne i en klagesak.

§ 6-1 andre ledd skal lyde:

I den utstrekning det er mulig, skal kontrollkommisjonen også føre den kontroll den finner nødvendig for pasientenes velferd. Den kan ta opp saker etter eget initiativ eller etter henvendelse fra pasienten, pasientens nærmeste eller personalet. Finner den forhold den vil påpeke, skal den ta saken opp med den faglig ansvarlige og eventuelt *Helsetilsynet i fylket*.

XI

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter gjer ein desse endringane:

§ 7-2 første ledd skal lyde:

Dersom den som yter helsehjelp, avviser anmodningen etter § 7-1 eller mener at rettighetene er oppfylt, kan det klages til *Helsetilsynet i fylket*. Klagen sendes til *Helsetilsynet i fylket*.

§ 7-3 skal lyde:

§ 7-3. Klagens form og innhold

Klage til *Helsetilsynet i fylket* skal være skriftlig. Klagen skal være undertegnet av pasienten eller den som representerer pasienten. Klagen bør nevne det forhold som det klages over og gi opplysninger som kan være av betydning for behandlingen av klagen. Inneholder klagen feil eller mangler, setter *Helsetilsynet i fylket* en kort frist for rettelse eller utfylling.

§ 7-5 andre ledd skal lyde:

Fristen for å klage til *Helsetilsynet i fylket* etter § 7-2 er tre uker fra vedkommende fikk eller burde ha fått kjennskap til utfallet av anmodningen.

§ 7-6 skal lyde:

§ 7-6. Forvaltningslovens anvendelse

Forvaltningslovens regler om behandling av saker om enkeltvedtak og klage gjelder så langt de passer for *Helsetilsynet i fylkets* behandling av klagesaker, med de særlige bestemmelser som er gitt i dette kapitlet.

XII

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. gjer ein desse endringane:

§ 30 skal lyde:

§ 30. Opplysninger til *Statens helsetilsyn og Helsetilsynet i fylket*

Helsepersonell skal gi *Statens helsetilsyn og Helsetilsynet i fylket* adgang til virksomhetens lokaler, og gi alle de opplysninger som ansees påkrevd for utøvelsen av tilsyn med helsepersonells virksomhet. Helsepersonell skal uten hinder av taushetsplikten utlevere de dokumenter, lyd- og bildeopptak o.l. som kreves av *Statens helsetilsyn og Helsetilsynet i fylket*.

§ 38 første ledd skal lyde:

Helsepersonell med autorisasjon eller lisens skal snarest mulig gi skriftlig melding til *Helsetilsynet i fylket* om betydelig personskade som voldes på pasient som følge av ytelse av helsehjelp eller ved at en pasient skader en annen. Det skal også meldes fra om hendelser som kunne ha ført til betydelig personskade.

§ 42 tredje ledd skal lyde:

Avslag på krav om retting kan påklages til *Helsetilsynet i fylket*, som etter å ha innhentet uttalelse fra Datatilsynet, avgjør om retting kan foretas.

§ 43 tredje ledd skal lyde:

Avslag på krav om sletting kan påklages til *Helsetilsynet i fylket*. Det skal innhentes uttalelse fra Datatilsynet. Dersom *Helsetilsynet i fylket* mener at sletting kan være i strid med arkivloven §§ 9 eller 18, skal det også innhentes uttalelse fra Riksarkivaren.

§ 55 skal lyde:

§ 55. Anmodning om vurdering av mulig pliktbrudd

Den som mener at bestemmelser om plikter fastsatt i eller i medhold av denne lov er brutt til ulempe for seg, kan be *Helsetilsynet i fylket* om en vurdering av forholdet. Pasienten kan opptre ved representant. Kravet sendes *Helsetilsynet i fylket*.

Representant etter første ledd er den som har fullmakt til å fremsette en anmodning på andres vegne, eller som har samtykkekompetanse etter reglene i pasientrettighetsloven kapittel 4. Fullmektig som ikke er advokat, skal legge frem skriftlig fullmakt.

Helsetilsynet i fylket skal vurdere de synspunkter som er fremsatt i anmodningen, og kan også ta opp forhold som ikke er berørt i anmodningen.

Hvis *Helsetilsynet i fylket* mener at det bør ilegges en reaksjon etter kapittel 11, skal saken oversendes Statens helsetilsyn. Tredje ledd gjelder tilsvarende for behandlingen av saken hos Statens helsetilsyn.

Statens helsetilsyn eller Helsetilsynet i fylket skal gi den som har fremsatt en anmodning, underretning om re-

sultatet av sin behandling av saken og en kort begrunnelse for resultatet.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om *Statens helsetilsyn og Helsetilsynet i fylkets* saksbehandling, og kan herunder fastsette regler om frist for fremsettelse av anmodning etter denne paragraf.

§ 61 skal lyde:

§ 61. Frivillig avkall på autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning

Helsepersonell kan selv gi avkall på autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning ved skriftlig erklæring til *Helsetilsynet i fylket*. Autorisasjons-, lisens- eller spesialistgodkjenningsdokumentet skal så vidt mulig innleveres samtidig.

§ 63 andre ledd skal lyde:

Helsepersonell kan selv gi avkall på retten til å rekvirere legemidler som nevnt i første ledd ved skriftlig erklæring til *Helsetilsynet i fylket*. Et avkall er bindende i den perioden det er gitt for.

XIII

I lov 12. mai 2000 nr. 36 om strålevern og bruk av stråling gjer ein denne endringa:

§ 22 tredje ledd andre punktum blir oppheva.

XIV

I lov 18 mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger gjer ein denne endringa:

§ 31 første ledd skal lyde:

Datatilsynet fører tilsyn med at bestemmelsene i loven blir fulgt og at feil eller mangler blir rettet, jf. personopplysningsloven § 42, med mindre tilsynsoppgaven påligger Statens helsetilsyn eller *Helsetilsynet i fylket* etter lov 30. mars 1984 nr. 15 om statlig tilsyn med helsetjenesten.

XV

Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelser skal tre i kraft til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven)

I

I lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven) gjøres følgende endringer:

§ 7 nytt tredje ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift bestemme at en skadevolder som er dekket av Norsk Pasientskadeerstatning skal betale en egenandel i de tilfeller der det tilkjennes erstatning.

§ 8 skal lyde:

§ 8. Forsikring

Den som yter helsehjelp som nevnt i § 1 første ledd utenfor den offentlige helsetjenesten, skal tegne forsikring i den utstrekning det er fastsatt ved forskrift til dekning av ansvaret etter loven her. Forsikringsgivere og vilkår skal godkjennes av Kongen.

Kongen kan gi bestemmelser om dekning av tapet dersom forsikringsplikten ikke er overholdt eller forsikringen viser seg utilstrekkelig, herunder at tapet skal dekkes av de godkjente forsikringsgiverne i fellesskap. Kongen kan gi bestemmelser om fordelingen av tapet og om ansvarsbegrensning for forsikringer etter loven.

Den som ikke oppfyller forsikringsplikten etter første ledd, straffes med bøter eller fengsel inntil 3 måneder.

§ 9 skal lyde:

§ 9. Fremsetting av krav

Krav om erstatning for pasientskade meldes skriftlig til Norsk Pasientskadeerstatning eller forsikringsgiver etter § 8. Krav kan meldes til Norsk Pasientskadeerstatning selv om skaden ikke er voldt i den offentlige helse-tjenesten. Krav som er meldt til Norsk Pasientskadeerstatning, men som skal behandles av et forsikringsselskap, skal Norsk Pasientskadeerstatning oversende forsikringsselskapet så snart som mulig. Norsk Pasientskadeerstatning eller forsikringsgiver etter § 8 kan i særlige tilfeller tillate at krav om erstatning meldes muntlig. Fremsettes kravet overfor helsepersonell eller helseinstitusjon, skal kravet meldes videre til Norsk Pasientskadeerstatning eller forsikringsgiver etter § 8.

§ 10 første ledd skal lyde:

Norsk Pasientskadeerstatning eller den forsikringsgiveren som kan bli ansvarlig etter § 8, utreder saken. I tvilstilfelle avgjør Norsk Pasientskadeerstatning hvem som kan bli ansvarlig og som skal utrede saken.

§ 11 skal lyde:

§ 11. Advokatbistand

Pasientens utgifter til advokathjelp dekkes dersom *den som utreder saken* har truffet vedtak om det, eller utgiftene må regnes som tap som følge av skaden. Pasienten kan kreve forhåndsavgjørelse fra *den som utreder saken* om hvilke advokatutgifter som vil bli dekket.

§ 12 nytt annet ledd skal lyde:

Når en forsikringsgiver har utredet saken, avgjøres det om erstatning skal gis, og i tilfelle med hvilket beløp. Det skal opplyses at avgjørelsen kan klages inn for Pasientskadenemnda innen tre uker.

§ 15 skal lyde:

§ 15. Klage mv.

Norsk Pasientskadeerstatnings enkeltvedtak som nevnt i § 14 annet punktum og *tilsvarende avgjørelser av forsikringsgivere etter § 8* kan påklages til Pasientskadenemnda av den som krever erstatning etter loven *her*. Klagefristen er tre uker.

Når en sak ikke er ferdigbehandlet og to år har gått etter at kravet ble meldt, kan Pasientskadenemnda etter anmodning fra den som krever erstatning, beslutte å overta behandlingen av saken.

Andre enkeltvedtak etter denne loven enn de som er nevnt i første ledd, kan påklages til departementet med mindre Kongen fastsetter et annet klageorgan.

Kongen kan i forskrift gi generelle bestemmelser om Pasientskadenemndas vurdering av anmodning etter annet ledd og om gebyr for klage mv. etter denne bestemmelsen.

§ 16 tredje ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrifter om nemndas sammensetning og virksomhet *herunder fastsette unntak fra kravene i annet ledd for særskilte tilfeller.*

§ 17 femte ledd skal lyde:

Nemndas avgjørelser settes i verk av Norsk Pasientskadeerstatning på samme måte som Norsk Pasientskadeerstatnings egne avgjørelser. *I saker der avgjørelser fra forsikringsgiver er pålagt til Nemnda, meddeler Nemnda sin avgjørelse til partene.*

§ 18 skal lyde:

§ 18. Domstolsprøving

Den som krever erstatning etter loven *her*, kan bringe saken inn for domstolene når endelig vedtak i Pasientskadenemnda foreligger. Det samme gjelder for *forsikringsgiver* etter § 8, som blir pålagt å betale erstatning ved Pasientskadenemndas vedtak. Andre kan ikke bringe saken inn for domstolene.

Ved søksmål etter loven *her* er forliksmekling ikke nødvendig.

Søksmål må reises innen fire måneder fra det tidspunkt underretning om endelig vedtak i Pasientskadenemnda er kommet fram til vedkommende. Når denne fristen er ute uten at søksmål er reist, har vedtaket samme virkning som rettskraftig dom, og kan fullbyrdes etter reglene for dommer.

Søksmål etter første ledd første punktum reises *mot forsikringsgiver etter § 8 eller mot Pasientskadenemnda dersom Norsk Pasientskadeerstatning er ansvarlig*. Søksmål etter første ledd annet punktum reises mot Pasientskadenemnda.

§ 21 skal lyde:

§ 21. Overgangsregler

Loven gjelder for skader som er voldt etter lovens *ikrafttredelse for henholdsvis offentlig og privat helsetjeneste*. Eldre skader behandles etter loven *her*, men slik at erstatningskravet avgjøres etter

- a) regler for midlertidig ordning med pasientskadeerstatning for somatiske sykehus/poliklinikker,
- b) regler for midlertidig ordning med pasientskadeerstatning for psykiatriske sykehus/poliklinikker,
- c) regler for midlertidig ordning med pasientskadeerstatning for kommunelegetjenesten/kommunal legevakt,
- d) lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer § 8-2, slik den lød før opphevelsen ved loven *her*, og
- e) alminnelig erstatningsrett.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 12

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endring i lov 19. mai 1933 nr. 3 om tilsyn med næringsmidler mv. (endring av heimelsgrunnlag for næringsmiddelavgifta)

I

I lov 19. mai 1933 nr. 3 om tilsyn med næringsmidler gjøres følgende endring:

§ 7 (2) første punktum skal lyde:

I forskrifter gitt av Kongen kan ervervsdrivende pålegges å svare avgifter for å dekke utgifter ved undersøkelse og tilsyn *langs matproduksjonskjeden*.

II

Loven trer i kraft straks.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 57 mot 16 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.14.34)

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten regner med at Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 53 mot 15 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.15.01)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 1 3

Referat

- 1 (130) Lagtingets presidentskap melder at Lagtinget har antatt Odelstingets vedtak til
 1. lov om frittstående skolar (friskolelova) (Besl. O. nr. 86 (2002-2003))
 2. lov om hundehold (hundeloven) (Besl. O. nr. 87 (2002-2003))

3. lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og i enkelte andre lover (eierkontroll i finansinstitusjoner) (Besl. O. nr. 88 (2002-2003))
4. lov om fagskoleutdanning (Besl. O. nr. 81 (2002-2003))
5. lov om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone (Besl. O. nr. 82 (2002-2003))
6. lov om endringer i skatteloven m.m. (Besl. O. nr. 83 (2002-2003))
7. lov om bustadbyggjelag (bustadbyggjelagslova) (Besl. O. nr. 84 (2002-2003))
8. lov om burettslag (burettslagslova) (Besl. O. nr. 85 (2002-2003))
 - og at lovvedtakene er sendt Kongen.
2. (131) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i skatteloven m.m. (Besl. O. nr. 83 (2002-2003))
 2. lov om endringer i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene og i enkelte andre lover (forenkling av statlig regelverk rettet mot kommunesektoren m.v.) (Besl. O. nr. 79 (2002-2003))
 3. lov om bustadbyggjelag (bustadbyggjelagslova) (Besl. O. nr. 84 (2002-2003))
 4. lov om burettslag (burettslagslova) (Besl. O. nr. 85 (2002-2003))
 - er sanksjonert under 6. juni 2003.
 - Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.
3. (132) Forslag fra stortingsrepresentantene Signe Øye, Karin Andersen, Magnhild Meltveit Kleppa, Anita Apelthun Sæle, Kari Holmberg og Per Sandberg om lov om endring i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (Tiltak for å sikre kjønnes like formelle rett til skilsmisse) (Dokument nr. 8:122 (2002-2003))
 - Enst.: Sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for kommunalkomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
4. (133) Sametinget sender skriv datert 2. juni 2003 om Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark (Finnmarksloven)
 - Enst.: Sendes justiskomiteen i henhold til forretningsordenens § 28 femte ledd.

Møtet hevet kl. 22.20.
